

תשורה

משמחת נישואין

של

החתן הרב התמים רפאל נחמן

והכלה מלכה כינור

שיחיו

חַתָּן

יום רביעי ב' ניסן ה'תשע"ז

מפתח כללי

חלק א	מענות קודם החתונה ע' 7
חלק ב	מענות לאחרי החתונה ע' 41
חלק ג	זכרון לבני ישראל ע' 81
חלק ד	צילומי כתבי יד קודש ע' 103

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנשואי צאצאינו, החתן הרב התמים רפאל נחמן שיחי' עם ב"ג הכלה המהוללה מרת מלכה כינור תחי'.

ומביעים אנו בזה את תודתינו לכל בני המשפחה, ידידנו ומכירנו שיחיו, שהואילו לשמוח אתנו יחדיו, ביום שמחת לבבנו, ולברך את הזוג יחיו ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות, הא-ל הטוב הוא יתברך, יברך אתכם, בתוך כלל אחינו בני ישראל יחיו, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובשמחתכם נשיב לכם, אי"ה, כגמולכם הטוב.

בעת חתונת כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מה"מ עם הרבנית הצדקנית חי' מושקא (ג' י"ד כסלו תרפ"ט), חילק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ תשורה צילום כתב יד קודש, של כ"ק אדוננו מורנו ורבינו "רבנו הזקן" וכתב: "אשר סגולה יהי לכל מיילי דמיטב מנפש ועד בשר בתוככי ידידנו אנ"ש, ה' עליהם יחיו, וכל מחבבי תורה יחיו".

מיוסד על הנהגה זו ולזכרון טוב, הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו מקרוב ומרחוק, בתשורה, שהיא לקט מענות, עצות והדרכות מאת כ"ק אדמו"ר מה"מ בכתב יד קודש, בעניני שידוכים ונישואין.

הלקט הינו תדפיס מ"שער הכתבי יד", שהוא חלק מספר היו"ל בקרוב ע"י "ועד להפצת שיחות" בעניני שידוכים ונישואין והסתדרות בחיים לאחרי זה. ונחלקו לב' חלקים: א) הוראות שקודם החתונה. ב) הוראות שלאחר החתונה.

וכן ימצאו פה כמה צילומי כתבי יד קודש מעלי הגהה וכן מענות לשאלות ששאלו מכ"ק אדמו"ר מה"מ לאחר התועדות וכדומה על שיחות קודש שלו, וכן כמה וכמה מענות בענינים שונים.

בתחילת התשורה נדפס מענת כ"ק אדמו"ר מה"מ בכת"ק אודות מעלת הנישואין ביום זכאי, ובנידון דיין בעמדנו ימים ספורים לפני יום הבהיר י"א ניסן – מאה ושש עשרה שנים להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ, ובפרט בעמדנו ביום ב' ניסן, יום הילולא של הרבי (הרש"ב) נ"ע, ותחילת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - לאחר ראש חודש של גאולה אשר "בניסן עתידין להיגאל".

ויהי רצון שעל ידי לימוד והפצת תורת כ"ק אדמו"ר מה"מ והליכה בדרכיו ואורחותיו אשר הורנו, נזכה בקרוב ממש, לשמחה האמיתית והשלימה בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח, ואז "וועלן מיר זיך זעהן מיט'ן רבי'ן דא למטה בגוף והוא יגאלינו". אכ"ר.

ר"ח ניסן, תשע"ז

יעקב וסיגל סטיווענס

שניאור זלמן ונחמה חאנין

התנצלות המלקט

אתחיל בלשון הרב: "חושב אני על דבר זכותו הכי גדול אשר זכה להפיץ המעינות חוצה בחוגים אשר לולא הוא מי יודע מתי היו מגיעים שם. ברי לי אשר יש לכ' או להוריו איזה זכות מיוחדת אשר גלגלו זכות הרבים הנ"ל על ידו. ואם ישאל השואל למאי נפקא מינה לי לדעת במה זכה טפי. הנה ראשית ידוע אשר הידיעה בעבודת האדם יש בה להביא תועלת לאחרים ואפשר גם לי.....

אבל כיון שזכות ההפצה כאן הוא ענין של רבים, הרי בטח הי' כאן גם זכות של רבים מדה כנגד מדה".

לא כתבא ולא בר כתבא אנא, אינני הסטריון, ואינני כותב יומנים ודומיהם. אלא שיוצ"ח שיחיו וכן חברי וידידי היקרים לוחצים עלי כל הזמן, היות שזכיתי – מאיזה טעם שיהי' – לעבוד בהפצת תורת כ"ק אדמו"ר מה"מ וכן זכיתי להתמנות על ידו להדפסת ספרי קה"ת, וזכיתי להתעסק בהדפסת כל ספרי רבותינו נשיאנו, והי' לי חלק גדול בהדפסת ספרי תניא קדישא, ובמשך השנים זכיתי להרבה הוראות מכ"ק אדמו"ר מה"מ בהדפסת ספרי תניא קדישא, וכן על פי הוראתו עסקתי בכמה ענינים שלא הי' ידוע שזה הייתה על פי הוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ וקבלתי הרבה הוראות והדרכות, שיש בהם הרבה ממה ללמוד. שארשום אותם ואפרסמם ברבים למען ילמדו וישמעו לדורות הבאים.

היות שעכשיו הוא זמן של שמחת חתן וכלה יוצ"ח שיחיו, ובהתאם להוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לתת תשורה בעת שמחת נישואין, לכן הסכמתי והנני מדפיס פה תשורה עם כמה רשימות שמצאתי בזמן האחרון באמתחתי שרשמתי בימים ההם, או בעת קבלת ההוראות או תיכף לאחרי זה. וכן סיפורי מעשיות של חסידים ואנשי מעשה שהייתי בקרבם בהמשך לעבודתי, וכן הרבה הדרכות והוראות מכ"ק אדמו"ר מה"מ קבלתי ממזכירו של הרבי הררחמ"א ע"ה חזקוב, ובהמשך עבודתי אתו סיפר לי הרבה דברים ששמע או ראה אצל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ומכש"כ מה ששמע מכ"ק אדמו"ר מה"מ ענינים שהיו נוגעים בעבודתי כאחראי על הדפסת הספרים וכו'. הסכמתי לפרסם כמה ענינים שלדעתי יש בו הוראה לרבים או עכ"פ ענינים מעניינים בהיסטוריה של חסידי חב"ד-ליובאוויטש בהשנים בו עבדתי ישירות תחת הוראותיו הק' של כ"ק אדמו"ר מה"מ.

ואפשר שישנם דברים שנרשמו אצלי שבשעה שרשמתי לא חשבתי שזהו על מנת לפרסם, אלא רשמתי את הדברים לעצמי, ואולי ישנם דברים שלא דייקתי בשנה או בעוד פרטים הנוגעים להסיפור וכדומה. הנני מבקש סליחת הקורא "מען זאל מיר ניט חאפן ביים ווארט" און ניט מאכן דערפון קיין ספר המנהגים וכדומה. אלא קח את הדברים כמו שהם, בלי שום פשט'לעך וכו'.

כן הנני מדפיס פה כמה שיחות מהגה הראשונה של לקו"ש חלקים א-ב, הצילומים בימים ההם לא היו כמו עתה, ולכן יצאו לא כ"כ מוצלחים, כי אז לא היו מכונות צילום, ולא מחשבים, הכל הי' עשוי

ידנית, וכן הצילומים שנלקחו היו כמו תמונות ולכן השתדלתי ככל שיכולתי שיצאו על כל פנים באופן קריא.

מפי השמועה: כשהלכו להדפיס את הספרים לקו"ש א-ב הייתה הוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ שיסגנו את הלשון וכן להוסיף מ"מ, ולכן ימצא הקורא שישנם שינויים ממה שצולם מעלי ההגה, לבין מה שנדפס. זאל מען ניט לערנען קיינע פשט'לעך בזה.

וכן בהשאלות ששאלו את כ"ק אדמו"ר מה"מ לאחרי התועדות, וכן בהתשובות, השתדלתי לפענח את הכתב, ויכול להיות שטעיתי באיזה אות או באיזה תיבה שלא העתקתי נכון, הנה שגיאות מי יבין. והנני מקוה שעל פי הכלל שזכות הרבים מסייעת, הנני מקוה שלא יתחלל ש"ש על ידי, וכוונתי לנכון.

ובזה הנני מודה מאד לכל ידידי שיחיו שעזרו לי לעבור על הכתבי יד ולהגיהם, וכגמולם אשיב להם אי"ה.

ואסיים בלשון הרב:

"אבל כיון שזכות ההפצה כאן הוא ענין של רבים, הרי בטח ה' כאן גם זכות של רבים מדה כנגד מדה",

ואני תפילה כל' הכתוב "לא ימושו מפידך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם" יתקיים בנו בפועל ממש, שכולנו נה' קשורים לאילנא דחייא "אנהאלטן זיך אן די קלאמקע" ושזכה שכל יוצאי חלצי שיחיו יהיו חסידים ירש"י און אויספירן וואס דער רבי מאנט פון אונדז, ושזכה כולנו יחד לקבל פניו בקרוב ממש.

והיות שאנו נמצאים ביום הנישואין ושמחת חתן וכלה, שכידוע נמצאים כאן כל נשיאי חב"ד ע"י שהזמינו אותם ע"י אמירת המאמר, וכן בעת החתונה ידוע שבאים גם הנשמות מעולם העליון – די זיידעס און עלטער זיידעס - ובטח יברכו את החתן והכלה שיתברכו בכל מילי דמיטב ויבנו בית בישראל לאורך ימים ושנים טובות על יסודי התורה והחסידות ובזכותם נזכה כולנו יחד לרוות מהם ומכל יוצ"ח שיחיו רוב נחת לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים, והעיקר שנזכה לגילוי משיח צדקנו בב"א.

שניאור זלמן חאנין

(* משנת תשל"ז בעת שכ"ק אדמו"ר מה"מ מסר לועד להפצת שיחות האחריות למסור את המספרים ל"דפוס תניא" למי שרוצה להדפיס "תניא" בעירו או במדינתו, שזה ה' מדפוס פ' (לערך) עד עתה שכבר אוחזים בדפוס ז' אלפים, ועל הטוב יזכר חברי ורעי הרב התמים הר"ר שלום יעקבסאן שי' שעוסק בניהול "רשימת דפוס תניא" עד היום הזה ושלא על מנת לקבל פרס, אלא אך ורק "כי כן צוה לו המלך", שזכות זה תעמוד לו בכל מילי דמיטב לאורך ימים ושנים טובות ובריאות)

תוכן הענינים

חלק א' - מענות שנוגעים קודם החתונה

7.....איחולו מזל טוב.....
איחולים וברכות | הסכמה לשידוך

9.....הדרך לשידוך.....
התנאי להצעת שידוך רק אם הכלה יש לה יראת ה' | העיקר והטפל בשידוך | הדרך לקבלת ברכת ה' | לשידוך | החלטה באורח חיים ע"פ תורה | התנאי לשידוך ממדינות שונות - להכיר היטב זה את זה | שמחה ובטחון וגם עשי' ע"פ טבע | בשידוך יתכן שהשכל מוטה שלא כפי האמת | נישואין עם מי שמכירים זמן רב | אחריות כפולה | להפסיק לציית ליצר הרע | שידוך לא בשביל לשנות איש והשקפות | עיסוק בעניני החתונה מתוך שמחה - גורם הצלחה גדולה יותר | לימוד בהתמדה וקבלת סמיכה קודם החתונה | שלילת הליכה לאוניברסיטה כהכנה לנישואין

23.....בעיות שיכולות להתעורר בשידוך.....
שידוך הצעירה לפני הבכירה | שם הכלה כשם חמותה | הפרשי גיל גדולים בין החתן והכלה | לא לחששות שווא | נישואי הצעיר לפני הבכור | הסיבה האמיתית להתרחקות החתן | אומרים לא - ומתאכזבים | להיפגש על מנת לגמור בטוב | שידוך לאלמנה עם ילדים

31.....החתונה.....
שושביני כשההורים התגרשו | אופן אמירת המאמר ולימוד ההלכות | זירוז בניצול הזמן והכישרונות | הטעם שהכלה מקיפה החתן שבע פעמים | מנגינות חב"ד בחתונה

חלק ב' - מענות שנוגעים לאחרי החתונה

41.....אחרי החתונה.....
כיסוי הראש בפאה נוגע לאשה לבעל ולילדים | מקום מגורים - כפי שיתדברו ביניהם | מקום מגורים - כרצון האשה | מקום מגורים - במקום שיש בו משפחה | קביעות דירה - במקום של יראת שמים |

תוכן הענינים

העתקת דירה לאחרי שפעלו שם בבהכנ"ס | דיור לזוגות צעירים מאנ"ש | הסתדרות לאחר ההתייעצות
| קביעות עתים יחד ללימוד תורה | שלילת נסיעה לטיולים

49..... הדרך לשלום בית

עבודת המדות בשביל שלום בית | שמחת החג - עם האשה | שימת לב הבעל לאשתו | השפעה על
הרצון דרך חברות שיגלו בה את רצון ה' | התחשבות בדעת האשה בהנהגת הבית ועזרה בעניני הבית

53..... שמירת הבית במצבים מורכבים

שלילת המחשבה אודות גירושין וכן מציאת משרה מתאימה | שימור הנישואין גם כשמתגלה בעי' נפשית
| מעלת האדם - ביכולתו לעשות שלום | הדבר שמונע בעיות בשלום בית | לאחר שהקימו דור ישרים
בודאי אין מחשבה לגירושין | עיקר תפקידה של האישה | החלטת האשה להסית או להציל | למצוא
מתווך נאמן | כבוד הדדי | שלום בית בדרך החסידות | שמחת החתונה מקרבת גאולת כלל ישראל | גם
כשיש מחשבות מבלבלות - צריך להיות בטחון בה'

65..... לימוד בכלל

מעלת לימוד בכלל | לימוד בכלל - הרי זה משובח | כולל - רק למי ש"חשקה נפשו בתורה" | כשיש
ספק - אין ללמוד בכלל | הסתדרות אחרי החתונה

70..... פרנסה

פרנסה תלוי' בשלום בית | הכל תלוי בשלום בית | לא לעבודה משותפת | חשיבות הפעילות בנשי חב"ד

73..... טהרת המשפחה

רפואה ע"י שמירת כשרות וטהרת המשפחה | מחלות רח"ל מהעדר טהרת המשפחה | הסחת דעת
מעבירות | כשהרב אומר שהכל בסדר - אין צריך לחשוש כלל

76..... טיפולי פוריות

בדיקות עובר שמיותרות | טיפולי פוריות | לא לבייש את הכוחות שהכניסו ההורים והמחנכים | עזיבת
משרה וקיום מצות פרו ורבו

חלק א'

מענות
שנוגעים קודם
החתונה

איחולו מזל טוב

איחולים וברכות

יהי חתונה כשעה טובה ומוצלחת
ומזל טוב לך ולכל המשפחה

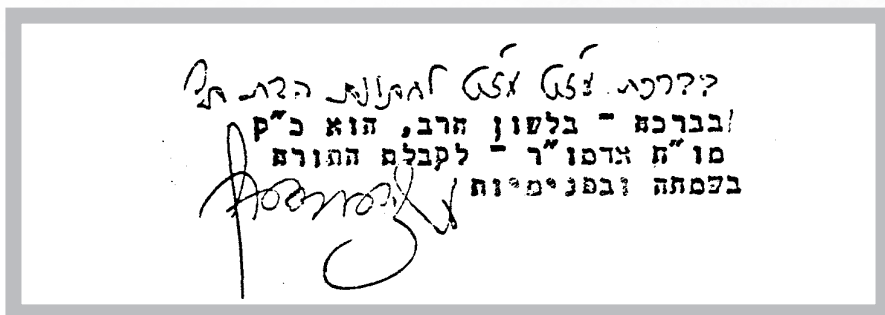
יהא השידוך בשעה טובה ומוצלחת
מנחם שניאורסאהן

הכל טוב ויפה
שנת ה'תשפ"א

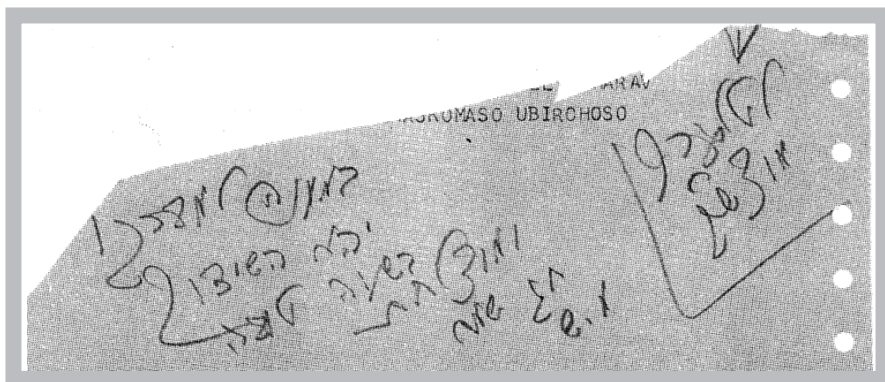
איחולי מזל טוב
וחתם שלא כרגיל בשמו הק' השני
הרב מענדל שניאורסאהן

כרטיס ברכה למזל טוב מאת הרבי והרבנית חי' מושקא

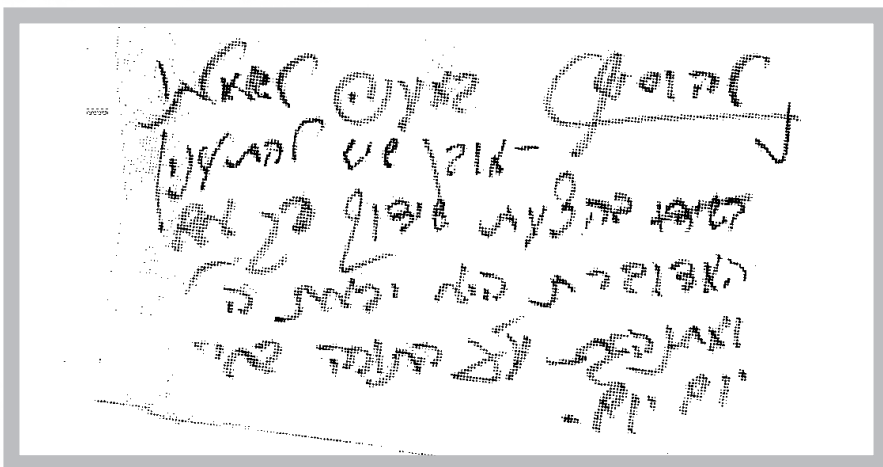
הסכמה לשידוך

לטלגרף מוצש"ק [מוצאי שבת קודש]
במענה למברקו יהא השידוך בשעה טובה ומוצלחת חג שמח
ת. ש.

הדרך לשידוך

התנאי להצעת שידוך רק אם הכלה יש לה יראת ה'

להוסיף

במענה לשאלתו

- מובן שיש להתעניין

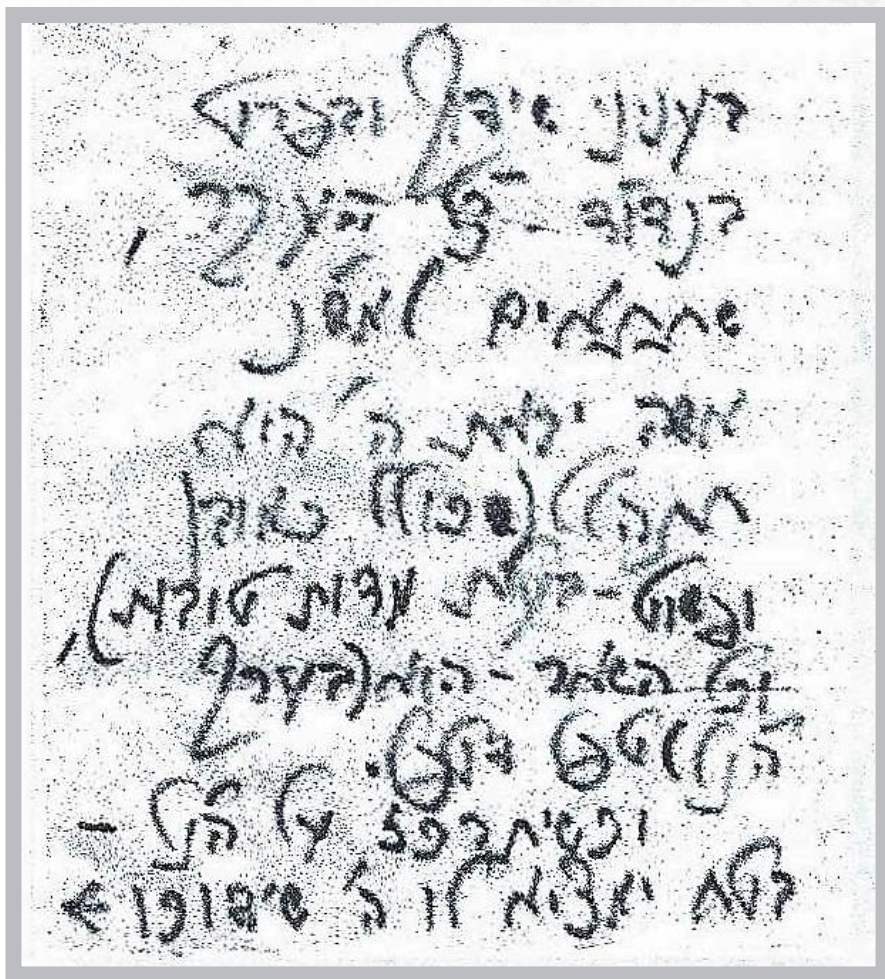
בהצעת שידוך רק אם

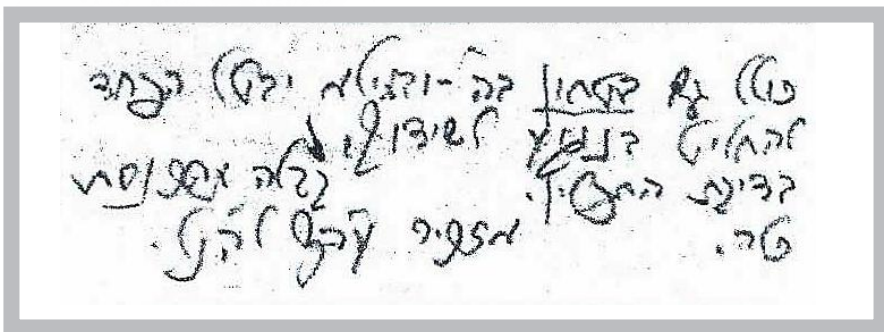
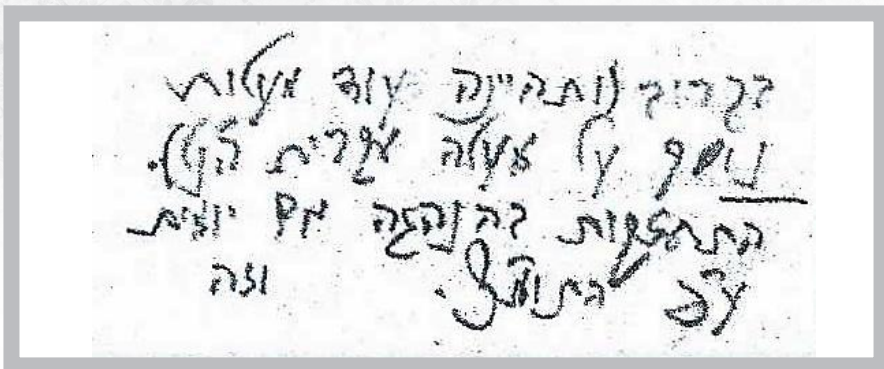
המדוברת היא יראת ה'

ומתנהגת ע"פ [על פי] התורה בחיי

יום יום.

העיקר והטפל בשידוך

בעניני שידוך ובפרט בנדו"ד [בנדון דידן] צ"ל [צריך להיות] העיקר, שתתאים למש"נ [למה שנאמר] אשה יראת ה' היא תתהלל (כולל כמובן ופשוט - בעלת מדות טובות), וכל השאר - הוא (בערך הנ"ל) טפל דטפל. וכשיתרכז על הנ"ל - בטח ימציא לו ה' שידוכו בקרוב (ותהיינה עוד מעלות נוסף על מעלה עקרית הנ"ל).

התחזקות בהנהגה יום יומית ע"פ התומ"צ [על פי התורה ומצוותי].

וזה כולל גם בטחון בה' - ובמילא יבטל הפחד

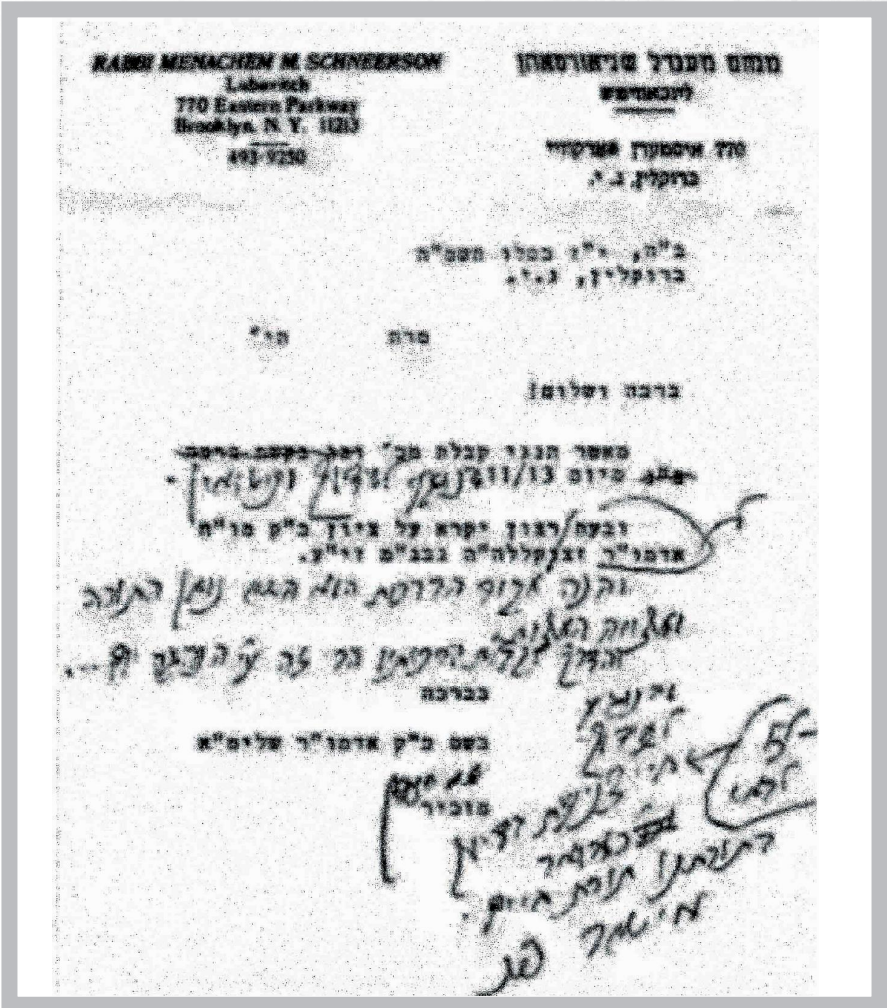
להחליט בנוגע לשידוך.

בדיקת התפלין.

קבלה מהכנסת כלה.

אזכיר עה"צ [על הציון] להנ"ל.

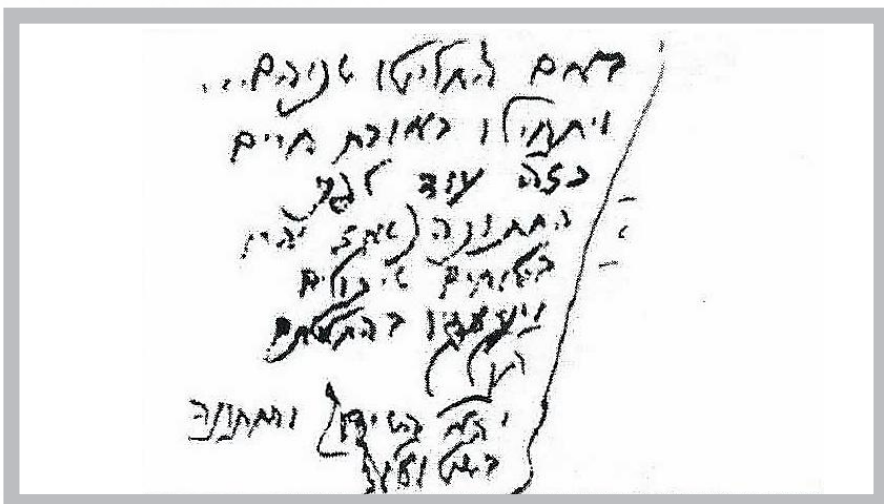
הדרך לקבלת ברכת ה' לשידוך

בנוגע לשידוך ונישואין.
 והנה מקור הברכות
 הוא השם נתן התורה

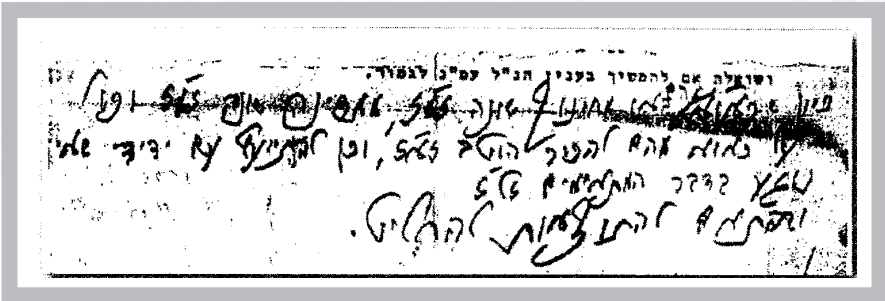
ומצווה המצוות. והדרך לקבלת ברכתיו הרי זה ע"י הנהגה יום...
 ובנוגע
 לשידוך
 חיי צניעות בשידוך
 כמבואר
 בתורתנו תורת חיים
 אישור פ"נ

החלטה באורח חיים ע"פ תורה

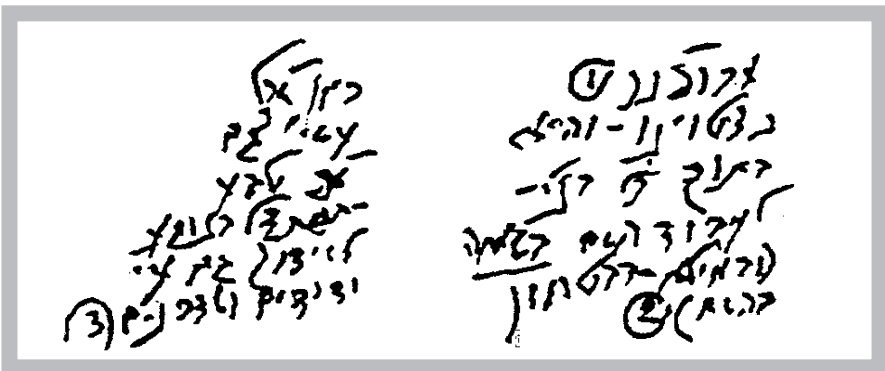
באם החליטו שניהם...
 ויתחילו באורח חיים
 כזה עוד לפני
 החתונה (שאז יהיו
 בטוחים שיכולים
 ויעמדו בהחלטתם
 הנ"ל)
 יהא השידוך והחתונה
 בשטומו"צ [בשעה טובה ומוצלחת]

התנאי לשידוך ממדינות שונות - להכיר היטב זה את זה

כיון שכאור"א [שכל אחד ואחד] מהם באו מחינוך שונה זמ"ז [זה מזה], ממדינה שונה זמ"ז [זה מזה] וכו'
 על כאור"א [כל אחד ואחד] להכיר היטב זא"ז [זה את זה], וכן להתייעץ עם ידיד שאין
 נוגע בדבר המתאימים זל"ז [זה לזה]
 ובהתאם לתוצאות להחליט.

שמחה ובטחון וגם עשי' ע"פ טבע

מכופני"ן [מכתבה והפדיון נפש נתקבלו]
 נצטוינו - והיא

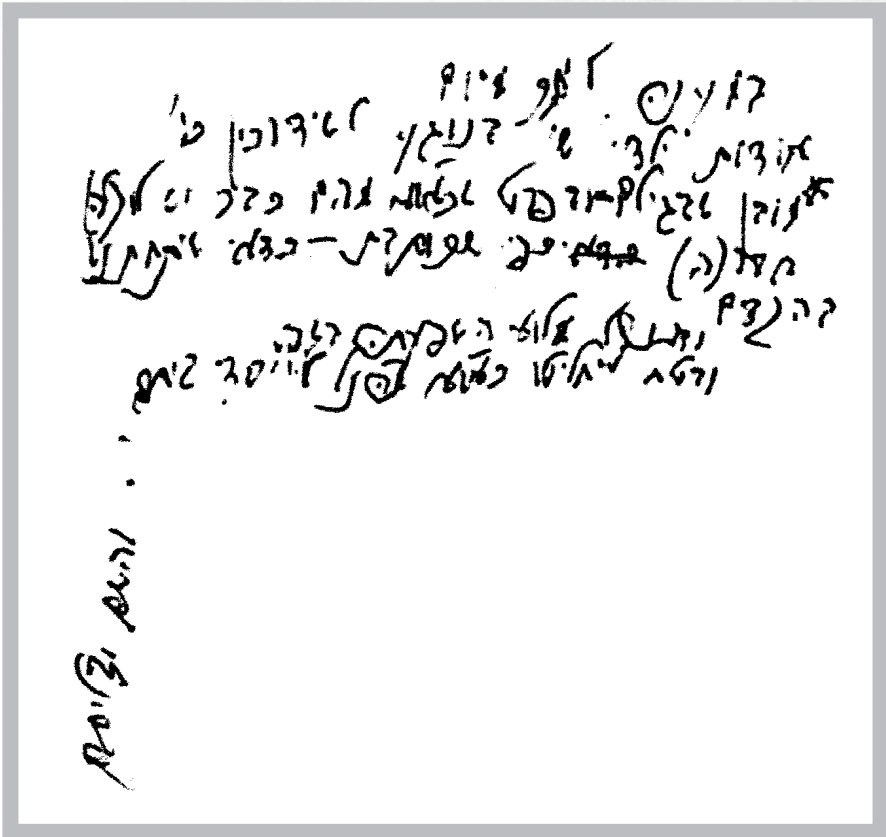
בתוך כל בניי [בנות ישראל] -
 לעבוד השם בשמחה
 (ובמילא - בבטחון
 בהשם)
 כיון שצ"ל [שצריך להיות]
 עש"ג גם
 ע"פ טבע -
 תשתדל בנוגע
 לשידוך גם ע"י [על ידי]
 ידידים ושדכנים

בשידוך יתכן שהשכל מוטה שלא כפי האמת

גם בזה נראה איך שהרצון
 מטה השכל - ועד שהשכל אינו
 רואה זה כלל! ב' הצעות
 שהציע אינן מתאימות כלל
 לבנו ש"י, ולו נדמה שזהו א גאלדענער איינפיייל, אלא
 שאני... מעכב!!

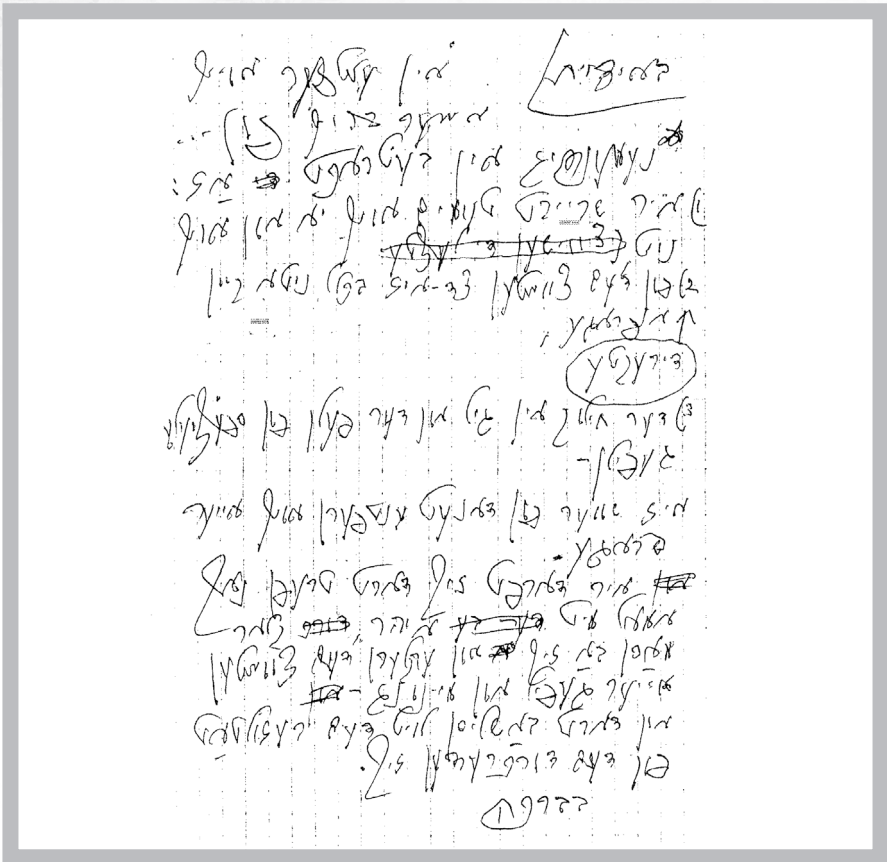
גם בזה נראה איך שהרצון
 מטה השכל - ועד שהשכל אינו
 רואה זה כלל! ב' הצעות
 שהציע אינן מתאימות כלל
 לבנו ש"י, ולו נדמה שזהו א גאלדענער איינפיייל, אלא
 שאני... מעכב!!

נישואין עם מי שמכירים זמן רב

מענה לאשה ששאלה אודות בתה הנמצאת בקשר עם בחור זמן ארוך, וכן אודות בנה הנמצא בקשר עם בחורה זמן רב, ועדיין לא החליטו באם להשתדר. ושואלת עצה בזה. במענה למכתבה... אודות ילדי שיי בנוגע לשידוכין כו' מובן שבגילים - ובפרט שבכא"א [שבכל אחד ואחת] מהם כבר יש לי(ה) חבר(ה) כפי שכתבת - כדאי שיתחתנו בהקדם ותנצל מלוא השפעתה בזה ובטח יחליטו כאו"א מהנ"ל לייסד ביתם... [על יסודי התורה והמצוות] והשם יצליחם

חשיבות ההרגשה וההתרשמות בשידוך

מענה בעיני שידוכים עבור המזכירות ובראשו כתב באידית

אין ענטפער אויף אייער בריף פון . . . [במענה על מכתבכם]

נעמענדיג אין בעטראכט אז [בהביא בחשבון]:

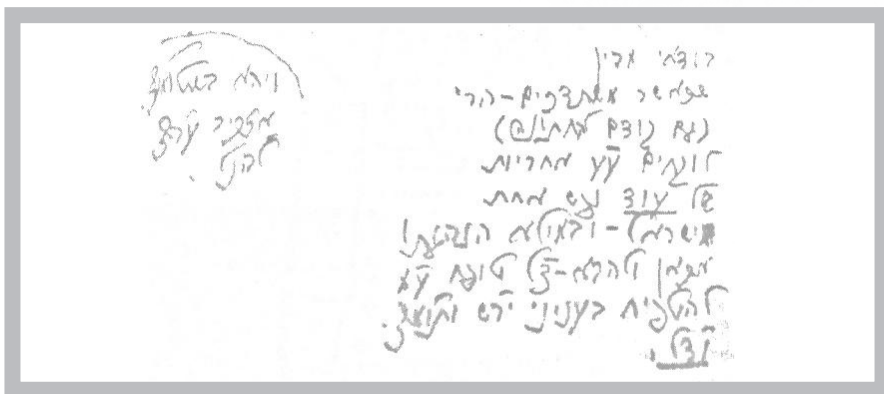
(1) איר שרייבט טעמים אויף יא און אויף ניט [שכתבתם טעמים לומר כן ולא על הצעה זו]

(2) פון דעם צווייטען צד - איז בכלל ניטא קיין דירעקטע אנפראגע, [ומהצד השני - אין בכלל בקשה ישירה]

(3) דער חילוק אין גיל און דער פעלן פון ספעציעלע געפילן - [והחילוק בגיל והחוסר בהרגש מיוחד]

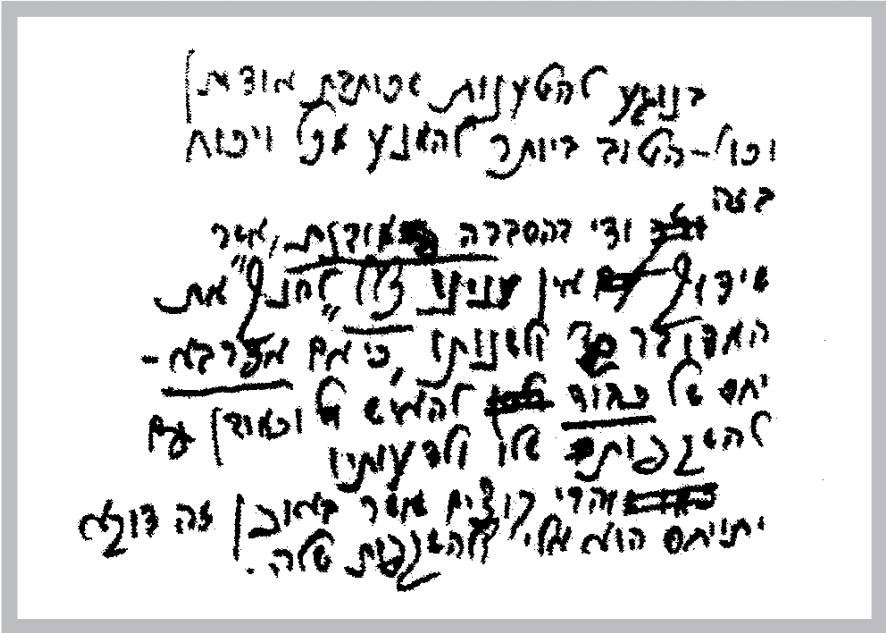
איז שווער פון דאנעט ענטפערן אויף אייער פראגע [קשה מכאן לענות על שאלה זו].
 איר דארפט זיך דארט טרעפן נאך אמאל מיט איהר [אתם צריכים להיפגש שוב איתה], קלאר
 מאכן בא זיך און ערקלערן דעם
 צווייטען אייער געפיל און מיינונג - [להבהיר אצלכם ולהבהיר בזה אצל השני הרגש והמחשבה
 שלכם]
 און דארט באשליסן לויט דעם רעזולטאט פון דעם דורכרעדען זיך. [ולהחליט בהתאם
 להתרשמות מהדיבור שלכם]
 בברכה

אחריות כפולה

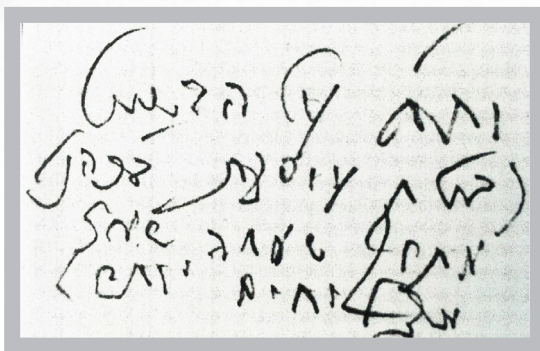
בודאי מבין
 שכאשר משתדכים - הרי
 (גם קודם להחתונה)
 לוקחים ע"ע [על עצמם] אחריות
 של עוד נפש אחת
 מישראל - ובמילא הנהגתו
 מכאן ולהבא - צ"ל [צריך להיות] טופח ע"מ [על מנת]
 להטפח בעניני יר"ש ותומ"צ [יראת שמים ותורה ומצוות].
 וד"ל [ודי למבין].
 ויהא בשטומ"צ [בשעה טובה ומוצלחת]
 אזכיר עה"צ [על הציון]
 להנ"ל

שידוך לא בשביל לשנות איש והשקפות

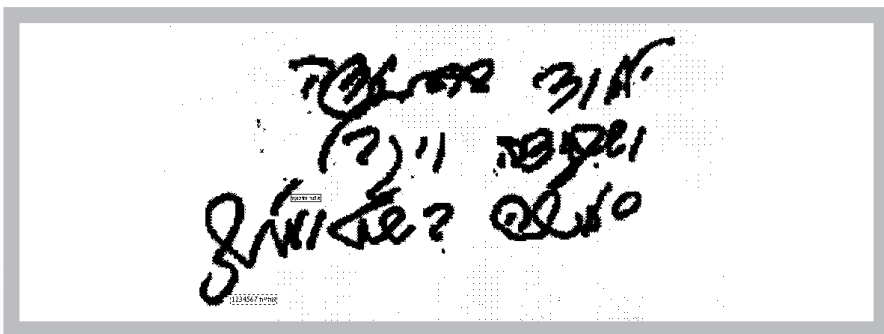
בנגוע לטענות שכותב אודותן
 וכו' - הטוב ביותר להמנע מכל ויכוח
 בזה
 ודי בהסברה מובנת, אשר
 שידוך אין ענינו כלל "לחנך" את
 המדובר שי' ולשנותו, כי אם אדרבה -
 יחס של כבוד להאיש וכמובן גם
 להשקפות שלו ולדעותיו
 והרי רוצים אשר אופן זה דוקא
 יתיחס הוא אלי' ולהשקפות שלה.

עיסוק בעניני החתונה מתוך שמחה - גורם הצלחה גדולה יותר

ות"ח [ותשואות חן] על הבשו"ט
[הבשורה הטובה]
(בטח עוסקת בכה"ל
מתוך שמחה שאז
מצליחים יותר)

לימוד בהתמדה וקבלת סמיכה קודם החתונה

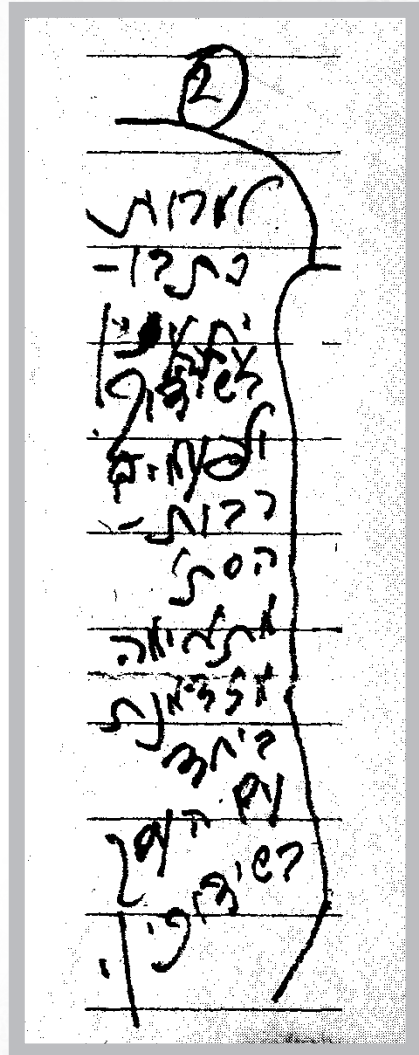
מענה הרבי לאחד ששאל אודות בנו הצעיר יחסית האם כדאי להתחיל
להתעניין בעניני שידוכי עבורו

ילמוד בהתמדה

ושקידה ויקבל

סמיכה בשטמו"צ [בשעה טובה ומוצלחת]

שלילת הליכה לאוניברסיטה כהכנה לנישואין

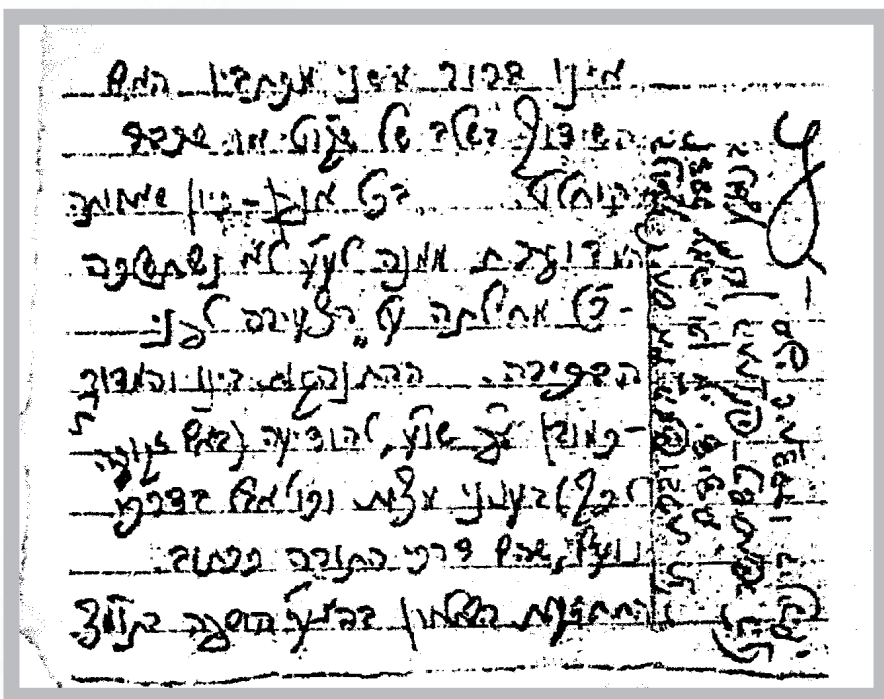

מענה לאחד שכתב שאינו יכול להתחתן עד שיעשה משהו עם עצמו, ולכן חושב ללכת וללמוד קודם באוניברסיטה העברית בירושלים:

- למרות כתבו
- יתענין
- עתה
- בשידוך
- ולפעמים רבות
- הסתדרות מתאימה
- מזדמנת
- ביחד
- עם העסק
- בשידוכין.

בעיות שיכולות להתעורר בשידוך

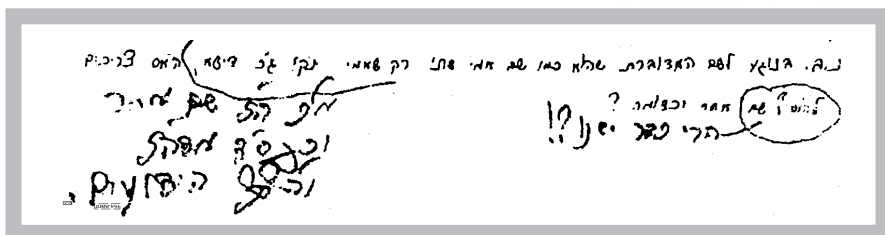
שידוך הצעירה לפני הבכירה

אינו ברור משני מכתביו האם השידוך בשלב של שקו"ט [שקלא וטריא] או שכבר הוחלט. בכל אופן - כיון שאחותה

המדוברת ממנה לע"ע [לעת עתה] לא נשתדכה
 - צ"ל [צריך להיות] מחילתה על הצעירה לפני
 הבכירה. התנהגות בינו והמדוברת
 - כמובן ע"פ שו"ע, להודיעה (באם זקוקה
 לכך) בעניני מצות וכו' אבל בדרכי
 נועם, שהם דרכי התורה ככתוב.
 התחזקות בבטחון בה' ע"י הוספה בתומ"צ.
 בנוגע ליחס אם המדוברת תחיל
 לדבר עמה, וכן ע"י ידידים
 בנוגע לזמן החתונה - כשיסכמו הנ"ל
 - כפי שיתדברו ביניהם.

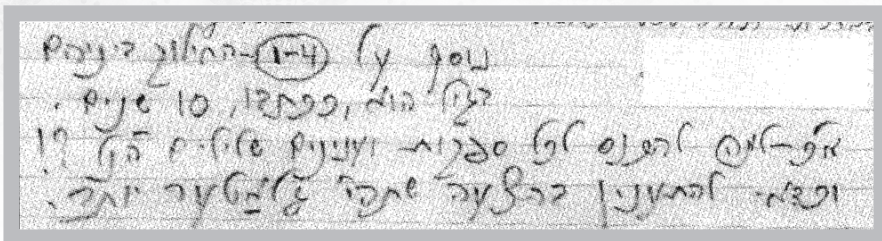
שם הכלה כשם חמותה

מענה אודות נישואין כאשר שמות הכלה וחמותה שווים

ל"ב [נכתב בצידון] בנוגע לשם המדוברת שהוא כמו שם אמי שת' רק שאמי נק' ג"כ דיישא, האם צריכים להוסיף שם אחר וכדומה?
 על המילים שלאם החתן יש שם נוסף
 כתב הרבי: א"כ [אם כן] ה"ז [הרי זה] שם אחר
 וכפס"ד אדה"ז [אדמו"ר הזקן]
 והצ"צ [והצמח צדק] הידועים.
 ועל המילים "להוסיף שם" כתב הרבי: הרי ישנו כבר?!

הפרשי גיל גדולים בין החתן והכלה

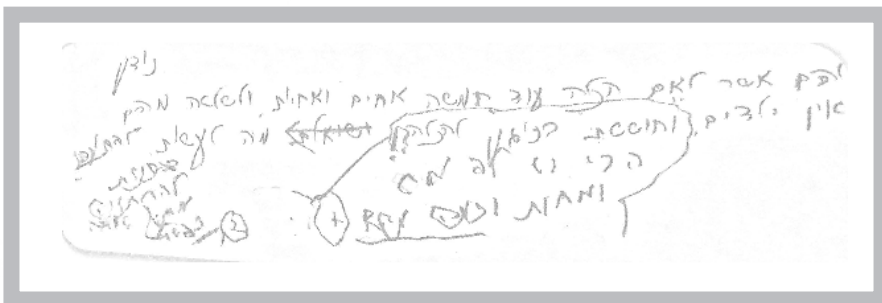
נוסף על (1-4) החילוק ביניהם

בגיל הוא, ככתבו, 10 שנים.

א"כ - למה להכנס לכל ספקות וענינים שלילים הנ"ל?

וכדאי להתענין בהצעה שתהי' גלאטער יותר [חלקה יותר].

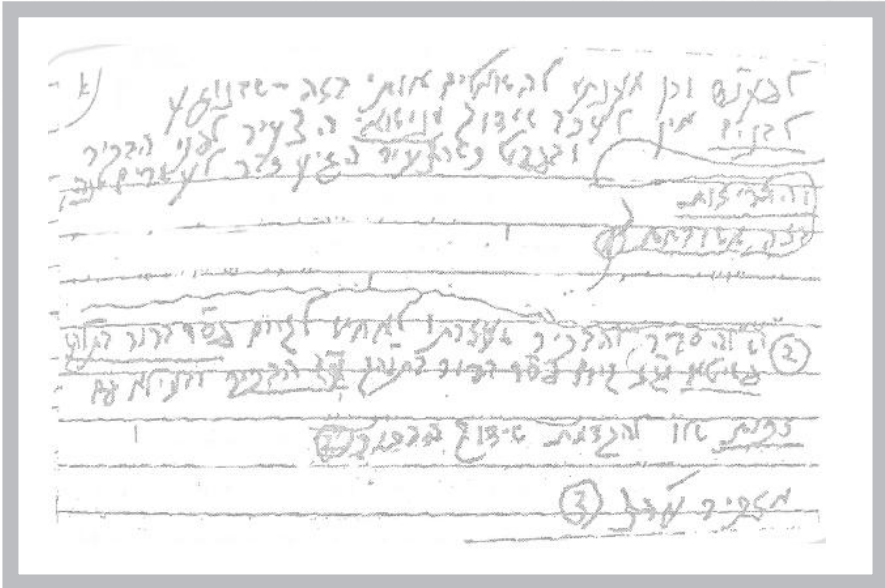
לא לחששות שווא

מענה לאם חתן שלאחר השידוכין נודע לה "אשר לאם הכלה עוד חמישה אחים ואחיות, ולשלושה מהם אין ילדים, וחוששת בנוגע לכלה, ושואלת מהם לעשות".

ענה הרבי על המילים "וחוששת בנוגע לכלה"? הרי יש לה אח ואחות וכמה מהם ועל השאלה "מה לעשות" השיב: להתעסק בהכנות להחתונה מתוך שמחה, כפשוטו

נישואי הצעיר לפני הבכור

לפענ"ד [לפי עניות דעת] וכן מענתי להשומעים אותי בזה - שבנוגע לבנים אין לעכב שידוך מנישואי הצעיר לפני הבכור, ובפרט כשהצעיר הגיע כבר לעשרים שנה, והזריזות בזה משובחת.

יש להסביר להבכור שעזרתו לאחיו לקיים פס"ד [פסק דין] ברור בתוה"ק [בתורה הקדושה] פשיטא וג"ד [וגם זה] קיום פס"ד [פסק דין] ברור בתוה"ק ע"י הבכור ובמילא גם זכות שלו להקדמת שידוך הבכור אזכיר עה"צ [על הציון]

הסיבה האמיתית להתרחקות החתן

מענה לכלה שכתבה לרבי שחזרה מטיול עם החתן ועם כל בני המשפחה, והחתן הודיע לפתע שברצונו לבטל את החתונה:

התנהגו ביניהם

(היא והבחור הנ"ל) שלא

בצניעות, באופן המסור ע"פ [על פי]

תורה, ועי"ז [ועל ידי זה] נגרם כהנ"ל.

תתנהג עכ"פ [על כל פנים] מכאן ולהבא יום יומית עפשו"ע [על פי שולחן ערוך] וכן

תחליט בתוקף שכן תעשה

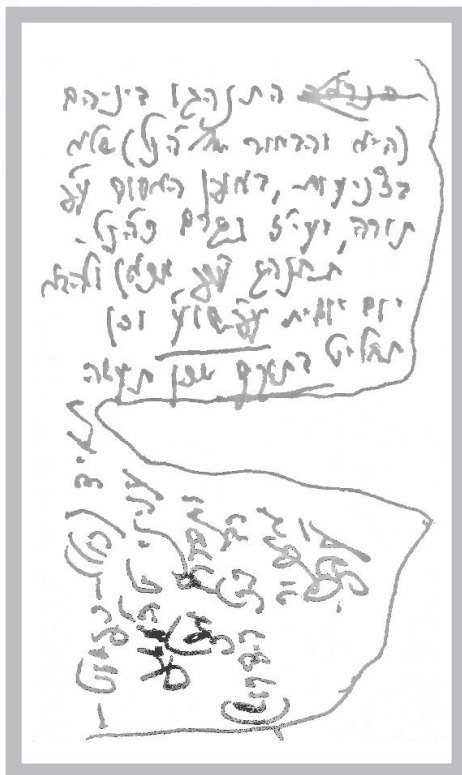
תמיד (כולל - כפשוט -

עניני טהמש"פ [טהרת המשפחה]

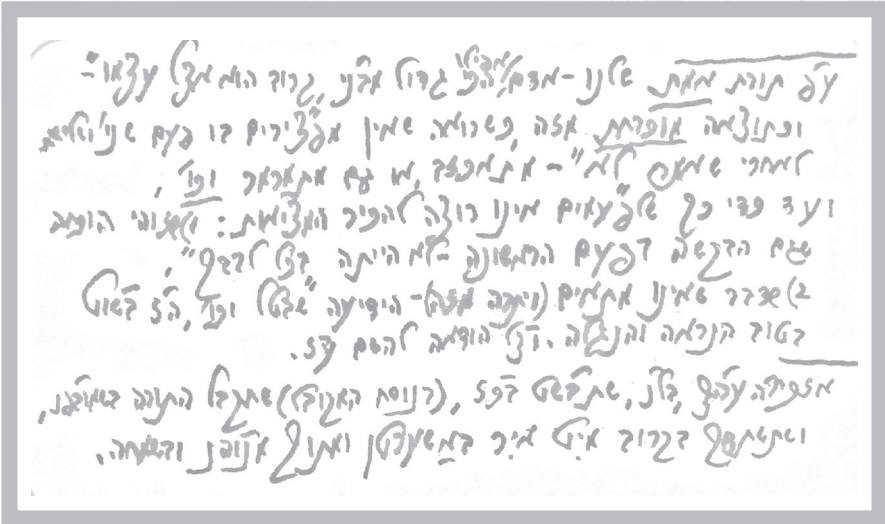
ותבררם אצל

רב ככל הדרוש)

עה"צ [על הציון].

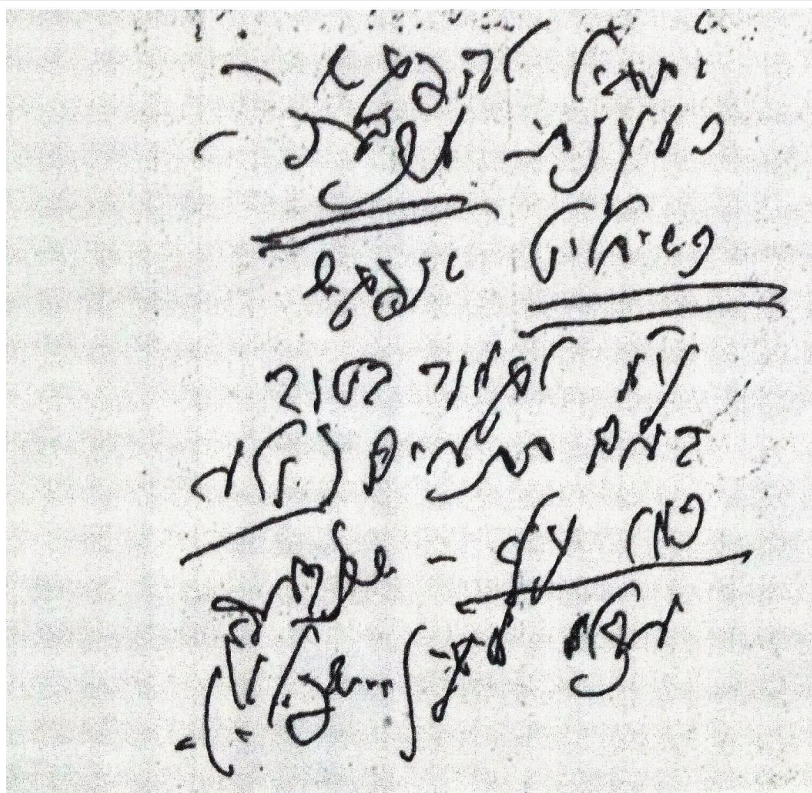
אומרים לא - ומתאכזבים

מענה לנערה שדחתה הצעת שידוך בעקבות פערים בהשקפת עולם, ולאחר שהבחור התקדם הלאה ומצא את זיווגו, חוותה רגשות שלילים.

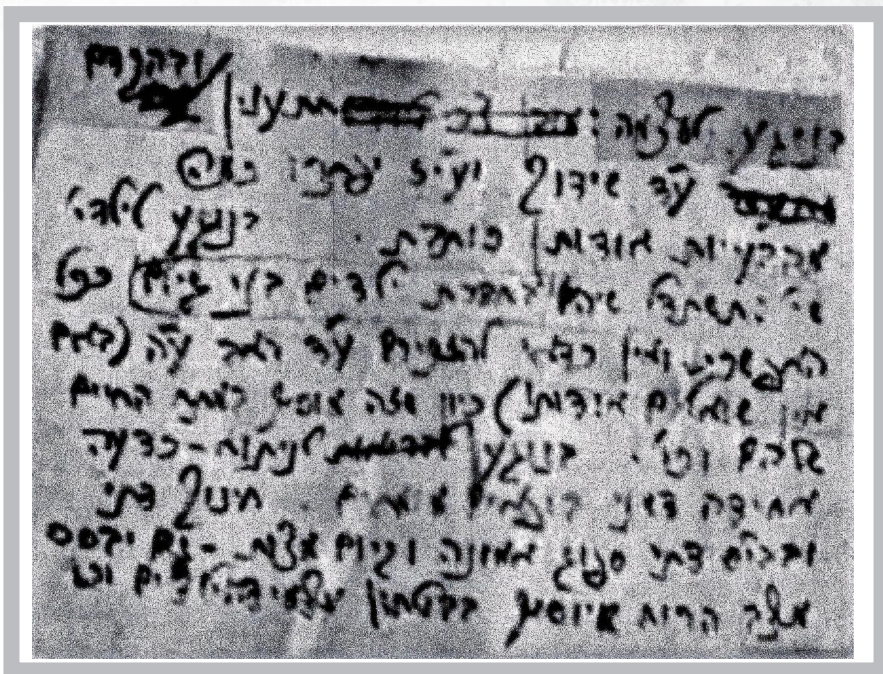
ע"פ [על פי] תורת אמת שלנו - אדם, אפילו הכי גדול מבני, "קרוב הוא אצל עצמו, וכתוצאה מוכרחת מזה, כשרואה שאין מפצירים בו פעם שני ושלישית לאחר שאמר "לא" - מתאכזב, או גם מתמרמר וכו', ועד כדי כך שלפעמים אינו רוצה להכיר המציאות: (1) שזוהי הוכחה שגם הבקשה בפעם הראשונה - לא היתה "בכל לבבך". (2) שדבר שאינו מתאים (יותר מזה) - הידיעה שבטל וכו', ה"ז [הרי זה] בשו"ט בטוב הנראה והנגלה, וצ"ל [וצריכה להיות] הודעה להשם ע"ז [על זה]. אזכירה עה"צ [על הציון], בל"ג [בלי נדר], שתבש"ט [שתבשר טוב] בכ"ז [בכל זה], (בנוסח המקובל) שתקבל התורה בשמופ"ג [בשמחה ובפנימיות], ושתשתדך בקרוב מיט איר באשערטן [המיועד לה] ומתוך מנוה"ג [ומתוך מנחות הנפש] ובשמחה.

להיפגש על מנת לגמור בטוב

- יתחיל להפגש -
- כטענתי מכבר -
- כשיחליט שנפגש
- ע"מ [על מנת] לגמור בטוב
- באם תתאים (ולא
- כמו ע"ע [עד עתה] - שכנראה
- מצליח מערן שפילן [בדרך של משחק]

שידוך לאלמנה עם ילדים

בנוגע לעצמה תתענין ובהקדם
 ע"ד [על דבר] שידוך ועי"ז יפתרו כמה
 מהבעיות אודתן כותבת. בנוגע לילדי
 ש"י תשתדל שיהיו בחברת ילדים בני גילם ככל
 האפשרי, ואין כדאי להזכירם ע"ד [על דבר] האב ע"ה [עליו השלום] (באם
 אין שואלים אודותו) כיון שזה מוסיף במתח החיים
 שלהם וכו'. בנוגע לניתוח - כדעה
 אחידה דשני רופאים מומחים. חינוך דתי
 ובב"ס [ובבית ספר] דתי ספוג אמונה וקיום מצות - גם יבסס
 מצב הרוח יוסיף בבטחון מלא דהילדים וכו'

החתונה

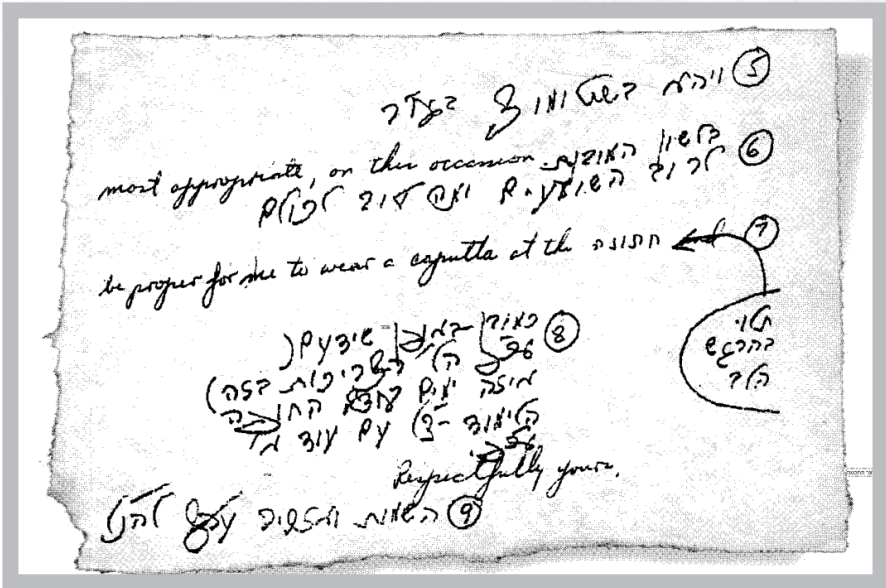
שושבינין כשהורים התגרשו

ק/ טל סג' מתחן בקרוב קטלוע
 וטאלט ע'ג' הושבינין, שאלו מת הרב דווארקיין
 ואמר ~~מתחן~~ להם זהות ביתך השועקין אלה שיעור זוג
 אחד ח'ג' ע'ג' - (היינו שיהי' ששה - ח'ג' ע'ג' ח'ג' ע'ג')
 והוא וטאלט איהו ח'ג' ע'ג' וטאלט ח'ג' ע'ג' אגורה אטאלט

המענה שלפנינו עוסק במנהג השושבינין המלווים את החתן ואת הכלה לחופה השאלה היא:

בן של זוג' [זוגות] מתחתן בקרוב בשעתומ"צ [בשעה טובה ומוצלחת]. ושאלתי ע"ד [על דבר] השושבינין, שאלו את הרב דווארקיין ואמר שמותר להם להיות ביחד השושבינין והוא זוג' שיחי' רוצים לשאול חו"ד [חוות דעת] כ"ק אדמו"ר שליט"א הרבי סימן חץ על המילים ומותר להם להיות ביחד השושבינים, והוסיף: אלא שעוד זוג אחד ילך ג"כ - (היינו שיהי' ששה - מלבד הכלה תי')

אופן אמירת המאמר ולימוד ההלכות

מענה לחתן ששאל (באנגלית) כמה שאלות. במכתבו מודיע שהוא וכלתו החליטו על זמן החתונה שיהי' בב' ניסן באותה שנה באם הרבי יאשר זאת.

- והואיל הרבי לענות: (5) ויהא בשעטומו"צ [בשעה טובה ומוצלחת] בגו"ר [בגשמיות וברוחניות]
- (6) בהמשך כתב החתן בנוגע לאמירת המאמר לכה דודי (כנהוג בקבלת פנים), ומבקש הדרכה באיזו שפה ראוי יותר לומר המאמר, וע"ז ענה לו הרבי: בלשון המובנת לרוב השומעים ומה טוב לכולם
- (7) במענה לשאלה, האם ראוי ומתאים שילבש לחתונה סירטוק הואיל הרבי לענות: תלוי בהרגש הלב.
- (8) ובמענה לשאלה מתי עליו להתחיל ללמוד את ההלכות הקשורות לחתונה, ענה הרבי: כמובן - באופן - שידעם (עכ"פ [על כל פנים] הל' [הלכות] הצריכות בזה) איזה ימים קודם החופה, הלימוד צ"ל [צריך להיות] עם עוד א' עכ"פ. ובסיום המכתב: השמות ואזכיר עה"צ [על הציון] להנ"ל

הטעם שהכלה מקיפה החתן שבע פעמים

Aleph d'Rosh Chodesh Tamuz 5710
June 15, 1950
Brooklyn, N.Y.

Dear Mr. :

This is in reply to your question regarding the significance of the custom during the marriage ceremony that the bride make seven circuits around the groom under the Chuppah.

The answer to this question, it seems to me, has to cover the following sub-questions: (1) The significance of the circuit, (2) its repetition seven times, (3) the bride circling around the groom and not vice versa, (4) the bride then joining the groom, standing by his side within that circle.

I trust the following may give you a satisfactory answer.

It is stated in the Zohar (Part III, 7:2) that marriage, which is a union of two distinct persons, is in reality a union of two halves of the same soul. Each one, when born, possesses but half of that soul which becomes one and complete only in wedlock, through Chuppah and Kiddushin.

This is why marriage is one of the greatest soul-stirring experiences of the bride and groom, for their respective souls have found at last the other half. Something of this joy is experienced, by way of illustration, at the re-union of two close relatives or

Page Three

June 15, 1950

the seventh as a day of rest. Man was then commanded to work for six days of the week, but to dedicate the seventh as a Sabbath unto G-d. When a Jew is about to set up a home and begin a full life, it is fitting that this basic principle of a happy life should be symbolized during the wedding ceremony. Hence the "Seven Days of Feasting," and the "Seven Blessings" (Sheva Berachoth). This brings us also to the seven circuits of the bride around the groom.

Bearing the above in mind, as well as the earlier introductory remarks concerning the basic character differences between the male and female, the ceremony of the seven circuits which the bride makes around the groom suggests the following explanation:

The groom, who takes the initiative^{*} in bringing the union to fruition, is initially the center of the new Jewish home. He is the first to take his place under the Chuppah. When the bride is led to the Chuppah, she proceeds to make a circle around the groom. This symbolizes the delineation (in space) of their own world within the outer world, with her husband-to-be as its center. She continues to make circuits one after the other seven times, symbolizing that she, the "Foundation of the House," founds an edifice that would be complete on the first day of each and every week to come as of the second, third, etc., to the end of all times and seasons, a lasting and 'eternal edifice' (with the infinity of the "cycle"). Her own contribution to this sacred union is also implied in the fact that she makes the circuits around the groom.

Having completed the seven circuits, she stands beside her

מנגינות חב"ד בחתונה

By the Grace of G-d
Chanukah, 5727
Brooklyn, N.Y.

Blessing and Greeting:

I am in receipt of your letter, and I hasten my reply as requested, and because time is of the essence in this case.

You write that you would/to use some of the published Nigunim of Chabad at your forthcoming marriage, and ask my opinion about it.

My reply is as follows: There could be an advantage, or otherwise, in using these Nigunim, depending on circumstances (a) or (b).

(a) If - as is expected of every Jewish girl and boy who are about to be married - the marriage is entered into with a firm resolution to establish a truly Jewish home, on the foundations of Torah and Mitzvoth, and, likewise of course, the preparations before the wedding are also as they should, with the observance of the laws and regulations of Taharas Hamishpocha (which an orthodox Rabbi has no doubt explained to you), and the Chuppah and Kiddushin is carried out by an orthodox Rabbi with orthodox witnesses, etc. - then the use of the Lubavitcher Nigunim would not only be appropriate, but also desirable and auspicious. For a Nigun is closely linked with the soul of its author and those who have used it on sacred occasions (which is also the reason for the above mentioned condition that everything connected with the wedding should be according to the Torah, sine the Torah was their whole life and ideal).

(b) On the other hand, if, G-d forbid, there is a deficiency in the above condition from the viewpoint of the Torah and Shulchan Aruch, the inference is obvious. However, I do not wish to dwell on this, since I feel certain that, judging by your letter, everything is in accordance with the Torah and Shulchan Aruch, and, moreover, that there is a consistent effort to advance in all matters of Torah and Mitzvoth, in accordance with the principle that all things of holiness should be on the ascendancy, as also indicated by the message of the Chanukah lights which are kindled in increasing numbers.

On the basis of this firm belief, I extend to you and your Chosson my prayerful wishes that the marriage take place in a happy and auspicious hour, and that you should both build a Pinyan adel ad.

With the blessing of Mazzaltov, *Mazzelee*

By

Page Two

June 15, 1950

beloved friends who had been separated for decades.

To a certain extent, therefore, the marriage marks the beginning of a complete and full life, while the pre-marital life of either the bride or groom may be considered in the nature of a preparatory period.

The union of the two parts of the same soul is not a union of two identical halves which make one whole. But they complement each other, each of them enriching the other with powers and qualities which hitherto were not possessed by him or her. For the "masculine" and "feminine" parts of the soul have basic differences, reflecting, broadly speaking, the ^{various} ~~personality~~ differences of the sexes. One such difference is what our Sages called "the nature of the male to conquer," i.e. the propensity of the male to conquer new 'provinces' ^{in business, profession, science etc} outside his home. This quality is generally not found in the female. On the other hand, the woman is called in our sacred literature the "Foundation of the House," for within the house her personality and innermost qualities are best expressed and asserted (Psalms 45:14).

It has been mentioned earlier that marriage, in a sense, marks the beginning of a full life. The wedding ceremony reflects this by an allusion to the beginning of all life, especially human life. The Blessings of Betrothal (Birchoth Hanesuin) also begin with a reference to the creation of the first man, the first woman, and their wedding.

Ever since the Creation of the world, human life has been based on the seven-day cycle. G-d created the world in six days and hallowed

Page Four

June 15, 1950

husband-to-be in the center of the circle, for after the preparations for the building of their home, both of them, the husband and the wife, form its center. From here on, throughout the entire ceremony, both the bride and groom form the center of the holy ceremony, like a king and queen surrounded by a suite of honor. Their lives become united into One full and happy life, based on the One Torah with its precepts, given by the One G-d.

With all good wishes and kindest personal regards,

Very sincerely yours,

Rabbi Mendel Schneerson

RMS:nm

Notes:

- Page 1 (#). This does not mean, of course, that is half a soul in every respect, but in the sense that in some respects, viz. the setting up of a home, an individual is but a "half," and his soul is likewise a "half."
- Page 3 (*). This is expressed, e.g. by the saying of our Sages that "it is the custom of the man to seek a wife." During the marriage ceremony this is symbolized by the fact that the groom declares "Harei at, etc." (Be thou betrothed unto me, etc.), while the bride remains silent.

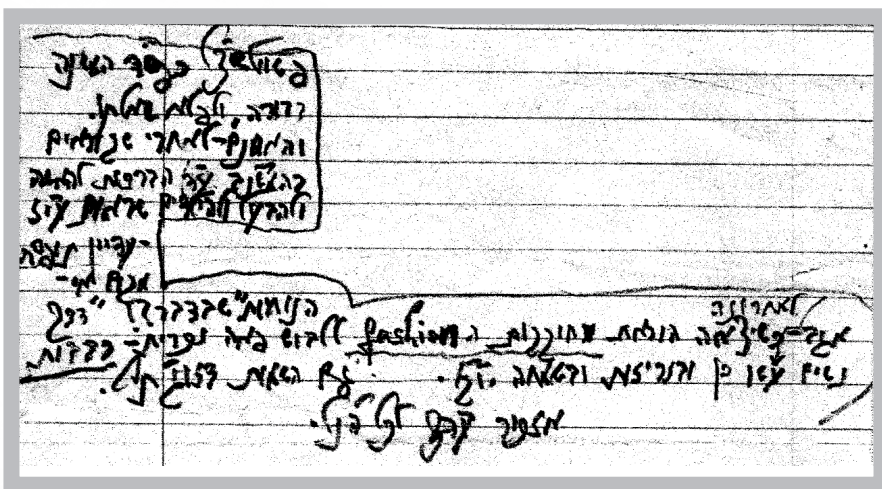
חלק ג'

מענות
שנוגעים לאחרי
החתונה

אחרי החתונה

כיסוי הראש בפאה נוגע לאשה לבעל ולילדים

פשוט שצ"ל [שצריך להיות] כפס"ד [כפסק הדין] המשנה ברורה, ולפלא שאלתו.
 האמנם - לאחרי שקוראים בהמשנ"ב [בהמשנה ברורה] ע"ד [על דבר] הברכות להאשה ולהבעל ולהילדים שבאות עי"ז [על ידי זה] - עדיין תופסת מקום אי - הנחות שבדבר!?

מקום מגורים - במקום שיש בו משפחה

גל - (ציאה אומן)
 ט"ז ק"ז ע"ז
 אצ"ל ע"ז (1)
 ע"ז - ט"ז ע"ז
 ע"ז ע"ז ע"ז
 ע"ז ע"ז ע"ז (2)

בכלל - קדימה למקום

שיש בו קרובי

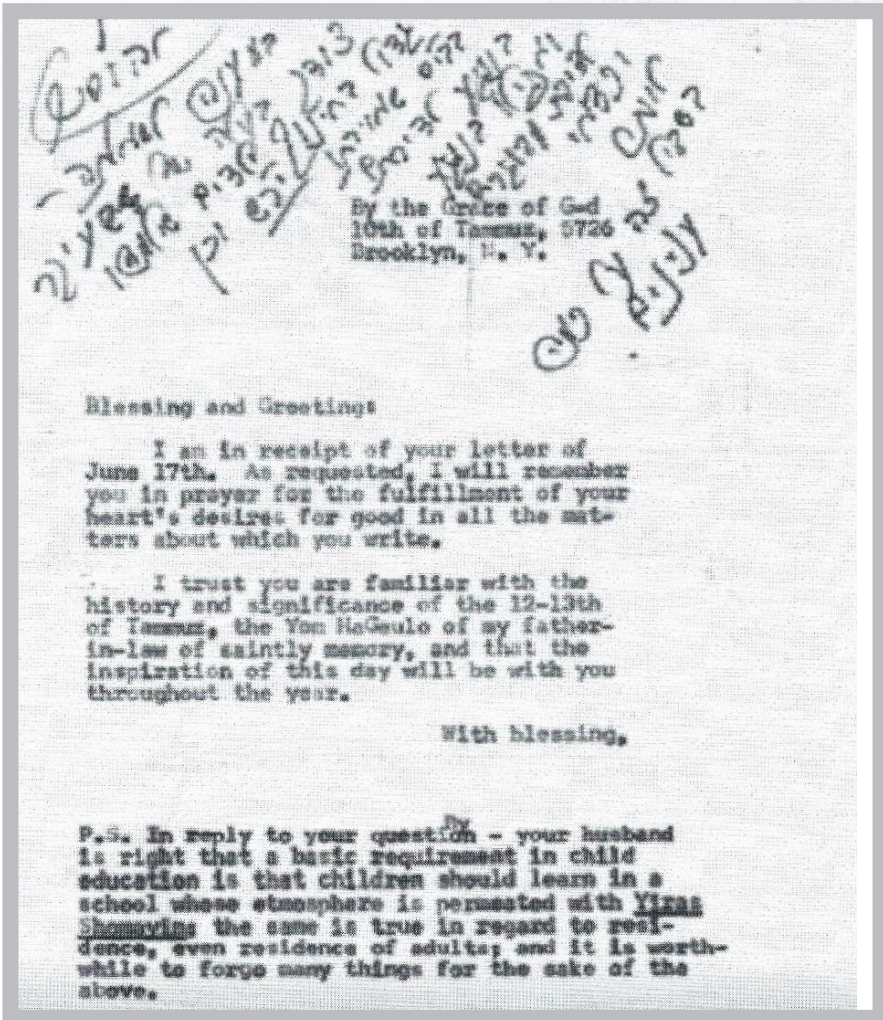
משפחה רבים (1)

בפרט - שינוי דירה

ה"ז [הרי זה] טרחה מרובה

וצ"ל [וצריך להיות] טעם חשוב ע"ז [על זה] (2)

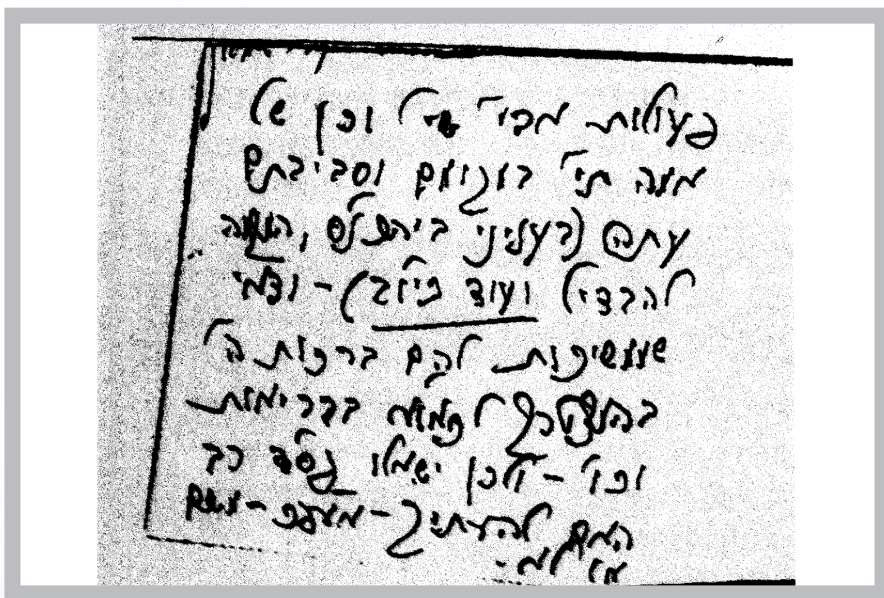
קביעות דירה - במקום של יראת שמים

להוסיף
במענה לשאלתה -

צודק בעלה שי' שעיקר
 גדול בחינוך ילדים שילמדו
 בבי"ס [בבית ספר] שאירתו יר"ש [יראת שמים] וכן
 בנוגע לדירתם
 ואפילו בנוגע
 לדירת מבוגרים
 וכדאי לוותר
 בשביל זה על כמה
 עניינים.

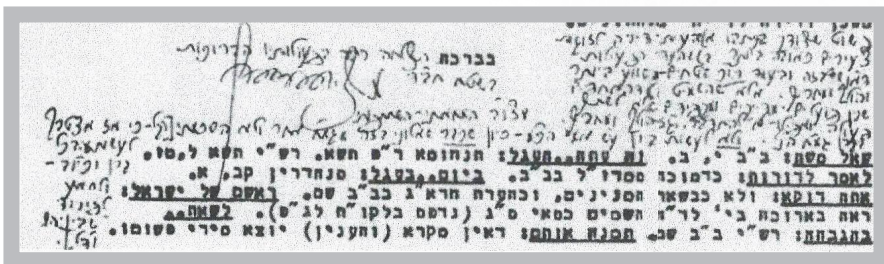
העתקת דירה לאחרי שפעלו שם בבהכנ"ס

פעולות אבי' שי' וכן של
 אמה תי' במקומם וסביבתם
 עתה (בעניני ביהכנ"ס, המקוה

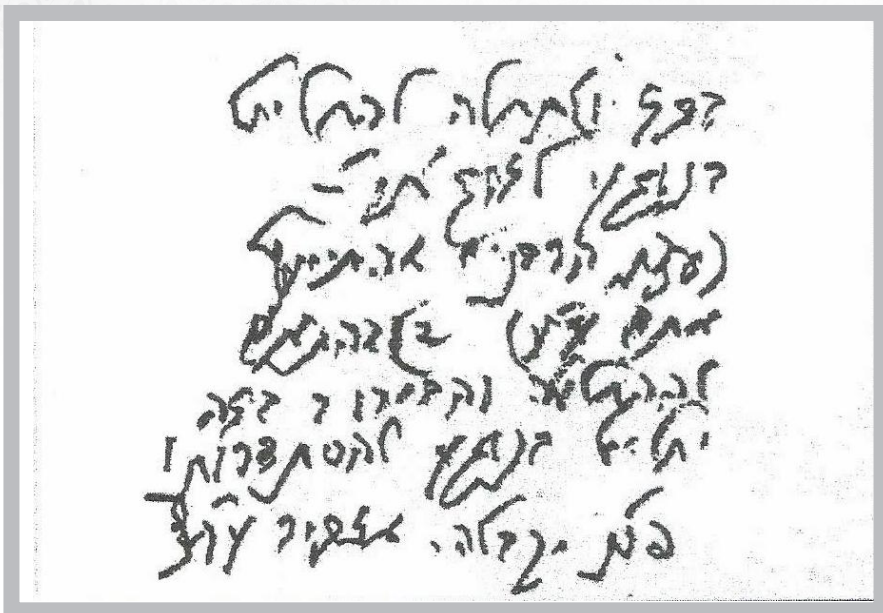
להבדיל ועוד כיו"ב) - ודאי שממשיכות להם ברכות ה' בהמצטרך לכא"א בבריאות וכו' - ולכן ישאל פס"ד [פסק דין] רב האם להעתיק - אעפ"כ [אף על פי כן] - משם או לאו.

דיור לזוגות צעירים מאנ"ש

פשוט שצודק בכתבו א) שבעיית דירה לזוגות צעירים כאובה ביותר ב) שהעדר הפעילות דאנ"ש ש"י בזה ובעוד כו"כ [כמה וכמה] שטחים - משווע ביותר והולך ומחריף. אלא שהשמיט ג) דהאחדים שכן פועלים - מדיקיים ומקפדים שלא לשתף פעולה ואפילו - לא להתדבר, וג"ז [וגם זה] - הולך ומחריף. מצו"ב [מצורף בזה] המחאתי - השתתפותי בקרן גמ"ח הנ"ל. ולא לעשות קרן ע"ש אמי הכ"מ [הריני כפרת משכבה] - כיון שכבר שאלוני בזה מגמ"ח אחר ולא הסכמתי [וק"ל - כי אז אצטרך לעשות בכל קרן וכיו"ב] - ולסייע לפירוד שביניהם. וד"ל].

הסתדרות לאחר ההתייעצות

בכ"ז [בכל זה] 1) תחלה להחליט

בנוגע לזוג [תן] תי' -

(עצת הרבנים שהתייעץ

אתם ע"ע [עד עתה]) 2) בהתאם

להחלטה והבירור בזה

יחליט בנוגע להסתדרותו

פנ"נ [פדיון נפש נתקבל]. קבלה. אזכיר עה"צ [על הציון]

קביעות עתים יחד ללימוד תורה

כיום שפנינו לקבוע
עתים ללימוד תורה עם זוג' תי'
בענינים המתאימים ע"פ הל' ת"ת
לאדה"ז ספ"א. ולפלא שאלתו

פשוט שכדאי לקבוע
עתים ללימוד ת"ת עם זוג' תי'
בענינים המתאימים ע"פ הל' ת"ת
לאדה"ז ספ"א. ולפלא שאלתו

שלילת נסיעה לטיולים

אעורר את המעוררים
לענין נסיעה עם י"ו גטי יוליוס !!
אשמחה ב' כוסים היסודות
התומצ' ועלצות נאצ'ו

מעולם לא
שמעתי שמתחילים
בנין עדי עד... בטיולים!!
לכאורה צ"ל [צריך להיות] ביסוס היסודות
התומצ' [התורה והמצות] ועבודת התפלה

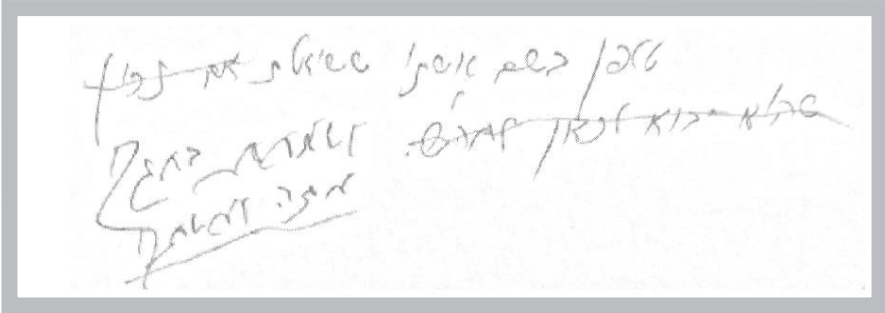
הדרך לשלום בית

עבודת המדות בשביל שלום בית

(1) יגדוק על אצותיו דימסיו עם אשתו,
 אפילו אם אצתו הוא הצדק
 במאה אחוזים. ובדרכי נועם סו"ס [סוף סוף]
 ישרה השלום - ובמילא גם השמחה
 והפרנסה במעונם.
 (2) אין נכון שיעבוד כל הלילה במשרתו
 וכמו שאמרתי לו מכבר - ובטח יוכל
 לסדרה באופן אתר וכדאי אפילו
 אם עי"ז [על ידי זה] ישתכר פחות איזה דולר.
 והשי"ת ימלאם ממק"א [ממקום אחר].

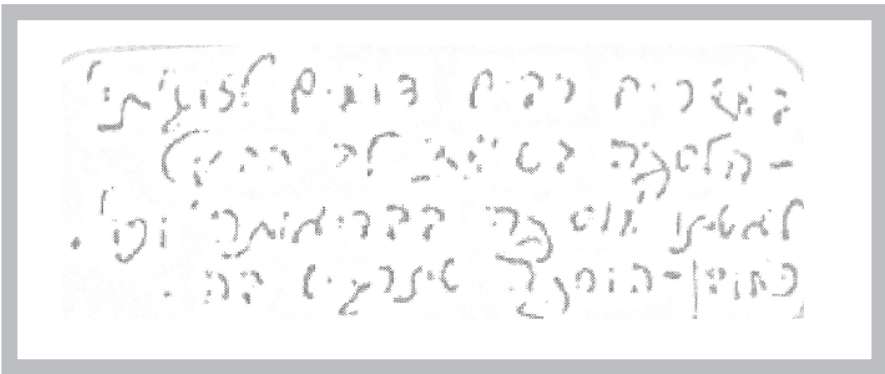
- (1) יעבור על מדותיו ביחסיו עם אשתו,
 אפילו אם לדעתו הוא הצדק
 במאה אחוזים. ובדרכי נועם סו"ס [סוף סוף]
 ישרה השלום - ובמילא גם השמחה
 והפרנסה במעונם.
 (2) אין נכון שיעבוד כל הלילה במשרתו
 וכמו שאמרתי לו מכבר - ובטח יוכל
 לסדרה באופן אתר וכדאי אפילו
 אם עי"ז [על ידי זה] ישתכר פחות איזה דולר.
 והשי"ת ימלאם ממק"א [ממקום אחר].

שמחת החג - עם האשה

מענה לאברך שביקש לעזוב את ביתו ולעשות את חג השבועות במחיצת הרבי:
ושמחת בחגך
אתה ואשתך

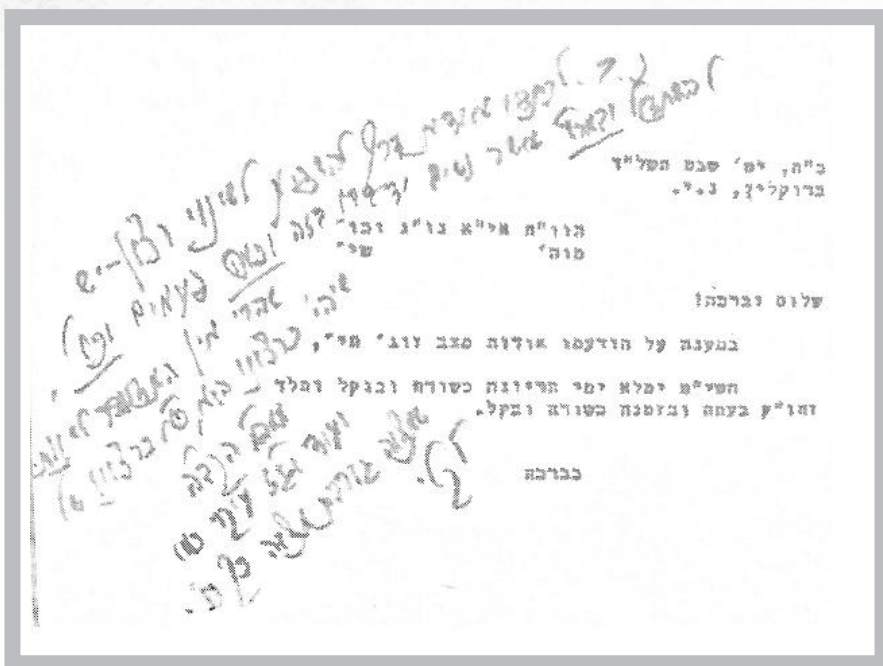
שימת לב הבעל לאשתו

לבעל שבקש ברכה לבריאות אשתו:

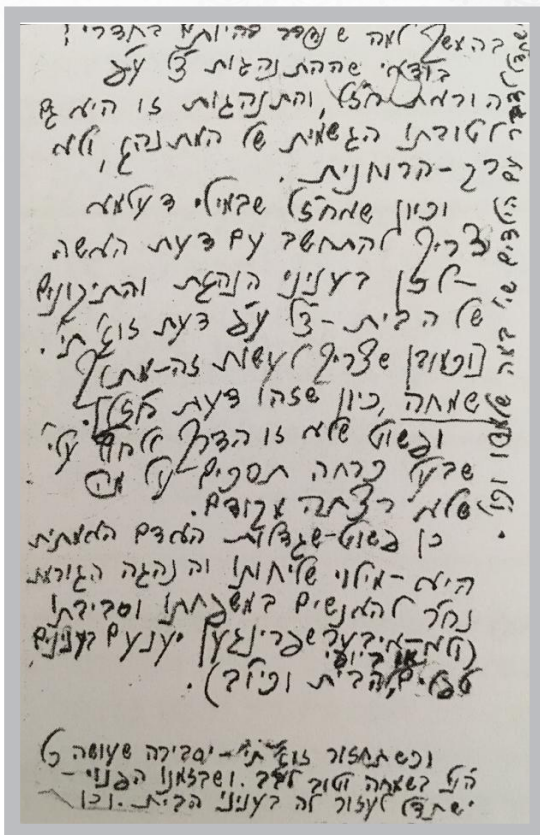
במקרים רבים דומים לזוגתו תחיל
- הוספה בשימת לב הבעל
לאשתו מוסיפה בבריאותה וכו'.
כמובן - הוספה שתרגיש בה

השפעה על הרצון דרך חברות שיגלו בה את רצון ה'

לכותבו אודות דרך להשפיע לשינוי רצון - יש להשתדל במרץ אשר נשים ידברו בזה וכמה פעמים וכן. שהרי אין המדובר לשנות שיהי' כרצונו הוא, כ"א [כי אם] כרצונו של ממה"מ [מלך מלכי המלכים] הקב"ה ועוד וגם זה עיקר כמו שמצוה גוררת מצוה כך כו'. וק"ל [וקל להבין].

התחשבות בדעת האשה בהנהגת הבית ועזרה בעניני הבית

בהמשך למה שנדבר בהיותם בחדרי:

בודאי שההתנהגות צ"ל [צריך להיות] ע"פ [על פי] הוראת חז"ל [חכמינו ז"ל], והתנהגות זו היא גם לטובתו הגשמית של המתנהג, ולא רק הרוחנית.

וכיון שאחז"ל [שאמרו חז"ל] שבמילוי דעלמא צריך להתחשב עם דעת האשה - לכן בעניני הנהגת והתיקונים של הבית - צ"ל [צריך להיות] ע"פ [על פי] דעת זוג תי'!

[וכמובן שצריך לעשות זה - מתוך שמחה, כיון שזהו דעת חז"ל].
ופשוט שלא זו הדרך ללחוץ עלי שבעל כרחו תסכים על מה שלא רצתה מקודם.

כן פשוט שגדלות האדם האמיתית היא - מילוי שליחותו והנהגה הגורמת נח"ר [נחת רוח] להאנשים במשפחתו וסביבתו (ולא - איבערשפרינגען יענעם [להכנס את השני] בענינים טפלים, או ביופי הבית וכיו"ב).
וכשתחזור זוג תי' - יסבירה שעושה כל הנ"ל בשמחה וטוב לבב. ושזמנו הפנוי - ישתדל לעזור לה בעניני הבית, וכן ישתדל לדבר עם הילדים שי' במה שלמדו וכו'.

שמירת הבית במצבים מורכבים

שלילת המחשבה אודות גירושין וכן מציאת משרה מתאימה

החתונה הייתה ככה
אני ושלמה, צ' קרפוט
וכו' - צ.יא. טעמו, ציוויה
המאת, ואן ס' אקוס זאג' פארה שפיתחן, זכר
הא, שפיתחן זקנת סב והיית עסוקה והיית
חיי' עם התאצן, וקאה ספס - זהות
עץ נשי מקצ' ואצ' יקטלו ספס - זהות
ומספס) עוהצ' - סממט ומאצ' אשה אצ' יאה

החתונה הייתה כדת

משה וישראל, ז' ברכות

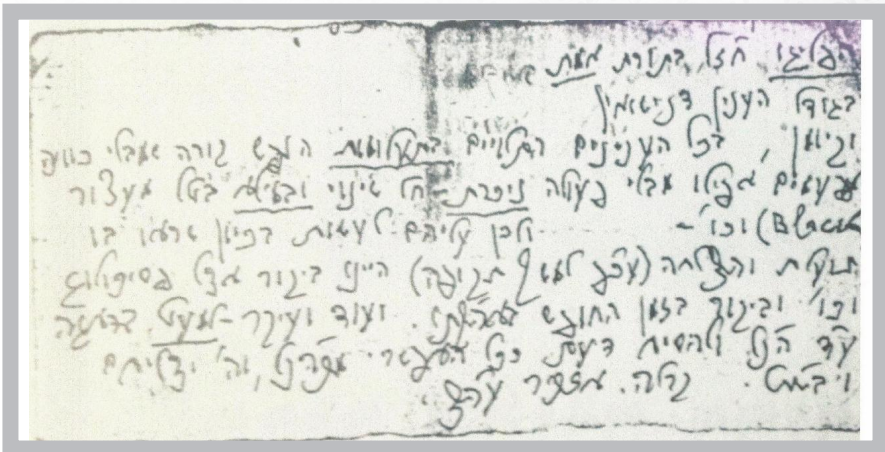
וכו' - ז.א [זאת אומרתי]. שזהו זיווגה

האמיתי, ואין כל מקום למח' [שבה] כאלה שכותבתן. וכבר
א"ל [אמרו לה] שעלי' לקחת job [עבודה] ולהיות עסוקה, ולחיות
חיי' ע"פ התומצ' [התורה והמצות]. ובמה שספק אצלה - להתייעץ

עם נשי חב"ד. ואז יבטלו הפחדים שלה וכו'.

ואכפול עוה"פ [עוד הפעם] - שתחפש ותמצא משרה מתאימה.

שימור הנישואין גם כשמתגלה בעי' נפשית

מענה על הצורך לשמור על הנישואין גם כשמתגלה קושי נפשי מסוים
אצל אחד מבני הזוג:

הפליגו חז"ל בתורת אמת

בגודל הענין דנישואין

וקיומן. בכל הענינים התלויים בתעלומות הנפש קורה שמבלי כוונה
ולפעמים אפילו מבלי פעולה ניכרת, חל שינוי ובמילא בטל מעצור

(block) וכו' - ולכן עליהם לעשות בכיון שראו בו

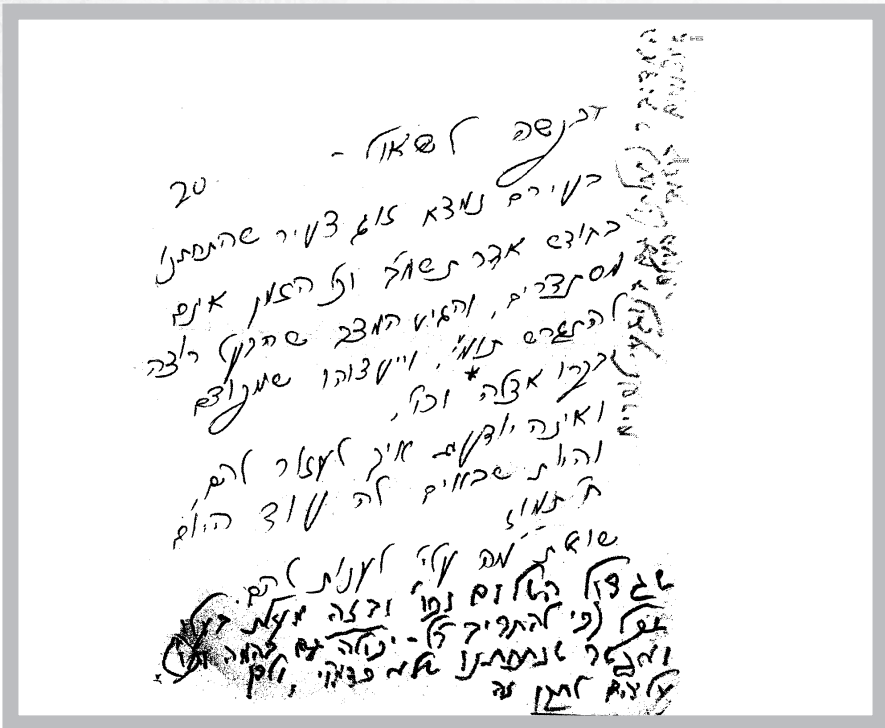
תועלת והצלחה (עכ"פ למשך תקופה) היינו ביקור אצל פסיכולוג

וכו' וביקור בזמן החופש בארקתו' (בארץ הקודש תבוא ותכונן). ועוד ועיקר - למעט בדאגה

ע"ד [על דבר] הנ"ל ולהסיח דעת ככל האפשרי מכהנ"ל, וה' יצליחם

ויבש"ט [ויבשר טוב]. קבלה. אזכיר עה"צ [על הציון].

מעלת האדם - ביכולתו לעשות שלום

ובבקשה לשאול - בעירם נמצא זוג צעיר שהתחתנו בחודש אדר תשמ"ב וכל הזמן אינם מסתדרים, והגיע המצב שהבעל רוצה להתגרש תיכף ומיד, וייעצוהו שמקודם יבקרו אצלה (יועצת לעניני נישואין) וכו', ואינה יודעת איך לעזור להם, והיות שבאים לה עוד היום (ח' תמוז). שואלת מה עלי לענות להם.

שגדול השלום וכו' ובזה מעלת בעלי

שכל (כי להחריב ר"ל [רחמנא לילצן] - יכולה גם בהמה וכו') ואפשר שנתחתנו שלא כדמו"י [כדת משה וישראל],

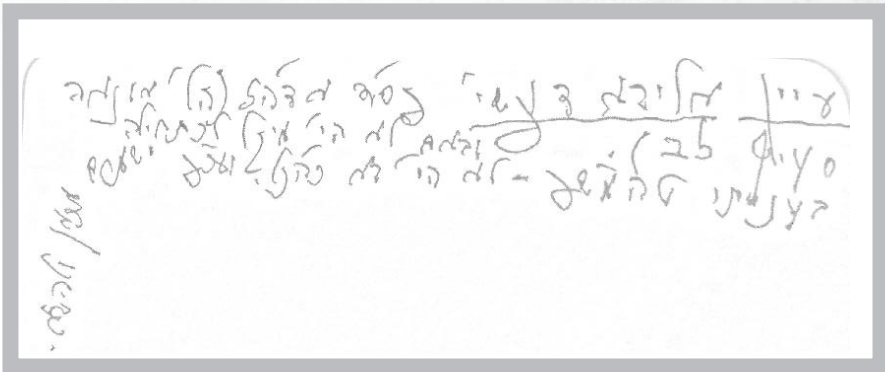
ולכן עליהם לתקן זה

ובשולי הגליון הוסיף:

המדובר (תחלתו) גם בנוגע לנכרים

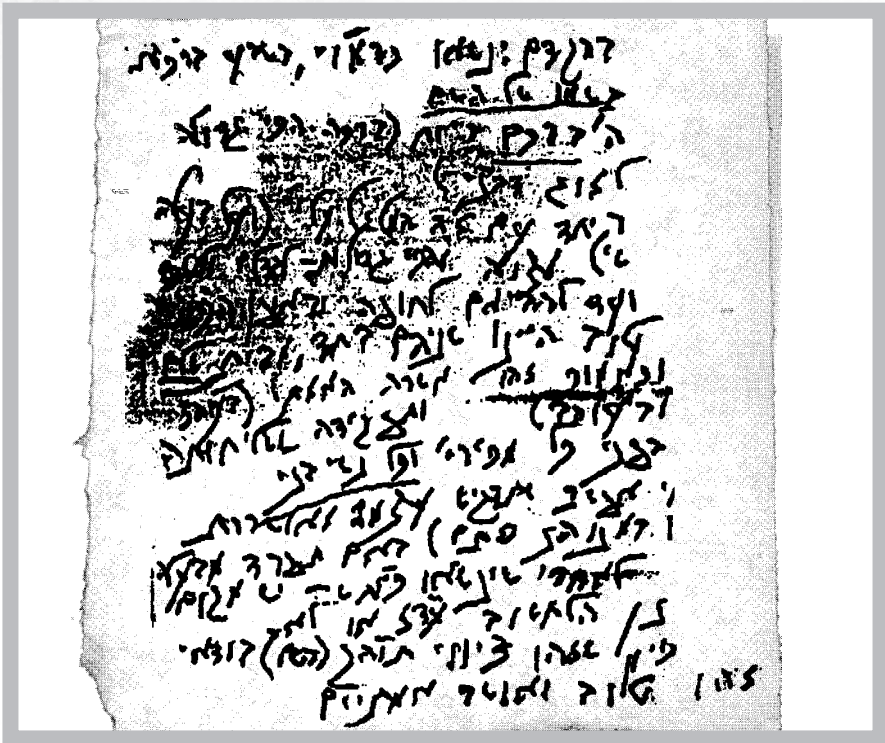
שמצווים בישוב העולם.

הדבר שמונע בעיות בשלום בית

עין אליבא דנפשי פס"ד אדה"ז [פסק דין אדמו"ר הזקן] (ה'ל' אונאה סעיף לב) ובאם לא הי' מיקל לכתחילה בענייני טהמש"פ [טהרת המשפחה] לא הי' בא כהנ"ל [כל הנזכר לעיל] ועכ"פ [ועל כל פנים] ישמרם מכאן ולהבא

לאחר שהקימו דור ישרים בודאי אין מחשבה לגירושין

בהקדם: נשאו כדמו"י [כדת משה וישראל] בשבע ברכות

בשמו של השם

ה' ברכם ביו"ח [ביוצאי חלציהם] ברכה הכי גדולה

לזוג דבנ"י [דבני ישראל]

יחד עם זה הטיל עלי ועל בעלה

שי מצוה מהכי גדולות לגדלם ולחנכם

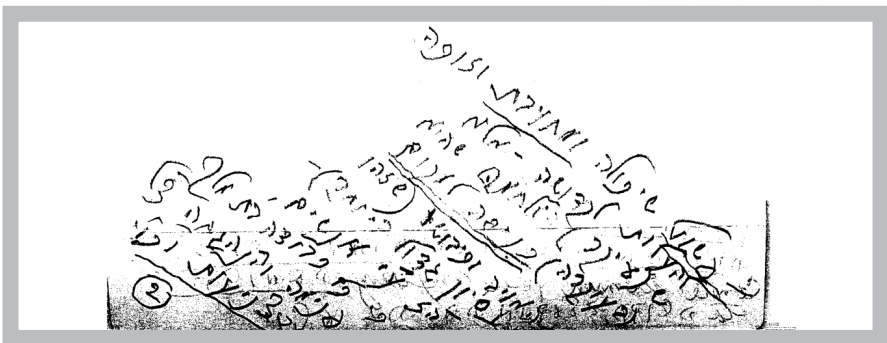
ועד להביאם לחופה ובאופן הכי

טוב היינו שניהם ביחד מבית שלם

וכאמור זהו אשרה האמתית בעוה"ז [בעולם הזה]

ובעוה"ב [ובעולם הבא] ותפקידה ושליחותה בפני כל מכירי וכל נשי בני [בנות ישראל] ולכן אי אפשר שתרגיש עצמה מאושרת ואפילו במנוה"נ [במנוחת הנפש] סתם באם תפרד מבעלה ח"ו לאחרי שינשאו כיו"ח [כל יוצאי חלציהם] שי יש מקום להתבונן הלחשוב עד"ז [על דבר זה] או לא כיון שזהו ציווי תוה"ק [תורה הקדושה] (הש"י) [השם יתברך] בודאי שזהו טוב ואושר אמתיים

עיקר תפקידה של האישה

מענה לאשה אחת ששאלה: על פי המובא בלקוטי תורה פ' חקת שהטעם שאשה פסולה להזות מי פרה אדומה כי היא בחי' גבורות וכו' ולכן אין בכוחה לדחות ולהעביר את רוח הטומאה, האם ביכולת אשה להעלות ענינים לקדושה?

פשוט שיכולה ומחויבת וזוכה

להעלות לקדושה - אלא

ש(עיקר) המלחמה שהיא

בעיקרה כניסה למקום

האויב וכיבושו (שזהו

נסיון גדול ביותר) -

ה"ז [הרי זה] ע"י אנשים,

כי כל כבודה בת מלך

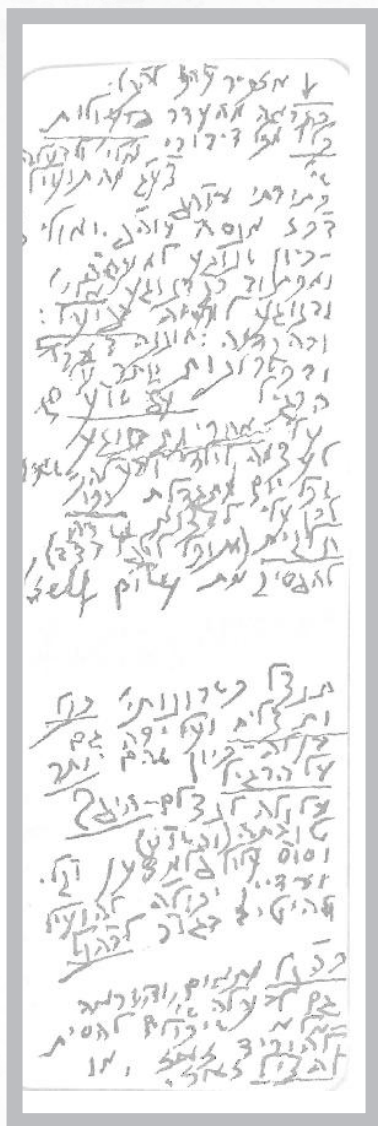
פנימה והנהגתה צ"ל [צריכה להיות]

בצניעות וכו'

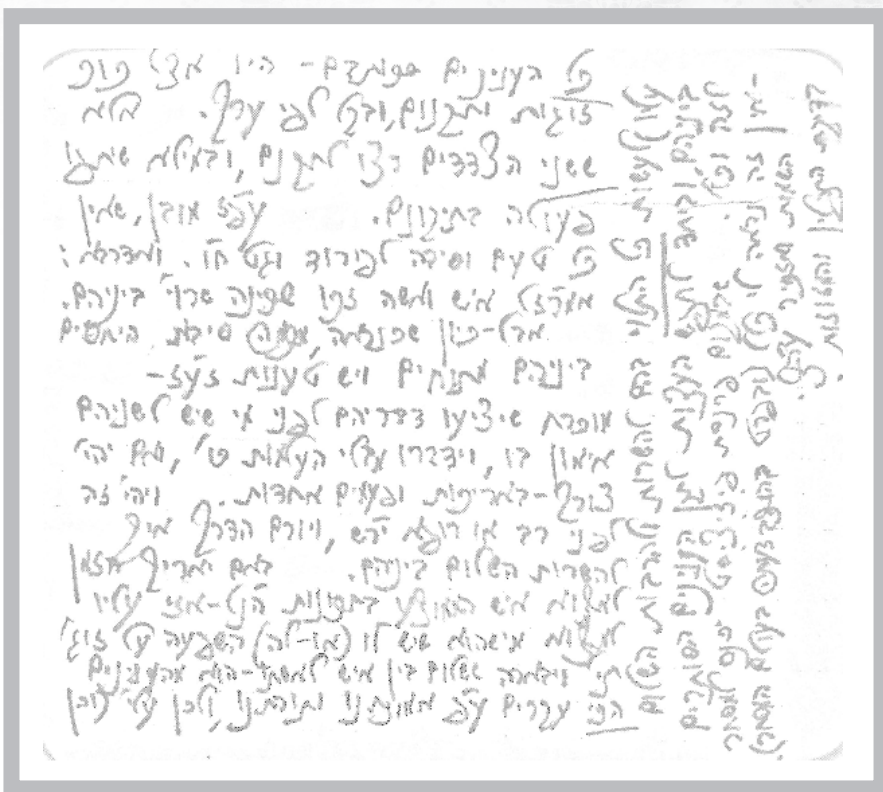
החלטת האשה להסית או להציל

מענה לאשה בעלת פואנציאל לא ממומש:

אזכיר עה"צ [על הציון] להנ"ל.
 כנראה מהעדר פועלות
 כלל מכל דיבורי אלי ולבעלה
 שי' - צע"ג [צריך עיון גדול] מה תועיל
 כתיבתי עוה"פ [עוד הפעם]
 בכ"ז [בכל זאת] מנסה עוה"פ [עוד הפעם]. ואולי כו'
 - כיון שנוגע למעשה,
 ואכתוב רק בנוגע אלי'
 ובנוגע למעשה בפועל.
 ובהקדמה: חוננה במרץ
 ובכשרונות יותר על הרגיל עפ"י שו"ע [שולחן ערוך] יש
 עלי' אחריות בנוגע
 לעצמה, לילדי ולבעלה שיחיו,
 וכל יום מתגדלת וכו'.
 לכן עלי' למצוא משרה
 חלקית (שתוכל לטפל בב"ב [בבני ביתה])
 להפסיק את self pity [רחמים עצמיים]
 תנצל כשרונתי כנ"ל
 ותצליח ועל ידה גם
 בעלה - כיון שהם יותר
 על הרגיל
 עלולה לנצלם - היפך
 טובתה (והשו"ע)
 וסו"ס [וסוף סוף] עלול פלאצען [להתפוצץ] וק"ל [וקל]
 להבין].
 ועדיין יכולה להועיל
 ולהיטיב בגו"ר [בגשמיית ורוחניות] לכהנ"ל [לכל הנ"ל].
 כהנ"ל מתאים, והוראה
 גם לבעלה שי'
 - אלא שיכולים להסית
 ולהוריד זא"ז [זה את זה], או
 להציל זא"ז [זה את זה].

למצוא מתווך נאמן

לבעל שתואר את הקשיים בחיי הנישואין שלו וכתב שהם שוקלים להתגרש, השיב הרבי:

כל הענינים שכותבם - היו אצל כו"כ [כמה וכמה]

זוגות ותקנום, ובקל לפי ערך. אלא

ששני הצדדים רצו לתקנם, ובמילא שיתפו

פעולה בתיקונם. עפ"ז מובן, שאין

כל טעם וסיבה לפירוד וגט ח"ו [חס ושלום]. ואדרבה:

אמרז"ל [אמררו רז"ל] איש ואשה זכו שכינה שרוי' ביניהם.

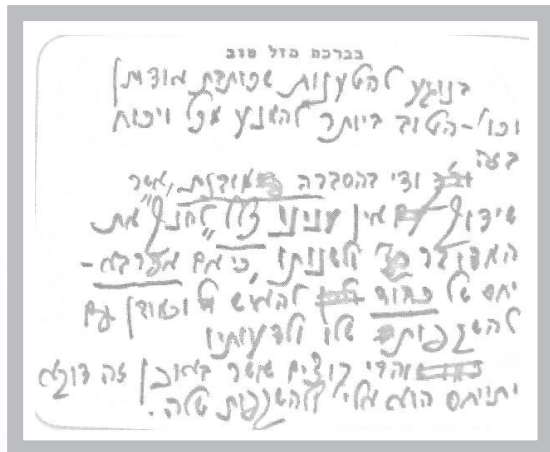
אבל - כיון שכנראה, מכמה סיבות היחסים

ביניהם מתוחים ויש טענות זע"ז [זה על זה] -

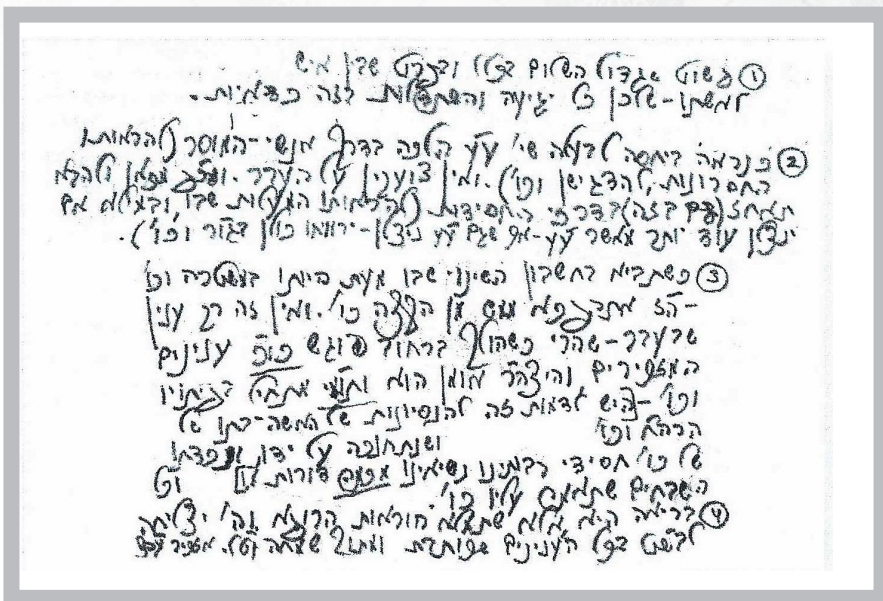
מוכרח שיציעו דבריהם לפני מי שיש לשניהם אימון בו, וידברו מבלי העלמות כו', ואם יהי צורך - באריכות ופעמים אחדות. ויהי זה לפני רב או רופא יר"ש, ויורם הדרך איך להשרות השלום ביניהם. באם יאריך הזמן למצוא איש הממוצע בתכונות הנ"ל - אזי עליו למצוא מישהוא שיש לו (או - לה) השפעה על זוג[תו] תנ"חין] ויבארה ששלום בין איש לאשתו - הוא מהענינים הכי עקרים ע"פ אמונתנו ותורתנו, ולכן עלי' (וכן עליו) לעשות כל התלוי בזה להשרות ולהרבות השלום ביניהם, וביחד לחפש העצות לתקן הענינים הסותרים לזה וכו'. שבמקום פרנסת פיזיציסט [פיזיקאי] יכנס למסחר - אין זה נראה לי כלל (ובפרט בהמצב דעתה בעולם המסחר). השמות ואזכיר עה"צ [על הציון]. בדיקת התפלין והמזוזות.

כבוד הדדי

בנוגע להטענות שכותבת אודותן וכו' - הטוב ביותר להמנע מכל ייכוח בזה ודי בהסברה מובנת, אשר שידוך אין ענינו כלל "לחנך" את המדובר שי' ולשנתו, כי אם אדרבה - יחס של כבוד להאיש וכמובן גם להשקפות של ולדעותיו והרי רוצים אשר באופן זה דוקא יתייחס הוא אלי' ולהשקפות שלה.

שלום בית בדרך החסידות

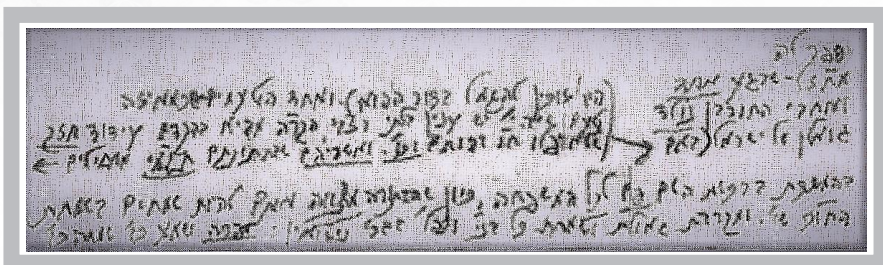

פשוט שגדול השלום ובפרט שבין איש לאשתו - שלכן כל גיעה והשתדלות בזה כדאיות כנראה ביחסה לבעלה שיי' ע"ע [עד עתה] הלכה בדרך אנשי המוסר (להראותו החסרונות, להדיגשן וכו'). ואין צועקין על העבר. ועכ"פ מכאן ולהבא תאחז (גם בזה) בדרכי החסידות (להראותו המעלות שבו, ובמילא אם ינצלן עוד יותר מאשר ע"ע [עד עתה]) - אף שגם ע"ע [עד עתה] ניצלן - ריווחו כולן בגו"ר וכו').

(3) כשתביא בחשבון השינוי שבו מעת היותו במשטרה וכו' - ה"ז [הרי זה] מתהפכא ממש מן הקצה כו. ואין זה רק ענין שבעבר - שהרי כשהולך ברחוב פוגש כו"כ [כמה וכמה] ענינים המזכירים והיצה"ר [והיצר הרע] אומן הוא ותומ"י [ותיכף ומיד] מתחיל בפיתוי וכו' - [היש לדמות זה להנסיגות של האשה - בתו של הרה"ח וכו' ושנתחנכה על ידו, ונכדתו של כו' חסידי רבותינו נשיאנו מכמה דורות] וכל השבחים שתאמר עליו כו'.

(4) בריאה היא אלא שתמלא הוראות הרופא וה' יצליחה לבש"ט ב כל הענינים שכותבת ומתוך שמחה וט"ל [נטוב לבב]. אזכיר עה"צ [על הציון].

שמחת החתונה מקרבת גאולת כלל ישראל

יספר לה

מחז"ל [מאמר חז"ל] - שרגע אחד

ואחרי החורבן נולד

גואלן של ישראל (באם היו זוכין להגאל בדור ההוא). ואחד הטעמים - שכמאיזה

טעם יש ענין בלתי רצוי, הקב"ה מביא בהקדם עידוד חזק

שלא יפלו ח"ו ברוחם וכו'. ואשריהם שבחתונתם תומ"י [תיכף ומיד] מתחילים

בהמשכת ברכות השם גם לכל המשפחה, כיון שהתורה מצווה אותם להיות שמחים בשמחת

החוי"כ [החתן וכלה] שי'. ומקרבת גאולת ושמחת כל בני"י [בני ישראל] וכה' [שון] בבר' [כות]

נישואין: מהרה ישמע כל שמחה כו'.

לימוד בכולל

מעלת לימוד בכולל

סדר החיים כשהבעל לומד תורה חלק מיומו (עכ"פ)
 - מובן שזוהי ההתחלה הנכונה ושצ"ל [ושצריך להיות] בבניי [כיוון
 שהחתונה היא ההתחלה דבנין עדי עד] -
 אבל מובן ג"כ, שזהו קשור בהגבלה ומדידה וקצת
 צמצום בנוגע לגשמיות. וכיון שזהו ניגוש בחיי
 יום יום ומאידך - צ"ל [צריך להיות] החיים דבניי - כמש"נ [כמו שנתבאר] - מתוך
 שמחה וט"ל [וטוב לבב] ובטחון -
 הרי צ"ל [צריך להיות] ההסכמה על סדי חיים כזה - מראש
 והסכמה מלאה ומתוך שמחה (על שמתחילים
 חייהם - בחיי תורה, תורת חיים).
 ואם יסכימו שניהם ע"ז ובאופן הנ"ל - יה"ר [יהי רצון] שיהא
 כ"ז [כל זה] בשטמו"צ [בשעה טובה ומוצלחת].

סדר החיים כשהבעל לומד תורה חלק מיומו (עכ"פ)

- מובן שזוהי ההתחלה הנכונה ושצ"ל [ושצריך להיות] בבניי [כיוון
 שהחתונה היא ההתחלה דבנין עדי עד] -

אבל מובן ג"כ, שזהו קשור בהגבלה ומדידה וקצת
 צמצום בנוגע לגשמיות. וכיון שזהו ניגוש בחיי

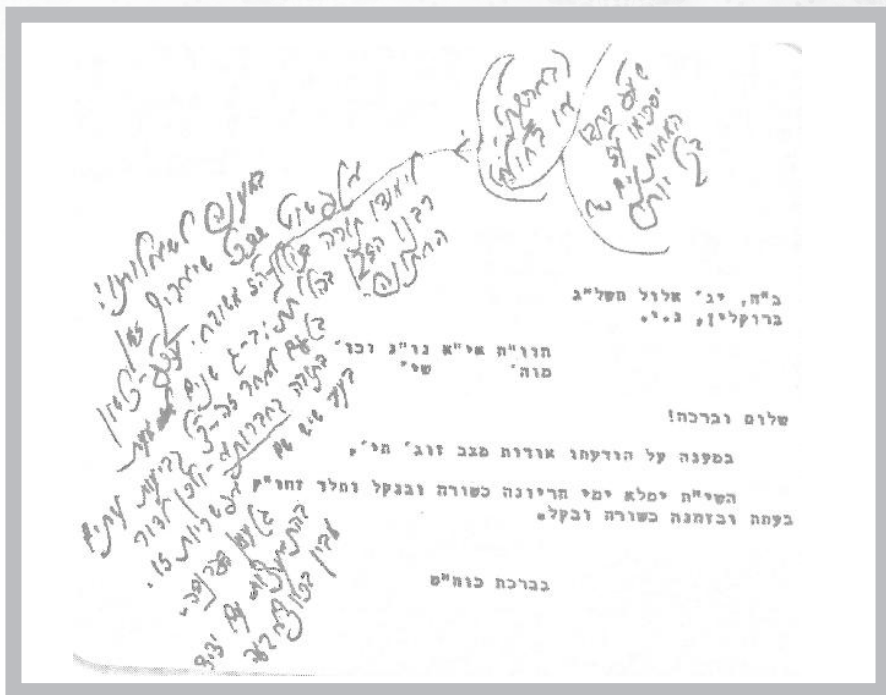
יום יום ומאידך - צ"ל [צריך להיות] החיים דבניי - כמש"נ [כמו שנתבאר] - מתוך
 שמחה וט"ל [וטוב לבב] ובטחון -

הרי צ"ל [צריך להיות] ההסכמה על סדי חיים כזה - מראש
 והסכמה מלאה ומתוך שמחה (על שמתחילים

חייהם - בחיי תורה, תורת חיים).

ואם יסכימו שניהם ע"ז ובאופן הנ"ל - יה"ר [יהי רצון] שיהא
 כ"ז [כל זה] בשטמו"צ [בשעה טובה ומוצלחת].

לימוד בכולל - הרי זה משובח

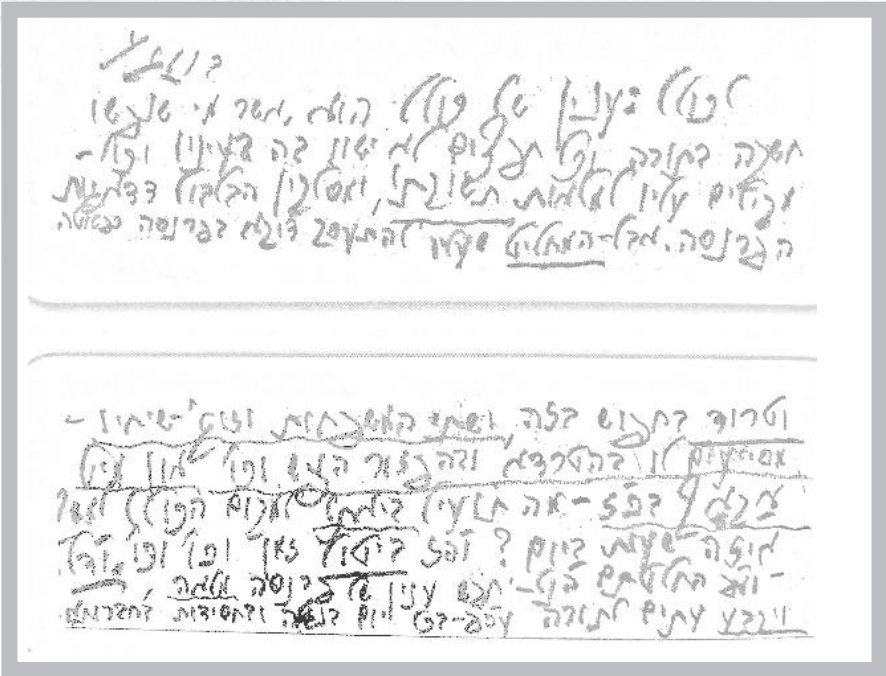

מענה לאברך כולל ששאל אודות המשך הלימוד במקום:

במענה לשאלותיו:

- (א) פשוט שככל שיאריך זמן לימודו תורה בכולל (באהקת"ו [בארץ הקודש תבוא ותכונן] או בחו"ל [בחוץ לארץ], שע"פ [שעל פי] כתבו יסכמו ע"ז [על זה] המחותרים שי' בקל יותר - ה"ז [הרי זה] משובח. עכ"פ - כלשון רבנו הזקן בהל' ת"ת [בהלכות תלמוד תורה]: ב - ג שנים מעת החתונה.
- (ב) גם לאחר זה - צ"ל [צריך להיות] קביעות עתים בתורה בחברותא - ולכן לדור בעיר שיש שם אפשריות זו.
- (ג) ענין הפרנסה - בהתייעצות עם ידיד מבין בכיוצא בזה.

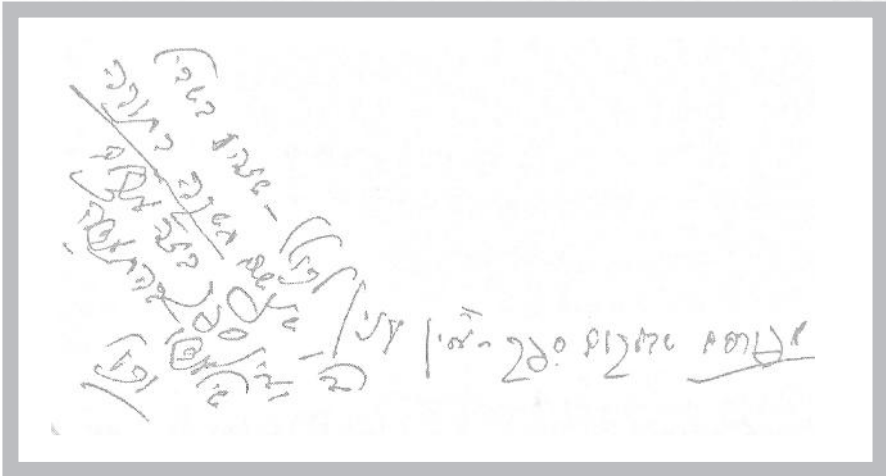
כולל - רק למי ש"חשקה נפשו בתורה"

מענה לחתן שכתב שבכוונתו לחלק את סדר יומו בין לימוד תורה לכניסה לעולם העסקים:

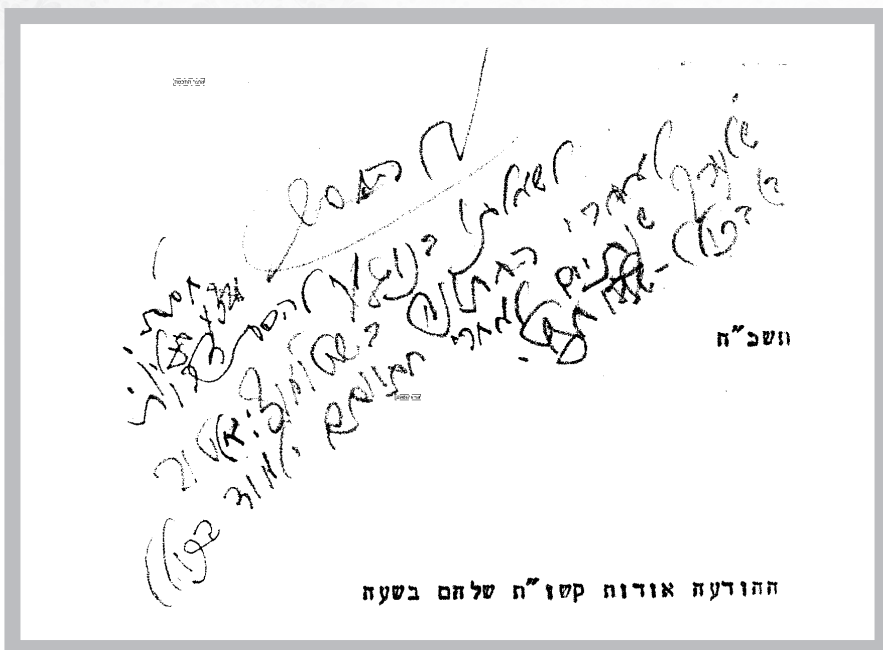
לכולל: ענין של כולל הוא, אשר מי שנפשו חשקה בתורה, וכל חפצים לא ישוו בה בעיניו וכו' - מקלים עליו למלאות תשוקתו, ומסלקין הבלבול דדאגות הפרנסה. אבל המחליט שעליו להתעסק דוקא בפרנסה כפשוטה וטרוד בחפוש בזה, ושתי המשפחות וזוג' - שיחיו - מסייעים לו בהטרדא ובהפזור הנפש וכו' און מיט א קאך בכ"ז [בכל זה] מה תועיל ביאתו למקום הכולל למשך איזה שעות ביום? והי' [והרי זה] ביטול זמן וכו' וכו'. וד"ל.
- וע"פ [ועל פי] החלטתם הנ"ל - יחפש ענין של פרנסה מלאה, ויקבע עתים לתורה עכ"פ [על כל פנים] - בכל יום בנגלה ובחסידות בחברותא

כשיש ספק - אין ללמוד בכולל

מפורסם שבמקום ספק - אין ענין לכולל - שזהו בשביל
אלא שנפשמ חשקה בתורה
ואין ספק בזה אצלם
שילמדו בהתמדה
ובו'

הסתדרות אחרי החתונה

להוסיף

חת"ת. מבצע תפילין.

לשאלתו בנוגע להסתדרות לאחרי החתונה בשטומו"צ [בשעה טובה ומוצלחת]: א) טוב שלערך

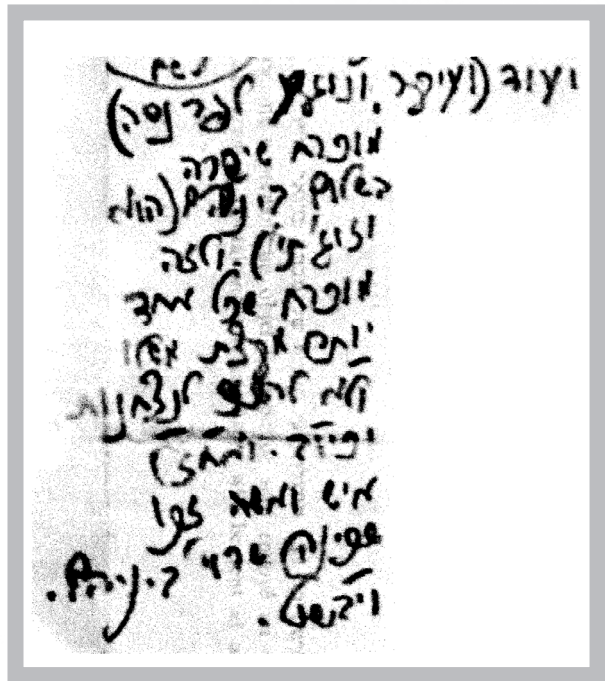
שנתיים לאחרי חתונתם

ילמוד בכולל

ב) בכולל - שלבו חפץ.

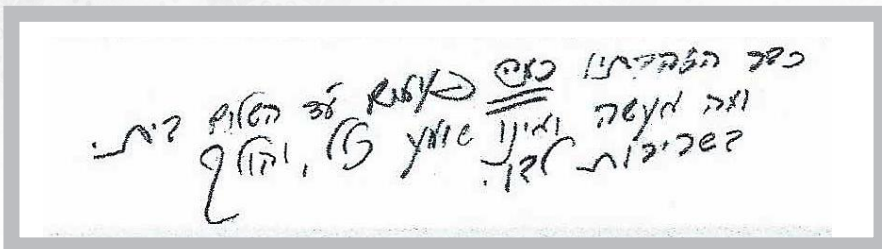
פרנסה

פרנסה תלוי' בשלום בית

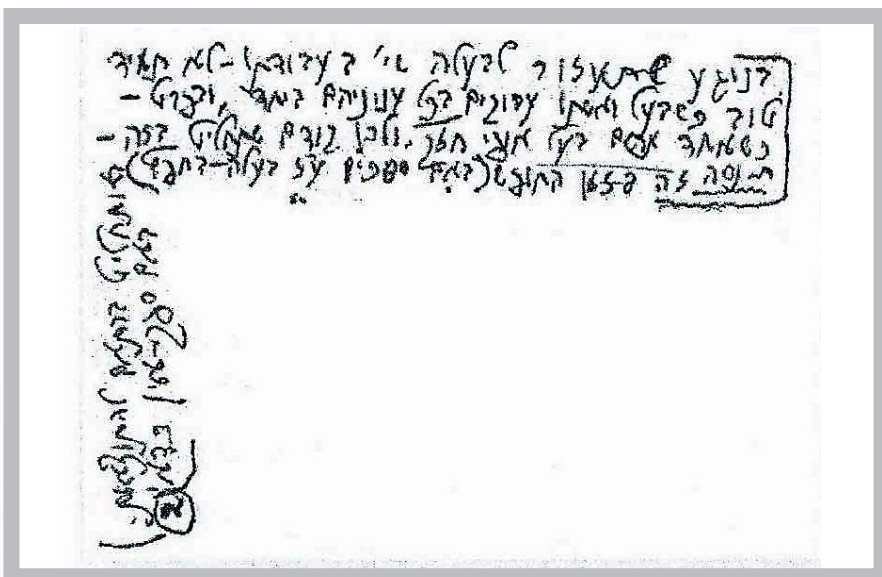
ועוד ועיקר.
 ונוגע לפרנסה
 מוכרח שישרה
 בשלום ביניהם (הוא
 חוגת תי'). ולזה
 מוכרח שכל אחד
 יותר מקצת משלו
 ולא להכנס לנצחנות
 וכי"ב [וכיוצא בזה]. ואחז"ל
 [ואמרו חז"ל]
 איש ואשה זכו
 שכינה שרוי' ביניהם.
 ויבש"ט [ויבשר טוב].

הכל תלוי בשלום בית

כבר הזהרתיו כמה פעמים ע"ד [על דבר] השלום בית
ומה אעשה ואינו שומע כלל. והולך
בשרירות לב.

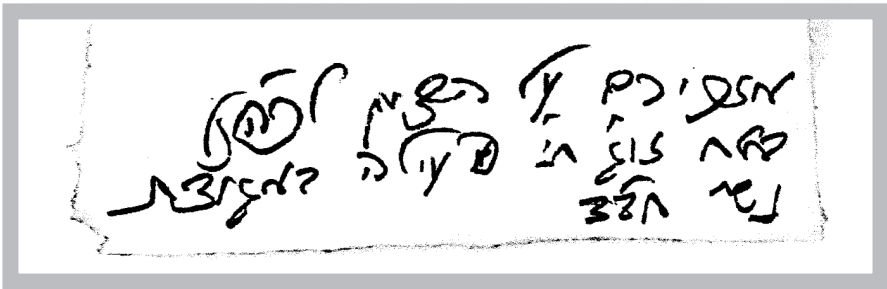
לא לעבודה משותפת

בנוגע שתעזור לבעלה שיי בעבודתו - לא תמיד
טוב כשבעל ואשתו עסוקים בכל עיניהם ביחד, ובפרט -

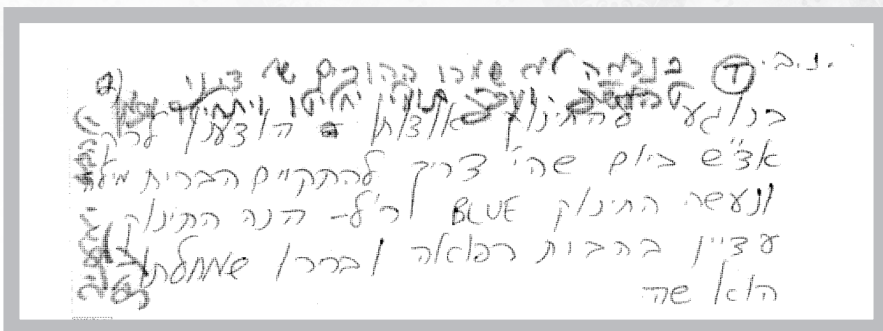
כשאחד מהם בעל אופי חזק. ולכן קודם שתחליט בזה -
 תנסה זה בזמן החופש (באם יסכים ע"ז בעלה - דחפץ)
 ותחליט בהתאם להתוצאות
 באם ספק - אין כדאי (2)

חשיבות הפעילות בנשי חב"ד

אזכירם על הציון לכהנ"ל
 בטח זוגי[תן] תי' פעילה באגודת
 נשי חב"ד

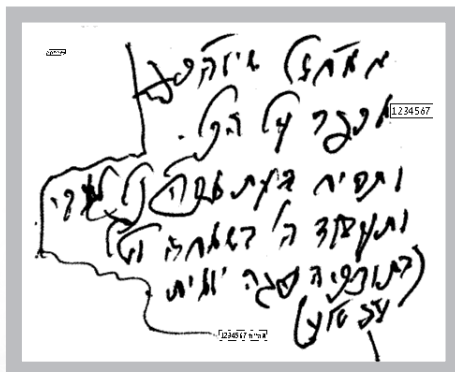
מחלות רח"ל מהעדר טהרת המשפחה

מענה לר' משה שי' פעלער, מיניסוטה, מיום ג' פ' וירא תשכ"ה

בנוגע להתינוק אודותו הודענו לכ"ק אד"ש ביום שהי' צריך להתקיים הברית מילה ונעשה
 התינוק BLUE ר"ל הנה התינוק עדיין בהבית רפואה ובררו שמחלתו הוא שה
 ע"ז כתב הרבי:
 כנראה לא שמרו ההורים שי' דיני טהמשי"פ [טהרת המשפחה] ועכ"פ תומ"י [תיכף ומיד] יחליטו
 ויתחילו מכאן ולהבא
 אזכיר עה"צ [על הציון]

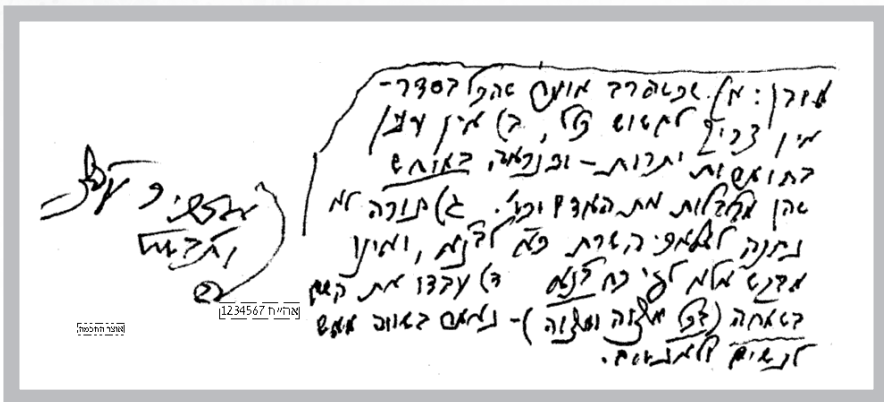
הסחת דעת מעבירות

מענה לאשה א' שבקשה תיקון
 על איזה ענין:

מאחז"ל שיוהכ"פ מכפר על הכל.
 ותסיח דעת מכהנ"ל לגמרי
 ותעבוד ה' בשמחה וט"ל [וטוב לבב]
 (בתוככי הנהגה יומית ע"פ שו"ע)

כשהרב אומר שהכל בסדר - אין צריך לחשוש כלל

מענה לאשה שרצתה בגלל מקרה מסוים להחמיר על עצמה בענייני טהרת המשפחה:

מובן: א) שכשהרב אומר שהכל בסדר -

אין צריך לחשוש כלל, ב) אין ענין

בחומרות יתרות - וכנראה במוחש

שהן מבלבלות את האדם וכו'. ג) תורה לא

נתנה למלאכי השרת כ"א לבנ"א [כי אם לבני אדם], ואינו

מבקש אלא לפי כח בני"א [בני אדם] ד) עבדו את השם

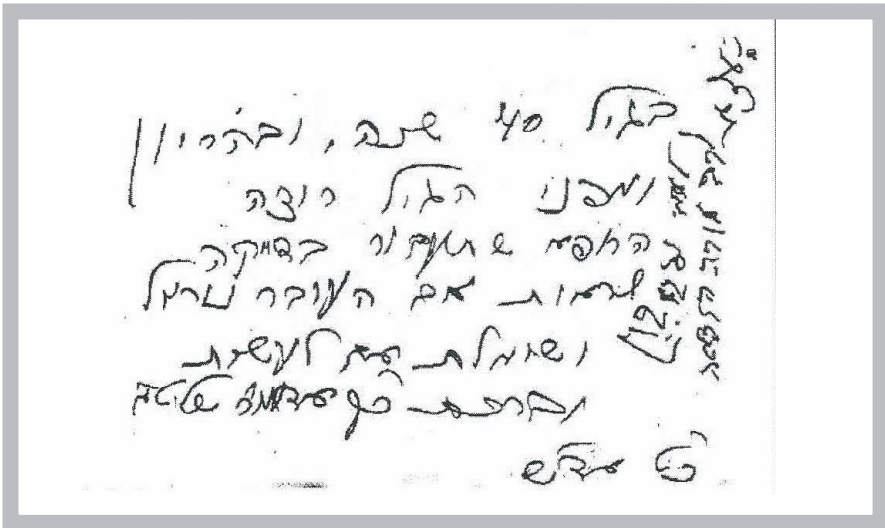
בשמחה (בכל מצוה ומצוה) - נאמר בשווה ממש

לנשים ולאנשים.

אזכיר עה"צ ותבש"ט [על הציון ותבשר טוב]

טיפולי פוריות

בדיקות עובר שמיותרות

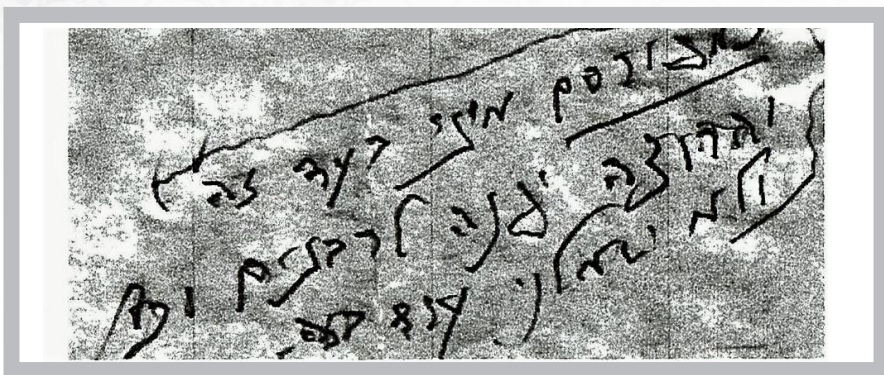

מענה לאשה בגיל 40 שנה, ובהריון ומפני הגיל רוצה הרופא שתעבור בדיקה לראות אם העובר נורמל, ושואלת אם לעשות זכרות כ"ק אדמו"ר שליט"א

(למאי נפק"מ [נפקא מיני])

כעצת רב מורה הוראה

טיפול פוריות

מענה לאשה ששאלה על סוגי טיפול בפוריות.

כמפורסם איני בעד זה
והרוצה יפנה לרבנים וכו'
ולא ישאלני עוד בזה.

לא לבייש את הכוחות שהכניסו ההורים והמחנכים

תוכן המכתב (תב) וסגנונו - מבהיל וגם מכאיב ביותר ומצער.
 בחתונה - הרי תחלת תקופה חדשה בחיים: 1) ניצול
 יעיל ופעיל של כ"ז ש"למדו" וספגו עד אז. 2) להיות
 לא רק מקבל מן הסביבה והחברה, כ"א [כי אם] גם תורם ומשפיע
 ו"משלם חוב" - כל מה שניתן לו מההורים, מורים, סביבה
 חינוך ילדי, כשיברכו ה' בזה, שכל אחריותם עליו. ועוד ועוד
 [ועוד וגו'] [וגם זה] עיקר - לוקח ע"ע [על עצמן] אחריות בעד חייו של עוד אדם
 אחד - אשתו]. ותמורת כ"ז [כל זה] רודף אחר דרך קלה
 כסגנונו - שלאמתו של דבר, ה"ז [הרי זה] תרדמה מבהילה: א - להשביע
 בשינה עמוקה את מצפוני, לאח"ז את כל הרוחניות שבו את
 כוחות נפשו וכו' וכו' - אלא שמשתדל למצוא דירה יפה, רהיטים כו'
 וזהו תכלית חיי האדם,
 וזהו "מותר האדם מן
 הבהמה", ובדרך זו
 יחנק, ר"ל [רחמנא ליצלן], את
 בניו, ואת ביתו!!

ומהו תכלית חיי האדם,
 ומהו "מותר האדם מן
 הבהמה", ובדרך זו
 יחנק, ר"ל [רחמנא ליצלן], את
 בניו, ואת ביתו!!

עזיבת משרה וקיום מצות פרו ורבו

By the Grace of G-d
25th of Tammuz, 5754
Brooklyn, N. Y.

Greeting and Blessing:

I duly received your letter of June 12th with the enclosure.

I will remember you in prayer in the matters about which you write, and may G-d grant that just as you wrote about the problems, so you should have good news to report about their satisfactory resolution.

The Zechnus of the Tzedoko, for which receipt is enclosed, will surely stand you and yours in good stead.

It is surely unnecessary to emphasize to a person of your background about the need of learning Torah every day, with additional time on the holy Shabbos. I mention it only in accordance with the advice of our Sages to "encourage the energetic." May G-d grant that you should go from strength to strength in all matters of Torah and Mitzvoth, in accordance with the saying of our Sages, "He who has 100, desires 200, and having achieved 200, desires 400." If ambition grows with achievement even in material things, how much more should this be the case in matters of the spirit, which are the essential aspects of Jewish life.

With Blessing,

[Handwritten Hebrew notes and signatures are present on the left side of the page, including dates like 19/16 and various names.]

בגליון בפ"ע [בפני עצמו] מפני סיבה
לא נשלח וכו'
המצו"ב ואתו הסליחה.

וז"ע [זזה עתה] נת' [נתקבל] מכ[תבן] מיום 19.16.
 והמענה עליו: אין לו לעזוב משרת
teaching [הוראה] [למרות הקשיים שבה] עד
 שתיה' לו פרנסה מבוססת כדי
 הצורך.

מובן שאין זה
 מתאים כלל להוראת
 תורתנו תו"ח [תורת חיים]
 לעכב קיום

מצות פו"ר [פרו ורבו]
 (מצוה הראשונה
 שבתורה) עד

שתהי' הפרנסה
 בטוחה לדעת
 בנ"א [בני אדם]. והתקוה
 שלדכותי' חזגתו

תי' אין

מכירות בזה

- לאחרי שהאריכו
 חז"ל בזה בכו"כ [בכמה וכמה]
 מקומות.

כל השמות ודזוג' [תן] - ואזכיר
 עה"צ [על הציון].

חלק ג'

זכרון לבני
ישראל

ג' מכתבים להסבא של החתן

ב"ה י"ג אלול תש"ו .

בבוקר יקר
אלו המילים זכר יצחק שלי
שלוה ובנינה!

ביענה על כתבו מ"כ תמוז תש"ו

ע"י למיניו חתול מר צבי היום שלי . נפתי
אמוע ימשי סעי ועשה בענני היזין התורה
והנצורה ימשי ימשי זה שמבין ורואה על מה שעל
המסייג אצלות, והעיני בהנלע אצלות, ובתורה זו
אם הייז בהתאמת פנימי נותנה תלה כי ימשי
בעצמו י"ג ימשי נפשו באור תורה ועלמה והשית

יצאיתו בגשמות לבראמית, ונתתי אמוע על
אלות למיניו חתול זכר אלו ימשי י"ג שלי

ומצטן אצת בפכיתא מצבבו איסורו בקביעות
ע"מ אצת נוסף על החוק החיובי ביומנו בין
ש"ס ובינה והשית יצאיתו בגשמות לבראמית.

המברכ

(בת"ק) בגשמות לבראמית
(ה"י)

מרכז לעניני חנוך

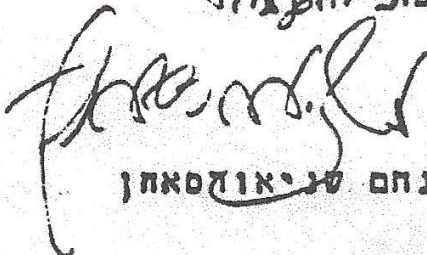
מרכז לעניני חנוך

CENTRAL OFFICE
775 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN 12, N. Y.

התצ"פ חו"ח אי"א וכו'
מו"ח יצ"ע

שלום וברכה:

הפ"נ שלו נחקבל, ואקראחו בל"נ על ציון
כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"ם.
וצדיקא דאחפטר, דאשחכח בהאי עלמא יחיר
מבחיוהי, בטח יחן ברכתו וחשי"ח ימלא ברכתו
בגשמיוח וברוחניוח.

בברכת חולצתו

מנחם שניאורסאהן

וצה שקודק "אנא
חוסו עליון און זייט ט"ו
- הר- אזה צ"ו היטות,
כחות העצמיים, כחות
ההייליים, כחות הגאויים,
ושליחות אדושי אחריו.
וכו' וכו'.

בין כפא לעטונך השי"א
קראחי תה"נ בעד"ג על האציון, ואה"כ בהיכל כ"ק
מו"ח אדמו"ר חכ"ם, שלום נכנסים לנהיגה בדינונה
וליתידות. והגותן כו' צדיק לתודיעו.
במה דאה סכתבי הכללי, ובבקשה להודיע מה נעשה
בזה בסעך תרם בכללי הוא תרם תרסי. ות"א מראש.

שלשה מכתבים המצו"ב נשלחו להרב החסיד התמים הר"ר יצחק גאנזבורג ע"ה [הסבא של החתן]. המכתב הראשון נשלח אליו כשהי' בחור כבן תשע עשרה מכ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ, ושני המכתבים האחרים נשלחו אליו מכ"ק אדמו"ר מה"מ, הראשון נשלחה אליו לפני חתונתו – חתונתו התקיימה בב' ניסן תש"י – והשני הוא בלי תאריך, אבל כנראה שנשלח באלול תש"י, או בתשרי תשי"א, ואינו ברור אצלי מתי זה הי'.

[במשך השנים קבל מהרבי מכתבים שהדפיסם בספרו "חייל בשורת הרבי" וכמה מהם נדפסו באיגרות קודש כ"ק אדמו"ר מה"מ. ואני לא באתי אלא לעורר להנכדים שלו וליוצ"ח שיחיו, מי הי' הסבא שלהם "ווער איז געווען אייער זיידע", וזה צריך להיות כל מגמתכם "און אייער ציל אין לעבן" ללכת בדרכיו ואורחותיו והתקשרותו לכ"ק אדמו"רי – נשיאי חב"ד – ליובאוויטש, ולא סתם התקשרות, אלא שהי' התקשרות פנימית, וכמים הפנים לפנים, איך שהרביים התיחסו והפנו אליו במכתביהם].

מהכתב הראשון לא ראינו אותו אף פעם, ולא ידענו אפילו שישנו. מצאנו אותו בעזבונו של אחיו – דודנו הרה"ח וכו' התמים הר"ר צבי הירש ע"ה. ותודתנו נתונה לחתנו ידידי ש"ב הרה"ח ר' חיים מאיר הלוי שיחי' ליבערמאן שמסרה לי בזמן האחרון.

מפליא מאד התקשרותו לכ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ (שבעת כתיבת המכתב הי' רק כבן 19) שעסק בהוראות הרבי לקרב לב אחינו בנ"י לאבינו שבשמים, וכן שהי' "א פנימיות'דיקער בחור", וכפי שהרבי כותב לו במכתבו זה, וז"ל הקדוש:

"נהנתי לשמוע אשר פעל ועשה בעניני חיזוק התורה והמצוה ויותר מזה מה שמבין ודואג על מה שעוד החסיר לעשות, והעיקר בהנוגע לעצמו, ודאגה זו אם היא בהתמררות פנימי' נותנת תקוה כי מעתה בעזרתו יתברך יאיר נפשו באור תורה ועבודה והשי"ת יצליחו בגשמיות וברוחניות".

דברים אלו מדברים עבור עצמם, ואין צריך לפרשנות ולביאורים. אבל מזה רואים וואס פאר א איבערגעגעבענער חסיד ער איז געווען אין א פנימיות, כפי שהרבי מתבטא.

התקשרותו לכ"ק מה"מ הייתה באופן מופלא – יוצא מן הכלל, וכן רואים מהמכתב הראשון מחודש אדר כותב לו הרבי כבר על עסקנות ציבורית, וכן במכתב השני שהרבי עונה לו על בקשתו "אנא חוסו עלינו און זייט כו'". היו הרבה שכתבו מכתבים להרבי בנוסח דומה, אבל שהרבי יענה למישהו בנוסח כזה, לא מצאתי לע"ע, עכ"פ אני עוד לא ראיתי, היו הרבה מענות לזקני החסידים, אבל לא ברוח זה לגמרי, והוא הי' אז "א יונגער-מאנטשיק" א שנה ראשונה'ניק. והרבי ענה לו על זה.

אז מען טראכט זיך אריין, צי דען יעדער איינער וואס שרייבט דער רבי'ן וועגן אננעמען די נשיאות, הרבי הי' צריך לענות לו. ובאם עונה לו האם צריך לכתוב לו טעמים וכו'. וגם ישנם כמה מכתבים לגדולי המשפיעים שביקשו מהרבי לקבל עליו הנשיאות ולא ענה להם מענה כזה, אלא מענות אחרות לגמרי, ומכיון שהרבי ענה לו מיט א נתינת טעם, ואיזה נתינת טעם, תיאר לו מה שצריך להיות אצל

רבי, "הרי לזה צריך להיות היכולת", הנה כנראה מיט זיין בקשה צום רבי'ן האט ער עס געמיינט מיט אן אמת, כפי שהרבי הריי"ץ התבטא אליו "התמרמרות פנימית" והדברים נגעו ללבו, וצעק צעקה פנימית מעומק ללבו, ולכן "כמים הפנים לפנים" ענה לו הרבי.

החסיד הנ"ל הוא הסבא של החתן, הוא הי' מקושר בכל נימי נפשו להרבי, והי' מסור ונתון למלאות רצונו הק'. הוא הי' ממיסדי הרשת, וממיסדי צעירי אגודת חב"ד בארה"ק,

הרבי התבטא לאחד מזקני החסידים מארה"ק שהי' על יחידות אצל כ"ק אדמו"ר מה"מ בתחילת שנות הכ"פים על החסיד התמים הר"ר יצחק גאנזבורג: **"טאמער עס איז דא איינער וואס פארשטייט א ביסל וואס איך וויל, גיסט מען אים אפ מיט קאלטע וואסער"**.

היות שחייב אדם בכבוד חותנו, הנני רושם בזה כמה אפיזדות שהיו בימי חייו והתקשרותו אל כ"ק אדמו"ר מה"מ, חותני הנ"ל סיפר לי כשהרבי נתן הוראה שיעזבו את רשת הבתי ספר של אגודה ולפתוח בתי ספר של חב"ד שנקרא בשם "רשת אהלי יוסף יצחק", הנה בהאסיפה של אגודת חסידי חב"ד היו כל העסקנים וזקני אנ"ש וכו', וכולם טענו שזהו דבר בלתי אפשרי, איך נוכל לייסד מוסד גדול כזה שיהי' אפשרי לקבל מורים ומורות וכו' ולהתנהג על פי תורת ורוח חב"ד וכו'. הרי אנו רק מתי מספר ואין לנו הכוחות והמשאבים לזה. ואמרו: "אז דער רבי הייסט אראפשפרינגען פון דאך, דארף מען עס טאן, מען דארף פראווען מסירת נפש". "אבער ארויפשפרינגען אויפן דאך איז אומעגליך, און קיין מסירת נפש וועט ניט העלפן". וחותני הרב צעק אז בהאסיפה, הגם ער איז געווען א יונגערמאן ערשט נאך דער חתונה: "אז דער רבי הייסט קען מען – און מען וועט - אפילו ארויפשפרינגען אויפן דאך".

וכפי ששמעתי ממנו האט דער רבי זיך אויסגעדריקט שפעטער מיט אט דעם אויסדרוק (אינני זוכר למי אמר הרבי אם להרב ר' פינחס אלטהויז, או להרב ר' משה גורארי'). "אז מען האט א הוראה פון שווער קען מען אפילו ארויפשפרינגען אויפן דאך".

וכך הייתה הנהגתו כל משך ימי חייו. הוא הי' ה"נחשון" בכל מבצעי הרבי לדורותיהם: הן במבצע מצה, והן במבצע נש"ק, והן במבצע משלוח מנות וכו'. ערבי חב"ד בקיבוצים וכדומה. והוא הי' המצביא בכל המבצעים. וכולם צעקו עליו מה הוא עושה. "הפתגם הי' איטצקע איז אראפ פון זינען", אף אחד לא הבין מה שהרבי רוצה. און ער איז געווען א מבין מה הייתה כוונתו של הרבי און וואס וויל דער רבי, און ער האט עס אויסגעפירט בפועל.

שמעתי ממנו, כשהרבי יצא בקריאה ל"מבצע מצה", הנה הוא לקח על עצמו להביא לכפר חב"ד בתי ספר שלמים – וכן להביא ילדים מכל הקיבוצים החילונים, שיראו איך אופים את המצות עבודת יד בכפר חב"ד, ואח"כ להביא לבית הכנסת את כל הילדים, ולספר להם מה זה חג פסח, ומה הם מצות וכו' ומה זה מצוות החג.

האט זיך איבערגעקערט די וועלט, והביא אלפי ילדים, תינוקות שנשבו, ולא ידעו כלל וכלל מיהדות וכו', וכל העלטערע חסידים והרב דכפר חב"ד ביניהם - האבן געקערט די וועלט אויף אים, היתכן שמביא בערבובי' בנים ובנות לבית הכנסת, והעיקר שהם הולכים לבושים בלא לבוש צנוע וכו' וכו'. ועד שהגיעו הדברים שכתבו להרבי את החורבן שאיצקע עושה בכפר חב"ד "ער בריינגט אינגלעך מיט מיידלעך צוזאמען אין שול". עד שהרבי כתב מכתב חריף להרב של כפר חב"ד היתכן אז טאמער איז דא איינער וואס טוט עפעס קערט מען שוין די וועלט אויף אים.

חמי סיפר לי שאחד מזקני החסידים כתב להרבי, שעושים חורבן בכפר חב"ד שמביאים נערים ונערות בערבובי' בכפר חב"ד ואינם לבושים צנוע (די אינגלעך און מיידלעך קומען מיט קורצע הויזן אין שול ר"ל, און געמישט אינגלעך מיט מיידלעך) והכל עושים בשם הרבי, ווייל דער רבי מאנט "ופרצת" (כך זה נקרא אז), ראשית כל הוא רוצה לדעת באם זה נכון, ובאם כן, היתכן שהרבי אינו תובע מהחסידים כמו בשנים ההם בליובאוויטש, ואפילו ברוסטוב, ובלענינגראד ואח"כ מפי השמועה הי' כן בפולין, כמו שאר הרביים, דאוונען באריכות, טראכטן חסידות פארן דאוונען, לערנען פארן דאוונען אפאר שעה חסידות! וואס איז געווארן פון ליובאוויטש!

ועל זה ענה לו הרבי: ווען איר וואלט געוואלט אז מען זאל ריידן און טאן אין די עבודות וואס איר האט געשריבן, האט איר געדארפט געבארן ווערן מיט 100 יאר פריער!!

כבוד לא הי' בלעקסיקאן שלו, הוא לא ידע מה זה, ולא התעניין בזה, און ער איז ניט געווען שייך צו דעם, רק דבר אחד עניין אותו, לקיים מה שהרבי תובע מאתנו, און אויספירן וואס דער רבי וויל, ושהרבי ירווה נחת מזה שמקיימים הוראותיו הקדושים בלי שאלות ובלי אמתלאות ודומיהם. הוא ידע רק דבר אחד, געטאן און וויטער געטאן און אויב מען קען ניט בדרך ישר, גייט מען אריבער, ווילד - כפי שכולם כינו אותו, ער איז ווילד. אבל לפועל האט ער אויסגעפירט רצונו הקדושה

לדוגמא: הערב חב"ד הראשון מי אירגן אותו, ומי הי' המצביא, מי חשב על זה פעם שיעשו ערב חב"ד בפורמט גדול כזה "בבניי האומה בשנות ה60. ואחר כך להוציא את זה בתקליט, ואיזה נח"ר (גרם) עשה בפעולה זו להרבי, שעל ידי פעולה זו הנה "יתגדל ויתקדש שמו רבא של הרבי בארה"ק". ומאז התחילו כבר כולם לעשות ערבי חב"ד, אבל ה"נחשון" הראשון וואס האט אריינגעשפרונגען בזה הי' הרב יצחק (איצקע) גאנזבורג.

ובתור עבודתי בהדפסת ספרי קה"ת על פי הוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ, זכיתי לשמוע מכ"ק אדמו"ר מה"מ את הדברים האלה:

זה הי' בזמן שהרבי רצה להו"ל כמה ספרים, כמו לדוגמא, ספר התמימים, ספר המפתחות לכ"ק אדמו"ר מהר"ש, ספר המפתחות לכ"ק אדמו"ר הריי"ץ, און דער רבי האט געיאגט את ההו"ל באופן מיוחד, והיו כאלו שענו את הרבי (זה הי' לספר התמימים) אז ער קען ניט מאכן קיין ספר תלפונים.

באמת לא הבינו אז מה רוצה הרבי בדיוק, ולא יזה תועלת יהי' ספר רק עם שמות. וכמובן וגם פשוט, אז קיינער פון די הנהלות פון אלע ישיבות חב"ד אין דער וועלט האבן ניט קאפערירט אין שיקן רשימות פון די תלמידים וואס האבן געלערנט אין די ישיבות פון די אלע יארן פון די התיסדות ביז אין די יארן פון די מ"ם'ס.

אבל הרבי רצה שהספר יצא בהקדם (כנראה שזה הי' ענין רוחני לגמרי) וכשראה שהענין אינו זז, און קיינער טוט גארניט, אז קרא למזכירו הרב חזקוני ואמר לו: "מען זאל זאגן איצקע גאנברוג אין מיין נאמען, וועט עס ווערן ערליידיקט, און געדרוקט ווערן אין צייט".

וכך הוה. הוא לקח על עצמו את העבודה לקבץ את כל השמות של התמימים מכל קצוי תבל, ולייצר קשר עם כל המוסדות למיניהם, און ער האט איבערגעקערט די וועלט, ולא נח לרגע, עד שקיים את הוראת הרבי.

והרבי נתן לו אז הוראות מפורטות בנוגע לספר התמימים, מי נקרא "תמים". תלמידי תומכי תמימים, תלמידי בתי ספר אהלי יוסף יצחק, תלמידי בתי ספר - רשת, בתי ספר למלאכה. אחי תמימים.

הנהגתו הייתה לכתחילה אריבער, כשהרבי יצא עם ההכרזה הנה משיח בא, עלה בדעתו לקחת אורון ולטוס מעל גבי שמי נ"י. ולזרוק מודעות מן האורון עם הוראות הרבי וההכרזה "הנה הנה משיח בא". כולם צעקו עליו "איצקע ביסט אראפ פון זינען" שדבר כזה לא יצא לפועל אף פעם, ולא תקבל אורון שיסע ויעשה את מה שהנך רוצה לזרוק "צעטלעך", והעיקר שהרבי בודאי לא יסכים צו אזא ווילדקייט. אבל הוא לא התפעל ועשה את שלו.

ולפועל לאחרי שהדפיסו (עשרות אלפים) את הכרוזים, והכניס להרבי את הכרוזים ע"י המזכיר, כשהותני נתן למזכיר את הכרוזים במעטפה, הוא נתן לו כ12 או 15 כרוזים, כשהמזכיר נתן להרבי את הכרוזים, הרבי עיין מה כתוב בהכרוזים, ולקח 3 כרוזים והשאר אמר להמזכיר "גיב דאס צוריק איצקען וועט ער האבן נאך אפאר בלעטלעך צו ווארפן!!"

וכידוע אז עס האט געמאכט דעמאלט א מורה'דיקן טומל וזה הי' בכל רשתות החדשות: "שירד שלג באמצע הקייץ", דבר שלא הי' כמוהו בעולם, ואחר כך הסבירו בחדשות במה מדובר, וזה הי' התחלת המבצע בענין הכרוז "דעם רבי'נס רוף" בענין "אט אט קומט משיח".

זהו תיאור קצר מי הי' הסבא של החתן, וכן ממעשיו והנהגותיו והתקשרותו לכ"ק אדמו"ר מה"מ צריך להיות מורה דרך לכל יוצ"ח שיחיו איך להתקשר להרבי ואיך צריך לקיים דבריו וכו'.

יהי זכרו ברוך, ומה זרעו בחיים, אף הוא בחיים.

”ותתכס” - כמו ותשבר כמו ותקבר

הנני רושם סיפור זה ששמעתי מאאמו"ר ביאור מכ"ק אדמו"ר הריי"צ בפירוש הכתוב "ותתכס", לכבוד חתונת נכדיו היקרים שתתקיים בשעטו"צ.

אציין פה סיפור שאאמו"ר (סבא של החתן) סיפר, מה ששמע באחת מנסיעותיו (גרנו אז בפאריז) לארצנו הקדושה, בשנת תש"ט-י - אז רוב הנסיעות ממדינה למדינה היו דרך הים ע"י אניות, אורונים היו אז דבר חדש, והטיסה בהם עלתה הון רב.

אבי היה נוסע לארה"ק לרגלי מסחריו, והנסיעה מצרפת לארה"ק היה משך שבוע או יותר, ולכן היה לוקח אתו כמה ספרים, כי היה לו זמן ללמוד (אאמו"ר בטבעו היה מתמיד, ולא בזבז זמנו לבטלה ח"ו), וכן אז היה המצב לאחרי מלחמת העולם השני, שנסעו פלטים ועולים חדשים מכל העולם לארה"ק, ובעיקר מצרפת הייתה עלי' גדולה, כי צרפת הכניסה את כל הפלטים שבאו ממחנות העקורים בגרמני' וסביבותי' ומשם מעיר מארסיי היו נוסעים לארצנו הקדושה, והיו שם הרבה מאחינו בני ישראל ניצולי שואה, שזה רק חזרו ממחנות ההשמדה ר"ל, שם נאבד להם כל היקר להם וכו' ונשארו "אחד מעיר ושניים ממשפחה", על מנת לעלות לארצנו הקדושה ולהקים חיים חדשים במנוחה כפי המצב בימים ההם.

הנה כשנפגשים שני יהודים האט יעדערער געזוכט א אוזן קשבת, איינער האט געזוכט אראפצוריידין זיך פון הארצן, כהפתגם "דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים" (עם שני הפירושים שבזה), און דער צווייטער איז געווען א כלי אויף אויסצוהערן אלע יענעם צרות וכו', און עס איז ליידער געווען וואס צו הערן, יעדער איינער מיט זיין פעקל צרות ר"ל.

פעם באחת מנסיעותיו פגש ביהודי, שהתחיל לספר לו על מה שעבר עליו בעת המלחמה הארורה ועל השואה על אחינו בני ישראל בכלל, ומה שעבר עליו בפרט.

בהמשך הדברים – לאחרי שיחה ארוכה - אמר לו היהודי: אני רואה על פניך שאתה הנך חסיד ליובאוויטש, והיות שאני זכיתי להיות אצל הרבי מליובאוויטש לפני המלחמה באוטווצק, ודבריו הק' נתנו לי עידוד בכל ימי המלחמה על כל מה שעברתי, במחנות ההשמדה וכו', וכן עכשיו לאחרי המלחמה נותנים לי דבריו הקדושים כח וחיות לחיות ולבנות את העתיד - המשך הדורות, לכן וועל איך זיך מיט דיר טיילן ואספר לך סיפור מה שהיה לי עם הרבי מליובאוויטש: ובטח שאתה תמצא בזה נחת שהנני מוסר לך ד"ש מהרבי שלך שלא ראית אותו כבר הרבה שנים (כי אבא סיפר לו שהוא ראה את הרבי וזכה ליכנס ליחידות לפני עזיבתו את רוסיא באסרו חג שמח"ת בשנת תרפ"ח בלענינגראד, וזו הייתה הפעם האחרונה שראה את הרבי).

אני יליד פולין, למדתי בישיבות בפולין, בישיבות מפורסמות, וב"ה הצלחתי בלימודי והייתי תלמיד ממולח ב"ה והצלחתי בלימודי, כשגמרתי את חוק הלימודים והייתי כבר כבן 19 רצו הורי שאתחנן, וכך הוה הציעו לי שידוך והגבלנו זמן לחתונה, והתחלנו להכין את הכל בשביל החתונה.

לפני חתונתי רציתי ללכת לקבל ברכה מאת גדולי ישראל שהיה אז נהוג אצל חסידי פולין, והיות ששמע של הרבי מליובאוויטש הייתה מפורסמת במאד כצדיק גדול ובעל מסירת נפש ופועל ישועות, רציתי לקבל ממנו ברכה לפני חתונתי. בהשגחה פרטית, הורי שהו אז במעון הקיץ באטוואצק, והרבי גם שהה שם, כי חצר ליובאוויטש הייתה באטוואצק כי שם הייתה הישיבה של הרבי, ולכן הי' דבר פשוט שאלך אל הרבי מליובאוויטש לקבל ממנו את ברכתו הקדושה לפני חתונתי שתתקיים בשעה טובה ומוצלחת.

הצלחתי לקבל תור ליכנס אל הרבי, בזמן שנתנו לי המשמשים בקודש, שאז הי' לפי מיטב זכרוני הרב החסיד ר' יחזקאל פייגין הי"ד (אגב כפי ששמעתי אז הוא הי' מזכירו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ, וכן מנהל הישיבה באטוואצק).

הנני זוכר בדיוק איך הי' דיוקנו של הרבי בעת שנכנסתי ליחידות לקבל ברכתו הק', פניו הק' היו כרשפי אש, זיין ווארימער שמייכל און די הייליקע אויגן זיינע האבן אין דיר אריינגעגעבן א ספעציעלן חיות רוחני, ולאחרי שהרבי נתן לי ברכתו הק' לבנין עדי עד וכו', התחיל לומר לי דבר תורה, וז"ל:

ווען די תורה דערציילט די מעשה פון דעם שידוך צווישן יצחק און רבקה, וואס דאס איז דאך דער ערשטער שידוך וואס ווערט אראפגעבראכט אין דער תורה, איז אויף די ווערטער "ותתכס" זאגט רש"י כמו ותשבר כמו ותקבר.

וואס איז דער קשר פון די אלע ווערטער אין פירוש רש"י על התורה וואס איז פשוטו של מקרא, אין די דוגמאות וואס ער בריינגט אראפ?

איז דער פשט אזוי (האט דער רבי געזאגט):

עס זיינען דא ביי א מענטשן דריי זמנים אין לעבן וואס זיינען זייער גורל'דיקע, ווי דער יום הלידה, דער יום החתונה, און דער זמן פון נאך הונדערט און צוואנציק ווען מען גייט איבער אין יום שכולו טוב: דארף א מענטש געדיינקען.

בשעת אז מען האלט ביים מצב פון "ותתכס" וואס דאס גייט אויף דעם זמן החתונה, דאס מיינט מען, בשעת מען שטייט אונטער דער חופה, וואס חופה איז דאך מקיף און דאס איז דער מיינ פון "ותתכס", וואס דעמאלט איז מען אין א מצב וואס מען גייט בויען א בית בישראל וואס דאס איז דער המשך פון עם ישראל, דער כח הא"ס וואס ווערט נמשך אין וועלט, דארף מען וויסן דעם אחריות וואס מען האט ביי דעם, און טראכטן בשעת מעשה, דעם גודל הזכות בזה, און מען דארף דעמאלט געדיינקען "כמו ותישבר כמו ותיקבר".

ותישבר מיינט ווען מען ווערט געבוירן, ווי דער לשון איז ביי א יולדת "יושבת על המשבר" וואס דאס גייט אויפן יום הלידה, און ותיקבר גייט אויפן טאג פון נאך הונדערט און צוואנציק, איז בשעת מען שטייט אין דעם מצב פון שמחת חתונה - ותתכס, דארף שטיין פאר די אויגן דער זמן פון ותשבר, בלא חטא, און אז דער ותיקבר זאל זיין בלא חטא, ווייל ותתכס גייט דאך אויף א זמן וואס מוחלין לו על כל עוונותיו, און דעמאלט איז ער אין א מצב וואס ער איז "בלא חטא", און דאס פארבינט דעם "ותשבר" און ותיקבר" - בלא חטא.

און דאס וועט דיר געבן חיות און כחות אויפן עתיד, וואס דו גייסט דאך בויען דיין לעבן - דיין בית בישראל, איז בשעת מען שטייט אונטער דער חופה און מען איז מחליט צו בויען א בית בישראל על יסודי התורה והמצוה גיט דער אויבערשטער דעמאלט די כחות אויף א דור ישרים יבורך און עס איז כמו ותישבר כמו ותיקבר - בלא חטא, אויף אריכות ימים ושנים טובות און רוב נחת פון קינדער און קינד'ס קינדער עד סוף כל הדורות.

(און דער איד איז ממשיך זיין סיפור) דעם רבי'נס היילקע געשטאלט שטייט נאך היינט פאר מיינע אויגן, איך געדיינק דעם מעמד ומצב ווי איך בין געשטאנען בחדרו הקדוש, און זיינע היילקע ווערטער קלינגען נאך היינט אין מיינע אויערן, אז הגם איך בין געבליבן איינער אליין פון מיין גאנצע משפחה, אלעמען האט דער דייטש ימ"ש וזכרו אויסגעראטן, ער האט פארברענט מיין פרוי און קינדער הי"ד, אויך מיינע עלטערן און ברידער און שוועסטער הי"ד. בין איך ח"ו ניט אריינגעפאלן אין א יאוש ר"ל, און איך בין זיכער אז נאך דעם גאנצן חורבן איז דאס וואס השי"ת האט מיר געראטעוועט מגיא ההריגה און האט מיר געגעבן יארן און כחות דורכצולעבן די אלע שבעה מדורי גיהנום, איז יעצט ווען איך וועל אנקומען אין ארץ ישראל וועט זיין "ותתכס" איך וועל חתונה האבן און בויען א בית בישראל און ווייזן המן'ען אז נצח ישראל לעבט, און דאס וועט זיין מאיין נקמה אין די רשעים, און ווייזן זיי אז זיי וועלן ניט אויספירן וואס זיי האבן געוואלט, און איך וועל האבן א חלק אין בויען דעם עם ישראל.

דאס האט צו אים גערעט א איד וואס האט איינמאל געזעהן דעם רבי'ן פאר זיין חתונה אין אטוואצק און דורכגעלעבט די מלחמה, און דעם רבי'נס ווערטער שטייען כמו חיי לנגד עיניו און גיט אים האפענונג און אמונה אויף זיין צוקונפט אין לעבן.

* * *

[אני כתבתי איך ששמעתי מאאמו"ר עם כל ההרגשים כפי שהתבטא היהודי המספר, אבל בכדי להקל על אלו שלא מבינים אידיש השתדלתי לתרגם בלשון הקודש.

אני יליד פולין, למדתי שם בישיבות מפורסמות וב"ה הצלחתי בלימודי והייתי תלמיד ממולח ב"ה והצלחתי בלימודי. בגיל 19 רצו הורי שאתחתן, הציעו לי שידוך, קבעו זמן לחתונה והתחילו בהכנות לקראת החתונה.

אני הרגשתי שעדיין אינני בשל להתחתן והעדפתי לשבת וללמוד עוד קצת אבל חזקה עלי מצוות הורי והסכמתי. אולם רציתי מאוד לקבל ברכה מעם משהו מגדולי ישראל. שהרבי מליובאוויטש, שהיה ידוע כצדיק גדול ובעל מסירת נפש ופועל ישועות,

הנני רואה שאתה חסיד ליובאוויטש בטח אינך מכיר ומבין הנהוג אצל חסידי פולין, אצלנו הי' נהוג ללכת לכל צדיק שרק אפשר ליכנס אליו לקבל ברכתו, ובפרט לפני חתונה, שזהו ענין שיש לו השפעה לכל החיים, הנה לכל צדיק שהי' אפשר ללכת, היו הולכים לקבל ברכתו.

הרבי מליובאוויטש הי' אז בעיר אטוואצק, אטוואצק הייתה עיר שנסעו לשם לחופש, ובפרט חסידים ואנשי מעשה היו נוסעים לשם, כי שם הי' המקום שבו היו נוסעים רבנים חשובים לנופש לכמה שבועות, ובעיקר היו נוסעים שם הצדיקים, אדמור"ים מכל החסידיות.

בימים ההם ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש הייתה אז באטוואצק, וגם הרבי מליובאוויטש הי' גר אז בעיר, ובהשגחה פרטית הורי שהו אז במעון קיץ באטוואצק, והיה ברור אצלי שאלך אל הרבי מליובאוויטש שהי' מפורסם לאיש קדוש ובעל מסירת נפש ופועל ישועות, לקבל ממנו את ברכתו הקדושה לפני חתונתי שעמדה להתקיים בשעה טובה ומוצלחת.

הצלחתי לקבל תור להיכנס אל הרבי ליחידות, בזמן שנתן לי המשמש בקודש, שאז הי' לפי מיטב זכרוני הרב החסיד ר' יחזקאל פייגין הי"ד (ער איז געווען זייער א קלוגער איד און זייער א איידעלער מענטש און א גרויסער יר"ש).

זכרוני כשנכנסתי ליחידות לקבל ברכתו הקדושה, וראיתי את פניו הק' שהיו כרשפי אש, החיוך הרחב והחם – מיט אזא פאטערליכע און ווארימע ליבשאפט - שהקביל את פני הכניס בי חיות רוחנית מיוחדת. הרבי נתן לי ברכתו הקדושה לבניין עדי עד, ואז הוא הוסיף:

כשהתורה מספרת את סיפור המעשה של השידוך בין יצחק ורבקה, שזהו השידוך הראשון שמוזכר בתורה, כתוב: "ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו, ויאמר העבד, הוא אדני, ותקח הצעיף ותתכס" אומר רש"י: ותתכס לשון ותתפעל כמו ותשבר ותקבר.

לכאורה, אמר לי הרבי, מה הקשר בין המילים בדוגמאות שמביא רש"י בפשוטו של מקרא? אלא, רש"י רוצה ללמד על שלושה זמנים גורליים שיש בחיים: הראשון הוא "ותישבר", מלשון "יושבת על המשבר" שהוא יום הלידה, השני, "ותתכס", בשעת החופה, שהוא יום החתונה, והשלישי "ותקבר" שהוא יום המוות, לאחר מאה ועשרים שנה – כשהאדם עובר לעולם שכולו טוב.

בזמן הלידה, כשהאדם בא לעולם, הוא כמובן בלא חטא [הבל שאין בו חטא].

בשעה שעומד בשמחת החתונה, מתחת החופה, ב"ותתכס", שהחופה היא בבחינת מקיף, כשעומד לבנות בית בישראל ובזה להמשיך את קיומו של עם ישראל ואת כוח האין סוף שנמשך בעולם, הרי "חתן ביום חופתו, מוחלין לו עונותיו", באותו זמן צריך לדעת את האחריות ואת כל מה שעומד לפניו בחיים החדשים שהוא הולך עכשיו, שגם כשיגיע ל"ותקבר" שיהיה גם אז בלא חטא.

שהמילים האלו יתנו לך חיות וכחות לעתיד. אתה הרי עומד לבנות בית בישראל הרי בזמן שתעמוד מתחת החופה ומחליט לבנות בית בישראל על יסודי התורה והמצוה, נותן לך הקב"ה כוחות להעמיד דור ישרים יבורך, וזהו מה שרש"י מלמדנו: כמו ותישבר וכמו ותיקבר - בלא חטא. ואז הרבי ברוך אותי באריכות ימים ושנים טובות, רוב נחת מהילדים, הנכדים ושאר הצאצאים עד סוף כל הדורות.

צורתו הקדושה של הרבי עדיין עומדת לנגד עיני, אני זוכר את המעמד והמצב איך עמדתי בחדרו הקדוש, ומילותיו הקדושות עדיין מצלצלות באוזני.

אמנם נשארתי גלמוד (היחידי שנשאר בחיים) מכל משפחתי, הנאצים ימ"ש הרגו את כולם, את אשתי ואת ילדי, את הורי, את אחי ואחיותיי וכן את שאר בני משפחתי הי"ד. ובכל זאת לא נפלתי ליאוש ר"ל. ברור לי שכל החורבן הוא לפי רצונו של השי"ת, הוא זה שרצה להציל דווקא אותי מגיא ההריגה והוא זה שנתן לי כוחות לעבור את שבעת מדורי גיהנום. אני מקווה להגיע לארץ ישראל – ארצנו הקדושה, ולהתחיל לחשוב על "ותתכס" על חתונה ועל בנית בית בישראל. ועל ידי זה להראות ל"המן הרשע" של דורינו ש"נצח ישראל לא ישקר", וזאת תהיה הנקמה שלי ברשעים, להראות להם שהם נחלו ונוחלים מפלה כי אני אמשיך ואקח חלק בבניית עם ישראל. דבריו הקדושים של הרבי נותנים לי הכוח לחיות ולבנות עתידנו בארצנו הקדושה, ובעזרתו יתברך נזכה לביאת משיח צדקנו].

אאמו"ר הי' מספר: מיט וויפל הארץ סיפר לי היהודי את הסיפור הזה, וכמובן עם ים של דמעות שזלגו מעיניו, ובסוף בגמר - תקוותו באמונה שלימה שיזכה לבנות בית בישראל ושכל הברכות שהרבי נתן לו יקויימו במילואם.

אצלי שבכלל זה הי' הדרישת שלום היחידי ששמעתי מיהודי שראה את הרבי מאז שראיתי את הרבי לפני נסיעתו מלנינגראד בשנת תרפ"ח באסרו חג, שהייתי מאלו שזכו אז ליכנס ליחידות אל הרבי ולקבל ברכת פרידה, ומי חשב (או האמין) אז (שלאחרי עשרים שנה מאז שהרבי נסע מלנינגראד) שיהי' לנו איזה ידיעות מהרבי, כי הרי עבד אינו יכול לצאת ממצרים, מהשלטון הקומוניסטי הארור, אפילו מחשבה זרה כזאת שפעם נזכה לראות את הרבי ואפילו הערן א פרישן ווארט פון רבי'ן און א לעבעדיקן געריס, לא עלה על הדעת כלל וכלל. ועכשיו זכיתי לשמוע מיהודי שראה את הרבי רק לפני כמה שנים, זה נתן לי חיות מיוחדת, א פרישן געריס, שקשה מאד למסור את יוקר הדרישת שלום למישהו וואס האט עס ניט איבערגעלעבט.

ב"ה

אור יום ג' כ"ז ניסן תרע"ח לפ"ק

ראסטוב

כבוד ידי"נ הג' המפורסם ווח"ס נכבד ומרומם יר"א כו'

מוה' שמואל נ.י.

אחדשה"ט

הנוכחי כמר חיים ליבערמאן יחי' הוא מהתלמידים מובהקים דתו"ת. ועתה הוא מוכרח לעסק. וע"כ אני מבקש את כבודו ליתן לו משרה נכונה בעסקו אם באדעס או באחת המקומות ניקאלאיעב או חערסאן. ובטוחני אשר ימלא מבוקשי.

אקצר. והשי"ת יצילח לו בכל עניניו בגו"ר.

ויקבל החוה"ש והברכה מאדה"ש כאוות נפשו וידי"ע דו"ש מלונ"ח תכה"י

שלום דובער

מכתב זה קבלתי מהרח"ל שכ"ק אדמו"ר נ"ע כתב אותו להרב ר' שמואל גורארי', וסיפר לי את השתלשלות הדברים:

זה הי' לאחרי שאדמו"ר נ"ע עזב את ליובאוויטש, בעת מלחמת עולם הראשונה, כמה תמימים נסעו ביחד עם הרבי עד שהגיע לראסטוב, אבל הם סבלו מאד מעוני והתנאים החומריים היו במצב דחוק במאד.

רח"ל הי' אחד מאלו התמימים שנסעו ביחד עם כ"ק אדמו"ר נ"ע מליובאוויטש על הדרך לראסטוב, וחיו בדחקות, וכן רבים מהם סבלו ממחלות למיניהם, והמצב הי' איום ונורא.

הרבי קרא לרח"ל והציע לו שיסע להגביר הר"ר שמואל גורארי' ויקבל ממנו משרה, בכדי שיוכל לקיים נפשו וכו'. רח"ל אמר להרבי שאינו רוצה לנסוע אליו, כי בכלל אז היו הדרכים מסוכנות, והיו זורקים אנשים מהרכבות וכו' – כידוע מצב הימים ההם, והעיקר הוא אמר להרבי שהרב ר' שמואל גורארי' לא יסתכל עליו, וישלח אותו לאנחות, והנסיעה אליו לבקש עבודה היא ללא תועלת.

אז הרבי אמר לו שהוא יכתוב לו מכתב המלצה להר"ר שמואל גורארי', והוא בטוח שעם מכתב כזה יקבל אותו בכבוד ולא ישלח אותו "ברצוא ושוב".

אבל הרבי אמר לו שהוא כותב מכתב המלצה בתנאי אחד, שר"ח"ל יבטיח לו (להרבי) שיחזור מאמר דא"ח בכל שבת קודש בזמן רעווא רעוואין.

הר"ח"ל הבטיח להרבי שיקיים הוראתו.

וכך הווא, הוא נסע להר"ר שמואל גורארי, ומסר לו את מכתב ההמלצה של כ"ק אדמו"ר"ע, הר"ר"ש לא האמין למראה עיניו, שהרבי בכבודו ובעצמו יכתוב מכתב המלצה עבור בחור, שזה הי' ענין בלתי רגיל כלל וכלל, והעיקר שהרבי כתב עליו "מהתלמידים מובהקים דתו"ת"! לא היסס לרגע, וקיבל אותו תיכף לעבודה ונתן לו משרה כבודה, ובזה התפרנס כמה שנים עד שהקומונסטים החריבו את הכל, והי' עליו לברוח לאדעס וכו', ובפרט אלו שעבדו במשרה משרדית לקחו אותם לה"טשעקא" על מנת לחקור אותם ולהוודע מהם מי הם בעלי ההון, ועם מי היו בקשר מסחר, ובאם יש להם קשר מחוץ למדינה וכו'.

הוא אמר לי שלכתחילה לא הבין למה הרבי עשה עמו תנאי כזה, האם אין שם אף אחד שיכול לחזור מאמר דא"ח בכל ש"ק, לכל הפחות שיעשו תור שבכל שבוע משהו אחר יחזור, עד כדי כך שהרבי הי' צריך להתנות תנאי, שנותן לו מכתב המלצה רק בתנאי שיבטיח שיחזור בע"פ מאמר דא"ח בכל שבת!!

אבל לאחר כמה שנים כשאסרו אותו ביחד עם כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ בתרפ"ז ושלהו אותו לגלות למשך כמה שנים – לפועל הוא הי' שם רק שנה אחת, והרבי הריי"ץ הוציא אותו מרוסיה ע"י השתדלותו בעת חילופי שבויים בין גרמני' לרוסיה הסיובטית,

הנה במשך השנה שהי' אסור בגלות לא היו לו ספרי קודש, ויתירה מזו כל היהודים שהיו גרים שם קבלו צו מהנ.ק.וו.ד. שלא יתנו לו (ואפילו לא ישכירו לו בכסף) מקום דירה, ואוי ואבוי למי שיפר את הצו הזה, ולפועל כולם פחדו ממנו, עד כדי כך כשהי' נכנס לבית הכנסת היו כולם מתרחקים ממנו מפני פחד העיני בישא של הנ.ק.וו.ד.

אבל למזלו, רוב היהודים שם היו יהודים פשוטים שלא ידעו כלום, וראו שהוא יהודי ת"ח ויודע ספר, הנה במשך הזמן התחילו להתקרב אליו, אעפ"י שהי' איסור מצד הנ.ק.וו.ד. והיו מבקשים ממנו שלכל הפחות בכל שבת יגיד לפניהם איזה דבר תורה לכבוד השבת. והיות שכמה שנים לפי הוראת הרבי הי' עליו לחזור מאמרים בכל ש"ק, נשאר בזכרונו מאמרים אלו, ולמד עמהם את המאמרים לפי כח שכלם וידיעתם והכנתם בתורה.

ואז הבין למה הייתה הוראת הרבי נ"ע אליו לחזור מאמרים בכל שבת, בכדי שידע את המאמרים בעל פה ויוכל לחזור אותם אפילו לאנשים פשוטים בעיר נידחת בעת שהי' שם בגלות.

זה עכשיו מצאתי באמתחתי מה שרשמתי בשעת מעשה בעת שהרח"ל סיפר לי את הסיפור בתחילת שנות המ"ם מה שקרא בעת מאסרו בתרפ"ח ביחד עם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ.

והנני רושם פה את זה כי זה בא בהמשך להסיפור עם המכתב הנ"ל.

סיפר לי, בעת שהיה במאסר ביחד עם כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ בתרפ"ז, הם נפגשו פעם אחת. בעת שכ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ היה בדרכו לקאסטראמא, הנה את הרח"ל שלחו אז לגלות (כמדומני שאמר לי) לעיר טומביי, בעת שנפגשו אמר לו הרבי שהוא ידע שהוא נמצא בשפאלערקע כי הם (אנשי בית הסוהר ימ"ש) החליפו את הספרים שלקחו, והרבי קיבל ספר שהיה שייך להרח"ל, והרח"ל קיבל את הספר שהיה שייך לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, כמדומני שאמר לי שזה היה משניות ששה סדרי משנה פורמט קטן. ואמר לו הרבי באותן דקות שבעת שקיבל את הספר הבין שהוא נמצא פה, והוא בחיים.

אבל כשהיה בגלות- פארשיקט הנה היהודים שגרו שם פחדו ממנו כי היה אסיר, וגם הנ.ק.וו.ד. הוציאו הודעה ליהודים שהיו אז בעיר, שאסור למישהו מהיהודים לקחת (להכניסו) אותו לביתו לגור, והיה עליו לגור בדירה דוקא עם גוי, אבל בש"ק היה הולך לבית הכנסת, ואח"כ במשך הזמן שעין הנ.ק.וו.ד. התרופפה מעט, התחיל ללכת לבית הכנסת ג"פ ביום. בבית הכנסת ראו היהודים שהוא איננו איש פשוט, ושהוא תלמיד חכם ויודע ספר, והתחילו לכבדו, לתת לו עלי' לתורה, ולתת לו מזון (כמובן בסתר ובסוד וזה היה כרוך גם במס"נ).

רוב האנשים שהיו שם, היו אנשים פשוטים, התחילו לבקש ממנו שילמוד עמהם משניות ועין יעקב, ובאין ברירה הסכים, איך האב זיי פשוט ניט געקענט אפזאגן, ווייל זיי האבן געמיינט מיט אזא אמת, און זיי האבן מיר מכבד געווען מיט אן אמת, הגם איך בין ניט געווען ווערט, און זיי האבן זיך שטארק איינגעשטעלט, כי בבית הכנסת היו מוסרים וד"ל, ובפרט שהם (הג.פ.או) חששו כל הזמן שיש לי קשר עם הרבי והנני ממשיך לעבוד עם הרבי אפילו פה בהיותי בגלות.

ולאחרי זמן שביקשו ממנו שילמוד עמהם עוד, הגם שלא רצה, א. מצד שזהו נגד טבעו לומר משהו ברבים, ובפרט פון דער בימה, וב. פחד מהנ.ק.וו.ד. אבל מצד רוב הפצרותיהם לא היה בכחו להתנכר פרעמד מאכן זיך צו זיי, און אפזאגן זיי,

והיות שקיבל אז (בשנות העיי"נים בשעה ששלחו כ"ק אדמו"ר ע לעבוד אצל החסיד ר"ש גורארי') הוראת כ"ק אדמו"ר נ"ע לחזור בכל ש"ק מאמר דא"ח, החליט שעל סמך הוראה זו עליו לעשות גם פה כנ"ל, וזה בטח יהיה לו לסגולה לצאת לחופש, וכן לא יזיק לו מצד העינא בישא של הנ.ק.וו.ד. וכן עשה, בכל ש"ק היה חוזר לפניהם מאמר דא"ח מעל הבימה, כן היה הסדר שם בבית הכנסת, ומבארם את המאמרים אין פשוט'ע אותיות, בכדי שהאנשים פשוטים יבינו את תוכן המאמרים.

שם אצל הרה"ח ר' שמואל גורארי' האט מען געדארפט גוט חזר'ן, וויילע עס זיינען געווען מבינים אויף מאמרים, האט מען געהיט לשון הרב, ובמילא האב איך דעמאלט גוט אויסגע'חזר'ט די מאמרים,

במילא איז דאס יעצט געקומען צו- ניץ אז איך האב זיי געדיינקט און געקענט חזר'ן פאר אט די אנשים פשוטים, וכמובן מיט ביאורים לפי ערך הבנתם.

לאחרי שהרבי - כ"ק אדמו"ר הרי"צ - עזב את רוסיה לריגה, לא נח לרגע, וכל הזמן האט ער געקערט וועלטן להוציאני מרוסיה, ובפרט שאסרו אותי כמזכירו של הרבי, הנה לא נח ולא קט לרגע, ולאחרי שנה שהות בגלות קיבלתי ניירות מכ"ק אדמו"ר מהורי"ץ - והכל היה ע"י השתדלותו של הרב ר' מרדכי דובין, ויצא את רוסיה ישר לריגה.

ע"כ.

חלק ד'

עלומי כתבי יד
קודש בענינים
שונים

ב"ה סי' ג' חשט" אהוסי"א
מקונטרעאל

ב"ה יוד' ניסן תשס"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"ב עוסק בצ"צ
טוה' מנחם זאב שי' הלוי

שלום וברכה

מאשר הנני קבלת מכתבו מט' וי"ג ניסן עם המוסגר בהם ובמ"ס אורות
פב"פ בתור מסגית לדא"ח, הנה לכאורה צ"ע, כיון שלפ"ע זמן קצר שלמד בתו"ת ועדיין
עליו ללמוד לעצמו, ודברי אפרים זה איה מסרה סתה"י ובפרט השגחה על ליסור
הדא"ח, ועוד אתענין בזה, אבל בכל זה אתענין לסמוע ממנו הצעת עוד מועדים,
כי מובן שגם השג"ע רחוק לומר שיהי' בתור "עוזר" לו, וכבר ידוע התוצאות
מנני מלכים משתמשים בכתר אחד.

ת"ח על המוסגר במכתבו עניני הדפוס, ולפלא שער עתה לא נשלחו
ממטרד היטיבה, וטי יודע עוד איזה ענינים לא נשלחו, אף שבהמוסגר בזה כנראה הוא
רק ענין של דסלנות מפני שאין הואים מתנסך קידי.

בטח יודיע כטיהי' לו בסו"ס אורות האסה סרבה ריבה בת דאבע מערע
וכן ע"ד השאר ששלח פ"ג עבורם.

בברכת החג

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר
סליט"א על החתום, והנני חותם בשמו

המזכיר
מאמר השלוח ונתתי אצלו
אם אהיה י"ג אמוסי' חשט"א
אע"פ שאין יס"כ כ"ג יומא דעת כ"ג ונתתי אצלו
נוסף על הנתתי אצלו חשט"א חשט"א
אע"פ שאין יס"כ כ"ג יומא דעת כ"ג ונתתי אצלו

נתעכב השילוח ובנתיים נתקבלו מכ' מאחה"

-הת'.... שי', כנראה בלאנדזעט נאך מחוסר הדרכה. ע"פ דבריו מעתה לא יספר זקנו. ויהא בעת רצון ובשעטומ"צ.

-הו"ל עתה קונ' חדש נוסף על הנמצא כבר בדפוס, כנראה אין בא בחשבון. ובפרט, שלע"ע, לא מצאתי בדא"ח בהנוגע
לתספורת כו' (מלבד הנדפס בסי' מהרי"ד, אף שמבטוחני שישודתו בכתבי הצ"צ).

(חלק נדפס בלקו"ש חלק לז' ע' 204)

3

בן עמרמי (ה'תש"ל) שלו
 ישאל דעת רופא מומחה שלישי, ובאם יסכים לאחד מהנ"ל - יעשה כן.
 באם יאמר עצה שלישית - ימסור כל זה לרופא משפחתו, ויתיעץ עמו איך לעשות בפועל.
 (2) לבן אחותו שי' - יתיעץ עם רופא מומחה במקצוע זה - אין להשפיע על ב"א בכל העניינים שכותבם.
 אזכיר כהנ"ל עה"צ

בנוגע: (1) לטיפול שלו:
 ישאל דעת רופא מומחה שלישי, ובאם יסכים לאחד מהנ"ל - יעשה כן.
 באם יאמר עצה שלישית - ימסור כל זה לרופא משפחתו, ויתיעץ עמו איך לעשות בפועל.
 (2) לבן אחותו שי' - יתיעץ עם רופא מומחה במקצוע זה - אין להשפיע על ב"א בכל העניינים שכותבם.

אזכיר כהנ"ל עה"צ

קושיות ביהדות, נסיונות ופשרות ביהדות

האגרת שבעמוד הבא נכתבה כהוספה על אגרת שנכתבה באנגלית, על-מנת שתתורגם באנגלית, לאחרי שתורגמה האגרת, הוגהה שוב על-ידי הרבי.

לכתבה שלא תמיד מוצאה המענה לשאלות ששואלים אותה ראיות ליהדות ותומ"צ [= ותורה ומצוות] – פשוט שאין לה ליפול ברוחה מזה, כיון שאפילו זקנים שעוסקים כל ימיהם בת"ת [= בתלמוד תורה] לא כל השאלות יכולים לתרץ ומה פלא שאדם נברא אין ביכולתו להבין חכ' [מת] ה' שגילה בתורתו עד תכליתה?! ופשיטא שאין זה צריך כלל לנגוע ח"ו בקיום המצות.

כשת[ת]בונן – תראה שרוב המקשים – זהו לא שמחפשים האמת, כ"א [= כ-אם] רוצים להצדיק א"ע [= את עצמם] (לפני אחרים וגם מצפונם) על שעזבו דרך חיים דאבותיהם וא"א [= ואבות אבותיהם] שכמה מהם מס"נ [= מסרו נפשם] על היהדות והם פרקו עול תומ"צ בשביל נוחיות החיים הגשמיים.

אינה צודקת בכתבה שצ"ל [= שצריך להיות] בסביבה בלתי דתית שזהו הדרך לבחון כחות עצמו – כי אדרבה כאו"א [= כל אחד ואחד] מתפלל ובתחלת היום ואפילו צד"ג [= צדיק גמור] ואל תביאנו לידי נסיון. אלא כשהקב"ה מזמין נסיון צ"ל חזק ולעמוד בנסיון. וכניסה לויכוחים – זהו תפקידם של רבנים וכו' – אבל לשאר אנשים הוא רק כשמוכרחים לזה.

כמובן צודקת בכתבה שא"א [= שאי אפשר] לעשות פשרות בתומ"צ (ואיך אפשרי פשרה בענין שהוא אמת, נתון מה' אמת!) ומה שא"ל [= שאמר לה] שיש פשרות וכמו שדוחין שבת מפני פקו"נ [= פיקוח נפש] – אי"ז [= אין זה] פשרה כלל, כ"א דין אמת כשאר דיני תו"א [= תורת אמת]: דין לצום ביוהכ"פ [= ביום הכיפורים], איסור לצום בשוי"ט [= בשבת ויום-טוב] ואיסור לצום למסוכן, איסור להבעיר אש בש"ק [= בשבת קודש], ציווי להבעיר אש להציל מסוכן וכן על המזבח בביהמ"ק [= בבית המקדש].

ב"ה, ב' א"ד חשכ"ח
 ברוקלין
 הרח"ח א"א נ"ו נ מלאכחו מלאכח
 שמים וכו' מוה"ג

שלום וברכה!
 במענה על חודעתו אודות יום הולדת
 שלו.
 בודאי ינהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון
 ביום החולדת. ויה"ר מחשי"ת שחח"י שנה הצלחה אצלו
 חן בגשמיות וכן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה
 ובקיום מצותי מחוך הרחבה.

בברכה

לשאלתו ע"ד הדרכה - הרי כתובה היא בשו"ע וכשם התחלתו: אורח חיים - ומבוארת ומארה היטב - במאמרי שיחות
 וקונטרסי רבותינו נשיאינו. ואין הדבר תלוי אלא ברצון.
 חגיגת הבר מצוה מובן שצ"ל ביומו וע"פ מש"נ אני היום ילידתך.
 וראה ז"ח בראשית (יג טו - בד') הצ"צ ע"פ הנ"ל.
 התענינות בנוגע שידוך לבתו תי' - בסמיכות לגמר לימודי' בסימנר כחב"ד -

קבלה.
 להחזיר המצו"ב

ב"ה, ב' חמוז השכ"ח
ברוקלין

חאברך

שלום וברכה

במענה למכתבו מיום כ"ד סיון בקשה

ברכה"ם נ.

כיון שחובטחנו יגיעה ומצאה, הנח
ילמוד בהתמדה ושקידה נגלה וחמידות ועד לאופן
שתחזרה קוראה לזה יגיעה וחלימוד יביא לידי
מעשה קיום המצוה בהידור, ואז תקוים ההבטחה
ומצאה.

בברכה לבשו"ט בהאמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

הלכות כבוד או"א (הפרטים שכותבים) הרי מבוארים שם בשו"ע.

במה יוסיף בלימודיו - יתייעץ עם ראש ישיבה המכיר אותו וכשרונותיו.

ברענקיל = נויארק

Handwritten signatures and notes in Hebrew, including "אברהם" and "שלום".

SPECIAL DELIVERY stamp

ב"ה, כו' סיון תשכ"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"כ עוסק בצ"צ
הרב מוה"י יחזקאל שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו, מבשר טוב, מסיומו בתלמוד תורה
דרבים במסכת שבת ביום השבת הבע"ל, בבית הכנסת צמח צדק נוסח
האריז"ל.

ויהי רצון אשר בנוסח הידוע, כשם שמסיימים מסכת זו
כן יתחילו במסכתות וספרים אחרים לסיימם ללמוד וללמד לשמור
ולעשות ולקיים וכו',

ובפרט אשר המקום גורם, לימוד התורה בבי כנישתא,
וכדושת רז"ל עה"כ אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב וכו'
מצלינא אלא היכא דגריסנא (ברכות ה' סוף ע"א, שו"ע רבנו הזקן
או"ח סי' צ' סעיף יז')

ושמא גרים, צמח צדק, וזמננו גרים, יום השבת קדש, וגם
ר"ח תמוז, הוא חדש גאולת כ"ק מו"ה אדמו"ר נשיא דורנו, אשר מסר
נפשו על לימוד התורה ברבים עבודת התפלה וכו'.

Handwritten note: "ע"י נא"ל -"

בכבוד ובברכה הצלחה בכל האמור

Extensive handwritten notes in Hebrew, including a circled phrase "(דבריה אהבה)" and other religious commentary.

להעיר אשר השנה היא שנת השמיטה עלי' נאמר - שבת לה',
והנה תמהו חז"ל (ברכות לה, ב): אפשר אדם חורש כו' וקוצר כו' תורה מה תהא עלי',
משא"כ בשנה זו אשר בחריש ובקציר תשבות - פנוים הם ועוסקים בתורת ה' כל השנה כולה.

פרשת וירא

געוואָרן אין יאָר תרכ"א, און אין ניסן תרכ"ו איז דער צמח צדק נס-תלק געוואָרן) — האָט ער זיך פאַ-נאַנדערגעוויינט. האָט אים דער צמח צדק געפרעגט וואָס וויינסטו? האָט ער געענטפערט, אַז ער האָט געלערנט אין חומש (אַדער געהערט איבער-דערציילענדיק) אַז דער אויבערשטער האָט זיך באַוויזן צו אברהם אבינו (עס איז געווען פרשת וירא), וויינט ער פאַרוואָס האָט ער זיך צו אים ניט באַוויזן.

האָט אים דער צמח צדק געענט-פערט: אַז אַ איד (אַ צווייטע נוסחא: אַ איד אַ צדיק) באַשליסט ביי זיך צו ניין און ניינציק יאָר, אַז ער דאַרף זיך מל זיין, איז ער ווערט, אַז דער אויבערשטער זאָל זיך צו

31 לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. ד"ה כל המאריך באחד, תרפ"ו אות ד (סה"מ קונט' ח"ג ע' יא-יב). ד"ה מים רבים תשי"ז (סה"מ מלוקט ח"א ע' נד-ה).

32 שיחת שמיני עצרת תש"ג (הקדמה לקונט' צח — סה"מ תש"ט ע' סז-ח).

א. אַזוי ווי היינט איז כ' מרחשון — דער יום הולדת (געבורטס-טאָג) פון דעם רבי'ן אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, — דעם שווערס פאָטער — וועל איך דאָ איבערדערציילן אַ מע-שה¹) וואָס כ'האָב שוין אַמאָל דער-ציילט:

דער רבי (מוהרש"ב) נ"ע פלעגט יעדן כ' מרחשון — זיין יום הולדת — אַריינגיין צו זיין זיידן, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, בעטן אַ ברכה. מעגלעך, אַז אַזוי איז אויך געווען דער סדר ביי די אַנדערע אייניקלעך פון צמח צדק.

אין מאָל בשעת דער רבי נ"ע איז אַריינגעגאַנגען — (ער איז דאָן אַלט געווען פיר אַדער פינף יאָר, וואָרום דער רבי נ"ע איז געבאָרן

29) תורה אור סוף פרשת לך לך יג, ג.
30 אויספירלעך — זע לקוטי תורה תזריע ד"ה למנצח על השמינית, ספר המצות להצמח צדק מצות מילה, ועוד.
1) משיחת כ"ק אדמו"ר — הרי"צ — נ"ע, ש"פ וירא כ' מ"ח תרצ"ג.

קאנען דאס ניט טובל זיין, ומצד אב אברות מוהיין קומען דשעות, ז.ה. או ניט
קוקענדיק זי מצד זיין מצב, שטייט ער נאך נידעריקער פון מוהיין, א קטן שלא
הגיע להפנון, קאן ער מאנען מיט א תוקף, וואס מוהיין זיינען דאס ניט טובל,
דער אויבערשטער זאל זיך בעווייזן צו אים, אזוי ווי צו אברהם אבינו.

5x*

ד. נאך מערער, ער קאן מאנען אז דער אויבערשטער זאל זיך בעווייזן צו אים -
אזוי ווי צו אברהם אבינו נאך קיום אמצות מילה, וואס אברות דעם שנינה וירא
אליו הוי". אויך (דעמאר) געפינען מיר, איז בעווען די התגלות פון הוי"ו צו
אברהם'ן, אבער עס איז ניט גלייך צו דעם ואתגלי וואס עס איז בעווען נאך קיום
מצות מילה, אברות די התגלות איז א סאך א אמצע העכערע.

בשעה עס איז בעווען די התגלות צו אברהם'ן לאחר המילה, האט ער דאן
געהייסן אברהם מיט א חוספות ה"א, זאגט אויף דעם די גמרא, (ז) אז דאן איז
אברהם בעווען א בעה"ב אויך אויף די פלסוף אברים, עינים אזנים וראש הגוי",
וואס בטבע איז מען אויף דעם קיין בעה"ב ניט - פריער האט ער געהייסן אברם
אן א ה"א, ער איז בעווען א בעה"ב נאר אויף דעם וואס בטבע קאן מען
אויף עק זיין א בעה"ב, אצט דער נאך, איז דורך דעם וואס ער האט געטאן בכח
עצמו, וויפל מען קאן טאן בכח עצמו, האט מען אים געגעבן למעלה אויך די
עינים וואס אליין קאן מען צו דעם ניט צוקומען, און ער איז בעווארן א בעה"ב
אויך אויף דעם וואס בטבע קאן מען אויף עק קיין בעה"ב ניט זיין,
ובמילא איז מובן, אז די התגלות צו אברהם אבינו וואס איז בעווען לאחר
המילה וואס דאן האט ער געהייסן אברהם מיט א ה"א, איז א סאך העכער פון די
התגלות וואס עס איז בעווען קודם המילה.

פונדעסטוועגען, איז יעדער איד, אפילו דער וואס לא הגיע לחינוך אין
רוחניות, קאן מאנען מיט א תוקף אז דער אויבערשטער זאל זיך בעווייזן צו אים,
אזוי ווי ער האט זיך בעווייזן צו אברהם אבינו לאחר המילה, בשעת ער האט
געהייסן אברהם.

ה. (ב) פון דעם ז"צ'ס ענטפער, אז די התגלות צו אברהם'ן איז בעווען
דערפאר וואס ער האט בעוואוסט אז ער דארף זיך מל זיין, קאן מען זיך
אפלערנען אז הגם יעדער איד קאן טאקע מאנען אז דער אויבערשטער זאל זיך
בעווייזן צו אים, אבער עס פאדערט זיך צו דעם א הקדמה, און די הקדמה איז,
וויסן אז מען דארף זיך מל'ן.

ד.ה. אז ניט קוקענדיק אויף די אלע מעלות וואס ער האט בפועל, אדער
כח עכ"פ, וואס בכח קאן דאך יעדער איד צוקומען צו די העכסטע פרישות, ווי
פ'האט גערעדט פריער, און ווי עס שטייט (ג) אז יעדער איד קאן דאך מחי
יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב,

אין אברהם'ן זיך ווילן אריות ויעלה פלג'ה
(ג) וואס צוויי און צוויי

איים באווייזן. דער תירוץ איז ביים קינד אָנגענומען געוואָרן און ער האָט אויפגעהערט צו וויינען.

ב. כאָטש די מעשה מיטן רבי'ן נ"ע איז געווען ווען ער איז נאָך געווען אַ קינד פאַר בר מצוה, און נאָך איידער ער איז געווען "הגיע לחינוך" — פונדעסטוועגן דאַרף מען די מעשה לערנען, וואָרום וויבאַלד אַז דער רבי נ"ע האָט די מעשה דערציילט צו זיין איינציקן זון — דעם רבי'ן, און דער רבי האָט דאָס איבערדערציילט, מען זאָל עס אי-בערגעבן דער וועלט, איז אַ רא'י אַז די מעשה רירט אָן אויך אונז. מען קען פון איר אָפּלערנען צוויי ענינים, ד. ה. סיי פון דער שאלה און סיי פון דער תשובה.

ג. פון דעם רבי'נס וויינען אויף דעם וואָס דער אויבערשטער האָט זיך ניט באוויזן צו אים, קאָן מען אָפּלערנען, אַז יעדער איד — אין וועלכן מצב ער זאָל זיך ניט גע-פינען, אָפּילו ער איז "לא הגיע לחי-נוך", ד. ה. אַז ער האָט אויף אַזוי פיל קיין דעת ניט, אַז ניט נאָר וואָס ער אַליין פאַרשטייט ניט, נאָר ער קען אויך ניט נעמען קיין השפעה פון אַ צווייטן.

ד. נאָך מער: ער קען מאַנען אַז דער אויבערשטער זאָל זיך באוויזן צו אים אַזוי ווי ער האָט זיך באַ-וויזן צו אברהם אבינו נאָכדעם ווי ער האָט מקיים געווען מצות מילה, וואָס אין דעם מצב איז דאָך געווען דער "וירא אליו הוי'".

אין יאָרן קען ער אָפּילו זיין אַ גדול, אָבער אין רוחניות איז ער אַ קטן שלא הגיע לחינוך. אַזוי ווי דער רבי דער שווער האָט געזאָגט אַז אידישע יאָרן רעכענען זיך ניט לויטן פאַספאַרט. אויפן פאַספאַרט קען ער זיין אַן אַלטער איד, און אין זיינע אמת'ע, רוחניות'דיקע יאָרן, אין זיין מקיים זיין תורה און מצוות, איז

(1*) ספר המאמרים קיץ ה'ת"ש. ד"ה אהללה ה', אות ג.
 (2) זע בראשית רבה ר"פ וירא. לקוטי תורה ויקרא כא, א.
 (3) נדרים לב, ב.

— בכוח קען יעדער איד צוקומען
צו די העכסטע מדריגות, ווי מען
האָט פריער גערעדט און ווי עס
שטייט*) אַז יעדער איד איז מחוייב
צו זאָגן: מתי יגיעו מעשי למעשי
אבותי אברהם יצחק ויעקב (ווען
וועלן מיינע מעשים צוקומען צו די
מעשים פון מיינע אבות אברהם יצחק
און יעקב). פון דעם וואָס ער רעכנט
אברהם'ען צוזאַמען מיט יצחק ויעקב,
איז אויך אַ רא'י אַז דאָס מיינט
מען אברהם'ען אין דער מדריגה ווי
ער איז געווען נאָך דער מצות מילה —
פונדעסטוועגן דאַרף ער וויסן אַז
ער דאַרף זיך מל זיין.

ו. נאָך מער: אויך די וועלכע האָבן
די מעלות בפועל, וואָס דאָס זיינען
די צדיקים וועלכע באַהערשן אויך
די איברים וואָס בטבע קען מען
אויף זיי ניט זיין קיין בעל הבית
— אַזוי ווי אברהם אבינו — אויך זיי
דאַרפן וויסן אַז זיי דאַרפן זיך מל
זיין.

— עס איז ידוע די מעשה מיטן
רבי'ן (מוהרש"ב) נ"ע, אַז אַמאָל האָט
ער זיך געקלאָגט אַז ער הערט ניט
אויף איין אויער. ווען מען האָט אָנ-
געהויבן צו זוכן די סיבה דערפון
איז מען דערגאַנגען, אַז שבת ווען
ער האָט געזאָגט חסידות, האָט מען
אין אַ צווייטן צימער געשמועסט,
און דאָס האָט אים מבבל געווען צו
זאָגן דעם מאמר. אַזוי ווי ער האָט
געפילט די אַחריות, אַז זיין ענין איז
משפיע צו זיין חסידות, און דער
שמועסן האָט אים געשטערט — האָט
ער מסלק געווען דעם חוש השמיעה

(4) תנא דבי אלי רבה פכ"ה.

דער נאַטור איז אַ מענטש אויף זיי
קיין בעל-הבית ניט. פריער האָט
ער געהייסן אברם — אָן אַ ה"א.
ער איז געווען אַ בעל-הבית נאָר
אויף דעם וואָס אַ מענטש קען לויט
זיין נאַטור הערשן. אַבער דערנאָך,
דורך דעם וואָס ער האָט געטאָן בכוח
עצמו — וויפל מען קען טאָן מיטן
אייגענעם כוח — האָט מען אים
געגעבן פון הימל אויך אַזעלכע עני-
נים וואָס אַליין קען מען צו זיי
ניט צוקומען און ער איז געוואָרן אַ
בעל-הבית אויך אויף די זאַכן, וועלכע
לויט דער נאַטור קען מען זיי ניט
באַהערשן.

ממילא איז פאַרשטאַנדיק אַז די
אַנטפלעקונג צו אברהם אבינו נאָך
דער מצות מילה איז געווען אַ פיל
העכערע ווי פריער.

פונדעסטוועגן קען יעדער איד —
אפילו אַזאַ וועלכער איז „לא הגיע
לחינוך“ אין רוחניות — אויך מאַ-
נען, אַז דער אויבערשטער זאָל זיך
צו אים באַווייזן אַזוי ווי ער האָט
זיך באַוויזן צו אברהם'ען ווען ער
האָט שוין געהאַלטן אין דער מד-
ריגה וואָס נאָך דער מצות מילה.

ה. פון דעם צמח צדק'ס ענט-
פער, אַז די התגלות — אַנטפלע-
קונג — צו אברהם'ען איז געווען
דערפאַר וואָס ער האָט געוואוסט אַז
ער דאַרף זיך מל זיין, קען מען זיך
אַפּלערנען: אַז אמת טאַקע, יעדער
איד קען מאַנען אַז דער אויבער-
שטער זאָל זיך צו אים באַווייזן. עס
פאַדערט זיך אַבער אַן הקדמה: ער
זאָל וויסן אַז מען דאַרף זיך מל
זיין. ד. ה. אַז ניט קוקנדיק אויף
די אַלע מעלות וואָס ער האָט בפועל
אַדער לכל הפחות בכוח.

למשנה, בן י"ג למצוות כו', אבער וואָס פאַר אַן אָנווייזונג איז דאָס, אַז צו הונדערט יאָר איז ער "כאילו מת ועבר ובטל מן העולם"? נאָר דער פשט איז, אַז ווען ער האָט שוין מברר געווען אַלע צען כחות — און דוקא בפרטיות⁷, יעדער איינער ווי ער באַשטייט פון צען⁸, ער איז אַ "בן מאה", איז ער "כאילו עבר ובטל מן העולם", ער האָט שוין מער קיין שייכות ניט צו די ענינים פון וועלט און האָט ניט פאַר וואָס מורא צו האָבן, גלייך ווי ער וואַלט שוין מער ניט געהאַט קיין יצר הרע⁹.

בשעת ער איז אַבער 99 יאָר, עס פעלט אים נאָך עפעס צו דעם בירור פון אַלע צען כחות בפרטיות, דע-מאַלט דאַרף ער זיך מל זיין, וואָרום בריבוי ההשתלשלות

— מען מיינט ניט ריבוי השתל-שלות, אַז דער אדם געפינט זיך אין איין עולם און די ירידה איז אין אַ צווייטן עולם, נאָר וויבאַלד דער אדם איז דאָך קדם למעשה בראשית ואחור למע"ב¹⁰, איז באַ אים גופא קען זיין אַ ריבוי השתל-שלות —

קען עס אַראַפקומען ביז צו נידע-ריקע ענינים.

פון דעם אויער וועלכער איז געווען צו דער זייט פון יענעם צימער. און דאָס איז וואָס עס שטייט אין אַ מאמר⁵ אַז צדיקים האָבן ביי זיך צו-גענומען די ראוי אַדער די שמיעה בשעת עס האָט געשטערט צום נפש האלקית. וואָרום צדיקים זיינען בעלי בתים אויך אויף די חושים וואָס בטבע געוועלטיקט מען איבער זיי ניט. —

אַבער אויך אַזעלכע וועלכע שטייען אין אַזאַ הויכע מדריגה דאַרפן וויסן אַז זיי דאַרפן זיך מל זיין.

ז. דער טעם דערויף איז, ווייל ווען עס איז פאַראַן אפילו נאָר אַן ערלה דקה ביותר ברוחניות, קען עס, נאָך פילע השתלשלות, אַראַפקומען ביז אין נידעריקע זאַכן.

און דאָס איז דער דיוק פון דעם רבי'ן צמח צדק'ס לשון, אַז אַ איד אַ צדיק צו ניין און ניינציק יאָר ווייסט אַז ער דאַרף זיך מל זיין, צו הונ-דערט יאָר — ד. ה. אַז ער האָט מברר געווען אַלע צען כחות, יע-דער כוח ווי ער באַשטייט פון צען — דאָן האָט ער שוין ניט וואָס מורא צו האָבן, וואָרום ער האָט שוין ניט קיין שייכות צו די ענינים פון וועלט, ווי עס שטייט⁶ בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם.

— וואָרום אין פלוג איז ניט פאַר-שטאַנדיק וואָס ער זאָגט אין אַבות בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם. אַלע ענינים וואָס ער רעכנט דאָרט אויס אין דער משנה זיינען למעשה דיקע אָנווייזונגען ווי אַזוי זיך צו פירן, בן חמש למקרא, בן עשר

(5) ד"ה כי ישאלך תרניד.

(6) אבות פרק ה משנה כב.

(7) זע קונטרס העבודה פרק ו.

(8) דרך מצותיך שרש מצות התפלה קמד ב; ביאור ושבתה קע, ב. עיין בדרושי חיי שרה.

(9) זע ירושלמי סוף ברכות. זהר חלק ב' קז, ב. תניא פרק א. ובכמה מקומות.

(10) ברכות סא, א. בראשית רבה ת, א. ארשב"ל אחור למעשה יום האחרון וקדם למעשה יום א. תנחומא תזריע א, זע גי' עץ יוסף. תורה אור ג, ד. לקוטי תורה דברים פו, ג.

אויס פולד /

ס. וואס איז אסאך דערגעוואלדיג פילע פון יצחק'ן זייערע האט געדארט

949 ה'תש"ט

נולד ווערן מטיפה פרושה בראשית דער חילוק פון אברהם'ן מיט יצחק'ן איז: אברהם'ס ענין איז - המשכה למעלה למטה. יצחק'ס ענין איז - העלאה למטה למעלה.

ווי עס איז מבואר בכמה מאמרי חסידות, אז עבודת אברהם איז אהבה כמים, ווי מיר זאגן, זכור אב נמשך אחריו כמים, ואס מים זיינען יורד ונמשך למעלה למטה. און עבודת יצחק איז אבה כרשפי אש, ואס אש אט אטען עולה למעלה.

דער חילוק פון אברהם'ן מיט יצחק'ן איז געווען ניט נאר אין זייער עבודה בנוגע זיך אליין, נאר אויך אין זייער עבודה וואס זיי האבן אויפגעטאן אין וועלט.

אברהם האט אטא גע'פועל'ט אין וועלט, אז אין איר זאל נמשך ווערן אלקות למעלה למטה, און יצחק האט גע'פועל'ט אין וועלט אז זי אליין זאל ווערן א כלי צו אלקות.

און אט דעם חילוק פון אברהם'ס ענין אויך אין אופני הנהגתו, כמסופר בתורה. אברהם האט ממשיך געווען אלקות צו אלעמען, און אין ארץ שנען ווי זי איז געווען קודם הברור, און אויך אין ארץ מצרים. ביז אז ער האט ממשיך געווען אויך צו ערבים שהשתחוו לאבק שכל רגליהם, וואס דאס איז מדריגה הפחותה ביותר.

א מענטש איז איינגעטיילט אין דריי חלקים, ראש, גוף און רגל. רגל איז דער וואר היותר תחתון. און אבק שכל רגליהם איז נאך נידעריקער פון רגל. די ערביים זיינען געשטאנען אין אזא נידעריקע מדריגה, אז זיי האבן זיך משתחוה געווען, וואס ענין ההשתחואה איז הסתלקות וביטול הראש, צום אבק שכל רגליהם, ד.ה. שכל שבראש איז בא זיי געשטאנען נידעריקער ווי דער אבק שכל רגליהם.

ג'תש"ט

פונדעסטוועגן האט אברהם אבינו אפגעגעבן זיך אויך ממשיך זיין און און און אלקות אין זיי, כלרזיל (6) ע"פ ויקרא שם בשם הוי"ו אל-עולם, א"ת ויקרא אלא ויקריא, ער האט גע'פועל'ט אין זיי אז זיי זאלן שרייען אל-עולם.

אזוי ווי דער עצם ענין פון עבודת אברהם איז געווען המשכה, אזוי אויך די וועג און די כלים צו דעם, זיינען געווען בדרך המשכה, ווי עס ווערט דערציילט און קרוז"ל (7) אז דער אופן פרטום אלקות בעולם פון אברהם'ן איז

6 ס"ט י, תש"ט.
(7) א"ת י"ג. פ"ט. ר"ה כ"ה.
א"ת י"ג. פ"ט. ר"ה כ"ה.

מטיפה קדושה דוקא, ווי עס שטייט^ט אויך דער לשון „אשר קדש ידיד מבטן“. דערפאר איז אברהם — כאטש אויך פאר מצות מילה איז ער גע-ווען א מרכבה צו אלקות, אבער ער איז נאך ניט געווען ראוי צו האבן יצחק'ן, נאר בשעת ער איז צוגע-קומען צום „והי' תמים“ דורך מילה, דעמאלט דוקא האט געקענט זיין יצחק'ס געבורט.

פון דעם איז אויך פארשטאנדיק די מעלה פון יצחק'ן אויף אברהם'ען, ווארום ביי אברהם'ס געבורט געפינט מען ניט אז עס זאל האבן געדארפט זיין דער דערמאנטער תנאי, אבער יצחק'ס געבורט — אפילו נאך אלע פריערדיקע מעלות פון אברהם'ען — האט דאס ניט געקענט זיין איידער ער איז צוגעקומען צום „והי' תמים“.

ט. וואס איז דער טעם פארוואס דוקא יצחק האט געדארפט געבארן ווערן מטיפה קדושה? דער חילוק פון אברהם מיט יצחק איז:

אברהם'ס ענין איז — המשכה מל-מעלה למטה. יצחק'ס ענין איז — העלאה מלמטה למעלה^ט.

אזוי ווי עס ווערט דערקלערט אי פיל מאמרי חסידות אז די עבודה פון אברהם'ען איז „אהבה כמים“ (א ליבשאפט צום אויבערשטן וועל-כע איז געגליכן צו וואסער), אזוי ווי מיר זאגן (אין תפלת גשם) „זכור אב נמשך אחריו כמים“ (געדענק דעם פאטער (אברהם) וועלכער האט זיך נאכגעצויגן נאך דיר ווי וואסער).

(12) שבת קלו, ב.

(13) תורה אור יז, ג.

בשעת אבער עס איז פאראן דער אלגעמיינער ביטול, ער ווייסט אז ער דארף זיך מל זיין, ער ווייסט אז אזוי ווי ער איז טויג ניט, און ער דארף אנדערש ווערן, איז דאס א הקדמה אויף צוצוקומען צו די הע-כערע מדריגות, עס זאל זיין וירא אליו ה', אזוי ווי צו אברהם אבינו נאך מצות מילה, און ער ווערט „אב-רהם“ מיט א צוגעגעבענער ה"א; ער ווערט א בעל-הבית אויף אלע זיינע חושים, אפילו אויף די וואס בטבע קען מען אויף זיי ניט גע-וועלטיקן.

נאך מער: ער ווערט א בעל-הבית אויף זיין חלק אין וועלט. אזוי ווי מען האט גערעדט אין מאמר וועגן צדיקים, אז דורך דעם וואס זיי פו-על'ן א זיכוך (אויסלייטערונג) ביי זיך אליין, באווירקן זיי אויך א זיכוך אין זייער חלק אין וועלט.

אזוי אויך, דורכדעם וואס ער ווערט א בעל הבית אויף זיינע חושים ווערט ער אויך א בעל הבית אויף זיין חלק אין וועלט, אויף אלע זאכן וואס ער דארף האבן אויף צו דינען דעם אויבערשטן, סיי אין בני, סיי אין חיי און סיי אין מזוני (קינדער, לעבן און פרנסה), און דאס אלעס זאל זיין — רויחי (בריוח).

(משיחת כ' מ"ח תשי"ג)

* * *

ח. איינע פון די מעלות צו וועל-כע אברהם אבינו איז צוגעקומען דורך מצות מילה איז, אז דעמאלט איז ער געווארן ראוי צו געבוירן יצחק'ן, און לויט דעם מאמר רז"ל^ט, אז יצחק האט געדארפט געבארן ווערן

(11) בראשית רבה פמ"ו, ב.

האָבן זיך געבוקט צו דעם שטויב פון זייערע פיס, ד. ה. אַז דער שכל פון קאַפּ איז ביי זיי געשטאַנען נישט דעריקער ווי דער שטויב פון די פיס. —

פונדעסטוועגן האָט אברהם אבינו זיך אָפּגעגעבן אויף ממשיך צו זיין אלקות אויך אין זיי, אַזוי ווי די חז"ל זאָגן¹⁶ אויף דעם פסוק¹⁷ ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם — אַ תיקרי ויקרא אלא ויקריא. ד. ה. ער האָט געמאַכט אויסרופן; ער האָט גע'פּוועל'ט ביי זיי אַז זיי זאָלן שריי-ען „א-ל עולם“.

אַזוי ווי דער ענין פון אברהם'ס עבודה איז געווען המשכה, אַזוי זיי נען אויך דער וועג און די כלים דערצו געווען אין אַן אופן פון המשכה, אַזוי ווי עס ווערט דער-ציילט אין רז"ל¹⁸ אַז דער אופן ווי אַזוי אברהם פלעגט מאַכן באַקאַנט ג-טלעכקייט אויף דער וועלט איז גע-ווען דורך הכנסת אורחים.

ער האָט אַריינגענומען אורחים אין מדבר, געגעבן זיי אַלע זאַכן, און דערנאָך בשעת זיי האָבן אים געוואַלט דאַנקען, האָט ער זיי געזאָגט: ברכו למי שאכלתם משלו; הודו ברכו ושבחו למי שאמר והי' העולם (בענטשט דעם וואָס איר האָט געגעסן פון זיינע; דאַנקט, בענטשט און לויבט דעם וואָס מיט זיין וואָרט איז גע-וואָרן די וועלט).

יא. יצחק'ס ענין איז געווען — ווי פריער געזאָגט — העלאה מל-מטה למעלה. דערפאַר האָט ער נישט

וואָס די טבע פון וואָסער איז אַראָפּ-צונידערן פון אויבן אַראָפּ¹⁴). די עבודה פון יצחק'ן איז אהבה כרשפי אש (ווי פלאַמען-פייער), וואָס די טבע פון פייער איז אַז עס ציט זיך פון אונטן אַרויף.

דער אונטערשייד פון אברהם'ען מיט יצחק'ן איז געווען נישט נאָר אין דער עבודה מיט זיך אַליין, נאָר אויך אין זייער עבודה וואָס זיי האָבן אויפ-געטאָן אין דער וועלט.

אברהם האָט גע'פּוועל'ט אין דער וועלט, אַז אין איר זאָל נמשך ווערן ג-טלעכקייט מלמעלה למטה, און יצ-חק האָט גע'פּוועל'ט אין וועלט, אַז זי אַליין זאָל דערהויבן ווערן, ווערן אַ כלי צו ג-טלעכקייט — העלאה מלמטה למעלה.

און אַט דעם חילוק זעט מען אויך אין די אופנים פון זייער הנהגה, לויט ווי די תורה דערציילט אונז.

י. אברהם אבינו האָט ממשיך גע-ווען ג-טלעכקייט צו אַלעמען: אין ארץ כנען — ווי זי איז געווען קודם הבירור — און אויך אין מצרים, ביז וואַנען ער האָט ממשיך געווען ג-טלעכקייט אויך צו ערביים (אַראַ-בער) וועלכע פלעגן זיך בוקן צו דער שטויב פון זייערע פיס¹⁵). וואָס דאָס איז די סאַמע נידעריקסטע מדריגה. — אַ מענטש איז איינגעטיילט אין דריי טיילן: ראש, גוף, רגל. דער פוס איז דער סאַמע נידעריקסטער אבר. דער שטויב פון די פיס איז נאָך נידעריקער פון דעם פוס אַליין. די ערביים זיינען געשטאַנען אין אַזאָ נידעריקער מדריגה, אַז זיי

14) תניא ח"א פ"ד. אגרת הקדש ריש סימן יב.

15) בבא מציעא פו, ב.

16) סוטה י, סוף עמוד א.

17) בראשית כא, לג.

18) סוטה י, ב. בראשית רבה פמ"ט, ד.

געגראכט א דריטן, ביז ער איז צוגעקומען צו רחובות - הרחיב ה' לצו
ופרינו בארץ.

יד. עפ"י הג"ל אין דעם חילוק פון אברהם'ן מיט יצחק'ן, אז אברהם האט זיך
פארנומען מיטן ענין אלקי, אויף ממשיך זיין אים אין וועלט. משא"כ יצחק האט
זיך פארנומען מיט וועלט אליין, ביז אפילו אין א ארט פון מנגדים, אויף פאכן
איהר פאד א כלי שם אלקות ~~אין פונד מעלת עבודה יצחק אויף עבודה אברהם, בשתי~~
(א) די עבודה פון ניט נחפעל ווערן און ניט רעכענען זיך מיט קיין
מנגדים, איז א עבודה בלי גבול.

אברהם
F

און ווי געזאגט פריער (סעיף ט) אז אהבת אברהם איז אבה כמים און די
אהבה פון יצחק'ן איז אהבה כרשפי אש. יידוע אז אהבה כמים איז אהבה
שעפ"י שעם ודעה און אהבה כרשפי אש איז אהבה שלמעלה מטעם ודעה.

~~און אזוי ווי מען דעמט און דעם ענין פון המירה בבארות או כאש עפ"י~~
שכל האט ניט געהאט קיין ארט ~~צו~~ ניט נחפעל ווערן פון אבימלך'ן, אין דער
צייט וואס אבימלך איז יושב על פסאו און שטערט צו גראבן בארות דקדושה, און
די בארות וואס מיט די גרעסטע אנשטריינגונג האט מען אויפגעגראבן געמט זיי
אבימלך צו צו זיך. האט אבער יצחק ניט גערעכנט זיך מיט קינען חשבונות פון
שכל, ער האט געוואוסט אז זיין ענין איז צו אנטפלעקן מים חיים, און די
ארבעט האט ער געטאן במסירת נפש.

(ב) די עבודה פון פאכן וועלט א כלי צו אלקות, דערלאנגט אין אהבה
גבול, וויילע דורך דעם פירט זיך דורך דער חכלית הכוונה. וכמ"ש (פ) צחוק עשה
לי אלקים (דער טעם אויף קריאת שם יצחק), אז דער בירור וזיכונ פון די דברים
המעלימים וואס נעמען זיך פון שם אלקים בגימט' הסבע, דאט דוקא רופט ארויף
דעם צחוק והענוג שלמעלה.

אברהם

סו. עפ"י וועט מען פארשטיין פארוואס יצחק האט געדארפט נולד ווערן מטיפה
קדושה דוקא, וויילע אברהם'ס מדריגה מצד עצמו איז געווען אצילות, ד.ה.
אלקות בהגבלה. און דורך קיום מצות מילה איז ער צוגעקומען צו חסימות
- הוי' חיים - אלקות שלמעלה מאצילות, ד.ה. ~~אלקות אן קונג הגבלות.~~ און
דאס האט ארויסגערופן בא יצחק'ן אז זיין עבודה זאל זיין אן קיינע הגבלות,
אפילו ניט קיין הגבלות פון שכל דקדושה.

סז. די הוראה פון דעם איז: ~~אברהם'ן מיט יצחק'ן איז דאס וועלן זיין צווייערליי עבודות.~~ די עבודה פון אברהם'ן
בא יעדער אידן דארף זיין צווייערליי עבודות. די עבודה פון אברהם'ן
און די עבודה פון יצחק'ן.

בשעת א איד האט צוטאן מיט חורה, חפלה וקיום המצות, געפינט ער זיך

קראט בא.ו.

אברהם יצחק יעקב

מטה למעלה. ווי די מים חיים אליין, וועלכע זיינען נובע מתתא לעילא, (קוועלן פון אונטן ארויף).

יג. ניט נאָר וואָס יצחק האָט זיך ניט גערעכנט מיט די קעגנשטאַנדן וועלכע דעקן צו די מים חיים, נאָר נאָך מער: ער האָט זיך אויך ניט גערעכנט מיט קיין מנגדים וועלכע שטערן צום גראָבן די ברונעמס.

ווי די תורה דערציילט אונז, אַז בשעת עס זיינען געקומען אבימלך'ס פאסטעכער און האָבן פאַרטריבן יצחק'ס פאסטעכער און פאַרשטאַפט די ברונעמס, איז יצחק ניט נתפעל גע- וואָרן און געהייסן ווייטער גראָבן.

נאָך מער: אַפילו ווען מען האָט צוגענומען די ברונעמס וועלכע עבדי יצחק האָבן אויסגעגראָבן און זי אַוועקגעגעבן צו די פלישתים — דאָס מיינט אין טיפערן זין, אַז די לעבע- דיקייט און וואַרעמקייט צו וועלכע מען האָט זיך קוים דערגראָבן, נעמט מען אַריין אין דער קליפה פון פליש- תים (וואָס דאָס איז „מבוי המפולש“) — און דעמאָלט איז יצחק ניט נת- פעל געוואָרן און ווייטער געגראָבן. און בשעת מען האָט צוגענומען אויך דעם צווייטן ברונעם, האָט ער גע- גראָבן אַ דריטן, ביז ער איז צוגע- קומען צו „רחובות“ (ברייטקייט), „הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ“¹⁹.

יד. על פי שכל איז ניט גע- ווען קיין אַרט ניט נתפעל צו ווערן פון אבימלך'ן, אין דער צייט וואָס אַבימלך זיצט אויף זיין כסא-מלוכה און שטערט צו גראָבן די בארות

געהאָט אינגאַנצן קיין שייכות צו מצ- רים און צו חוצה לארץ בכלל, ווייל ער איז געווען אַן עולה תמימה²⁰, און אויך זייענדיק אין ארץ ישראל, האָט ער געהאָט צו טאָן מיט חפירת בארות (גראָבן ברונעמס), וואָס דאָס איז מרמז אויף דעם אופן פון גילוי אלקות בדרך העלאה, אַנטפלעקן ג-ט- לעכקייט דורך דערהויבן דעם אונטן, ווייל מדריגת יצחק איז געווען — אַפגעטראָגן פון וועלט, העלאה והס- תלקות מלמטה למעלה.

אַזוי ווי ער אַליין איז געווען אין דער בחינה פון העלאה, האָט ער די זעלבע זאך אויך אויפגעטאָן אין וועלט, געמאַכט פון איר אַ כלי (וואָס ציט- זיך) צו אלקות.

יב. ווי די תורה דערציילט אונז, איז יצחק'ס עבודה געווען חפירת הבארות, גראָבן די ברונעמס. דאָס מיינט אַנטפלעקן און אַרויפציען די מים חיים וועלכע געפינען זיך אונטן אין דער ערד. ניט אַריינגיסן אַהין מים חיים פון אַן אַנדער אַרט, נאָר אַנטפלעקן דאָס קוועלנדיקע וואַסער וועלכע געפינט זיך דאָרטן גופא, וואָרום דער אמת איז אַז דאָרט גע- פינען זיך מים חיים, מער ניט וואָס עס איז פאַרדעקט מיט ערד, בלאַטע און שטיינער, און בשעת מען נעמט אַראָפּ דעם צודעק, ווערן אַנטפלעקט די מים חיים.

וואָס דאָס ווייזט אויך אַן אויף ויין רוחניות'דיקער עבודה: אַראָפּנעמען די אַלע זאָכן וועלכע פאַרדעקן און פאַר- שטעלן, און מאַכן די וועלט פאַר אַ כלי צו ג-טלעכקייט — העלאה מל-

19) תורה אור בשלח סא, ג. און נאָך.

21) בראשית כו, כב.

19) בראשית רבה פס"ד, ג. הובא בפירש"י

עה"ת, בראשית כו, ב.

אז זיין עבודה זאל זיין אן קיינע הגבלות, אפילו ניט קיין הגבלות פון שכל דקדושה²¹.

טז. די אנווייזונג פון דעם איז: אברהם און יצחק ווערן ביידע אגערופן אבות פון יעדן אידן.

ביי יעדער אידן דארפן זיין צוויי-ערליי עבודות: די עבודה פון אב-רהם'ען און די עבודה פון יצחק'ן.

בשעת א איד האט צו טאן מיט תורה, תפלה און מקיים זיין מצוות, געפינט ער זיך דאך אין ליכטיקע ד' אמות. ער האט ניט צו טאן מיט דער וועלט. ניט נאר ווען ער פאר-נעמט זיך מיט די צוויי קוים פון תורה און עבודה, נאר אפילו ווען ער פארנעמט זיך מיטן קו פון גמי-לות חסדים — מקיים זיין מצוות — וואס ער דארף טאן מיט גשמיות²² דיקע זאכן, איז ער אבער פונדעסט-וועגן אויך דעמאלט פארנומען מיט מקיים זיין דעם רצון העליון (דעם אויבערשטנס ווילן). מער ניט וואס ער איז ממשיך דעם אויבערשטנס רצון אויך אין גשמיות, אבער ער האט ניט צו טאן מיטן גשמי אליין, און כל שכן ניט מיט קיין מנגד און אפילו ניט מיט עפעס וואס פאר-דעקט און פארשטעלט ג-טלעכקייט. איז אפילו אז מען האלט ביי אזא דרגא, דארף מען וויסן אז נאך ניט דאס איז דער תכלית פון עבודת השם. דאס איז בלויז די עבודה פון אברהם אבער מען דארף זיך פאר-נעמען אויך מיט דער עבודה פון יצחק.

מען דארף האבן צו טאן אויך מיט

פון קדושה, און די ברונעמס וואס מען האט אויפגעגראבן מיט דער גרעסטער אנטרענגונג נעמט אבי-מלך צו זיך. יצחק האט זיך אבער ניט גערעכנט מיט קיינע חשבונות פון שכל, ער האט געוואוסט אז זיין ענין איז צו אנטפלעקן מים חיים, און די ארבעט האט ער געטאן מיט מסירת נפש.

די עבודה צו מאכן פון וועלט א כלי צו ג-טלעכקייט דערלאנגט אין בלי גבול האמתי (אמת'ע אומבאגרענעצט-קייט) אין סוף ברוך הוא, ווארום דורך דעם פירט זיך דורך דער תכלית זכוונה²³). אזוי ווי עס שטייט דער טעם אויף אנרופן אים מיטן נאמען יצחק — „צחוק עשה לי אלקים“²⁴). אז דער בירור וזיכוך פון די ענינים וועלכע פארשטעלן און וועלכע נעמען זיך פון דעם שם אלקים בגימטריא „הטבע“²⁵) — דאס דוקא רופט ארויס דעם צחוק ותענוג שלמעלה²⁶).

טו. לויט דעם וועט מען פארשטיין פארוואס יצחק האט געדארפט גע-בארן ווערן מטיפה קדושה דוקא. ווייל אברהם'ס מדריגה מצד זיך אליין איז געווען אצילות, ד. ה. אלקות בהגבלה, און דורך מקיים זיין די מצוה פון מילה איז ער צוגעקומען צו „תמימות“ (גאנצקייט) — הי' תמים — וואס דאס איז דער ענין פון אלקות שלמעלה מאצילות²⁷). און דאס האט ארויסגערופן ביי יצחק'ן,

²¹ תורה אור י, ג.

²² בראשית כא, ו.

²³ תניא שער היחוד והאמונה פרק ו.

²⁴ תורה אור יח, א.

²⁵ זע תורה אור סוף ד"ה בעצם היום

הזה. תורת חיים דארט.

²⁶ זע תו"א ר"פ תולדות. תורת חיים דארט.

פלשתים האבן גאר צוגענומען די ברונעמס — איז וואס פאר אן ארט איז דא על פי שכל נאך ווייטער צו גראבן?

אויף דעם ענטפערט מען: אשר קדש ידיד מבטן כו' וצאצאיו כו'. די עבודה פון יצחק'ן און זיינע קינדר דער דארף זיין אן קיינע חשבונות. דאס וואס ביז איצט האט ער ניט מצליח געווען, דאס איז דעם אויבערשטנס חשבונות, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך²⁷. וואס איז נוגע צו אים איז אן ער מוז גראבן און גראבן, ביז ער וועט זיך דערגראבן צום מים חיים, און סוף סוף וועט ער צוקומען צו „הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ“²⁸.

(משיחת י"ב תמוז תשי"ד)

די, וואס אין דרויסן זעט זיך אין זיי ניט אן מער ווי שטיינער און בלאטע וואס פארדעקן אויף די מים חיים, און אפילו אויך מיט די וואס עס זעט זיך אויס אז זיי זיינען מנגדים צו ג-טלעכקייט, ד. ה. מיט אזוינע וועלכע זיינען אויסערלעך פארזונקען אין איסורים במזיד און להכעיס — אויך מיט זיי דארף מען זיך פאר-נעמען צו גראבן אין זיי, אראפנעמען פון זיי די זאכן וועלכע פארשטעלן, ביז מען וועט זיך דערגראבן צו די מים חיים וועלכע געפינען זיך אין זיי אינווייניק, און דאס אנטפלעקן און ארויסברענגען בגילוי.

קען מען דאך טענה'ן: ער האט שוין געפרואווט גראבן איין מאל און נאך אמאל, און ניט נאר וואס ער זעט ניט קיין תועלת, נאר אדרבא, די

פרשת ויצא

א. היינטיקע סדרה הויבט זיך אָן : ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. דאָס איז — ווי רש"י זאָגט — אָן איבערדערציילונג פון דעם סיום פון פאָריקער סדרה. אין תורה איז אַלץ דייטלעך. אפילו פון איין איבעריקן אות לערנט מען אָפּ גאַנצע הלכות, היינט מכל שכן אַ גאַנצער ענין וואָס עס חזר'ט זיך איבער עטלעכע מאָל, איז דאָך דאָס געוויס אָן הוראה לדורות, פאָר יעדער צייט און אין יעדער אָרט און אויך פאָר היינטיקער צייט, ווייל די תורה איז אָן אייביקע.

ב. אויף דעם נאָמען באר שבע זאָגט די תורה⁽¹⁾ צוויי טעמים : א) צוליב דער שבועה וואָס איז געווען ביי דעם כריתות ברית, וואָס אבי-מלך האָט געמאַכט מיט אברהם'ן. ב) צוליב דעם זיבעטן ברונעם וואָס מ'האָט געגראָבן נאָכן שלום מיט אבי-מלך'ן. ביידע טעמים ווייזן אויף אַ צושטאַנד פון רואיקייט ביי אידן. וילך חרנה, דער ענין פון חרן איז להיפך, ווי רז"ל זאָגן⁽²⁾ חרון אף של עולם, (דער צאָרן פון וועלט). מ'פרעגט אַ קשיא : דער אויבער-שטער האָט אונז געגעבן תורה און מצוות פון זיין פולער און ברייטער האַנט, — וואו מ'גיט זיך נאָר אַ קער, איז שוין פאָראַן אָדער אַ מצות עשה וענפי, אָדער מ'דאַרף זיך אָפהיטן פון איינע פון די שס"ה מצות לא-תעשה וענפי — האָט ער דאָך גע-

דאַרפט לכל הפחות אַראָפּנעמען די דאגות פון אונז, דאגת הגלות, דאגת הפרנסה וכו', כדי עס זאָל זיין לייכטער דער קיום המצוות? נאָך מערער, מען זאָל בכלל ניט האָבן צו טאָן מיט עניני העולם, און זיין מערער באהלה של תורה.

אויף דערויף דערציילט די תורה דעם סדר פון יעקב'ן, ד. ה. דעם סדר פון ישראל בטהרתם, ווי זיי זיינען שוין אָפּגעטיילט, לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ולא כיצחק שיצא ממנו עשו, נאָר כיעקב וואָס מטתו שלימה⁽³⁾.

איידער יעקב האָט געדאַרפט חתונה האָבן — בויען דעם בית ישראל, האָט מען אים געהייסן אַרויסגיין פון באר שבע, אַוועקגיין אויך פון די ישיבות פון שם ועבר, און גיין קיין חרן, חרון אף של עולם.

איידער ער האָט געדאַרפט אויפ-שטעלן דעם עם ישראל, האָט ער געקאָנט, און געדאַרפט, זיין אין באר שבע, אָן אָרט פון גילוי אלקות במו-חש, וואו מצוות קומען אָן גרינג און עבירות קומען אָן שווער, אָבער בכדי אויפצובויען דעם בית ישראל, האָט ער געדאַרפט אַרויסגיין פון באר שבע, און קומען קיין חרן, אָן אָרט פון העלם והסתר (וואָס אלקות איז פאָר-באָרגן און באַהאַלטן).

— אויך עולם (וועלט) אַליין, איז כשמו — לשון העלם⁽⁴⁾, ומכל שכן חרון אף של עולם —

(3) שבת קמו, א (בשינוי לשון). עדי"ו ספרי לדברים לב, ט.

(4) ספר המאמרים היש"ת ע' 160.

(1) בראשית כא, לא. שם כו, לג. אויך זע אין ספורנו שם.

(2) רש"י ס"פ נח.

אויף אויסלערנען און נאכצוטאן די מנהגי המדינה, נאכלויפן די איינ-וואוינער פון דער מדינה א. א. וו. — אויף דעם זאגט מען אים: ניין. אויף וואס דארף ער זיך אוועקגעבן — אויף דעם „ויפגע במקום“.

אדרבה, ערשט איצטער דארף ער זיך נעמען צום ויפגע במקום, נאך מערער ווי פריער. ווארום זיין גאנ-צע פריערדיקע עבודה, וואס ער האט זיך עוסק געווען אין תורה, מצוות און תפלה, איז ניט גענוג פאר זיין איצטיקן מצב, וואס ער גייט ארויס אין וועלט — אין נסיונות וועלכע זיינען ניט בערך גרעסער פון די פריערדיקע, און ער דארף בעטן דעם אויבערשטן, ער זאל זיין אן עומד בנסיון.

ד. בשעת יעקב איז געווען אויפן וועג קיין חרן, דערציילט אונז ווי-טער די תורה: ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, טייטשט רש"י: עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות. יעקב האט געוואוסט וואו-הין ער גייט, און אז אפילו אויפן וועג — נאך ניט דערגייענדיק צו חרן — געפינען זיך חיות רעות. דערפאר האט ער גענומען שטיינער און ארומגערינגלט די קאפ, כדי צו פארהיטן זיך פון די חיות רעות.

אין פלוג איז ניט פארשטאנדיק וואס יעקב האט ארומגערינגלט מיט די שטיינער נאר די קאפ אליין, און ניט אויך די איבעריקע אברים? ממה נפשך, האט ער געהאט בטחון, און פארלאזן זיך אויף דעם אוי-בערשטן, האט ער אויך די קאפ ניט געדארפט ארומרינגלען? און אויב ער האט ניט געוואלט אנקומען צו עני-

וואס דארט איז עבירות קומען אן זייער גרינג און מצוות זייער שווער. און דורך דעם וואס ער איז ביי-געשטאנען די נסיונות, האט ער בונה געווען בית ישראל — מטתו שליגוה. דאס איז אויך אן הוראה צו יע-דער אידן: דוקא דורך דעם וואס ער האט נסיונות און איז זיך מתגבר אויף זיי און שטייט זיי ביי — בויט ער אויף אן אידישע הויז, א ליכטיקע הויז און א ווארעמע הויז.

ג. דער סדר אין דעם דארף זיין — ווי דערציילט ווייטער אין סדרה.

בשעת יעקב איז אוועק אין חרן, איז די ערשטע זאך וואס ער האט געטאן, — ויפגע במקום, געשטעלט זיך דאווענען⁶. לכאורה, אז ער גייט קיין חרן געפינען זיין זיווג, האט ער די ערשטע זאך געדארפט אויס-לערנען זיך די שפראך און מנהגים פון דער מדינה, אנטאן זיך אין די קליידער פון דער מדינה וכו' וכו'. יעקב האט אבער אפגעלייגט די אלע זאכן, און אין וואס האט ער זיך עוסק געווען — אין עבודת התפלה.

ווי געזאגט פריער, איז דער סיפור מיט יעקב'ן — אזוי ווי אלע סיפור-רים פון תורה — אן אנווייזונג אויף אלע דורות.

ווען איינער גייט בויען א בית בישראל, קען ער דאך טראכטן: מילא ביז איצטער איז ער געזעסן און גע-לערנט תורה און עוסק געווען אין תפלה ומצות, אבער איצטער אז ער גייט ארויס אין וועלט, דארף ער דאס אלץ אפלייגן און אפגעבן זיך

(5) ברכות כו, ב. ב"ר סח, ט.

און אין טרדות הדרך אָדער די אַרבעט
ביי לבן'ען — ד. ה. די הכנות לפרנסה
און פרנסה — וועט ער האָרעווען
נאָר מיט די הענט.

און דאָס איז אויך די הוראה צו
יעדן איינעם, אַז ער דאַרף זען,
אַז די קאַפּ זאָל זיין באַשיצט, און
אַז די קאַפּ וועט זיין ווי עס דאַרף
זיין, וועלן שוין במילא אויך די
הענט מיט די פיס זיין ווי עס דאַרף
צו זיין. עסק הפרנסה וועט זיין על
פי שלחן ערוך, די הענט וועלן זיין
באופן אַז נאָר שמאל איז דוחה,
אַבער ימין איז מקרבת, און די רגלים
וועלן זיין רצות לדבר מצוה.

ה. מיט וואָס האָט זיך יעקב
אַרומגערינגלט און אָפּגעצוימט פון
וועלט אַז די וועלט זאָל אויף אים
ניט פּוועל'ן, — מיט אבנים דוקא.
ניט מיט קיין שכל, ניט מיט קיין
הרגש, נאָר מיט אבנים — סוג הדומם,
וואָס האָט אין זיך ניט קיין חיות,
און אַפילו ניט קיין נפש הצומחת,
מיט דעם האָט זיך יעקב פאַרבונדן.

די הוראה פון דעם איז:

אַז מ'גייט אַרויס אין וועלט, און
מ'וויל אַז זי זאָל ניט פּוועל'ן, דאַרף
מען זיך צוערשט פאַרבינדן מיט
קבלת עול מלכות שמים שלימה⁶,
אבנים. שכל און הרגש זיינען ווייניק
צו דעם. נאָר ער דאַרף זיך פילן
ווי אַן אבן דומם, אם לא שויתי
ודוממתי⁷, ונפשי כעפר לכל תהי'⁸.

אַ דומם קען זיך ניט רירן אַליין
פון אַרט, ביז וואַנען אימיצער וועט

נים פון למעלה מהטבע, האָט ער
דאָך געדאַרפט פאַרהיטן אויך דעם
גוף מיט די פיס?

וועט מען עס פאַרשטיין לויט דעם
וואָס שטייט⁹ יגיע כפיך כי תאכל
אשריך וטוב לך. איז דער דיוק אין
דעם יגיע כפיך (די האָרעוואַניע פון
דיינע הענט) דוקא. התעסקות (באַ-
שעפטיקונג) אין פרנסה קען זיין אויף
צוויי אופנים: א) יגיע כפיך. די קאַפּ
איז פריי און ליגט אין תורה ועבודה,
און ער האָרעוועט אין פרנסה נאָר
מיט די הענט. ב) יגיע ראשך. ער
איז איבערגעגעבן צו פרנסה אויך
מיטן קאַפּ.

און דאָס מיינט — יגיע כפיך כי
תאכל (אַבער די קאַפּ ליגט אין תורה
ועבודה) — איז אשריך וטוב לך,
ניט נאָר אין רוחניות נאָר אויך אין
גשמיות, וויילע די פילערליי התחכמות
(קליגען זיך) און תחבולות העלפן
נאָר ניט, ווי עס שטייט ולא לחכמים
לחם, ואדרבה, זיי מאַכן נאָך קאַליע,
ווי עס ווערט דערקלערט אין פילע
ערטער¹⁰.

בשעת יעקב איז געגאַנגען קיין
חרן, האָט ער גוט געוואוסט וואוהין
ער גייט, ער האָט געוואוסט אַז ער
וועט דאַרפן אַרבעטן ביי לבן הארמי,
ער האָט אויך געוואוסט אַז אַפילו
אויפן וועג זיינען שוין פאַראַן חיות
רעות וכו'. דערפאַר האָט ער גענומען
שטיינער און אַרומגערינגלט די קאַפּ,
אַ צום קאַפּ זאָל קיינער ניט צו-
טרעטן. די קאַפּ זאָל זיין באַשיצט,

(6) תהלים קכח, ב.

(7) זע בהקדמה לדרך חיים: והחכמה
תפסיד. סה"מ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע.
ובכ"מ.

(8) ברכות יד, סע"ב. שו"ע אדה"ז ס"ב
ס"ח.

(9) תהלים קלא, ב. זע דאָרט בפ"י ראב"ע.

(10) ברכות יז, א.

חלה איז — ויפגע במקום, ביז אז
ניט נאָר וואַכעדיקערהייט און אין
דאוונען, נאָר אויך אַפילו אין שלאָף
איז: וזה — דאָרט וואו ער איז —
שער השמים, דעמאָלט ווערט דער
בית און אַלץ וואָס געפינט זיך אין
אים — בית אלקים.

(משיחת ש"פ ויצא, תשי"א)

ז. אין היינטיקער סדרה ווערט
דערציילט, ווי אַזוי אָן איין און איינ-
ציקער איד איז געגאַנגען אין אַ
פרעמד לאַנד. קומענדיק אַהין האָט ער
גאַרניט געהאַט מיט זיך. ער האָט
געמיינט אַז ער וועט האָבן אַ פאַר-
מעגן, צום סוף האָט ער אָבער געזען,
אַז ער האָט גאַרניט, כי במקלי עברתי
את הירדן. ניט קוקנדיק אויף דעם,
איז ער געגאַנגען מיט אַ לייכטער
האַרץ און מיט מוט *¹⁰), וואָרום ער
האַט געהאַט בטחון אין דעם אוי-
בערשטן.

קומענדיק אין חרן, האָט ער געזען,
אַז ער האָט דאָרט ניט אויף וועמען
צו פאַרלאָזן זיך, אויך ניט אויף
קרובים. אַפילו זיין פעטער, לבן, האָט
אים אויסגענאַרט. ער האָט אָבער ניט
פאַרלאָרן ח"ו זיין בטחון אין דעם
אויבערשטן.

און דערפאַר, איז טראַץ דעם וואָס
עס האָט גענומען פיל יאָרן, מיט
גרויס האַרעוואַניע — ביום אכלני
חרב וקרח בלילה, בייטאָג האָט גע-
ברענט די היץ און ביינאַכט דער
פראַסט — פונדעסטוועגן, אַרבעטנ-
דיק מיט בטחון, איז דער סוף געווען,
אַז ער האָט מיט זיך מיטגענומען
אַ סך אייגנס, אַ גרויס רייכטום

*¹⁰) בראשית רבה ריש פרשת ויצא.

אים נעמען און איבערטראַגן פון איין
אַרט צום צווייטן, אַזוי דאָרף ער
זיך פילן ווי אַ דומם — אָן עבד
פשוט — וואָס דער אויבערשטער
טראַגט אים פון איין אַרט צום צווייטן
און ער דאָרף זיך לאָזן טראַגן, כדי
אויסצופירן די כוונה און די שליחות
וואָס דער אויבערשטער האָט אויף
אים אַרויפגעלייגט.

ו. דער שכר פון דעם איז, ווי
ביים ענדע פון פרשה — והאבן הזאת
אשר שמתני מצבה יהי' בית אלקים.
ניט זילבער און ניט גאָלד, נאָר
פשוט'ע שטיינער, נאָך מערער, ניט
קיינ שטיינער פון שטאַט, פון אַ באַ-
זעצטער הויז, נאָר שטיינער וואָס יעקב
האַט זיי געפונען אין מיטן וועג,
זיינען געוואָרן אַ בית אלקים. דורך
וואָס? — דורך דעם וואָס ער האָט
זיך אַרומגערינגלט מיט שטיינער, און
דורך דעם וואָס ער האָט זיך פאַר-
בונדן צום אויבערשטן מיט אַ נדר
— וואָס דער ענין פון נדר איז:
אַז כאַטש מצד זיין ווילן, פאַרשטאַנד
און געפיל, וואַלט ער דאָס ניט גע-
טאָן, אָבער דער נדר צווינגט אים —
איז דורך דעם איז ער צוגעקומען
צום תכלית העלי', אַז אויך די גע-
וויינלעכסטע זאַכן וואָס ביי אים, זיינען
געוואָרן אַ בית אלקים.

און דאָס איז אויך אַן הוראה און
אַ מוסר השכל פאַר אַלעמען, ובפרט
צו די וואָס גייען בויען אַ בית ביש-
ראל, חתן וכלה, אַז ניט נאָר דער
סידור און דער חומש וואָס געפינט
זיך אין שטוב איז הייליק, נאָר אויך
— להבדיל — דער גאַפל און די
לעפל פון שטוב דאַרפן זיין הייליק.
דורך וואָס? דורך דעם וואָס די הת-

האיש מאד מאד¹⁴). ער איז געווארן א גרויסער גביר פשוט אין גשמיות, און דאס איז געווען אמת מוצלח-דיקע און גליקלעכע עשירות, וואָרום ער האָט געהאַט די נאָך גרעסערע עשירות — היתה מטתו שלימה, ער האָט אַרויסגענומען פון גלות אַלע זיינע זין און טעכטער שלימים.

ח. דער נמשל און די אָפּשפיגלונג פון דעם אַלעם פאַר אונז אין דער איצטיקער צייט — איז קלאַר. און בנוגע צום אַלגעמיינעם מצב פון אידן, און צום ענין החינוך בפרט:

מיר זעען אַז אַלע הבטחות כו' זיינען גאַרנישט. עזרי מעם ה'. אָנו אין לנו להשען אלא על אַבינו שב-שמים¹⁵). מיר קענען זיך פאַרלאָזן מער ניט ווי אויף דעם אויבערשטן אַליין, וואָס אונזער פאַרבונד מיט אים איז נאָר דורך תורה ומצוות.

אַז מען וועט דערציען קינדער אין דער תורה-וועג פון ישראל סבא: עפ לבדד ישכון¹⁶) — אַ חדר פאַר זיך, אַ ישיבה פאַר זיך, — ברוח תורת ה', וואָס מיר האָבן באַקומען פון אונזערע עלטערן און אור-עלטערן, תורה ביראת שמים, אָן פשרות, דאָן וועט זיין מטתו שלימה, אַז בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו¹⁷). אַז משיח וועט קומען, וועלן מיר מיט באַרעכטיקטן שטאַלץ קענען זאָגן: אַט זיינען אונזערע סאָלדאַטן, — אונזער אַרמיי „מייד אין אַמעריי“

און דער עיקר — עס איז געווען „מטתו שלימה“; אַלע זיינע קינדער זיינען געווען ווי עס דאַרף צו זיין — גאַנץ, בשלימות.

אברהם האָט געהאַט אַ גוטן זון, יצחק; ער האָט אַבער געהאַט נאָך אַ זון, ישמעאל. יצחק האָט געהאַט אַ גוטן זון, יעקב; ער האָט אַבער אויך געהאַט אַ זון, עשו. הגם זיי ביידע — אברהם און יצחק — האָבן געהאַדעוועט זייערע קינדער אין ארץ ישראל און ניט אין גלות, פונדעסט-וועגן האָט געקענט פאַסירן, אַז עס זיינען געווען קינדער ווי ישמעאל און עשו — דאַקעגן יעקב, וואָס ער מיט זיינע קינדער זיינען געווען אין גלות, ניט געהאַט אויף וועמען צו פאַרלאָזן זיך, ווי ער האָט גע'טענה'ט: מאין יבוא עזרי¹⁸) יאמר נא ישראל ישראל סבא¹⁹). דער אַלטער ישראל — יעקב.

ער האָט שווער געאַרבעט און, איינ-צייטיק דערמיט, געדאַרפט באַוואַרע-נען, אַז די קינדער, זין און טעכ-טער — צוועלף קינדער צווישן אַ גאַנצן פרעמדן פּאָלק — זאָלן ניט איבערנעמען די הנהגות (לעבנס-פיר-רונגען) פון חרן. זיי זאָלן, אדרבה, אַנזאַפן זיך מיט דער תורה, וואָס ער, דער הונדערט-יאַריקער און נאָך עלטערער טאַטע האָט איבערגענומען פון זיינע עלטערן און אור-עלטערן שם ועבר²⁰). און געבראַכט אין דעם נייעם לאַנד פון יענער זייט ירדן — יעקב האָט עס אַלץ דורכגעזעצט. און דורכדעם דוקא אויסגעפירט: ויפרוץ

14) זע לקו"ת ר"פ שלח. תו"ת ד"ה וישלח יעקב ס"ד.

15) סוטה מט, א.

16) במדבר כג, ט.

17) שמות י, ט.

11) תהלים קכא, א.

12) בראשית רבה פרשה סח, יא.

13) ב"ר סג, י, סח, ה.

ה
בעווען ווי עס דארף צו זיין, *פארוואס, פארוואס, פארוואס*

אברהם האט געהאט א בוסן זון, יצחק; ער האט אבער געהאט נאך א זון, ישמעאל. יצחק האט געהאט א בוסן זון, יעקב; ער האט אבער אויך געהאט א זון, עשו. אגב זיי ביידע - אברהם און יצחק - האבן געהאנדעלט זייערע קינדער אין ארץ ישראל און ניט אין גלות, פונדעסטוועגען האט בעקעהט פאסירן, אז עס זאל זיין געווען ~~אטעם שלימה~~ *אטעם שלימה* דאסעלען יעקב *אטעם שלימה*, וואס ער מיט זיינע קינדער זיינען געווען אין גלות, ניט געהאט אויף וועמען צו פארלאזן זיך, ווי ער האט גע'טענה'ט: 'מאין יבוא עזריז', יאמר נא ישראל, ישראל סבאט, דער אלטער יעקב - ער האט שווער געארבעט און, איינצייטיג דערמיט, געדארפט באווארענען אז די קינדער, זיין און טאכטער - צוועלף קינדער צווישן א גאנץ פאלק - זאלן ניט איבערנעמען די שלעכטע מנהגות פון חרץ. זיי זאלן אדרבה אנזאמן זיך מיט א דער תורה, וואס ער, דער אלטער טאטע האט אריינגעזען אין זיך פון זיינע עלטערן און אור-עלטערן שם ועבר *און געבראכט אין דעם נייעם לאנד פון יענער זייט ירדן - יעקב האט עס אלץ דורכגעזעט. און אויסגעפירט שם אגב גבולות* ויפרוץ האיש מאד מאד, ער איז געווארן א גרויסער גביר/בשמים, און דאס איז געווען אמת מוצלח'דיקע און בליקליכע עשירות, ווארום ער האט געהאט די נאך גרעסערע עשירות - היחה משהו שלימה, ער האט ארויסגענומען פון גלות אלע זיינע זין און טאכטער שלימים.

ז. דער אטאט נמשל און די אטעם גלונג פון דעם אלעם פאר אונד - איז קלאר.

ובנוגע צום מצב הכללי פון אידן, און צום ענין החינוך במרט; מיר זעמן, אז אלע הבטחות/זיינען גארנישט. עזרי מעם ה'. אנו אין לנו לשען אלא על אבינו שבשמים. מיר קענען זיך פארלאזן פער ניט ווי אויף דעם אויבערשטען אליין, וואס אונזער פארבונד מיט אים איז נאר דורך תורה ופסוק אז מען וועט דערבייען קינדער אין דעם/וועגן *עולם הזה* א חדר פאר זיך, א ישיבה פאר זיך, - ברוח תורה/שמים, וואס מיר האבן באקומען פון אונזערע עלטערן/ און אור עלטערן, תורה בירמת שמים, אן אן פשרות, דאן וועט זיין משהו שלימה, אז בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו. אז משהו וועט קומען, וועלן מיר מיט בארעכטיקטן שטאלץ קענען זאגן: אט זיינען אונזערע טאלדאטן, אונזער ארמיי 'מייך אין אמעריקא', - געבארט און געהאנדעלט אין אמעריקא, אבער - גאנצע אידן, *גרייט צו גאולה*.

עק אקציה
- 1120

ויהי רצון, אז מיר אלע זאלן גיין אנטקעגען משהו צדקנו במארה בימינו. אמן.

(אמת 3 כהן, אגוס)

אמת 3 כהן, אגוס

- 10 בראשית דבא פרשת טו.
- 11 בראשית דבא פרשת טו.

קא" — געבארן און געהאָדעוועט אין אַמעריקע, אָבער — גאַנצע אידן, שלימים — גרייט צו גאולה.

ויהי רצון, אַז מיר אַלע זאָלן גיין אַנטקעגן משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

(משיחת ז' כסלו, תשי"ב)

ט. די ערשטע נישואין (חתונה) וואָס ווערט באַשריבן אין תורה איז די נישואין פון יצחק'ן¹⁸. אָבער וועגן יצחק'ס חתונה ווערט באַשריבן מער ניט ווי די הכנות צו דער חתונה, די ערשטע נישואין וואָס די תורה באַשרייבט בפרטיות דעם סדר פון דער חתונה אַליין, איז די נישואין פון יעקב'ן — בחיר האבות. און מען לערנט אָפּ פון דעם כמה דינים ווי עס דאַרף זיין דער סדר פון אַ אידישער חתונה.

פון דעם פסוק מלא שבוע זאת גו' (וואָס שטייט ביי יעקב'ס חתונה), לערנט מען אָפּ¹⁹ צוויי דינים: א) דעם דין פון שבעת ימי המשתה. ב) אין מערבין שמחה בשמחה, ד. ה. אַז די שמחת החתונה דאַרף מען ניט מאַכן אין דער צייט פון אַן אַנדער שמחה.

פרעגט מען אויף דעם²⁰: אין פלוג איז דאָך דאָס קעגן דעם כלל אַז אין למדין מקודם מתן תורה (מען לערנט ניט אָפּ פון די ענינים וועלכע האָבן פאַסירט פאַר מתן תורה)²¹?

18) זע אויבן עמוד 34.

19) פרדר"א פט"ז. ירושלמי מו"ק פ"א ה"ז.

20) מראה הפנים בירוש' שם.

21) ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ה, מובא

בתוספות מו"ק כ, א, ד"ה מה חג שבעה.

ב"ר קי, ז.

נאָך מער: אין די צוויי לימודים גופא איז דער דין פון שבעת ימי המשתה נאָר אַ דרבנן — אויף דעם ערשטן טאָג איז דאָ אַ סברא²² אַז ס'איז דאורייתא אָבער די איבעריקע טעג זיינען זיכער דרבנן — ווייל ס'איז ניט קיין דרשה גמורה, און דער טעם אויף דעם קען מען זאָגן ווייל אין למדין מקודם מתן תורה, היינט ווי אַזוי לערנט מען אָפּ פון דעם זעלבן פסוק די הלכה פון אין מער — בין שמחה בשמחה, וואָס — לדעת התוספות²³ — איז עס אַ דרשה גמורה און דאורייתא?

י. דער תירוץ אויף דעם איז, אַז דער כלל אין למדין מקודם מתן תורה איז אין ענינים פון הלכות דוקא. ווייל ניתנה תורה ונתחדשה הלכה²⁴. אָבער ענינים פון גילוי תכונות נפש האדם (ענינים וועלכע ווייזן אַן אויף די כאַראַקטער־שטריכן פון מענטשן), קען מען אָפּלערנען אויך פון פאַר מתן תורה, ווייל אין דעם איז ניטאָ קיין חילוק פון פאַר מ"ת ביז נאָך מ"ת.

במילא איז פאַרשטאַנדיק דער חי-לוק פון די צוויי דערמאַנטע דינים: וועגן שבעת ימי המשתה — דאַרף מען אָפּלערנען אַ הלכה, מה שאין כן בענין אין מערבין שמחה בשמחה, איז פון פאַר מתן תורה לערנט מען אָפּ נאָר דאָס וואָס ס'איז נוגע צו תכונות הנפש, און דעם דין פון אין מערבין שמחה בשמחה, ווייס מען שוין במילא, ווי עס וועט שפעטער דער-קלערט ווערן.

22) זע מג"א או"ח סימן תקמו, סק"ד.

23) תוד"ה לפי, מו"ק ה, ב. זע אויך

תוד"ה דמסר, כתובות מז, א.

24) ב"ב קי, ב.

~~מייד אין אמעריקע, בעהארן און בעהאדלעוועס אין אמעריקע, אבער - באפעט
 זיך, גרויס צו באווען.
 יא, דער דין, אז מיר אלע זאלן זיין אנטקעגען שיינע דעקונדע ביימינג.
 אמן. (שיינע ז' סטוב, שיינע)~~

1715

13. די ערשטע נישואין וואס איז באשריבן אין תורה איז די נישואין פון
 יצחק, וואס דאס איז די ערשטע נישואין פון א אידן שיינע מהול. אבער וועגען
 נישואי יצחק ווערן באשריבן מער ניט ווי די הכנות א להחטונה, און די ערשטע
 נישואין וואס די תורה באשרייבט במרטיות דעם סדר הנישואין אליין איז די
 נישואין פון יעקב, בחיר האבות. און מען לערנט פון אים אפ כמה דינים ווי
 עס דארף זיין דער סדר פון א אידישע חתונה.
 פון דעם פסוק מלא שבוע זאת בו'א (וואס שטייט בא יעקב'ס חתונה), לערנט
 מען אפ ¹⁴ צוויי דינים: א) דעם דין פון שבוע ימי המשתה. ב) אין מערבין שמחה
 בשמחה. ד.ה. אז די שמחה החתונה דארף מען ניט פאכן אין זמן שמחה אחרת, ווייל
~~אין מערבין שמחה בשמחה.~~
 פרעגט מען אויף דעם; ^{14א} אז לכאורה איז דאך דאס נגד הכלל, אין למדן מקודם

מ"ח?

נאך מערער: אין די צוויי לימודים גומא איז דער דין פון שבוע ימי
 המשתה נאר א דרבנן - אויף דעם ערשטען טאג איז דא א סברא ¹⁵ אז ס'איז
 א דבוריימא אבער די איבעריגע טעג זיינען זיכער דרבנן - ווייל ס'איז ניט
 קיין דרשה גמורה, פון מען דאך זאגן אז פארנואם איז עס ניט קיין דרשה גמורה,
 ווייל אין למדין מקום מ"ח, היינט ווי אזוי לערנט מען אפ די הלכה פון אין
 מערבין שמחה בשמחה, וואס ~~למטה מזה~~ ¹⁶ ~~איז עס א דבוריימא~~ ^{אין פירט א צאנזער?}
 דער פירוק אויף דעם איז, אז דער כלל אין למדין מקום מ"ח איז אין
 ענינים פון הלכות דוקא. ווייל נישמה תורה ונחמדה הלכה. אבער ענינים פון
 גילוי ~~הכלל~~ ^{הכלל} נמש האדם, קען מען אפערנען פון פאר מ"ח, ווייל אין
 דעם איז ניטא קיין חילוק פון פאר מ"ח ביז נאך מ"ח.
 ממילא איז פארשטאנדיק דער חילוק פון די צוויי דינים הנ"ל; ~~הכלל~~
 אפערנען שבוע ימי המשתה-דארף מען אפערנען א הלכה, משא"כ בענין אין מערבין
 שמחה בשמחה, איז פון פאר מ"ח לערנט מען אפ נאר דאס וואס ס'איז נובע צו
 הכלל הנמשך, און דעם דין פון אין מערבין שמחה בשמחה, ווייס מען שוין
 ממילא, כדלהלן. ^{מחנה}

- 13) נאך דאס זאגן אנט מ"ח סוף כ"י.
- 14) כדברא דרש"ה. פירא כדברא דרש"ה. און דער דין פון מ"ח איז נובע צו הכלל הנמשך.
- 15) ע"י מ"ח און ס'גמ'ה מ"ח.
- 16) מ"ח, וואס ז' גמ'ה מ"ח. פירא מ"ח, א.

פון דעם גאַנצן נפש. וויבאלד מען ווייס אז שמחת חתן וכלה דאַרף זיין אַ שמחה וואָס אין דעם זאָל שטיין דער גאַנצער נפש, לערנט מען אָפּ פון פאַר מתן תורה, אז אין תכונות הנפש איז איין שמחה מבלבל די צווייטע, ווייס מען בדרך ממילא, אז אין מערבין שמחה בשמחה פון אַ צווייטער מצוה, ווייל עס איז מבלבל צו דער שמחה פון דער מצוה.

יב. די דערקלערונג פון דעם אין רוחניות:

די אבות פאַר מתן תורה האָבן דערלאַנגט מיט דעם כוח פון זייער עבודה ביז שורש הנבראים, וואָס דאָס איז די העכסטע שלימות צו וועלכער נבראים קענען צוקומען מצד עצמם. אָבער זייער גאַנצע עבודה איז געווען ברוחניות, מצד דער גזירה פון בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, ווי עס שטייט אין מדרש רבה²⁵. אָבער בשעת מתן תורה איז נתבטל געוואָרן די גזירה, און ווי דער אויבערשטער זאָגט ואני המתחיל — וירד הוי' על הר סיני ואל משה אמר עלה אל ה', איז איצט טער — נאָך מתן תורה — קען מען אויך דורך אַ דבר גשמי דערלאַנגען און פאַראייניקן זיך מיט עצמות ומהות אין סוף ברוך הוא, כביכול. וואָרום דאָס איז בכחו יתברך — ואני המתחיל.

און דאָס מיינט, אין למדים מקודם מ"ת, ווייל ניתנה תורה ונתחדשה הלכה — פאַר מ"ת זיינען געווען פאַר-שידענע עצות און דרכים ווי אַזוי צו דערלאַנגען למעלה און ביז וואָ-

יא. אין תכונות הנפש קענען זיין צוויי סברות: א) בשעת אַ מענטש איז אין אַ געוויסער תנועה-שטימונג, אַזוי ווי די תנועה פון שמחה, איז הגם די שמחה איז פון אַ באַשטימטן ענין, פונדעסטוועגן העלפט דאָס אויך צו דער שמחה פון אַן אַנדער ענין, ווייל ס'איז דאָך די זעלבע תנועה. ב) בשעת אַ מענטש שטייט אין אַ תנועה פון שמחה מצד וועלכע ס'איז סיבה, איז ניט נאָר וואָס די שמחה העלפט ניט צו אַן אַנדער שמחה, נאָר אדרבה, עס שטערט נאָך. הגם אַז ביידע מסובבים (רעזולטאַטן) זיי נען פון דער זעלבער תנועה, ווי-באלד אָבער די סיבות זיינען פאַר-שידענע, און במילא — מבלבל איינע די צווייטע, מוז דאָס אַזוי אַרויס-קומען אויך אין די מסובבים — אין דער שמחה.

און דאָס לערנט מען אָפּ פון דעם פסוק מלא שבוע זאת, אַזוי ווי די צווייטע סברא. און ממילא ווייס מען דעם דין פון אין מערבין שמחה בשמחה.

שמחת חתן וכלה דאַרף זיין, אַזוי ווי יעדער שמחה של מצוה, אַזאָ שמחה און אין אַזאָ אופן אַז מען זאָל דאַרטן זיין אינגאַנצן. ווייל מצוה איז קיום רצונו יתברך, און דער מענטש דאַרף עס טאָן מיט זיין אייגענעם רצון, עשה²⁶ רצונו כרצונו, וואָס דעמאָלט איז דער מענטש דאַרטן, ווי דער מאמר הבעל-שם-טוב: במקום שרצונו של אדם שם הוא עצמו (דאַרט וואו עס איז דעם מענטשנס רצון, דאַרט איז ער מיט זיין גאַנצן עצם), במילא דאַרף זיין די שמחה

(25) שמות רבה פ"ב, ג.

(26) אבות פ"ב, משנה ד.

יא. אין ~~התלמוד~~ תכונות הנפש קען זיין צוויי סברות: א) בשעה א מענטש
 איז אין א געוויסע תנועה, אזויא ווי די תנועה פון שמה, איז אגב די שמה
 איז פון א ~~געדענק~~ ענין, פונדעסטוועגען איז דאס אפד ~~מטייע~~ אויך צו דער שמה
 פון א אנדער ענין, ווייל ס'איז דאך די זעלבע תנועה. ב) בשעה א מענטש שטייט
 אין א תנועה פון שמה פנד איזה סיבה, איז נישט נאר וואס די שמה איז נישט

מטייע צו א אנדער שמה, נאר אדרבה, עס איז נאך פבלבל. ~~השמים הגב על בידך~~
 און ס'זיין ~~אין א געוויסע תנועה~~ וויבאלד אבער ~~אין א געוויסע תנועה~~ ~~אין א געוויסע תנועה~~
 און ס'זיין ~~אין א געוויסע תנועה~~ וויבאלד אבער ~~אין א געוויסע תנועה~~ ~~אין א געוויסע תנועה~~

און דאס לערנט מען אס פון דעם פסוק מלא שבוע זאת, אזוי ווי די צווייטע
 סברא. ובדרך ממילא ווייט מען דעם דין פון אין מערבין שמה בשמה. ~~אין א געוויסע תנועה~~
 שמה אהן וכלה דארף זיין, אזוי ווי יעדער שמה של מצוה, אזא שמה אז
 מען זאל דארטן זיין אינגאנצן. ווייל מצוה איז קיום רצונו ית', און דער אדם
 דארף עס טאן ברצונו, ~~עשה~~ רצונו כרצונך, וואס ~~כבר~~ איז ~~על~~ דארטן,
 כמאמר הבעש"ט במקום שרצונו של אדם אה הוא ~~הוא~~ ~~עצמו~~, במילא דארף זיין די
 שמה פון דעם ~~באנצן~~ ~~שמה~~. ~~אין א געוויסע תנועה~~ מען ווייט אז שמה אהן וכלה דארף
 זיין א שמה וואס אין דעם זאל שטיין דער גאנצער נפש, און מען לערנט אס פון
 פאר מ"ה אז דער ~~הגלות~~ הנפש איז, אז איין שמה איז פבלבל צו א צווייטע,
~~אין א געוויסע תנועה~~ מען בדרך ממילא, אז אין מערבין שמה בשמה ~~אין א געוויסע תנועה~~ פון א מצוה,
 ווייל עס איז פבלבל צו דער שמה פון דער מצוה.

יב. ביאור ענין הנ"ל אין רוחניות:

די אבות פאר מ"ה האבן דערלאנגט בכח עבודתם ביז שרש הנבראים, וואס דאס
 איז די העכסטע שלימות צו וועלכע נבראים קענען צוקומען מצד עצמם. ~~אבער~~
~~אין א געוויסע תנועה~~ זיי נישט דערלאנגען, אזוי אויך כל עבודתם ~~אין א געוויסע תנועה~~ געווען
 ברוחניות, פון ~~אין א געוויסע תנועה~~ בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו
 לרומי, כדאי' במד"ר. ~~אין א געוויסע תנועה~~ בשעה מ"ה ביטל הגזירה ואני המתחיל וירד אוי'
 על הר סיני ואל משה אמר עלה אל האלקים, איז איצטער קען מען אויך דורך א דבר
 גשמי דערלאנגען און מתאחד זיין זיך מיט עצמות ומאוח א"ס ב"ה ודארט דאס
 איז בכחו ית' - ואני המתחיל.

און דאס מיינט, אין למדים מקושטת מ"ה ווייל נישטא מורה ונתחדשה הלכה -
 פאר מ"ה איז געווען פארשדענע עצמות ודרכים ווי אזוי צו דערלאנגען לעלה,
 אבער נאך מ"ה-ני"ג מורה ונתחדשה הלכה, עס איז געווארן נייע אופנים ודרכים,
 ווי אזוי צו איבערשטעלן זיך בשעה מ"ה אויך דורך א דבר גשמי, פועק אה
 קומק רום.

אין א געוויסע תנועה

(17) אמת ס"ל א.ה.
 (18) אמת י"ג ס"ל א.ה.

נען צו דערלאנגען. אבער נאך מתן תורה — ניתנה תורה ונתחדשה הלכה, עס זיינען געווארן נייע אופנים ודר-כים, ווי אזוי צו איבערשטעלן זיך בשעתא חדא (אין איין וויילע), און אויך דורך א דבר גשמי — מעומק תחת אין עומק רום (פון זייער טיף צו זייער הויך).

פונדעסטוועגן איז דאס וואס ס'איז נוגע צו תכונות הנפש לערנט מען יא אפ פון פאר מתן תורה, ווייל דורך קיום פון תורה ומצוות דארף מען מברר זיין און מתקן זיין די ענינים וואס זיינען געווען פאר מתן תורה, תיקון פון ענין שבירת הכלים, חטא עץ הדעת און די איבעריקע חטאים, ווארום נאכן חטא העגל איז דאך חזרה וזהמתן פון נחש הקד-מוני²⁸. במילא זיינען נוגע תכונות הנפש פון פאר מתן תורה, וויבאלד אז מען דארף זיי מברר זיין, דארף מען וויסן מיט וועמען מען האט צו טאן. דאס איז אבער אלץ וואס איז בנוגע צו דעם מתברר, אבער בנוגע צו דעם מברר און די אופנים פון די בירורים, איז אין למדים מקודם מתן תורה, ווייל ניתנה תורה ונת-חדשה הלכה.

יג. חודש כסלו איז דער חודש הגאולה און חודש פון ניסים ובחודש הזה האבן רבותינו נשיאינו אונז מגלה געווען פנימיות התורה ביותר ובהר-חבה ביותר וואס דאס גיט א חיות והתלהבות אויך אין גליא דתורה און אין קיום המצוות. עס איז ניט גלייך דער לימוד פון גליא דתורה און דער חיות אין קיום המצוות (וכתוצאה מזה

27 זח"א נב, ב. אבל לא כל הזוהמא ח"ו כבראשונה (ניצוצי אורות לזח"ג יד, ב).

— ההידור) איידער ער ווייס פנימיות התורה צו נאכדעם ווי ער ווייס פני-מיות התורה. די ידיעה פון פנימיות התורה גיט אים א חיות און א שמחה אויך אין נגלה, און אין מעשה המצ-וות.

איז דאס — על דרך הנ"ל ובסגנון הנ"ל — אן ענין: פון נתגלה פנימיות התורה ונתחדשה הלכה — אופני הליכה בעבודת ה', דאס וואס איידער עס איז נתגלה געווארן פני-מיות התורה האט מען ניט געקענט דערגרייכן, אדער — נאר יחידי סגור-לה, אדער מען האט געדארפט א-נ-קומען צו א יגיעה עצומה בנתיבות ושבילים, איז איצטער נתגלה תורה ונתחדשה הליכה בדרך המלך²⁹, אז אלע אידן קענען צוקומען צו דעם אלעם דורך לימוד פנימיות התורה והליכה בהדרכותי, און אין דעם אויך דעם ענין השמחה.

וואס דאס איז געווען איינע פון די פאדערונגען פון דעם בעל שם טוב: עבדו את הוי' בשמחה³⁰; און נאך פריער, — ווי באוואוסט אז דער אריז"ל האט זוכה געווען צו רוח הקדש, דורך שמחה של מצוה³⁰.

און לויט דער דערקלערונג, אז דער טעם וואס תכונות הנפש לערנט מען אפ פון פאר מתן תורה, ווייל מען דארף אויפטאן אין ענינים פון פאר מתן תורה — איז דאך באוואוסט אז כמעט אלע נשמות פון אונזערע דורות זיינען ניט קיין נייע נשמות, נאר וואס זיינען אראפגעקומען אין גלגול אויף ממלא זיין ענינים פון

28 זע ב"ב ק, ב.

29 תהלים ק, ב.

30 תורה אור תולדות כ, ב.

פריער, און ביחוד בלימוד התורה, איז דאך אזוי אפגע'פסק'נט אין שלחן ערוך הלכות תלמוד תורה לרבינו הזקן²⁸ אז מען קומט בגלגולים רבים ביז מ'איז משלים כל המצוות ותורה הן אין פשט רמו דרוש, הן אין סוד

— (כפי יכולת השגתו ושרש נפשו למעלה)²⁸ — און נאר דורך דעם קען די נשמה צוקומען להתתקן ולהשתלם בצרור החיים את ה' במקור-רה אשר חוצבה משם.

(משיחת ב' כסלו, תשי"ד)

אויסצוג פון שיחה קדש כ"ק אדמו"ר שליט"א, י"ט כסלו חשי"ט.

אין דעם ענין פון הינוך איז דא א אונטערשייד צווישען דעם לערנען פון גליא דחורה - דעם אפענעם אנטפלעקטען חלק פון חורה - און פנימיות החורה - די אינערליכע פארבאהאלטענע טייל פון חורה וואס ווערט ערלערט אין קבלה און חסידות - .

אויף גליא דחורה שטייט " קטן משיודע לדבר אביו מלמדו חורה " ווי נאר א קליין קינד ווערט אומשטאנד צו ריידען דארף מען איהם אנהויבען צו לערנען חורה . אי דער צייט ווען פנימיות החורה - כאטש ביי חסידים הויבט מען דאס אויך אן פאר בר מצוה

איז עס אבער פיעל שפעטער ^{פ"ט} "משיודע לדבר" ^{פ"ג} . פארשטיין פנימיות החורה . דעם ענין דאס איז אבער נאר בנוגע צו לערנען און פארשטיין פנימיות החורה . דעם ענין

פון חסידות , די לעבעדיקייט און ווארימקייט פון חסידות , פוז מען אריין געבען אויך אין יעדער פיצל קינד .

דער חניא איז די "חורה שבכחב" פון חסידות . דאך ווען מען האט געלערענט מיט דעם רבין (דעם שווער) אלף ביח , וואס דאס איז דאך דער אנפאנג פון נגלה דחורה , האט מען דאס אנגעפאנגען אין שער בלאט פון חניא .

דער צוועק פון דעם איז צו געבען דעם קינד א אנפאנג אויך אין דעם לערנען פון חסידות .

כדי א קינד זאל שפעטער נעמען דעם לערנען און פארשטאנד פון חסידות דארף מען עס פריהער דורכגעציען אין אלגעמיין, על כל פנים. דאס מיינט אז די לעבעדיקייט , די הארציקייט און ווארימקייט פון חסידות דארף מען אנהויבען איינפלאנצען אין א קינד ווי ער ווערט נאר אלט אכט טעג - וואס דאן איז דער אנפאנג פון דעם אריין-קום פון דעם נפש האלקיה די ג-ט-ליכע נשמה-, און אפילו נאך פריהער אין א קינד פון איין טאג.

אין א חסידישע הויז דארף יעדער קינד דערפילען די ווארימקייט און לעבע-דיקייט אין וועלכע ער האדעוועט זיך , און דאס איז אפהענגיג ניט אזויפיל אין דעם מא ווי אין דער פרוי, די "עקרה הביח" , אין איר ווענדעט זיך אז די היים זאל זיין א חסידישע היים און אז דער קינד זאל דאס פילען .

און דער ענין החסידות אין שטוב דארף זיך דערפילען אין אלע דריי ^{אין} ~~שטוב~~ ^{אין} חורה , עבודה און גמילות חסדים .

אין חורה: עס דארף זיך פילען זיך דער חיות און ברען אין חורה וואס זי איז דעם אויבערשטענ'ס חורה , דעם אויבערשטענס חכמה . אין לערנען דארף ~~אין~~ פילען א החלהבוח און א יראה ווי ביי מחן חורה (כמאמרז"ל מה להלן וכו') . און דאס ניט נאר ווען ער זאגט א טיפען פלפול נאר אויך אין א פשוט'ן פסוק חומש מיט רש"י , אדער אפילו אן רש"י , און אפילו אין לערנען אלף ביח , אז מען לערנט מיט א קינד אלף ביח דארף זיך פילן אז דאס איז חכמו של הקב"ה, דעם אויבערשטענס חכמה .

אין גמילות חסדים: א קינד דארף אנהערען אז אין שטוב גיט מען ^{א פולע} ~~א פולע~~ צדקה ניט א צענט'חלק (מעשר) ניט א פינפט'חלק (חומש) נאר אן קיינע בגרעניצונגען, אז מען ווייסט אז יענעם איז ענג מצד וואס פאר א סיבה עס זאל ניט זיין , ווארט מען ~~אז~~ יענער זאל קומען בעטען נאר מען פעדערט זיך און מען גיט אן א באגרעניצונג.

דאס איז אַבער נאָר בנוגע צו דעם לערנען און דעם פאַרשטיין פּנימיות התורה. דעם ענין פון חסידות, די לעבעדיקייט און וואַרעמקייט פון חסי- דות, מוז מען אַריינגעבן אויך אין יעדער פּיצל קינד.

לו. דער תּניא איז די "תורה שבכתב" פון חסידות⁴⁹. דאָך, ווען מען האָט געלערנט מיט דעם רבי'ן (דעם שווער) אלף-בית, וואָס דאָס איז דאָך דער אַנפאַנג פון נגלה תורה, האָט מען דאָס אַנגעפאַנגען אין שער-בלאָט פון תּניא.

דער צוועק פון דעם איז צו געבן דעם קינד אַן אַנפאַנג אויך אין דעם לערנען פון חסידות.

כדי אַ קינד זאָל שפּעטער נעמען דעם לערנען און פאַרשטאַנד פון חסי- דות דאַרף מען עס פּריער דורכ- נעמען, אין אַלגעמיין, על כל פּנים. דאָס מיינט, אַז די לעבעדיקייט, די האַרציקייט און וואַרעמקייט פון חסי- דות דאַרף מען אַנהויבן איינפלאַנצן אין אַ קינד ווי ער ווערט נאָר אַלט אַכט טעג — וואָס דאָן איז דער אַנפאַנג פון דעם אַריינקום פון דעם נפש האלקית⁵⁰, די ג-טלעכע נשמה, און אַפילו נאָך פּריער, אין אַ קינד פון איין טאַג.

אין אַ חסידישער הויז דאַרף יעדער קינד דערפילן די וואַרעמקייט און לעבעדיקייט אין וועלכער ער האַדע- וועט זיך, און דאָס איז אַפּהענגיק ניט אַזוי פיל אין דעם מאָן ווי אין דער פּרוי, די "עקרת הבית",

זיך בהנהגותי והדרכותי, די זיינען דורכגעגאַנגען אַלע נסיונות און גע- בליבן גאַנץ בלימוד התורה וקיום המצוות.

די וואָס לית ברירה — דאַרף זיין דחק ללימוד זה ונכנס. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

די וועלכע האָבן נאָך ניט געהאַט קיין קביעות אויף לערנען חסידות חב"ד דאַרפן זיי אַנהויבן לערנען, און די וועלכע האָבן שוין פּריער אויך געלערנט — דאַרפן זיי מוסיף זיין, און אַ גרויסע הוספה, גאָר אַ גרוי- סע הוספה, ביז אַז דער תּוספות וועט זיין מרובה על העיקר. וואָס דאָס וועט זיין אַ הכנה וכלי צום כּמים לים מכסים, אין דער גאולה השלימה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

(משיחת ש"פ בראשית, תשי"ז)

לה. אין דעם ענין פון חינוך איז דאָ אַן אונטערשייד צווישן דעם לערנען פון גליא תורה — דעם אַפּענעם, אַנטפלעקטן חלק פון תורה — און פּנימיות התורה — דעם אינערלעכן, פאַרבאָהאַלטענעם טייל פון תורה, וואָס ווערט דערקלערט אין קבלה און חסידות.

אויף גליא תורה שטייט⁵¹: "קטן משיודע לדבר אביו מלמדו תורה", ווי נאָר אַ קליין קינד ווערט אימ- שטאַנד צו ריידן דאַרף מען אים אַנהויבן צו לערנען תורה. אין דער צייט ווען פּנימיות התורה — כאַטש ביי חסידים הויבט מען דאָס אויך אַן פאַר בר-מצוה, איז עס אַבער פיל שפּעטער ווי "משיודע לדבר".

49) זע ספר קיצורים והערות לתניא עמוד קיח.

50) זע שולחן ערוך אדמו"ר הזקן אורח חיים סוף מהדורא בתרא.

48) סוכה מב, א.

לוי

אין עבודה: ווען דער מאן בלייבט אין שול דאוונען נאכ'ן מנין , איז כאטש דער מנין האט געענדיקט דאוונען מיט עטליכע שעה פריהער , דארף די שטוב וויסען אז ער קומט שפעטער ווייל ער דאווענט חפלה בציבור , דעם חסידישען טייטש פון "בציבור" - וואס מיינט צוזאמען נעמען אלע כחות פון דער נשמה און אלע בירורים . אט דעם טייטש פון חפלה "בציבור" האט דערמאנט דער רבי דער שווער אין א מעשה וואס ער האט דערציילט אין נאמען פון זיין פאטער כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע וועגען זיין שווער כ"ק הרה"צ הרי"צ נ"ע .

הרה"צ הרי"צ נ"ע איז געווען א איידעם ביי כ"ק הרה"צ ר' יעקב ישראל טשערקאסער , ווען ר' יעקב ישראל האט געפרעגט ביי הרי"צ נ"ע ווי ער פירט זיך מיט דאוונען ? (וייל ביי חסידי חב"ד איז געווען דער ענין פאן אריכות החפלה און ביי חסידי וואליין האט מען פפ"ל זיך ניט נוהג געווען מארדך צו זיין בחפלה. רעד.) האט ער געענטפערט אז ער באמיט זיך צו דאוונען בציבור , איז ר' יעקב ישראל געווען צופרידען פון דעם ענטפער. אמאל האט ר' יעקב ישראל געשיקט רופען דעם ריי"צ האט דער שליח געפונען אז ער דאווענט נאך , ביי ר' יעקב ישראל איז דאס געווען א וואונדער ווייל דער מנין האט שוין געהאט געענדיגט דאוונען , מיט א צייט שפעטער האט ער געשיקט דעם משרח נאך אמאל , אבער דער ריי"צ האט נאך אלץ געדאווענט , אזוי איז געווען עטליכע מאל און עס האט געדויערט א לאנגע צייט . ווען דער ריי"צ האט געענדיגט דאוונען האט ר' יעקב ישראל ביי איהם געפרעגט : דו האסט דאך מיר געזאגט אז דו באמיסט זיך דאוונען בציבור ?

~~(ר' יעקב ישראל איז געווען ערצויגען בנים אלטער רבי'ן און האט גענואנט וואס עס טייטש אריכות החפלה) האט איהם דער ריי"צ נ"ע געענטפערט אז ער האט געהערט פון זיין פאטער כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע "אין דער נאמען פון חפלה בציבור איז "לצבור" צונויף צוזאמלען אלע כחות פפ"ל פפ"ל פפ"ל הנפש און אלע ניצוצות (ג-ט' ליכע פונקען) און דאס טייטש נעמט א לאנגע צייט .~~

אין דאוונען דארף מען אויפהויבען צו דעם אויבערשטען אלע געדאנקען , אלע געפילען, און אלע מעשים פון דעם טאג . דאס מיינט חפלה בציבור . איז ניט קיין וואונדער אז מען קומט פון שול שפעטער , ער דארף דאך צונויפזאמלען אלע זיינע ענינים די הויז מיט דעם געשעפט , און מיט דעם אלעמען דאוונען אויף צו פארבינדען זיי מיט דעם אויבערשטען , איז ער א גביר האט ער דאך אסאך צונויפזאמלען ; איז ער ר"ל א קבצן האט ער אסאך חובות , און צונויף צו קלייבען יענעם'ס ניצוצות געדולערט נאך מער צייט . און ווען אט די אלע זאכען דערפילען זיך אין הויז , און דערגרייכען ביז דעם קינד , ווערט דאן פארבונדען די אינערליכע (פנימיות) פון זיין נשמה מיט פנימיות פון הקב"ה . דאס איז דער ערשטער אלף ביח וועלכען מען לערנט מיט דעם קינד אין שער בלאט פון הניא , וואס דאס איז אויך א הקדמה צו פפ לערנען און דערהערן חורח החסידות .

לויט דעם חסידישן טייטש פון „בציבור“ — וואָס מיינט, צוזאַמען-נעמען אַלע כחות פון דער נשמה און אַלע בירורים.

לח. אַט דעם טייטש פון תפלה „בציבור“ האָט דערמאָנט דער רבי דער שווער אין אַ מעשה וואָס ער האָט דערציילט אין נאָמען פון זיין פאָטער, כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, וועגן זיין שווער, כ"ק הרה"צ וכו' הרי"צ נ"ע.

הרה"צ הרי"צ נ"ע איז געווען אַן איידעם ביי כ"ק הרה"צ וכו' ר' יעקב ישראל טשערקאָסער. ווען ר' יעקב ישראל האָט געפרעגט ביי הרי"צ נ"ע ווי ער פירט זיך מיט דאָר-נען⁵², האָט ער געענטפערט, אַז ער באַמיט זיך צו דאָוונען בציבור. איז ר' יעקב ישראל געווען צופרידן פון דעם ענטפער.

אַמאָל האָט ר' יעקב ישראל גע-שיקט רופן דעם ריי"צ. האָט דער שליח געפונען אַז ער דאָוונט נאָך. ביי ר' יעקב ישראל'ן איז דאָס גע-ווען אַ וואונדער, ווייל דער מנין האָט שוין געהאַט געענדיקט דאָר-נען. מיט אַ צייט שפעטער האָט ער געשיקט דעם משרת נאָך אַמאָל, אָבער דער ריי"צ האָט נאָך אַלץ געדאָוונט. אַזוי איז געווען עטלעכע מאָל און עס האָט געדויערט גאָר אַ לאַנגע צייט. ווען דער ריי"צ האָט געענ-דיקט דאָוונען האָט ר' יעקב ישראל ביי אים געפרעגט: דו האָסט דאָך מיר געזאָגט אַז דו באַמיסט זיך דאָוונען בציבור? האָט אים דער ריי"צ

אין איר ווענדעט זיך אַז די היים זאָל זיין אַ חסידישע היים און אַז דער קינד זאָל דאָס פילן.

לז. און דער ענין חסידות אין שטוב דאָרף זיך דערפילן אין אַלע דריי טיילן, אין תורה, עבודה און גמילות חסדים.

אין תורה: עס דאָרף זיך פילן דער חיות און ברען אין תורה וואָס זי איז דעם אויבערשטנס תורה, דעם אויבערשטנס חכמה. אין לערנען דאָרף מען פילן אַ התלהבות און אַ יראה ווי ביי מתן תורה (כמאמר רז"ל⁵³) מה להלן וכו'). און דאָס ניט נאָר ווען ער זאָגט אַ טיפן פלפול, נאָר אויך אין אַ פשוט'ן פסוק חומש מיט רש"י, אָדער אַפילו אַן רש"י, און אַפילו אין לערנען אַלף-בית. אַז מען לערנט מיט אַ קינד אַלף-בית דאָרף זיך פילן אַז דאָס איז חכמתו של הקב"ה, דעם אויבערשטנס חכמה.

אין גמילות חסדים: אַ קינד דאָרף אָנהערן אַז אין שטוב גיט מען אַ פולע צדקה, ניט אַ צענט-חלק (מעשר), ניט אַ פינפט-חלק (חומש), נאָר אַן קיינע באַגרענעצונגען. אַז מען ווייסט אַז יענעם איז ענג מצד וואָס פאַר אַ סיבה עס זאָל ניט זיין, וואָרט מען ניט אַז יענער זאָל קומען בעטן, נאָר מען פעדערט זיך און מען גיט אַן אַ באַגרענעצונג.

אין עבודה: ווען דער מאַן בלייבט אין שול דאָוונען נאָכן מנין, איז כאַטש דער מנין האָט געענדיקט דאָר-נען מיט עטלעכע שעה פריער, דאָרף די שטוב וויסן אַז ער קומט שפע-טער ווייל ער דאָוונט תפלה בציבור.

(51) ברכות כב, א.

(52) ווייל באַ חסידי חב"ד איז געווען דער ענין פון אריכות התפלה און ביי חסידי וואָלין האָט מען זיך ניט נוהג געווען מאַריך צו זיין בתפלה.

צו פארבינדן זיי מיט דעם אויבערשטן. איז ער א גביר, האָט ער דאָך אַ סך צונויפצוזאַמלען; איז ער, ר"ל, אַ קבצן, האָט ער אַ סך חובות, און צונויפקלייבן יענעמס ניצוצות גע- דויערט נאָך מער צייט.

און ווען אָט די אַלע זאַכן דער- פילן זיך אין הויז, און דערגרייכן אויך דעם קינד, ווערט דאָן פאַר- בונדן די אינערלעכע (פנימיות) פון זיין נשמה מיט פנימיות פון הקב"ה. דאָס איז דער ערשטער אלהי-בית וועלכן מען לערנט אין שער פון תניא, וואָס דאָס איז אויך אַ הקדמה צום לערנען און דערהערן תורת החסידות.

(משיחת י"ט כסלו, ה'תשי"ט)

נ"ע געענטפערט, אַז ער האָט גע- הערט פון זיין פאָטער, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע, אין נאָמען פון אַלטן רבי'ן, אַז דער ענין פון תפלה בצי- בור איז, "לצבור", צונויפצוזאַמלען אַלע כחות הנפש און אַלע ניצוצות (ג"ט- לעכע פונקן), און דאָס נעמט ביי אים אַ לאַנגע צייט.

לט. אין דאָונען דאַרף מען אויפ- הויבן צו דעם אויבערשטן אַלע גע- דאַנקן, אַלע געפילן און אַלע מעשים פון דעם טאָג. דאָס מיינט תפלה בציבור. איז ניט קיין וואונדער אַז מען קומט פון שול שפעטער, ער דאַרף דאָך צונויפצוזאַמלען אַלע זיינע ענינים, די הויז מיט דעם געשעפט, און מיט דעם אַלעמען דאָונען אויף

סקירה קצרה

בתחילת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר מה"מ בשנת תשי"א יצא לאור קונטרס בשם "חב"ד ליובאוויטש – עסקנות ציבורית" – אודות פעולות "חב"ד" בשטח עסקנות הציבור ועזרה לבני ישראל בכל מקום שהם.

מי כתב (או סידר) את הקונטרס כתוב "אחד ממעריצי חב"ד".

מגלגלין זכות ע"י זכאי, זכיתי וה' אנא לידי עלי ההגהה מהקונטרס הזה, שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מה"מ. ועלה בדעתי שכדאי ואולי אפשר לומר "חוב קדוש" לזכות בהם את הרבים ולשתף את כולם איך שכ"ק אדמו"ר מה"מ דייק בכל דבר כקטון כגדול בכל מה שכתוב בקונטרס זה.

הקורא יראה את זה לעיניו מה דייק הרבי ומה תיקן, ומה הוציא וכו'. צריך רק אריינלייגן זיך ולדייק ולראות הדיוקים המעניינים איך שהרבי מיחס דברים לרבותינו נשיאנו.

לא רציתי להדגיש את הדברים מה שכ"ק אדמו"ר מה"מ הגיה ושינה והוסיף וגרע, אלא כל אחד ואחד יראה את זה לעיניו, שזה יהי' קב דילי, וועט עס האבן אן אנדער טאיייערקייט (יהי' לו בזה קב דילי, ויוקר אחר) ביי אים.

כמה דוגמאות: בשלשלת נשיאי החסידות. דור חמישי, הי' כתוב שהצ"צ נכדו של כ"ק אדמו"ר הזקן. והרבי הוסיף: הוציא את התיבה נכדו, וכתב "בן בתו של אדמו"ר הזקן".

דור התשיעי: דור חמישי לאדמו"ר הצ"צ. והרבי הוסיף "בן אחרי בן לאדמו"ר הצ"צ".

בע' 48 בהקונטרס ישנם הוראות (למסדרי הקונטרס) לדוגמא, על איזה ישיבה ברוסיא לכתוב תו"ת, ובאיזה ישיבה לכתוב מספר התלמידים ואיפו להשמיט מספר התלמידים. וכהנה רבות.

השקעתי הרבה עבודה שהצילום יצא יפה וברור, כי העלי-הגהה הם כמעט בני שבעים שנה, וההגהה הייתה בעיפרון וצבע העיפרון דהה. אבל ב"ה שהצלחתי בזה, ויצא דבר מתוקן מתח"י.

את עלי ההגהה נמצאו אצל דודי הרב החסיד הר"ר צבי הירש גאנזבורג ע"ה*, הוא הי' אז עובד בבית דפוס שבו הדפיסו את הספרים עבור קה"ת, והוא זכה ליכנס לכ"ק אדמו"ר מה"מ על מנת למסור לו את עלי ההגה, ולאחרי ההגה הי' נכנס פנימה לקבל מכ"ק אדמו"ר מה"מ את עלי ההגה המוגהים עם תיקונים ושינויים והוספות.

הקורא צריך לזכור, שבימים ההם לא היו מחשבים וכו', והכל הי' עשוי עבודת יד, והאותיות והשורות היו מכניסים כל שורה ושורה במקומו וכו', ולכן הי' צריך להגיה כל דבר כמה פעמים, א. לראות באם אין שגיאות, וב. באם הכל נמצא במקום הנכון, כי בעת שהיו מכניסים התיקונים היו יכולים להכניס שורה שלא במקומה וכדומה.

דודי הרצ"ה סיפר לי, שפעם בעת שנכנס פנימה לקבל את עלי ההגה הנה הרבי שינה הרבה והוסיף הרבה הערות, ואחרי שתיקן את הכל והכניס כל התיקונים על מקומם והביא את עלי הגליון המתוקנים לכ"ק אדמו"ר מה"מ לעבור עליהם לודא שהכל נכנס במקום כפי רצונו הק'.

כמובן בעת שהרבי עבר על הגליונות, הוסיף עוד הפעם כמה וכמה ענינים, הן בהערות על המאמר, וכן שינויים נוספים. וכך הי' כמה וכמה פעמים, כל פעם שהכניס את עלי ההגהה, הרבי הוסיף או גרע וכו'.

לאחרי שהביא את עלי ההגה לאחרי הכניס כבר את כל התיקונים (כמדומני שאמר לי חמש או שש פעמים) בפעם האחרונה, אמר לו כ"ק אדמו"ר מה"מ "נעם אוועק די "פרובס" (עלי ההגה) און ווייז זיי מיר מער ניט, ווייל דער מאמר וועט קיינמאל ניט ארויסגיין, ווייל יעדן מאל וואס דו בריינגסט מיר בין איך מוסיף און מען דארף אלץ נאכאמאל איבערמאכן. ואחר כך חיך הרבי ואמר לו, דארפסט פארשטיין, תורה איז ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, איז יעדן מאל קומען צו נאייע ענינים, במילא דערפאר זיינען דא הוספות ושינויים. אבער סוף כל סוף דארף דער קונטרס ארויסגיין".

[הרבי אמר לו שלא יכניס את עלי ההגה אליו עוד, כי באם יכניס עוד הפעם הוא יוסיף עוד דברים, והמאמר לא יצא לאור, ואחר כך אמר לו הרבי הסברה בענין, היות שהתורה היא ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, ולכן כל פעם שהוא מראה לו את עלי ההגה יש לו הוספות חדשות, ולכן היות שהמאמר צריך סוכ"ס לצאת לאור, לכן שלא יכניס עוד]

וגליונות הגהה אלו מקונטרס זה נשארו אצלו בכתב יד קדשו. וזכיתי שבאו לידי והנני מזכה בהם את הרבים.

(* דודי הרה"ח הר"ר צבי הירש גאנזבורג הי' עובד בבית דפוס, ואח"כ לפרנסתו הי' לו בית דפוס משלו, וזכיתי לעבוד אתו ביחד כמה וכמה עשירות בשנים, עד שיצא לפנסיה. הוא גם זכה להיות מאלו שהכינו את השיחות להגהה – עבודתו הי' סגנון. ואחר כך הי' גם המסדר (הזעזער) והמדפיס וכו'.

זכה שמהבית דפוס שלו – ביחד עם שותפו יבלח"ט וארוכים הרב החסיד הר"ר מרדכי חן שיחי', משנת תשכ"ט ואילך - יצאו כל ספרי לקו"ש מחלק ה' עד חלק ל"ט וכן כל ספרי כ"ק אדמו"ר מה"מ שיצאו לאור ע"י המוסד ועד להפצת שיחות. וכן רוב ספרי קה"ת שיצאו בשנים ההם. והי' להם חלק גדול בהוצאה לאור של הספרים שיצאו לאור ע"י הוראות כ"ק אדמו"ר מה"מ בזריזות ושהיו צריכים לעבוד על זה ימים ולילות.

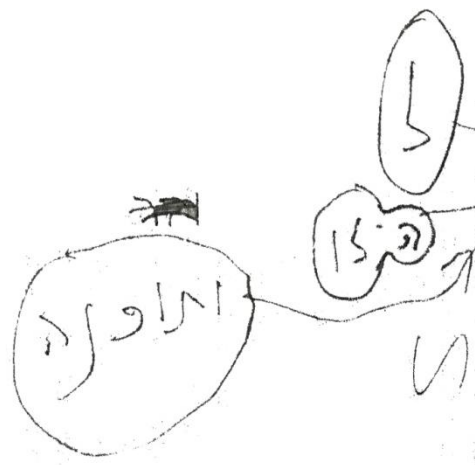
אָרַח

- 3... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים
- 5... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 7... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 12... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 19... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 35... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 43... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 52... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ

- 11... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 20... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 23... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 32... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 42... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ
- 51... אָרַח | דַּבְּרֵי אֱלֹהִים וְהַלְלוּ

מעין הקדמה

זה זמן רב אשר רבים וגם שלמים מידידי ומעריצי
 הנועת חב"ד פנו אלינו בבקשתם לפרסם בחוברת מיוחדת אודות
 עבודת עסקנות הציבורית של נשיאי חב"ד בכל דור ודור.
 וביחוד עתה לסיבת התפשטות עבודת הרבצת תורה
 ברוח חב"ד על ידי כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק זצוקלה"ה
 נבג"מ ז"ע מליובאוויטש, הנמשכת אחרי הסתלקותו ע"י —
 לב"ה — חתנו כ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל שליט"א
 שניאורסאהן, — גם במקומות הרחוקים, כמו מדינת מאראקא
 באפריקה המערבית, אוסטריא ועוד, אשר לא ידעו או
 יזעו רק מעט מזעיר, מתנועת החסידות בכלל ומשיטת חב"ד
 בפרט נתרבו הבקשות והדרשות החוברת כזו מכל עברים.
 בהתאם לבקשתם הננו מוציאים לאור את החו"
 ברת הנוכחית, שנערכה בידי אחד ממעריצי חב"ד, החת"
 סקירה קצרה אודות עבודתם של נשיאי חב"ד בשדה
 עסקנות הציבורית בשביל הטבת מצבם של אחב"י בכל
 מקום שהם בחומר וברוח נוסף על עבודתם הקדושה
 והמיוחדת בהפצת אור החסידות החב"דית.
 כאמור, החוברת הנוכחית היא רק סקירה כללית על
 עבודת נשיאי חב"ד, ומי שיהפוך לדעת בפרטיות יותר
 מכל כרך זמן ביחוד עליו לפנות להחברות והקונטרסים
 המיוחדים לכל דור ודור מנוקבת החב"ד, שיצאו לאור ע"י
 הוצאתנו.

הצעות
 1

מערכת "קהל".

שלשלת נשיאי החסידות הכללית
ונשיאי חסידי חב"ד:

דור ראשון

רבינו ישראל ב"ר אליעזר — בעל שם טוב, חיי אלול תני"ח
— חג השבועות (ו' סיון) תק"ד.

דור שני

רבינו דובער ב"ר אברהם — הרב המגיד ממעזריטש, לא
נתברר מתי נולד — י"ט כסלו תקל"ג.

דור שלישי

רבינו שניאור זלמן ב"ר ברוך — אדמו"ר הוקק, חיי אלול
תק"ה — כ"ד טבת תקע"ג.

דור רביעי

רבינו דובער ב"ר רבינו שניאור זלמן — אדמו"ר האמצעי, ט'
כסלו תקל"ד — ט' כסלו תקפ"ח.

דור המישי

רבינו מנחם מענדל ב"ר שלום שכנא (נכדו של כ"ק אדמו"ר
הוקק וחתנו של אדמו"ר האמצעי) — אדמו"ר הצמח
צדק, כ"ט אלול תקמ"ט — י"ג ניסן תרכ"ו.

דור שישי

רבינו שמואל בן רבינו מנחם מענדל — אדמו"ר מהר"ט. ב' אייר תקצ"ד — י"ג תשרי תרמ"ג.

דור שביעי

רבינו שלום דובער בן רבינו שמואל — (אדמו"ר מהר"ש"ב) כ' מרחשון תרכ"א — ב' ניסן תר"ף.

דור שמיני

רבינו יוסף יצחק בן רבינו שלום דובער — (אדמו"ר נ"ע) י"ב תמוז תר"ם — יו"ד שבט תש"י.

דור תשיעי

רבינו מנחם מענדל בהרב ר' לוי יצחק (דור המישי לאדמו"ר הצמח צדק והתנ"ר של כ"ק אדמו"ר נ"ע) — כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש. נולד י"א ניסן תרס"ב לאורך ימים וישיבה טובות.

בן אחר ב'

ספרי נשיאי חב"ד.

ספרי ב"ק אדמו"ר הזקן ז"ע :

- (א) הלכות ונלמוד תורה.
- (ב) תניא — לקוטי אמרים.
- (ג) ברכות הנהנין ונטילת ידים.
- (ד) סידור.
- (ה) שלחן ערוך.
- (ו) ביאורי הגדה.
- (ז) תורה אור.
- (ח) לקוטי תורה.
- (ט) בונה ירושלים.

ספרי ב"ק אדמו"ר האמצעי ז"ע :

- (א) מוקח עורים.
- (ב) שערי התשובה.
- (ג) דרך חיים (הוא ח"ג משערי התשובה).
- (ד) אמרי בינה.
- (ה) עטרת ראש.
- (ו) שערי אורה.
- (ז) שער האמונה.
- (ח) שער היהוד.
- (ט) תורת חיים (על ס' בראשית, שמות).
- (י) קונטרס ההתפעלות.
- (יא) הוספות לתורה אור.
- (יב) מאמרים יקרים — כולל: גביע הכסף, ברכת התנינים.
- (יג) פירוש המלות.

הנחה: ברשימה זו נכנסו רק הספרים שנוספו ולא אלו שבכת"י ונרשמו בספר שנתנו הוספתם.

12-7 אאא אאא -
930 / אא אא

930
אא

כפרי נשיאי חב"ד:

כפרי ב"ק ארמו"ר הזקן ז"ע:

- (א) הלכות ונלמוד תורה.
- (ב) תנאי — לקוטי אמרים.
- (ג) ברכות הנהגת ונטילת ידים.
- (ד) סידור.
- (ה) שלחן ערוך.
- (ו) ביאורי הוהר.
- (ז) תורה אור.
- (ח) לקוטי תורה.
- (ט) בונה ירושלים.

כפרי ב"ק ארמו"ר האמצעי ז"ע:

- (א) פוקח עורים.
- (ב) שערי השוהב.
- (ג) דרך חיים (הוא ח"ג משערי החשובות).
- (ד) אמרי בינה.
- (ה) עמרת ראש.
- (ו) שערי אורה.
- (ז) שער האמונה.
- (ח) שער היהוד.
- (ט) תורת חיים (על ס' בראשית. שמואל).
- (י) קונטרס ההתפעלות.
- (יא) הספות לתורה אור.
- (יב) מאמרים יקרים — כולל: גביע הכסף, ברכת התנים.
- (יג) פירוש המלות.

חנכה: ברשימה זו נכנסו רק הספרים שנרשמו ולא אלו שבכתיבי
וגרסמו ~~המספרים~~ הדפסתם.

— 2 —

ס' אור
ס' אור
ס' אור

ס' אור
ס' אור
ס' אור
ס' אור
ס' אור
ס' אור
ס' אור
ס' אור
ס' אור
ס' אור

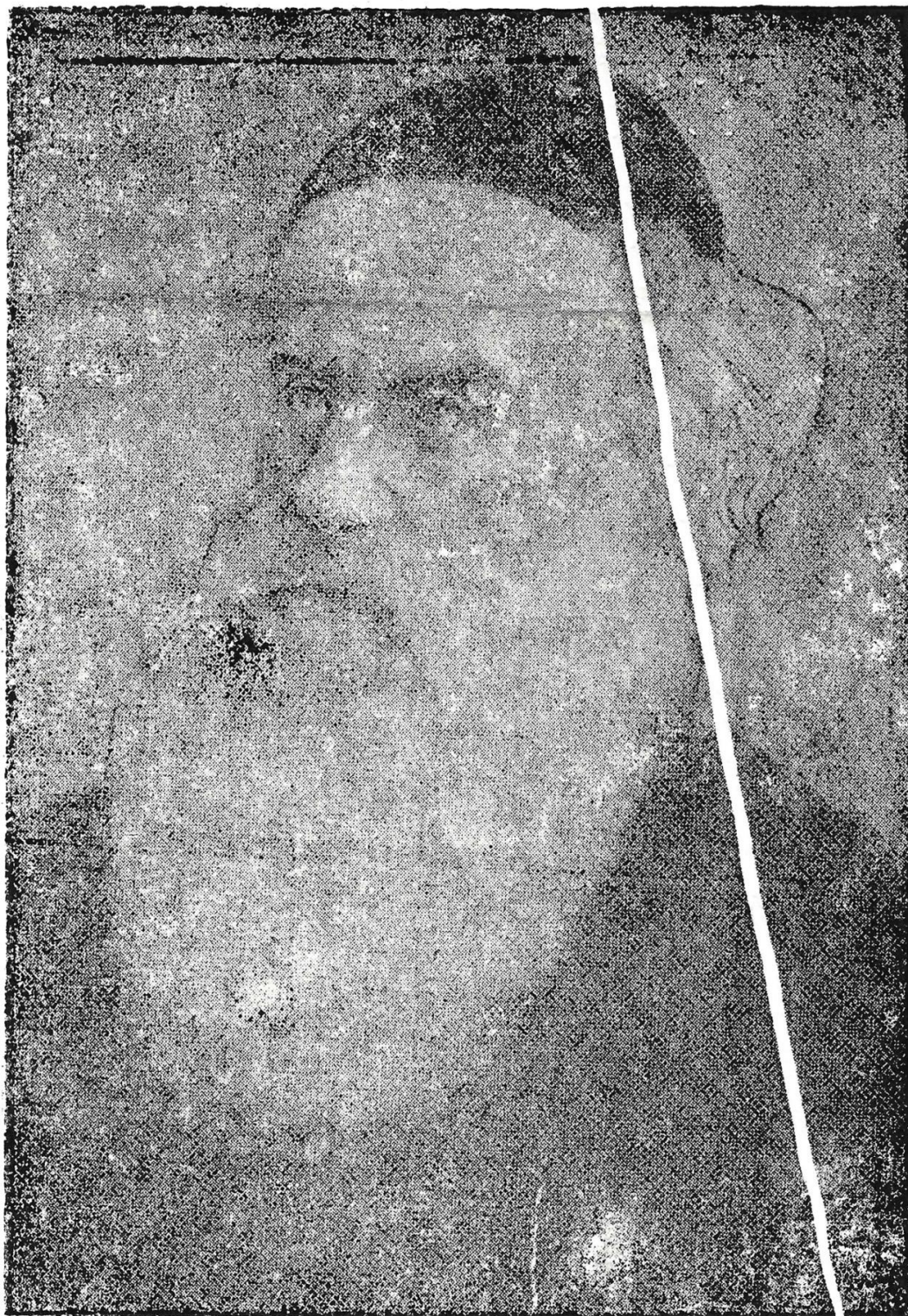
- (יד) ענין ההשתטחות.
 (טו) בד קודש.
 (טז) שני המאורות.
 (יז) פסקי דינים (נמצא בדפוס).
 (יח) עיון תפלה (י"א שאינו לאדמו"ר האמצעי).
 ספרי ב"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע:

- (א) צמח צדק: שאלות ותשובות (ז' חלקים).
 (ב) צמח צדק: חידושים על הש"ס.
 (ג) צמח צדק: פסקי דינים (שני חלקים).
 (ד) צמח צדק: שער המילואים (ג' חלקים).
 (ה) מאמרי דא"ח (בהגדה של פסח).
 (ו) דרך מצותיך — ח"א טעמי המצות, ח"ב פירוש המלוה.
 (ז) דרך אמונה (ספר החקירה).
 (ח) אור התורה (ע"ס בראשית, שמות).
 (ט) יהל אור (תהלים).
 (י) שמע ישראל.
 (יא) הוספה לדרך מצותיך (מצות אהבה).
 (יב) קיצורים והערות לתניא.
 (יג) מאמר ברוך שעשה נסים.
 (יד) קונטרס איכה.

ספרי ב"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע:

- (א) לקוטי תורה על ג' כישיות.
 (ב) ספר המאמרים — תו"כ"ו.
 (ג) והחרים, תרל"א.
 (ד) מים רבים, תרל"ו.
 (ה) וככה, תרל"ז.
 (ו) חייב אדם לברך, תרל"ח.

(חיים ושלום)
 אהרן

תמונת פ"ק אדמו"ר הוקן ג"ע בעל התניא והשו"ע

— 11 —

פרק א.

היפור של עסקנות ציבורית בתנועת חב"ד

«הסידות חב"ד היא חקירה אלקית המותחת שערי היכלי חכמה ובינה. לידע ולהכיר את מי שאמר והי' העולם בהשגה שכלית, ומורה דרך אשר כל אחד ואחד לפום שיעורא דילי' יכול לגשת אל הקודש לעבוד את הוי' במוחו ולבו».

«תורת הסידות חב"ד עם היותה חקירה אלקית עיונית בעומק נפלא, הנה בכל זה מבארת כל השכלה עיונית בביאור רחב בדוגמאות ומשלים קרובי ההשגה ומסברת בעין יפה עד אשר יהי' מובן ומושג גם לקטני ההשגה»...

«אמנם יתרון לתורת החסידות בזה, אשר מעוררת גם רגשי הלב להתפעל באותה המדה שבלב המחוייבת מידיעתה והשגתה של ההשכלה ההיא, אשר למד בתורת החסידות».

אלה הם דברי כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בקונטרס «תורת החסידות», בתחלתו, אדות מהותה של תורת החסידות חב"ד, ענינה ופעולתה בקניני מעלת האדם. זהו התכנית של שיטת חב"ד בקיצור גמרין.

והנה נשיאי חב"ד, אלה אנשי המעלה, שהשפיעו על היהדות העולמית באופן שלא הי' כמוהו מימי הרמב"ם ואילך, ~~היינו~~ לא רק להטבת מצבם הרוחני של היהודים, אלא הפנו תשומת לבם לפעול באופן שיוטב גם המצב החומרי של הקהלה הישראליות כי הי' יקר להם מאד, מצד אהבת ישראל, גם זגופים של ישראל.

מעלו

1

כ"ק האדמו"ר הזקן, הידוע בשם: "הרב מליאדי, בעל התניא והשו"ע", שהי' יליד כפר ואהב בילדותו מאד את השדה, הי' מהראשונים בישראל, בתקופת זמנו, לפנות אל היהודים בקול קורא שיחזקו בעבודת האדמה. בעודו צעיר לימים, עוד טרם הכיר תורת החסידות, השתדל כ"ק אדמו"ר הזקן הרבה שהיהודים שנתגרשו ממדינת ביהם, שהיו ידועים בעת ההיא בתור "פליטי ביהם", יתיישבו על האדמה באחוות, הסמוכות לאחוות אביו הרב ר' ברוך ז"ל, והרבה מהם נשמעו לו והתיישבו סמוך לאחוות אביו שהיתה מסביב ל"מעין לבן" (ביעלי רוטשעי בלע"ז), על יד העיר ליאזנא. אדמו"ר הזקן עורר אותם "להתפרנס מיגיע כפיהם בשדה ובגן, וכן עורר את כבוד אביו להיות בעזרתם".

וזהו מה שמספר כ"ק האדמו"ר מרן ר' יוסף יצחק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע באהת מרשימותיו על מפעל זה של כ"ק האדמו"ר הזקן, ~~ואלה הם דבריו~~.

וזהו יסוד!

"ומכיון שבא הוד כ"ק אדמו"ר הזקן לעונת השידוכין הס' פים להשתדך עם בת הגביר הרי"ל סג"ל מוויטעבסק, בתנאי אשר חמשת אלפים שקלי הזהב — רענדלעך — שהבטיח לנדוניא ימסור לרשותו — של הוד כ"ק אדמו"ר הזקן — לעשות בהם כחפצו בלי שום התערבות מצדו של הרי"ל סג"ל. ובשנה הראשונה אחר חתונתו — בשנת תק"ך — הנה בהסכמת רעיתו כבוד הרבנית מרת סטערנא, מסר את הוננו בסך חמשת אלפים שקלי זהב לקבוצת משפחות שרצו להסתדר בעבודת האדמה בשביל לקנות שטחי אדמה ובע"ח וכלי עבודה ולבנין רחיים ובתי מטוה לצמר ולפשתים. ישובים גדולים נסתדרו סמוך לעיר וויטעבסק לאורך נהר דוניא בכספו של הוד כ"ק אדמו"ר הזקן, ומזמן לזמן הי'

דורש ברבים לעזוב את הפרנסות של רוח בשווקים וברחובות ולהסתדר בעבודת האדמה, והי' מבקר את בעלי הישוב ומעוררם לקבוע עתים לתורה בחומש, מדרש ואגדה לטובת חפשוטים שלא הבינו במשנה וגמרא.

»בעת ההיא פקד המלך לכל השרים, כי כל איש ואשה בישראל, אשר יכתוב ידו להסתדר בעבודת האדמה, יפטרוהו ממש הגולגולית. דבר שעשו רושם גדול בכל קהלות ישראל ורבים מהמתפונסים מעטקים בלוי קבועים, הסתדרו בעבודת האדמה...»

... בשנות שבתו של הוד כ"ק אדמו"ר הוקן בווייטעבסק עשה תעמולה גדולה בקרב ישראל להסתדר בעבודת האדמה. וכשנתנה הקסרית יקאטערינא השני' רשיון גלוי אל היהודים להתיישב בריגא (בשנת תקכ"ד), ובערים טביי בותי' (תקכ"ט), הי' כ"ק אדמו"ר הוקן מנהל תעמולה רחבת, כי היהודים יסודרו ביישובים, ביערות ובבתי מלון על פרשת הרים, ובצפת קדשה הנה הרבה התעסקו בחטיבת היערות ומשכו רעסודות והובילום בנהר דווינא לריגא שעמדה מכמה שנים בקשרי מסחר עם פרוסא ואשכנז.

בא"י

»וכשהי' אדמו"ר הוקן בפעם הראשונה במעזריטש, נוכח לדעת את שיטת מורי' הבעש"ט ז"ע בדבר יפוי פרנסתם של ישראל בעבודת אדמה ובתעשית הכפר, ביבול הגן וגידול עופות ובהמות, בציד דגים ומטוה צמר, הנה כשחזר לביתו, התעכב בדרכו ממעזריטש לוויטעבסק לעשות תעמולה בכל מקום עברו, שבני ישראל יסתדרו בעבודת האדמה. ובישוריים שערב התענין לדעת את מצבם המוסרי והתורני, מצב חינוך הבנים. פה ושם עורר על שקידתם של בני תורה ויודעי ספר לטיבת האנשים הפשוטים.»

אבל כ"ק אדמו"ר הזקן לא הסתפק בקריאה אל היהודים
דים לעבור ~~הם~~ לעבודת האדמה, כ"א התעניין הרבה גם
במצבם במסחר. באמת הי' המסחר הבלתי יסודי שעסקו
בהם הרבה מאהב"י למורת רוחו, ומה גם שראשי השרים
ברוסיא ניצלו זאת לגנות את היהודים, שאין להם פרנסות
אחרות רק סרסרות ועוד פרנסות רוח כאלה, אולם היות
שהיא דבר הנמנע אשר עם ישראל כולו יעבור לעבודת
אדמה בנת אחת, פעל הרבה להושיט יד עזרה גם לאלה
שעוסקים במשא ומתן באמונה ובפרט לאלה שאחזו באיזה
מלאכת יד, והם מתפרנסים מיגיע כפיהם.

ומאז שיטה הי' לפניו להיטיב את מצב היהודים בכל
המקומות, באשר הם עם.

והנה מיד באה השעה לגשם את רעיונו. בימים ההם
התפשט המנהג ברוסיא לערוך יומי דשוקא בערים הגדולות
— "ירידים" — ולירידים האלה באו סוחרי פולני' ואשכנז
ויחליפו את סחורותיהם בסחורות רוסיא, על פי הרוב הי'
זמן הירידים שתי פעמים בשנה, והיו משתתפים בהם
גם כן כמה יהודים שהיו בעלי מלאכה מצוינים. אל הירי
דים האלה באו על פי רוב אצילי רוסיא ורוזני', והיו קונים
מלאכת אורג ורוקם, אבנים טובות ומרגליות, כלי כסף
וכלי זהב וגם כלי זמוכית. והנה היות כי הרבה מהדברים
האלה נעשו ע"י יהודים שעמדו תחת השפעת כ"ק אדמו"ר
הזקן, שהיו אומנים מצוינים בעלי מקצוע בנידון זה,
הגיעו הדברים לידי כך, שהאצילים הציעו להיהודים האומי

נים במעשה חרושת כסף וזהב עץ ואבן והזודעים באריגת וריקום ולצורפי הכסף והזהב, להתעכב במדינת רוסיא, והיו נושלים להם במיטב עבור סחורתם, ובאופן כזה באו לרוי סיא כמה משפחות יהודים בכל שנה ושנה, ורובם התיישבו בערים הגדולות.

וככה רואים אנו את כ"ק אדמו"ר הזקן — לבד גאון נותו וצדקתו הנפלאה — בתור עסקן צבורי בעד כלל ישראל ברוסיא, עסקן ממדרגה גבוה, יחיד במינו שלא ראינו עוד כמוהו בארץ הזאת. ביחס לזה נביא פה בקצרה מה שמספר כ"ק אדמו"ר מרן ר' יוסף יצחק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע באחת מרשימותיו אדות עבודתו בקודש של כ"ק אדמו"ר הזקן בזמן הקסרית יעקאטערינא השני.

בימים האלה היתה הקסרית נוטה לשנוא את היהודים, ואנשי עצתה היו פחותי ערך ושונאי ישראל ודברו סרה ביהודים למען למצוא חן בעיני, אולם אחד משרי הי השר פאטיאמקין, שהי' ידיד היהודים, והי' לו השפעה גדולה על הקסרית, ולכן השתדלו היהודים שידבר טוב עליהם באזני המלכה, ויעשה כן. אולם הקסרית הודיעה לו, כי קבלה הרבה תלונות על היהודים, אבל לא תעשה דבר עד שתחקור אחרי הדברים. והקסרית עשתה כן ומסרה את כל הענין להשר הפנימי. השר הפנימי מסר את הענין לסגנו, השר ניקיטין וצוה אותו לנסוע לחבל ליטא ופולניא ולחקור ולדרוש אחרי דרכי היהודים במסחרם ובארחות הייהם, וגם ביחסם ~~אל~~ האזרחים שהם גרים ביניהם, וביחוד אודות יחסם אל המלכות, ויצא צו מהשר הפנימי להשר ניקיטין שבכל מקום בואו ידבר עם שרי המלוכה, עם האצילים, בעלי האחויות ועוד אנשים חשובים וירשם הכל בספר. את מסעו זה יעשה במשך לא יותר משנתיים.

Py

השר ניקיטין הי' צורך ישראל ידוע, ובכלל בעל מדות
מושחתות. והנה בחר לו השר הזה לא לעשות את החקירה
הזאת בעצמו כי אם לשלוח בתור ציר את הסופר הידוע
בעת ההיא ברוסיא בשם דערזשאווין, שהי' אמנם בעל כשרון
ספרותי גדול, אבל ~~גם כן~~ שונא ישראל ידוע. הסופר הזה
הי' גם כן מבאי ביתה של הקסרית וחשוב מאד בעיני.

ודערזשאווין זה, אם כי היו לו הרבה מכירים וידידים
בין היהודים, לא שעה אל בקשותיהם, והתפאר עוד, שכאשר
ישוב לרוסיא וימסור את פרטי החקירה אודות מצב היהודים
בחבלי ליטא ופולני' לידי הקסרית, יגיד לה גם את החל-
טתו, והיא: לגרש את היהודים מעיר הבירה, ולאחוז באמ-
צעים להרע את מצב היהודים ברוסיא.

פ

והיו היהודים מצטערים מאד ונפל רוחם, אבל לא ~~הי~~
של כ"ק אדמו"ר הזקן. אדרבא, הוא עורר אותם להיות
בעלי בטחון והי' יהי' בעזרתנו. אבל יחד עם זה היתה הוראת
כ"ק אדמו"ר הזקן לועד עסקני הכלל בפטרבורג לחקות
אחרי סדר הנסיעה של הסופר דערזשאווין, ולדעת בבטחה
אדות כל המקומות שהוא אומר לבקדם ולשלוח את כל
הידיעות אליו ע"י ציר מיוחד. שנית, להודיע לו את זמן

ח

נסיעתו בדיוק. שלישית, אם יהי' אפשר למי שהוא להשיג
העתקה מרשימותיה, יעשו זאת בלי ~~ל~~ על ההוצאות, וביחוד
אם יודע להם מאיזה שוחד אשר יקה, ישתדלו לדעת את
זה על בוריו וישלחו את כל זאת אליו. מלבד זה צוה את
מכיריו, כי ישתדלו כמו מקודם, במקומות הגבוהים, וביחוד
היהודים הסוחרים הגדולים שיש להם משא ומתן עם השרים
ובעלי האחוזות, אשר הסופר דערזשאווין יבקר אותם ישלחו

פרק ב.

המשך עסקנות הציבורית ע"י נשיאי חב"ד בדורותיהם.

5

והנה כ"ק אדמו"ר הזקן הי' אב החכמה מחולל שיטה
חב"ד, הוא נתן הנקודה כעין ברק המבריק לשיטה עמוקה
הלזו, וטפרו הק' «תניא» נחשב לתורה שבכתב של תורת
החב"ד, אשר כל דבריו ספורים ומדוייקים בחסר ויתיר.
ואחריו בא בנו ממלא מקומו כ"ק אדמו"ר הר"ר דובער
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — הידוע בשם אדמו"ר האמצעי
— וברוח בינתו וזעמיק זהרתיב את תורת אביו הק' וביארם
דבר דבור על אופנו, בהסברים שכליים עמוקים בהתרחבות
גדולה, כמו שיעידו ע"ז ספריו הרבים בתורת החב"ד, שהד-
פיסם עוד בחייו.

14

וכשם שהמשיך עבודת אביו הק' בתורת החב"ד כן
המשיך עבודתו הקדושה בעסקנות הציבורית, וכי משך ימי נשיי
אותו הק' — משנת תקע"ג אחר הסתלקות אביו הק' עד
יום הסתלקותו — ט' כסלו תקפ"ח — הי' נותן דעתו
ולבו להרים מצבם של אחב"י, שנמצאו בימים ההם במצב
שפל ודחוק מאד בפרוסה ומוגבלים מאד בזכויות המדינה
מצד שנאת הממשלה הצארית, שהרבו בגזירות על אחב"י.

15

כמו אביו הק' כן הוא השתדל אשר אחב"י יעזבו
את המסחרים הבלתי יסודיים ויתיישבו בכפרים וישובים
להתעסק בעבודת האדמה וגם להתלמד מלאכות אומניות
בכדי שפרנסתם תהי' במנוחה ולא תפריע אותם מעבודת
השם. מעניין מאד המכתב שפרסם כ"ק אדמו"ר האמצעי
בנידון זה, ומגודל השיבותו הננו נותנים בזה צילום מגוף
כתי"ק.

המכתב הזה: המדבר בנוהל הנחוצות של לימוד אומות מלאכה ועבודת האדמה לצעורי בני ישראל כבר
 נחמסם איוה פעמים בעמדות שונים ועשה רושם גדול בין חוגי החרדים ולגודל השיבוטו של המכתב
 ביאורו לנכון לצלם גוף הכתיב.

המכתב הזה: המדבר בנוהל הנחוצות של לימוד אומות מלאכה ועבודת האדמה לצעורי בני ישראל כבר
 נחמסם איוה פעמים בעמדות שונים ועשה רושם גדול בין חוגי החרדים ולגודל השיבוטו של המכתב
 ביאורו לנכון לצלם גוף הכתיב.

המקרה מסתבב כתב יד קדש של כ"ח הרה"ק מליובאוויטש סוהר"ר דובער נ"צ ז"ל
 הנודע כשם אדמו"ר האמצעי.

לבקשת אלו שאין יכולים לקרות כתב הרגיל שלנו
מצורפה בזה העתקת המכתב:

הצעה כללית לחוות דעתי ועצתי לכללות אנ"ש בדבר
מיעוט הפרנסות ועניים ודלים רבו עד למעלה בעיירות עד
שמסבבים למרחקים רובם ככולם וממילא מובן מה שיוולד
מהם כו' ואין זאת רק מיעוט העסק והעבודה שמורגלים
בנעוריהם בבטלה ושיממון רק מעט מזער עוסקים בחנוי
יות ומחיות ומעט מאוד מבעלי מלאכות ומי שיש לו איזה
סך מאבד מעותיו וירד מטה ~~מטה~~ כו' ולזאת עיקר העצה
היעוצה שישומו כל חכמי לב עד"ז שיעשו חוקות קבועים
על הנשים וילדים וילדות שירגילו במלאכת אומנות עיקרית
כמו כל מיני מלאכת האריגה וטווייה בכל מיני מלאכות
שעוסקים בפאבריקצת ויהי' ע"ז עזר וסיוע בסדר נכון
וגם יעשו חוקות קבועים בלימוד מלאכות ונערים של העניים
וגם הבינונים שיהיו להם מלמדים קבועים בשכר ויהי'
ע"ז סדר נכון מהקהל כו' גם בעבודה בשדה ההכרח לא
יגונה וילקחו קרקעות טובות ומשובחות שיקחו מהאדונים
ע"פ הממשלה אם רב ואם מעט ודאי ישלח ברכה בארץ
ויהי' עכ"פ מספיק קום לפי הטף ובוודאי יפעלו ליקח
עבדים ערלים למלאכת האדמה משך ב' או ג' שנים איש
איש כפי עבודתו עד אשר יורגלו לעשות בעצמם ולא תהי'
המלאכה זו בזוי' ח"ו כי על אדמתינו בא"י הי' כל כרתי
כתינו רק בשדות וכרמים העשיר ירבה בעבדים עברים
ומועלים טובים ולמה נגרע מאבותינו גם בהיותם בארץ
העמים כו' אולי יותן לצמיתות עכ"פ לשכור לזמן רב
וכאשר ראה ראיתי בנצמי בהיותי בהשטעפעת עבודת היהודי
דים עם נשיהם וילדיהם עוסקים בשדות בחשק וזריזות

לללל

X

א

ומתוקה להם עבודתם כל ימי השבוע והגער עד י"ג שנה
לומד בחדר ואשר אינו מוצלח יעבוד בשדה והמה שביעים
להם ושלמים בחוקם מאוד אין עוצב בם ולומדים ועוסקים
באמונה ויראי אנשים בהיותם בשדה ואם לא יספיק לעשירות
להתנהג בגדלות מלבוש יקר ומרגליות ותכשיטין אבל כוונת
יותם ודי מחסדם לא יגרע וגם עוסקים במסחר התבואות
וכל מיני זולב וצאן ובקר במדינות הסמוכים להם והוטב
מאוד בעיני ואם ארצם שמינה וטובה אפשר בהתאמצות
טובה יתן גם כאן עדות טובות וגם עור גדול לעניים
וכו' וכבר כתבתי לאנשים הסרים לשמעתם שיתנו לב
בוה ולדעתי יצאנו ה' פי ישרו ברכה בארץ כפי די מחסר
רם וע"ז אמר יגיע כבודו אצריך כו' ויוסר כל המקטריגים
גם ימצאו חן והכד בעיני כל שרי מלוכה ולא סגי בלז"ה
כי אפס תקוה וידל ישראל מאוד. ומי יודע מה שיהיה
בסופינו פן ח"ו יגרשו לארץ רחוקה מאוד ודי בזה למביני
נים כ"ד דורש טוב לעמו ישראל החפץ בהצלחתם

דובר בהגאון אמיתי שניאור זלמן נבג"מ

ממכתב זה ומכמה סיפורים מפורטים הנמצאים בשיי
חותיו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, אנו רואים עד
כמה נגע ללבו של כ"ק אדמו"ר הר"ר דובער מצב הפרנסה
של אהב"י בעיירות הקטנות מושב היהודים ברוסיא בימים ההם
ועד כמה השתדל והתאמץ בכל לבו ונפשו להיטיב להם בכל
האפשרות.

כן נתן דעתו ולבו על חיזוק ישיבת אה"ק ת"ו ובשנת
תקפ"ג הי' הראשון ליסד הישוב של עיה"ק חברון ת"ו והשי
תדל להחזיק את יושבי' בסכומים נכונים וגם בעצמו קנה
לו שם נחלה את הביהכ"צ שנקראת על שמו.

תמונת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע

וכן אשר

זהו רק הקיצור מכל הפעולות הנשגבות של כ"ק אדמו"ר האמצעי הר"ר דובער זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע על שדה עסקנות הציבורית לטובת הרמת קרן אחב"י גם במצבם הגשמי כי זהו חלק חשוב בשיטת החב"ד לדאוג ולפעול בעד הטבת מצב החומרי די של אחב"י כמו בעד הרמת מצבם התהליכי והנחשלי ושיטה הלזו נמסרה מרבי לרבי, נשיאי החב"ד, מדור לזור כמו שנראה להלן.

תלמידי
הפעולה
קצרים

הדור השלישי בנשיאי חב"ד הוא כ"ק אדמו"ר הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל ה"צמח צדק" — ע"ש ספריו שו"ת צ"צ — שהי' נכדו כ"ק אדמו"ר הזקן וחתנו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, עוד בהיותו בן חמש עשרה שנה, התחיל להתעניין בעסקנות ציבורית, כי אג העמים עליו זקנו כ"ק אדמו"ר הזקן להיות לעזר ולחבר לדודו הגאון ר' מרדכי — אחי כ"ק אדמו"ר הזקן — בעניני עסקנות הכלל.

קל, קל, קל

אמנם ביותר הכניס עצמו אדמו"ר הצמח צדק בעסקנות הכלל מעת קבלתו הנשיאות של עדת החב"ד בשנת תקפ"ה — אחרי הסתלקות חותנו כ"ק אדמו"ר האמצעי — ולמרוח שעתותיו ורגעיו היו ספורים, והי' עמוס בעבודה רבה להשיב לשואליו דבר בהלכה והסידות, מסר נפשו בעד הטבת מצבם החומרי של אחב"י.

X

מצביא וסדרן מצוין הי' אדמו"ר הצמח צדק, ושיטה מיוחדת הי' לו בעסקנות הכלל לעשות כל דבר בסתר וסוד ורק אלו שעל ידם נעשו הדברים היו יודעים מזה.

בחוברת „אדמו"ר הצמח צדק ותנועת ההשכלה" — יצא לאור ע"י מערכת אוצר החסידים, תש"ו, ברוקלין — אנו מוצאים כמה סיפורים מאד מענינים אדות עבודתו החרוצה של הצ"צ להטיב מצבם החומרי של אחב"י ברוסיא. והננו מביאים פה אי איזה קטעים משם בקיצור לשון:

„הוד כ"ק אדמו"ר — צמח צדק — התענין במצב ישראל הכלכלי ויעץ להחסידים להסתדר בעבודת האדמה וגם עזר להם בתמיכת כסף. ולהיות כי כבוד הי' מפני חוק המלכות, להתיישב בכפרים עלה בדעתו הק' לקנות אחוזת נחלה גדולה בתחום המושב בפלך מינסק ולהושיב שם משי-פחות יהודים.

בשנת תר"ד, לערך, קנה שטח אדמה עם יער גדול מאת הנסיך שצעדרינאוו בפלך מינסק, יסד את המושבה שציעדרין, ויסדר ועד לנהל עניני ההתיישבות במושבה... „יסוד המושבה שצעדרין עשה רושם גדול בין היהודים וגם בספירות שרי הממשלה, ושלי פלך מינסק וויטעבסק ומאָהליב הודיעו עד"ו במכתבי תהלה לשר הפנים... כי הרבי שניאורסאן מעיר ליובאָוויטש קנה אחוזה גדולה... ויסד שם מושבה עבור יהודים ובוה הרים מצבם שימנעו עצמם ממסחרי רוח, וכי הרבי שניאורסאן יש לו השפעה גדולה על כל היהודים הגרים במרחבי מדינת רוסיא ושוקה הוא לטובתם גם במצבם החומרי...“

עוד שם:

„כשגזרה המלכות את גזירת ה"קאָנטאַניסטען" * גם על היהודים ורבתה המהומה בישראל, סידר כ"ק אדמו"ר — הצ"צ — ועד מיוחד בעל שלש מערכות: מערכה אחת התענינה במצב הקהלות, להיות בעורם להפחית ממספר הא-נשים שעליהם לתת לעבודת הצבא. מערכה שני' היתה עוסקת בפדיון הנפשות ויסדה חברה תחיית המתים, — כשהיו הפקידים מוסרים את הילדים להפודים אותם היו כותבים בתעודותיהם כי מתו בדרך ותעודות אלו היו שול-*

שנים.

ת"ת

הים להפקידים הגבוהים והם היו מודיעים להקהלות אשר אלו ואלו מתו בדרך. להניצולים קראו: חברי תחיית המתים, והיו מוכרים אותם לחדרים או ת"ת בריחוק מקום מולד"תם. — ומערכה שלישית לשלוח אנשים מיוחדים אל מקור מות הכינוס של ילדי היהודים לעודדם ולחזקם שישארו יהודים נאמנים לדתם.

העבודה רבת האחריות הלזו, הנה חוץ מזה שעלתה בהוצאה גדולה מאד, היתה כרוכה בסכנה רבה להיות נידון כמורד במלכות, בכל זה הנה איש — זולת העוסקים בזה — לא ידע מפל הנעשה...".

"עבודה ציבורית במרחב גדול עובד כ"ק אדמו"ר וצ"צ בשנים ההם. תעודת אורח נכבד בהתימת הקיסר ניקאלי אשר התכבד בה בשנת תר"ד עבור עבודתו בהאי-סיפה בשנת תר"ג — הנסיפה של גדולי ישראל נקראו מצד הממשלה בעיר הבירה פטרבורג ודנו בה ע"ד עניני הדת — עשתה רושם גדול בכל מרחבי רוסיא, ובכל ענין כללי המזדמן ברייסיין, פולין וואלין פונים אל הוד כ"ק אדמו"ר — הצ"צ — בשאילת עצה ובקשת השתדלות בספירות הממשלה".

עוד שם:

"כשנגמרה אסיפת הרבנים הגיש אדמו"ר הצ"צ לשר הפנים הרצאה מפורטת על אודות מצבם הכלכלי של ישראל בת-חום המושב, ודרש כי ירחיבו את תחום המושב...".

"ההרצאה מצאה חן בעיני שר הפנים ובהצעתו של אחד הסגנים הוזמן אדמו"ר לשר הפנימי עם שני מליציו, מר פייטעלסאן והייקין, לבאר את הרצאותיו.

"שר הפנימי קבל את כ"ק אדמו"ר — הצ"צ — בהדרת כבוד כראוי לו ויבטיח כי בועידת השרים הבאה

לרציא את תכן ההרצאה ויגן עלי.

כעבור איזה ימים אמר אחד מסגני שר הפנים: הרבי שניאורסאן מליובאוויטש ע"י הרצאתו אל שר הפנימי על אדות מצב הכלכלי של היהודים בפלכי וויטעבסק, מאהליב ומינסק לא פעל היתר להתיישבות היהודים בכפרים ובא-חוזות, כ"א פעל איסור גירוש היהודים מהכפרים והא-חוזות. כלומר, אם יתיישבו לא יגרשום.

הפתגם המחוכם "איסור גירוש" היהודים מהכפרים והאחוזות אשר פעל כ"ק אדמו"ר הצ"צ נתפרסם מהר ומאות משפחות התיישבו בכפרים ובישובים..."

"במשך הקיץ — תר"ד הנה כמה מאות משפחות הסתדרו בכפרים ובישובים, והתפרנסו בהרחבה. וע"י העת-קת מושבם מהעיירות לכפרים הוטב גם מצב היהודים שנשארו בהעיירות.

"הכל ידעו אשר היתר ישיבת היהודים בכפרים ובישו-כים הוא פרי השתדלותו של אדמו"ר בבקורו אצל שר הפנימי והשפעתו של כ"ק אדמו"ר — הצמח צדק — התרי-בה עוד יותר."

הבאנו פה הקטעים הנ"ל ~~רק~~ לדוגמא לידע ולהכיר אם רק בזעיר אנפין, את גודל מפעליו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בשדה עסקנות הציבורית לטובת כלל ישראל.

* * *

הדור הרביעי בנשיאי חב"ד היא תקופת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר ר' שמואל, בן זקוניו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. כמו אביו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, המשיך בנו כ"ק אדמו"ר מוהר"ש את שלשלת הזהב בהפצת תורת החב"ד ועבודת

החסידות בין מקושריו וחסידיו ויחד עם זה השתדל בעבודה ותעמולה לטובת כללות אחב"י להרים מצבם בגשם וברוח.

עוד בשנת תרמ"ו — בחיי אביו הק', בהיותו אך בן כ"א, — נולד ב' אייר תקצ"ד — התחיל כ"ק אדמו"ר מוהר"ש עפ"י הוראת אביו לעבוד בעסקנות הכלל ונסע בשליחות אביו יחד עם אחד הרבנים החב"דיים לעיר הבירה פעטער-בורג להשתתף בוועידה שקראה הממשלה הצארית לדון ע"ד הדפסת ספרים בתרגום לאשכנזית בשביל ילדי ישראל. הועידה היתה תחת הנהלת סגן שר הפנים וכ"ק אדמו"ר מוהר"ש למרות היותו עוד צעיר לימים הגיד את דעתו בתוקף ועוז נגד שרי המלוכה.

בשנות תרי"ז — תרכ"ו עושה מסעות שונות במדינה ובחו"ל לפגוש את עסקני הכלל ופועל הרבה לטובת הקלת המצב של אחב"י ברוסיה.

בקיץ תרכ"ו אחרי הסתלקות אדמו"ר הצ"צ מקבל הנשיאות בתור רבי ומנהיג של עדת החב"ד.

תקופת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, תרכ"ו — תרמ"ג, היתה בזמן סוער של אנטישמיות במדינת רוסיה, אשר מקורה היתה בעיקר בחוגי המלוכה בפטרבורג, שביניהם היו כמה שרים שונאי ישראל שרצו להרוס, ח"ו, את בית ישראל וחשבו מחשבות ותחבולות איך להסית את בני עמם הרוסיים לעשות פרעות בישראל.

כ"ק אדמו"ר מוהר"ש הרגיש את האחריות הגדולה והשליך חייו מנגד לעמוד בשורה הראשונה של מערכת התצלה והי' רוח החי' בכל עבודת ההגנה לטובת אחב"י.

למטרה זו מסדר בשנת תרכ"ט ועד קבוע מעסקני ישראל בפטרבורג להתענין בעניני הכלל ולעמוד על המשמר להגן על זכויות היהודים. במשך שנות תר"ל — תר"מ נוסע

בעצמו פעמים רבות במדינה ובחו"ל בעניני עסקנות ציבורית ומשתדל בהרף נפש בהשקטת הפרעות ביהודים ברוסיא. נביא פה לדוגמא ספור ע"ד עסקנותו זו, לקוח מרשימותיו של כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק נ"ע:

בשנת תרל"ט — תר"מ התגברה השנאה לאחב"י במדינת רוסיא. ובהרבה מקומות הסיתו שונאי ישראל את האזרחים הרוסים המקומיים לעשות, ח"ו, פרעות בישראל. כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נסע אז לפטרבורג לעשות ולפעול לטובתן של ישראל. כ"ק אדמו"ר מוהר"ש הי' לו הכירות ומהלכים עם השרים הגבוהים ומצא מסיכות ודרכים שונים להעביר ולכבוש את רוחם של המסיתים לוחצי ונוגשי ישראל, והבטיחו לו אז לעצור בעד התעמולה של משטמת היהודים. אמנם למרות הבטחתם של שרי המלוכה פרצו בשנת תר"ם פרעות, הריגות ורציחות ר"ל, בישראל בערי קיעוו וניעזשין.

כ"ק אדמו"ר מוהר"ש בא אז מביקורו במדינות חו"ל ע"ד עניני הכלל ותיכף נסע לפעטערבורג ובהשתדלות הפרוי פסור בערטענסאן נתקבל לראיון לשר הפנים. כ"ק אדמו"ר מוהר"ש הי' בהתמרמרות ובפחי נפש מהמצב ותבע בתוכה ונזיפה מהשר הפנים מדוע לא עמד בדיבורו ולא קיים הבטחתו לעצור ולהעמיד הסתת הפרעות והדגיש ברור, אשר הנהגה כזו מהממשלה הרוסית תעשה רעש בספירות הגבוהות של מדינות חו"ל.

ובהמשך דיבורו אמר הרבי לשר הפנים, שהגיעו אליו מכתבים מבעלי הון ובנקים מפורסמים בחו"ל שיש להם השפעה מרובה על מהלך הפוליטי והעיקר הכספי של מדינות שונות ושואלים איך צריכים הם להתייחס להידיעות המעציבות

ממצבם של ישראל ברוסיה ומה עליהם לפעול, אשר החיים והרכוש של יהודי רוסיה יהיו בטוחים.

השר שאל את הרבי: מה עניתם על זה?
כ"ק אדמו"ר מוהר"ש ענה: אני מחכה במענותי עד אשר אשמע מענה חיובית מהמלוכה על השתדלותי בנידון זה.

השר: רבי ליובאוויטשי, אתם מאיימים על ממשלת רוסיה בכח של הקפיטליסטים היהודים של מדינות הו"ל? חפצים אתם בעזרת הקפיטליסטים מחוץ לארץ לעשות מהכחה — "רעוואלוציע" — ברוסיה המדינה?

כ"ק אדמו"ר מוהר"ש: השר אינו צריך להבין את זה בתור איום והפחדה, רק להתחשב עם העובדא הרצינית, שנתמכת גם מאנשי שם וקפיטליסטים אינם יהודים, כי האנושיות הכללית תנגד בכל האפשרות נגד מעשים ברברים כאלה. ובנוגע שאיתכם השני' אגיד לכם, שרק הנהגה רשלנית ולשכנית כזו משרי המלוכה תביא בסופה המהפכה בהמדינה. באותו יום בערב, כשבא כ"ק אדמו"ר מוהר"ש לחדרו בהמלון, הודיעוהו מהממשלה כי הוא אסיר והעמידו אנשי משטרה על פתחו במשך שני ימים. ביום השלישי שיהדרו אותו, וקראוהו לשר הפנים לשמוע מענה חיובי על השתדלותו.

זהו רק דוגמא אחת מתקיפות דעתו של כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, שלא פחד מחומר הדין של שרי המלוכה ברוסיה, בשעה שהי' צריך להשתדל ולהגן על זכותם של ישראל. וככה התנהג תמיד בעבודתו הכללית שלא התחשב לא עם אדירי ההון, ומשכילים הנאורים" וקלא עם פקידי הממשלה גם הגבוהים ביותר, והי' מגלה דעתו ברור בתוקף

עוין ובמאזן יעקב לטובתן של כלל ישראל. ומקצת פרשת גדולת כ"ק אדמו"ר מוה"ש וכל מה שפעל ועשה לטובת היהודים הלא הם כתובים בספר התולדות אדמו"ר מוה"ש שיצא לאור ע"י מערכת "אוצר החסידים" שנת חש"א בהוצאתו.

X

~~פסוק~~ ~~אין~~ ~~מינייהם~~ גם כימי חיי של כ"ק האדמו"ר ר' שלום דובער זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שגם הוא הלך בדרך אביו להושיע לאחריו גם במצבם החומרי והשתדל הרבה בנידון זה. וכן ה"י דרכו של בנו יהודו כ"ק האדמו"ר ר' יוסף יצחק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וכן הדבר גם כן עתה — להבדיל בחלוקתו — בנשואות הדו כ"ק האדמו"ר ר' מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א, שבא להמשיך את השיטה של ה"י"ד בכל המקצועות בכל ~~אם~~ תקפה כמו שיבואר בפרקים הבאים.

~~חמח~~ רואים אנו בזה שגיטה מסוימת. שיטה של חסידות העסקה לא רק לרומם את המצב הרוחני של היהודים מעלת מעלה, כי אם גם להיטיב את המצב החומרי של אחינו בני ישראל בכל המקומות אשר הם נמצאים. כי לא רק הנשמה של כל אחד ואחת מישראל שהיא חלק אלקי נמשל ממש, אלא גם הגוף של כל אחד ואחד מישראל יקו ותבטיב מאד לפני המקום ומעבד גדול אהבת ישראל שבערה להם נשיא חב"ד. השתדלו בכל כוח ומאמצים במס'י ממש להיטיב את המצב החומרי של היהודים.

חסידות חב"ד היא חטיבה מיוחדת בעולם החסידות הכללי, ובה שדאגה לתחמוצת כמו לתרונות, נעשתה — שיטת חב"ד — חביבה כל כך בכל תפוצות ישראל.

5

יפתח עיניך וראה

אין מינייהם

אין מינייהם

אין מינייהם

אין מינייהם

ארץ ישראל
 רשות המבחן
 תל אביב

שבת

מלשכני אחריו נרצח הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה
 בך. וציל' מ"ש משכני לשון יחיד. ואחריו נרצח
 לשון רבים. אך הענין דהנה הפסוק הזה קאי על יצ"מ
 וספירת העומר ומתן תורה. כי פי' משכני הי' על אופן
 בחינת גילוי אלקות שחי' בלידה הראשונה של פסח שהי'
 התגלות אלקות מלמעלה למטה בלי הקדמת אתעלית כלל.
 וכמאמר עד שנגלה עליהם ממ"מ הקבי"ה וגאלם. וז"ע משיכה
 כאדם המושך את החפץ שקנה מרשות לרשות. דהיינו ממקום
 למקום. אחריו נרצח ז"ע ספירת העומר, שהוא בחינת עומר
 שעורים מאכל בהמה. ובעבודת ז"ע בירור נה"כ. ולכן ימי
 העומר הם מ"ט ימים שווה כנגד ז' מדות וכל מדה כלולה
 מז' שבכל יום צריכים לברר מדה אחת היינו חלק א' מהמדה.
 כמו ביום א' מדת חסד שבחסד ובשני גבורה שבחסד. עד
 שבכלות ז' ימים הראשונים מתברר מדת החסד בשלימות.
 ושבע השני' היא גבורה שגם בה יום ראשון חסד שבגבו'
 זשני גבורה שבגבורה כו' עד שבכלות שבעה שבועות נשלם
 בירור כל הו' מדות דנה"ב. ואז הביאני המלך חדריו זהו
 ענין מתן תורה. כי חדר הוא ר"ת חסד דין רחמים שז"ע
 כשר פסוק טמא טהור חייב וזכאי שהם בחי' מדות עליונות.
 ואה"כ נגילה ונשמחה בך היינו באו"ס ב"ה עצמותו ומהותו
 כי תלת קשרין מתקשראין דא ברא קוב"ה ואורייתא וישראל.
 והיינו כי ישראל מתקשראין באורייתא. ואורייתא בקוב"ה.

א

א

וְלִהְבִּין עֵינַי מִשְׁכְּנֵי לִי יְחִידָה. וְאַחֲרַיִךְ גְּרוּצָה לְשׁוֹן רַבִּים.
 צ"ל מְקוּדָם מֵה שְׁאֵנוּ רוֹאִי שִׁישׁ בְּנֵה"א שְׁנֵי
 בְּחַי' רִצּוֹן לְאַלְקוֹת, הֵא' הוּא הַרְצוֹן הַנִּמְשָׁךְ ע"פ הַשְּׁכַל
 בְּחַי' טַעַם וְדַעַת, וְהֵינּוּ כְּאֲשֶׁר מִתְּבוֹנֵן בְּאַלְקוֹת כָּל חֵד e
 וְחֵד לְפִי שִׁיעוּרָא דִּילֵי, הֵנָּה ע"י אֲרִיכוֹת הַהִתְּבוֹנְנוֹת
 בְּגִדּוֹלֵת אֹר אֵין סוֹף ב"ה עי"ז נִמְשָׁךְ שְׁנַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ רִצּוֹן
 לְאַלְקוֹת, שְׁרִצּוֹן זֶה נִמְשָׁךְ מִצֵּד הַשְּׁכַל שֶׁהַשְּׁכִיל וְהַתְּבוֹנֵן
 בְּגִדּוֹלֵתוֹ ית'. וְנוֹדַע כִּי הַנִּשְׁמָה יֵשׁ לָהּ חֲמִשָּׁה שְׁמוֹת כְּמֵאֲרוֹז"ל
 בְּמִדְר' פ' בְּרֵאשִׁית גְּרַנְחָי, הֵנָּה בְּחַי' רִצּוֹן זֶה נוֹלַד
 מִבְּחַי' נִשְׁמָה וְחַי', שְׁנַשְׁמָה הוּא ע"ש מ"ש נִשְׁמַת שְׁדֵי
 תְּבִינָם, וְחַי' הוּא עַל שֵׁם וְהַחֲכָמָה תְּחַי', וְרִצּוֹן זֶה נוֹלַד
 מִבְּחַיַּת הַשְּׁכִילֵת הַשְּׁכַל וְהַהִתְּבוֹנְנוֹת דְּמוּחַ הַתְּבוֹנָה נִמְצָא
 נִמְשָׁךְ מִבְּחַי' נִשְׁמָה וְחַי' כו'.

פרק ג

איך שיטת חב"ד דאגה להטבת המצב הרוחני של היהודים.

בפרקים הקודמים הזכחנו איך שהטבת המצב החומרי של היהודים לקח חלק גדול כל כך בעסקנות הציבורית של נשיאי חב"ד. אולם עיקר תשומת לב של נשיאי חב"ד בכל דור ודור, שהשקיעו בזה כל כחותיהם במסירת גפוש ממש היא בעד הרמת והטבת המצב הרוחני של היהודים ברוי. ס"א וביחוד בענין דחינוך, וזהו הדבר שנטפל בו בספר זה ובפרקים הבאים.

בספר לסדר את הכל באופן יפה ראשון ראשון ~~ואחריו~~ ~~אחריו~~ לחליל בפעולותיו של כ"ק אדמו"ר הזקן בשעתו שהניח בזה יסוד נאמן לשיטת עבודה הציבורית של חב"ד. ~~הוא~~ זה בתולדת הזמן שמלכות דוסיא היתה כובשת את מדינת פולני, ויהודים מפולני באו לדוסיא ולקחו בה מקום בראש במזרח ובמלאכות מקצוע שונות. ~~היה~~ ~~מה שמי~~ סופר אדות הזו גן הזה באחת מרשימותיו של כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ ב"ע:

"אף שהג בול בין דוסיא ופולין הי' שמור היטב, מ"מ היו משפחות יהודים עוברי את הגבול ברשינו הפקידים. שומרי הגבוי! בעד מתנה מועטת או הגם אין כסף. כי הורי סים היו טו לבי ומתיחסים בדחמים לעני וקשי יום, ובאופן כזה הנה כמה וכמה משפחות יהודים העזיקו מושבם מעני פולין לעני דוסיא בפלכי סמאלענסק, אריאל וטולא. רובם אומנים סנדלרים, זייטים וחרשי פח (כלעכצ'ר). ובמשך זמן

ח"פ

היהודים
העזיקו
ממושבתם
בפולין
לדוסיא

ח"א

175

176

קצת נסתדרו בסדר היים טובים במצבם הכלכלי. אבל לעומת זה מצבם הרוחני ירד מזמן לזמן.

האנשים הפשוטים האלה כשהיו בארץ מולדתם בפולין היו להם חברות ואגודות שונות, כמו חברת פועלי צדק, חברת משכימי קום, חברה תהלים וכדומה. ובערים הגדולות הי' לכל חברה בית הכנסת מיוחד, כמו בית הכנסת זובאי צדק, בית הכנסת החייטנים, הנחתומים והסנדלרים, וכל אחד הי' חבר לאחת החברות והי' בא להתפלל ג' פעמים ביום בצבור ושומע שיעורי אגדה בין מנחה למעריב ופרשת השבוע ומדרש בשבת קודש. ואף שהיו פשוטים בידיעת התורה היו יראי אלקים ומחבבי ושומרי מצוה.

אבל כשהעתיקו את מושבם לערי רוסיא נתפרדה חברותם, ובמקומות הרבה היו דרים רק איזה משפחות יהודים בין מאות ואלפים משפחות אינם יהודים, אזרחי המדינה ולכן ירדו לאט לאט ממצבם המוסרי ויתחילו להקל במצות ולהתנהג במנהגי המדינה, ומה גם בניהם ובנותיהם שנולדו להם ברוסיא כמעט שהתערבו בין הנכרים, מבלי היות להם מדריך ומחנך. בערים הגדולות עוד היו להם בתי כנסיות, רבנים ומלמדים, אבל בערים הקטנות הי' להם רק שו"ב והוא החזן והבעל קורא והמלמד. ובכפרים הנה גם זה לא הי', והבנים נתגדלו ללא תורה ולעתים קרובות היו הנערים שנעשו בר מצוה מברכים ברכת התפלין וברכת התורה בעל פה מפני שלא ידעו קרא בסידור התפלה.

הראשון שהתענין באופן מסודר במצבם המוסרי של היהודים בערי רוסיא הפנימית הי' כ"ק אדמו"ר הזקן אשר שלח צירים מיוהדים לבקר את יהודי רוסיא ולסדר להם שיעורי

לימוד ברבים לפני הגדולים במקרא משנה וגמרא מדרש-
ואגדה וליסד חדרים בשביל הקטנים".

אנו רואים איפוא שכ"ק אדמו"ר הזקן הי' הראשון
אשר דאג להטבת המצב המוטרי של היהודים הפליטים
במדינות פולניא שבאו לרוסיא בזה ששלח צירים ושליחים
ליסד שמה חדרים ושעורים בעד הקטנים והגדולים, למען
שלא תשתכח תורה משהראת.

ולדוגמא נסמן ההעתיק פתה סיפוח מרשימה אחת בהיומן
של כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק וצוקלקה"ה נבג"מ זי"ע כפי-
שקבלו בעתו ויחמנו וזה הענין בקיצור:

בימים האלה הי' הגבול בין רוסיא ופולין באמה כפר
שקרא לו בשם לילעקווינא והי' סמוך כחמש עשרה פרסאות
לעיר רודניא. בעת ההיא הי' עיקר מושב היהודים במדינת
פולין ומיעוטם במדינת ליטא, וברוסיא הפנימית כמו כפר
סמאלענסק הי' רק משפחות אחדות בודדות ועסקו במלאכת
הנפחות ורובם הי' אנשי כפר, כל באמת גם אורחי העיר
בעת ההיא וכחבל המדינה ההיא הי' חיי אנשי כפר. כל
יהודי פולין ידעו אז אשר מדינת רוסיא בכלל היא מדינה
קשה, ופלך סמאלענסק בפרט הנה רובו אינם יהודים ורק
משפחות אחדות של יהודים יושבים שם, וגם הם נתגשמו
כל כה, עד שאי אפשר להכירם בתור יהודים, כי גם בארצות
היהם הי' כאורחי הארץ ההיא.

אחי או חסיד אחד מחסידי כ"ק אדמו"ר הזקן ורי יוחנן
זאב שמו, מעיר הארצודאק, שהי' אדם חשוב למדן מופלג
ובקי בכמה מסכות בעל פה עם פירוש רש"י ותוספות,
בעל דעת רחבה בדיעות החסידות ובעל מדות טובות, גמולת
נאיש הזה התפרנס מזה שהי' רוכל בכפרים ובתצרות

אק"ק

האלין

יצחק ז"ל

287

X

האדונים , בעלי האחוות . והנה ר' יוחנן זאב הי'
דרכו כי הלך בכל הכפרים שמעבר השני , כלומר בפולני ,
כמו וויטעבסק והארצדאק , והי' מוצא שם הרבה בני
ישראל בכפרים ובתי מלון על פרשת דרכים , והי' מת'
אכסן אצלם ועוסק בתורה, ועל פי הרוב הי' חוזר בערב
שבת לביתו או שבת את יום המנוחה באחת הערים בסביבת
בני גילו החסידים.

והנה פתאום גזר עליו כ"ק אדמו"ר הזקן שיעשה מהלכו
בדבר מסחרו מעבר האחר, בפלך סמאלענסק במדינת רוסיא.
החסיד ר' יוחנן זאב עשה כאשר צוה עליו כ"ק אדמו"ר
הזקן, אבל הי' לו מדרך החדשה הזה צער הרבה, מפני שפגש
בדרכו רק באנשים יהודים בורים ועמי הארץ, אולם בכל
זה שהה בדרכו כחמשה חדשים, וחג השבועות חגג בסמא'
לענסק בסביבה של אנשים פחותים, שלא ידעו קרוא וכתוב
ויצטער הרבה. אבל כיון שהוד כ"ק אדמו"ר הזקן צוה עליו
לעשות כן, לא הרהר אחרי זה יותר ויקיים את דבר כ"ק.

והנה בחודש אלול חזר מדרכו ובא לפני כ"ק, ויביא
אתו צרור כסף, שהי' סכום גדול שהפריש לצדקה, כמו
שהי' דרכו מאז, ויאמר להוד כ"ק כי הרויח בדרכו זה פי
חמש מאשר הי' מרויח בהילוכיו הקודמים, אבל התמרמר
על מצבו ויבך במר נפש על שבלה כל העת במסיבת בורים
ועמי הארץ ויתחנן לפני הוד כ"ק לפטרו מעבודה קשה
זו ולהתיר לו לסחור כמו במקודם בסביבה של יהודים, אולם
הוד כ"ק אדמו"ר הזקן ענהו קשות, ויאמר לו כי כזה מצעדי
גבר כוננו, השי"ת מכוונן צעדי גבר ומי הוא אשר יאמר כי
אינו חפץ בזה, ויצוהו כי תיכף אחרי חג הסוכות יעשה
את דרכו שוב באלה המקומות שהלך בהם בכל הקיץ.

ואותו החסיד שוב עשה את דרכו מיד אחרי חג הסוכות מעבר לגבול כמקודם, ומפני שהי' השלג רב והקור גדול הוכרח הי' להתעכב כשבועים ויותר בכמה מקומות והתאכסן עם יהודים בורים, ומפני שהיו אז פגמים ממלאכתם דבר עמהם להורות להם את דיני התורה ולעורר אותם למדות טובות, והי' הצליח בידו. ובמשך החורף היו לו כמה בעלי תשובה. והסוף הי' כי כשבא לפני הוד כ"ק אדמו"ר הזקן לימי הפסח הי' כבר שמח מעבודתו והי' רואה תועלת בזה. ויתן להוד כ"ק את תרומת הצדקה.

אולם מיד אחרי חג הפסח קרא כ"ק בשם כמה אנשים אשר שלהם לפלך סמאלענסק לעירות וכפרים ע"פ הוראת החסיד רי"ז. ואת הכסף אשר נתן רי"ז להוד כ"ק הוציא על הוצאות שליחת המלמדים במקומות האלה.

לא עברו שלש שנים ובכל הפלך של סמאלענסק נוסדו שם קהלות מסודרות ברבנים שו"בים ומלמדים, בתי כנסיות ולהבדיל בתי טבילה ומוסדות של צדקה.

וכעשרים שנה אחרי כך, בשעה שפתחה ממלכת רוסיא את שערי מדינתה הפנימית בשנת תקנ"ד, אחרי חלוקת פולין, אשר כל מדינת ליטא, פולין, וואהלין ופאדאליע נפלו בתוכה ונספחו לרוסיא, היו היוצאים ממקומות האלה לרוסיא, מוצאים שם קהלות קטנות שהי' להם סדר יפה עם רבנים שוחטים ומלמדים, שהפליאו אותם במצב המוסרי שלהם. וככה פעל כ"ק האדמו"ר הזקן במשך של עשרים שנה בשילוח צירים ושלותים מיוחדים לרוסיא הפנימית ללמוד תורה עם אחינו בני ישראל וביחוד פעל הרבה בעשר השנים החל משנת תקמ"ג עד תקנ"ג.

קמ"ה זו החדש

ושיטה זו נמשכה גם ע"י בנו כ"ק אדמו"ר האמצעי בדורו
וע"י נכדו כ"ק אדמו"ר הצ"צ בדורו. והנה נביא פה קטעים
אחדים מרשימותיו של כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע המספרים אודות עבודתו של כ"ק אדמו"ר הצ"צ.
וזה לשונו:

„כשתים עשרה שנה, תקפ"ז — צ"ט, עסק הוד כ"ק
אדמו"ר (בעל צמח צדק) בחריצות גדולה בעסקנות הכלל,
בעניני כללה, בעניני הגנה על ילדי ישראל מהחוטפים
והסוגרותם במקומות בטוחים, עזר מוסרי להקנטוניסטים והי
עובדים בצבא, עזרה לבני תורה אשר בישיבות והכוללים, באין
מפריע מצד המנגדים או המשכילים ברוסיא".
עיד שם:

„מיד בשנת תקפ"ז כשהלשינו את — חותנו — הוד כ"ק
אדמו"ר האמצעי ונצטוה לבא לוויטעבסק הכנים כ"ק אדמו"ר
הרה"ק בעל צמח צדק עצמו בעסקנות הכלל. כן מסר את
עצמו לתעמולה בעד עבודת אדמה בפלכי וויטעבסק ומינסק,
ושלח חמשה צירים למקומות שונות. הוא שלח את ר' הלל
מפאריטש להמושבות של הפלך הערסאן, והי' מתעכב שמה מדי
שנה בשנה במשך חדשי הקיץ. ומלבד השפעתו על יושבי
המושבות בעניני תורה ויראת שמים, בדרכי החסידות, הנת
היתה השפעתו מרובה עליהם בעניני הנהגה באהבה ובאחות
ובמדות טובות".

„הוד כ"ק אדמו"ר הצ"צ התענין באלה שגלקחו לעבוד
בצבא וסידר אשר במקומות כינוס פלוגות היהודים יהיו
אנשים מיוחדים שיתענינו במצבם המוסרי של העובדים בצבא,
לעודדם ולחזקם בשמירת המצות ואשר לא יכלו בכח ההמרה
ח"ו אטר מרשו לרגלם".

משימת עסקנות הכלל הללו יהיו ג"כ נשיאי הב"ד בהי
 דורות שבאו אחרי כן. ככה התנהג כ"ק אומ"ד מהר"ש וכו'
 אדמו"ר ר' שלום זובצ' / וככה התנהג כ"ק אדמו"ר
 יוסף יצחק זצוקלי"ה בבג"מ זי"ע, ובדרך זה הילך עתה
 שגאודסקי שלי יא. ותה הדרך שקבעו להם כל נשיאי
 הב"ד מאז. הדרך של תורה ומעשים טובים, לימוד התורה
 ועבודת המסירות יחד עם עסקנות לטובת הכלל. ועסקנות
 זו הרתה משמע: עסקנות בעד הגוף, כלומר, בעד המצב
 מצב החומרי של אחב"י, ועסקנות בעד הנפש, להרים את
 הנשמה הישראלית מעלה מעלה.

חר"מ
 לבי"ח

חסידות הב"ד אינה ענין של מפלגה המצמצמת עצמה
 רק לחסידו הב"ד. הנועת העבודה של חסידו הב"ד מתפשטת
 ושייכת לכל שדרות אחב"י בכל מקום שהם. חסידות זו דו"ר
 אגת המיד שלא תשתכח תורה מישראי, תורה ביראת שמים,
 וישי"ב ומיסדות החברה בתי תורה, ישיבות ובתי הלמוד
 היתה לכל גבינות יערה.

וכן הגנו בענין להתקופה בעסקנות הב"ד של הרבנות
 ד"ר יע"ש יין יתה: נוטצ'א ברומ'א שהי לאפעל גוזל
 א"י זי"ע י' עמורה ספרדית לחם, ומתנהגים באופן
 יורן מיתח מאוניו בני ישראל האשכנזים, כמו שיתבאר
 בכתב הבא.

X

רע"א

תמונת פ"ק אדמו"ר מהורש"ב ג"ע

פרק ה.

הפעולה החינוכית של חב"ד בין נדחי ישראל
ע"י כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

בהפרקים הקודמים כבר הראינו כי מיסודי עבודת נשיאי
חב"ד הי' להרים את המצב הרוחני והמוסרי של היהודים
בכל מקום שהם וגם שלא להזניח את המצב החומרי רק
להיטיב את שניהם באופן שיהי' מזון לנפש וגם מזון לגוף
ממש.

לבד עבודתם הק' בהעמקת והרחבת תורת החסידות
של הבעל שם טוב נ"ע והפצתה בין אצילי הרוח של אהב"י.
הנה בעיקר העקרים מסרו נפשם כל נשיאי חב"ד שלא
תשתכח תורה מישראל. ועשו כל מה שעשו במטרה אחת.
להרבות בישיבות ובתי תלמוד תורה. להרביץ תורה ברבים.
ולנטוע בכל קהלות ישראל מורים ומדריכים אנשי יראי ה'
בתור רבנים, מגידים שוחטים ומלמדים. ובאמת נוכל לאמר
כעת בפה מדא בנוסח התלמודי: ברם זכרו את נשיאי חב"ד
לטוב, כי אלמלא הם היתה נשכחת תורה מישראל, ביחוד
במקומות שהיו שם היהודים במספר קטן מאד בלי מורה
דרך ובלי כל מנהיג שיורו להם מה לעשות ומה שלא לעשות.
מה כשר ומה טריפה, מה אסור ומה מותר.

והנה בדרך זה של נשיאי חב"ד הלך ג"כ כ"ק אדמו"ר
ד' שלום דובער זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שהשקיע כחות
גדולים ומסר עצמו הרבה לעניני החינוך בשילוח צירים
ומשולחים למטרה זו בכל קצוי המדינה.

הורה ברבים, ולהציל את ילדיהם ולקרנם לתורה ויר"ש.
 אי נמשכו אחריהם ויעזרו להם בעבודת הקודש בכל האפשרות.
 כיחוד פעל עליהם רושם אדיר כאשר צירי חב"ד בארו
 להם שתכלית חפצם ורצונם הוא להקים להם מורים ומד-
 ריכים משלהם. כי תכנית עבודתם הוא להקים להם בתי
 ספר לרבנים ולמורים, לשתתפים וחוגים, ובניהם הצעירים
 אשר ילמדו שמה, יגדלו והיו מנהיגיהם ומדריכיהם.
 דבר זה מצא חן רב בעיניהם, ויעריכו את גדול
 התועלת שתצמח מזה, ויעזרו לאנשי חב"ד להקים בתי תלמוד
 תורה וישיבות, וישלחו את בניהם לבתי החינוך האלה,
 ויחזיקו אותם בגופם ובמאדם, ושם חב"ד הי' לגאון ולתפארת
 בין כל יהודי הערים האלה.

אולם עיקר העיקרים בחינוך בני ישראל בלימוד התורה
 וקיום המצוות, הדגישו נשיאי חב"ד, שיהי' במסורת אבות.
 כלי שום שמץ דופי של שינויים מחידושי הזמן, מאותם
 הרוחות השונות שהתחילו לנשב בעולם והחירו, לדאבונו,
 גם בין כותלי בית המדרש.
 הם — נשיאי חב"ד — השתדלו ~~פלי-חדי-נפגם~~ אשר
 החדרים והישיבות יהיו על רום טהרת הקודש. כי ילמדו
 עם הילדים והנערים תורה תמימה כמסירתה ונתינתה מפיני
 ולא יעשו את התורה פלסטר, הי'.

ונביא בזה קטעים ממכתב כ"ק אדמו"ר ר' שלום דו-
 בער זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ששלח לאה"ק ת"ו, ביום ג'
 אלול, תרס"ט, במחאה ואזהרה גדולה נגד הסדרים והתיקונים
 החדשים, שהתחילו אחרים להנהיג במוסדי התורה, וז"ל:
 "... והוא והנהגה הביא לנו אנשים עבריים-חופשי-שפת-
 עמית-סדר-חדש-ודרכים-חדשים-אין-פיהם-לא-אלף-ולא-בגמ-

X X

כ"ט
 כ"ט
 כ"ט

ע"י רב' ס' א' ז

לא תורה מן השמים ולא ספרים נעלים, כי אם הברות
 וצפופים אחרים ואיזה ספרים ולקוטים, וכבר מיד יודע
 הילך לקרוא ולכתוב ולדבר עברית בבת אחת, והרי לכם
 עינים נפנים בשעה קלה פאלה ופאלה מרבים הם העם
 המתחדשים המהרסים, שונאי הדת ורומסי הקודש לדבר
 על לב האבות וביותר על לב האמהות, שלכן רך ודעתן
 קלה ונזחה אחרי החדשות, עד שהם נפתים למסור את
 ילדיהן לתופת... (A)

הנסיון הראה, כי אם אין משרשים בלב הילד בעודו
 רך ותמים אור קדושת התורה וכו' וכו'... תקוה רחוקה
 היא שילך בדרך טובה, ומי האיש החפץ בחיי בנו להכשירו
 ולהעמידו על דרך האמת, ינוע לברוח לנפשו מהדרכים
 החדשים אשר לא שערום אבותינו."

ולהלל:

מי יוכל לעצור ברוחו בפרוע פרעות כהיהדות, את
 התורה הקדושה סרטו וקטעו קטעים קטעים. היא התורה
 נשמת העם ורוח אפינו, אשר כאשר לנגוע בנקודה אחת
 ממה מסרו אבותינו עצמם לטבח המונים, המונים בשמחה
 וגבורת לב אדירה וקדושה, הנה עתה יעשו בה נקמות כסנחריב
 במקדשי א"ל וכו' וכו'... X

כן אנו רואים את כ"ק אדמו"ר ר' שלום דובער וצוקלצה
 נבג"מ זי"ע לוחם נגד הנועת הרעפארם רשינוי בדת שאהיו
 בה הונגם ידועים. הנביא בזה קיצור מהמכתב ששלח בחדש
 בה חונים ידועים מלשאל, הנביא בזה קיצור מהמכתב ששלח בחדש
 בחדש מנחם אב תרס"ז אודות הנהגה הזאת שרעפארם שמה,
 לאמר: X

150
 210521
 210521
 210521

ולכן הוא מציע כי —

«ראשית דבר הוא, שבכל עיר ועיר יתאגדו ויתאחדו היראים תחת «דגל יהודים», «יהודים בעו פארטיינע» (כלומר, יהודים בלי שום שייכות לאיזה מפלגה), ויהיו כולם כאיש אחד בדעה אחת ובלב אחד לאביהם שבשמים. עוב יעזב כל אחי ואחד את ישותו ומציאותו וכל דבר המונע ומנגד אל האחדות, כי בנפשנו הוא, וכל הנכשות מתאימות המה ואין בהם שום פירוד והתהלקות כלל, כמ"ש ויחן ישראל, כלם כאיש אחד... איש את רעהו יעזרה, איש את רעהו יחזק, כל אחד ואחד צריך להראות כעת את יהדותו ביתר שאת מלפנים, הן בעצמו והן בהנוגע אל הכלל. התקוששו וקושו, כדרשת חז"ל, ויחד ישתדלו ויתאמצו לחזק בדקי העיר בנוגע אל היהדות, כמו בשמירת שבת, במשרות הבשר, בטהרת המקור וכה"ג, ובעתים קרובים וקבועים יתאספו יחד להתייעץ בכל הענינים ולעשות החלטות מוחלטות שיבואו לפועל ע"י אנשים הנבחרים מאתם. ההתאגדות וההתועדות התמידי דית היא המחזקת כל דבר, וכינוס ליראים הנגזר להם והנאה לעולם.

שנית לחזק בנין התלמוד תורה ולימוד תינוקות של בית רבן, ושיהיו על הדרך הישן הדרך הרצוי והמקובל מגדולי הראשונים נ"ע. בלי שום נגיעה אפי' במקצת, וכמארז"ל ע"פ אל תגעו במשיחי, אלה תינוקות של בית רבן. לימוד הנערים היא יסוד היהדות בדור הבא.

וכה אנו רואים דור אחר דור אשר נשיאי הב"ד מושכים הלאה השושילתא דדהבא בעבודתם הק' בהרבצת תורה, תורה

תמימה ביראת שמים. באופן שנמסר לנו ע"י אבותינו, ~~בלי~~
שום חדשות. הם הם שעמדו בראש התנועה הקדושה לבצר
ולחזק את בדקי בית ישראל בכל מקצועות היהדות. ועמדו
בתוקף מבלי הת נגד כל המונעים ומעכבים, כפי שבא בביטוי
חזק יותר בדברי ימי חייו של כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק
וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כמו שנבאר בפרק הבא.

פרק ה.

מלחמות ה' של כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק
וזוקלה"ה נבג"מ זי"ע

כמו שראינו בפרקים הקודמים אשר נשיא חב"ד, כל אחד בדורו, היו עסוקים להושיע את ישראל בין בחומר ובין ברוח, כן המשיך את שלשלת הנהג כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק זוקלה"ה נבג"מ זי"ע, משעה שנבחר לממלא מקום אבותי הק' ועלה על כסא הנשיאות של חב"ד.

אולם לא יהי הדבר נכון אם נאמר שכ"ק אדמו"ר הרב ר' יוסף יצחק התחיל בעסקנות צבורית אך ורק אחרי שעלה על כסא הנשיאות, כי עוד בהיותו בן חמשה עשר שנה, — בשנת תרנ"ה, כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק נולד י"ב תמוז שנת חר"ם — כבר רואים אנו אותו עוסק בעניני הצבור בתור מזכירו הפרטי של כ"ק אביו אדמו"ר מהרש"ב ז"ע. ובהיותו בן י"ח שנה, בשנת תרנ"ה, אחר גטוואני, כבר הוא יושב ראש ומנהל בישיבות תומכי תמימים.

בשנת תרס"א נוסע בשליחות אביו הק' לכמה עיירות, כגון לווינא, לודא, קעניגסבערג ועוד, כדי להוציא לפועל את רעיונו להקים בית אריגה גדול בעיר דובראָוואַ ~~בגין~~ ~~המלך~~ ~~ובערת~~ ~~דנשירים~~ ~~הידועים~~ ~~המלכים~~ ~~הזהים~~ ר' יעקב ור' אליעזר כגליקאוו הוקם בית הדפוס אריגה גדול בעיר דובראָוואַ במחוז מאהליות ע"י ג'ון סקור ש כדגסא לשתי אלפים יוזרים.

פעם אחת, ביום ב' ניסן, יום החילולא של אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ז"ע, בלא ג' אנשים מהמשטעקא לבית הכנ"ס שבו התפלל, בכדי לאסרו כ"ק אדמו"ר לא שם לבו אליהם והתפלל כמקודם. אהרי אשר גמר התפלה אמר להם, כי אם רוצים לאסרו ילך עמכם. הם הרבילוהו אל בית הבולשת ושמה דברו אתו קשות, יאמר הנה פה ישיבה והראש שלהם אמר לו: הראית את קפת הישיבה הזו? דבר זה סתם את ביהם של כמה אנשים חוקים, ועשה אתם לשנות את טעמם, על זה ענה כ"ק אדמו"ר: אפשר מאד שיקפם הישיבה, הנה טנה את טעמם ואת דעתם של הרבה שהיו להם כמה אלהיות, אבל רק עולם אחד, אבל לי יש רק אלקים אחד ושני עולמות, אינני ירא את זה.

אמב אקורציוס קיון אקלח

אקלח

אקלח

בשנת תרצ"ד, הוכרח מצד הלשנת היעווסקעקס, לעזוב את עיר מושבו דוסטוב צ"נ דו"ק והעתיק את דירתו לפי טרבורג, שם יסד מרכז עבודתו הציבורית, ושלה צירים ומשולחים בכל מרחבי המדינה ליסד חדרים וישיבות, החזיק ביד רבנים ושוב"ים ומגידו שיעורים ויסד בתי טבילה בהרבה עיירות. באותו זמן יסד ישיבה חדשה במדינת בור סארא, ושלה שמה מורים ומדריכים שיעשו דרכיהם בצנעה לבל השלוט בהם עינא ביטא של היעווסקעקס, כן יסד ועד מיוחד לעזור לעובדים במלאכת יד שיוכלו לשמור את השבת.

א

א

אמנם, לא אשמינם בעבודתו רק במדינת רוסיה אלא בא ג"כ בבתובים עם חסידיו ומעריציו במדינות הויל ועוד, אותם לייסד ישיבות "תומכי תמימים" בארצותיהם הם, אבעת הוויא מייסד ג"כ אגודת חסידו הבי"ד בארצות הברית וקנדה.

א

אמאסכה האשית עקרה
 קיאוצ אאבי האורציוס
 קאאשלה
 תדכי אעלמ קדאשעקס
 קאאשלה איהו ציוס/היו ציוס
 קאאשלה אעלמ אעלמ

מובן הדבר אשר כל העבודה הלזו היתה נעשית בצנעה
 ובחשאי, כי כל הדרסים היו בסכנה גדולה מצד הרשעות
 של מחרפי א"ל ומחריבי הדת, ה"יעווסעקים" ימ"ש. אבל
 במשך איזה שנים, הנה ריבוי הפעולות הטובות ביסוד ישי
 בות וחדרים ושאר מוסדי התורה ~~עד~~ שכללות המצב של
 היהדות בערים ועיירות לבשה צורה אחרת לגמרי, נתוודעו
 מזה ה"יעווסעקים", והלשינו את כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק
 ג"ע לפני הממשלה הסוביטית בתור "קונטר-רעוואלוציאנער".
 כלומר, שהתעמולה שעושה בחיזוק הדת הוא נגד חוקי הממ
 שלת, וביום ט"ו סיון, בשנת תרפ"ז נאסר כ"ק אדמו"ר
 במאסה היותר קשה, שפאליערנא" בפעטערבורג.

קק"א
 זכה
 קק"א
 הלאסוק
 X
 X
 X

וקק"א

ופא

ראשי היעווסעקים, שהיו כולם מאחינו בני ישראל,
 לקיים מה שנאמר "מהרסיך ומחריבך ממך יצאו", רצו לעקור
 ח"ו את כל היהדות, והם ידעו אשר כל יסוד היהדות
 ברוסיא הוא הרבי שניאורסאהן מליובאוויטש, אשר מנהל
 תעמולה בשביל חיזוק הדת ואינו מפחד מכל הסכנות הכרו
 בות בזה, וע"כ החליטו להסיר את כ"ק אדמו"ר מן הדרך,
 אז היו חיו של כ"ק אדמו"ר באמת בסכנה גדולה.
 במאסר שפאליערנא שמו אותו בחדר צר, ועשו לו עינויים
 קשים ומרים, ולבסוף דנו אותו למשפט מות. אמנם הודות
 לרחמי שמים נפל כחד כבוד הדרת קדשו עליהם, ואחרי
 רוב השתדלות מצד אנשי שם ידועים במדינות אירופא
 המערבית שהשפיעו על ראשי הממשלה הסוביטית, הנה
 לא יכלו להוציא את מזימתם הרעה לפועל והחליפו את
 משפט המות לשלוח וגירוש על ג' שנים לעיר קאסטראצמ
 ברוסיא הצפונית. אכן ידידיו ומעריציו בחו"ל לא שקטו
 ולא גחו ובעזרת השתדלות בעלי השפעה ממדינות חו"ל,

עצ / או אטען

הצליח ה' ביום זביוס י"ב תמוז, יום הולדת של כ"ק אדמו"ר, חופשה ניתנה לו ויצא לחירות. אולם הוכרה לעובד יחד עם בני משפחתו את אי"ן רוסיא ובתחלת שנת תרפ"ח התישב במדינת לאטוויא בעיר ריגא.

עד כמה לא ירא כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק י"ע מהאנשים הרשעים האלה אנשי היעוועקציע. כמה לא חרד לגפשו בשעה שהי' דורש ברבים למען הרבנת תורה, נוכל להכיר ממכתב* אחד הרבנים העסקנים בימים ההם ברוסיא שנותן מושג קצת על הסכנה הגדולה שרחפה על ראש כ"ק אדמו"ר בשעה שדרש ברבים ובפומבי על דבר החוקת התורה והחיוק הדת. והננו מעתיקים אותו בקצור:

הי' שנים אחדות אשר בלדשי שבט אי"ת הונד משקב לקולל נגנבתי דרישת צרכי הפסק בענין מוסקבה.

לפניתי התפסי בהחלטת ענה מצעפת. באתי למוסקבה בסוף אדר א'. מר פוקס א. ל. (מי שהי' יושב ראש הקהלה) סיכר לי אשר בהיות כ"ק אדמו"ר בתחלת אדר א' במוסקבה קראוהו למוסד "ג. פ. או"י" ושאלוהו: האמת הדבר אשר הרבי שניאורסאהן הוא במוסקבה וקיבץ סכום גדול בשביל החוקת מוסדי הדת... והרגו מאות צעירים להחזיק מוסדי דת הי'ודים בכל מרחבי המדינה, והרבה מאות אלפים חרדים בלי הדל הם הי'ודים גם מתנגדים נשמעים לו ומכבדים אותו.

* המכתב הזה נדפס ב"התחמים" חוברת ז' ובקונטרס פורים חשי"א (קונטרס פ"ט) בסופו.

א"י א"י
א"י א"י
א"י א"י

א"י א"י
א"י א"י
א"י א"י

לטגנון הדבור הבין, כי חברי הג. פ. או המרכזי מעיינים
 זימים ההם אדות הרבי, וכי המצב רציני, ויען להם: את הרבי
 שניאורסקהן מכיר הוא בטוב זה רבות בשנים בתור מת-
 עניין ועסקן כללי לטובת היהדות. הכיר את אביו הרבי ש.
 הידוע, אשר נטל חלק בראש כל עבודה צבורית... אבל
 אם באמת הוא תומך גם עתה במוסדי הדת איננו יודע.
 אבל שום עולה נגד החק לא תמצאו במפעלו. אמנם יודע
 אני אשר הוא במוסקבה, אבל מטרת בואו בעולם ממני.
 כשבאתי לביתי... קראתי את אחד ממקורבי הרבי
 וארדיעהו הכל... ויעצתיו אשר עוד בלילה זו יסע הרבי
 לביתו.

למחר ביום שני פגשתי בהאיש מקורבו של הרבי.
 שאלתי האם נסע הרבי, ויענני בשפה רפה. והבנתי כי
 עצתי לא נעשתה. ואצטער על זה.

ביום החמישי לפנות ערב, בהלכי עם מכירי ראינו
 והנה בית הכנסת הליובאוויטשי מואר בנרות רבים. הבית
 מלא מפה אל פה, ועם רב שלא יכלו לכנס עומד במבוא
 ועל השליבות. ונשאל: מה זאת? ויאמרו, כי הרבי מליד-
 באוויטש דורש על הבימה... בשמעי רעד עבר בכל גופי...
 בבית הכנסת ראיתי אנשים אחדים שעוררו בו חשד אשר
 מרגלים הם.

אחר שביע בפגשתי עם מר ליטוואקצוו — ראש היעור
 סעקציא, וישוחח אתי... ובתוך דבריו התאונן לפני על
 הרבי שניאורסקהן אשר ארגן את "כלי הקודש" רבנים,
 שוחטים, מלמדים וראשי ישיבות בכל מרחבי המדינה ומחזיק
 אותם ואת מוסדי הדת, בתי טבילה, בתי כנסיות עם מגידי
 שיעורים, הדרים ומלמדים.

הרבי יוסף הקלע ארנסן
 האלמן
 נפטר על שארית הפליטה
 אויב ארנסן
 (בית המדרש) קהילת קהילת ישיבת
 (בית המדרש) קהילת קהילת ישיבת

בכל פנות שאנו פונים — אמר לי — לא רק ברוסיה
הלבנה, כי אם גם ברוסיה הקטנה או רוסיה הפנימית, וגם
בפינות רחוקות, כמו בגרוזיא וטורקיסטאן, גם שם נמצאו
ציריו של הרבי שניאורסאהן להחזיק מוסדי הדת. ויספר
לי ביחוד אודות הפעולה של הסידות הב"ד על יהודי גרוז
זיא...".

זה אה"ק

6.

מזה אנו רואים עד כמה מסה כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע את נפשו לפפוח התורה ועד כמה
סיכן את עצמו בשעה שהי' ברור לפניו שהתורה והיהדות
דורשים זאת ממנו. כי הרמת קרן התורה וקרן ישראל היו
כל מטרתו בחייו. ולא ירא ולא הת מפני הרשעים היעושים
סעקים האלה.

בבואו לריגא — בשנת תרפ"ח — הרחיב כ"ק אדמו"ר
מהוריי"צ נ"ע את חוג עבודתו הציבורית, כי עתה בישבו
במדינות ההפשיות נפתח לפניו כר נרחב לעבודה ותעמולה
בעניני היוזק היהדות באין מכריע. הוא מיסד ישיבה בריגא
ומעורר את תשומת לבם של עסקני ישראל בכל המדינות
לבוא בהצלה ועזרה להיהדות החרדית ברוסיה. בשנות תרפ"ח
— תר"ץ עושה הרבה מסעות בנידון זה הנוסע לאשכנז,
צרפת, אה"ק ולמדינות אמעריקא, ומצליח להושיט עזרה
ליהודי רוסיה בענינים שונים ~~האין מיסד גם כן~~
מוסדות תורה ומוסדות צדקה והסד להיהודים במדינות ההם.
בשנת תרצ"ד מעתיק מושבו לזוארשא בפולין המדינה.
בין שאר פעולותיו הנשגבות בזמן ההוא הנחו מיסד מחלקות
ישיבות תומכי תמימים בכמה עיירות בפולין ומניח היסוד
לאגודת חב"ד העולמית.

ו'א'ג
 ו'א'ב
 ו'א'א
 ו'א'ז
 ו'א'ח
 ו'א'ט
 ו'א'י
 ו'א'י'

בפרוץ המלחמה בשלהי קיץ תרצ"ט הוכרח לעזוב מדינת פולין ואחרי רוב טלטולים וסכנות ~~הוא~~ בא עם בני משפחתו לארצות הברית בעיר ניו־ארק בתחלת אדר שני ת"ש.

בפרט ומצרות ישראל בכלל שנגע עד לבו, אבל מבלי הבט על בריאותו התחיל ~~ל~~ תיכף להתעסק בהצלת תלמידיו ~~שיוצאים~~ ומייסד הישיבה המרכזית תומכי תמימים בברוקלין עם הרבה סניפים בערי השדה. אחרי שנתיים מייסד ~~ג"כ~~ ישיבה תומכי תמימים עם מכינות בעיר מאנטרעאל קאנאדא. במשך ימי שבתו באמעריקא עשר שנים עד ליום הפתלי קותו, יו"ד שבט תש"א עשה ופעל גדולות ונצורות בחינוך היהדות, ביסוד ישיבות ~~א"ת~~ ושאר מוסדי התורה, עד שיכולים לומר בפה מלא, שמדינת אמעריקא לבשה צורה חדשה לגמרי במצב היהדות ולימוד התורה. ~~א~~כן עסק הרבה בהצלת ישראל, בין פעולותיו הכי נשגבות נחשבים ~~החפצות~~; מחנה ישראל, לחינוך תורה, עבודה וגמ"ח. מרכז לעניני חינוך, שעוסק בהכנתם ואפגנמם. עונגם להתטבת המצב החינוכי-החובבי בחיפה-בתי-ספר-המודרנה-לעברית-והעברית. אירגון בתי ספר לנצרות "בית רבקה" ו"בית שרה", ועוד.

אחרי המלחמה בשנת תש"ה כשאח"כ הפליטים באירופא היו שרוים בצער ויגון וקול צעקת עזרה נשמע בחוצות היהודים יסר כ"ק אדמו"ר לשבת, "עזרת פליטים וסיפורם" וז' מחלקת בפאריז, ומינה את תלמידו החשוב והכי נעלה וממלא בתו"ו ועסקו נמרץ הרב ר' בנימין גורדזקי למנהל והא כחו באירופא. בעבודת זו השקיע כ"ק אדמו"ר מרץ כחותיו ובהאמצעים גדולים הצליח, ע"ל להציל חלק גדול מתלמידיו והסידיו וחתם יהודים חרדים ממדינת רוסיא. מדין, ליטא

ו'א'ז
 ו'א'ח
 ו'א'ט
 ו'א'י
 ו'א'י'

ו'א'ז
 ו'א'ח
 ו'א'ט
 ו'א'י
 ו'א'י'

ו'א'ז
 ו'א'ח
 ו'א'ט
 ו'א'י
 ו'א'י'

כ' מנחם אב תשנ"א

שפאורסאהן

הנשיא העכשוי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, הוא מיוצאי הלציו — דור חמישי — בן אחר בן של כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא ר' מנחם מענדל בעל ה"צמח צדק", נכד כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע, ~~הוא~~ גאון אדיר בכל מקצועות התורה בנגלה ונסתר, והוא כמו נשיאי חב"ד שקדמו לו ממשיך את עבודת הקודש לדאוג בעד כלל ישראל בין בעד מצבו הרוחני ובין בעד מצבו החומרי, ובעניני חינוך של הדור הצעיר בפרט. ותהלה לא"ל, אנו רואים הצלחה מרובה במפעל ידיו והיהדות החרדית בכל קצוי תבל, מלאה תקוה, כי בעזרת השם יתברך, יעלה ביד כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן, על ידי התמסרותו הקדושה שיתרומם קרן התורה והיהדות בכל העולם.

...

ותה

סוף דבר — שיטת חב"ד היא שיטת הצלת ישראל בכל אתר ואתר. והצלחה זו משמעותן לא רק רוחניות לחוד ולא רק גשמיות לחוד, כי אם שניהם יחד, כי כשם שאין בעולם הזה חומר בלי נשמה ואין נשמה בלי חומר, כי אם שניהם הולכים שלובים יחד, כך התשועה וההצלחה צריכה להיות לשניהם. ונשיאי חב"ד, מאז ועד היום עושים ומעשים להושיט יד של תשועה לאחיהם הקרובים והרחוקים. להרים את קרן ישראל וקרן התורה וקידוש שם שמים, כי "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא הד".

מענה לשאלה שהכניס הרה"ח וכו' התמים הר"ר אהרן חיטריק ע"ה. נדפס בספרו על תניא עמ' תקלט.

מצורף פה שאלה לפרק כט

בתניא פכ"ט: "וכמאמר הלל הזקן לתלמידיו כשהיה הולך לאכול הי' אומר שהוא הולך לגמול חסד עם העלובה ועניה הוא גופו כי כמו זר נחשב אצלו".

שאלה: בויק"ר פל"ד, ג: זה הלל הזקן כו' לגמול חסד עם הדין אכסניא בגו ביתא כו' והדין נפשא עלובתא לאו אכסניא הוא בגו ביתא יומא דין היא הכא למחר לית היא הכא.

ומלשון זה משמע, ש"עלובתא" קאי על הנפש, שהנפש היא אכסניא ואורח אצל הגוף (ביתא). ובאוה"ת משפטים ע' א'קנח מביא מדרש זה ומסיק שם: "שהנפש (היינו נפש האלקית) נקראה אורח לגבי הנה"ב והגוף שהם כמו בעה"ב".

ואיך מתאים זה עם מ"ש בתניא.

לחפש בהר"ד שכמדומה מכבר הי' מדובר בזה.

בכל אופן הרי כאן מקדים – שבצדיקים הנשמה היא האדם (ל"ת להאריז"ל בראשית. ועוד – ועפ"ז מוכרח הפי' שבתניא).

ואולי יש לתווד דבתניא – כשהי' במצב דאמירתו אם אני כאן הכל כאן (סוכה

ובויק"ר – במצב דאמירתו כשאני לעצמי מה אני (אבות

– משנה דהוראתות לרבים דאז שייך לרבים.

הגהות על הרש"י מש"פ משפטים תש"מ. להעיר שנדפס בשיחות קודש בלי חלק ממהגהות! נדפס לאח"כ (בשילוב עם שיחת ש"פ תרומה תש"מ) בלקו"ש חלק לו שיחה ב לפרשת משפטים.

ב"ה

א) בס"ה – הוקשה: ע"פ הפי' שהבן חמש מבין מעצמו ש"אביב" הוא מלשון "אב" – "ק"ק לומר דבמשפטים הפי' דאביב לשון אב בא כשני ובפ' בא הוא פשוט כ"כ שאין רש"י מזכירו –

ולא תפסנו, כי "כמובן" – השמיטו בפרש"י תיבת "לשון" והולידו הקושיא.

בפ' בא הרי זה שהבן חמש מבין מעצמו ש"אביב" הוא מלשון "אב" בא בהמשך למ"ש לפנ"ז – "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה", וא"כ מובן ש"חודש האביב" מלשון "אב" פי' – "אב וראשון" לחדשים?

אבל בפ' משפטים אפילו אם הוא מבין מעצמו ש"אביב" הוא מלשון "אב" עדיין צריך הסבר לאיזה דבר הרי"ז "אב וראשון" – ולכן הוצרך רש"י ?! לפרש שם שהוא "דאביב לשון אב בכור וראשון לבשל פירות, ותיבת "אב" הוא בתור קשר וממוצע לתיבת בכור וראשון" (כמ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א לוואלדמאן שי').

ב) בס"ה – אם כי ספק הוא אפילו בנוגע להתראת נאמר שמכת בכורות ומכת חושך לא שמשו חודש – נשאת חודש דארבה וג' שבועות (דהתראה) וג' ימים דחושך ויום (או ג' שבועות דהתראת בכורות) ומשהו בין הזמן ד"השעורה אביב" עד יציאת בני"י ממצרים ("בחודש האביב") – ולכאורה אין זה כ"כ זמן, ואולי הוא עדיין חודש האביב?!

ג) עדיין לא נתבאר (שאלה הב') מדוע רש"י מפרש ב' פי' (או פי' א' עם תוס' ביאור) ב"חודש האביב" (בפ' משפטים).

גם: למה לא סמך רש"י בפ' משפטים עמ"ש לפנ"ז בס"פ וארא. ובפרט שזהו אותו הפי' – "אביב" מלשון "אביה".

כיון שנתמלאה באיבי' (באמצע ניסן) – למה מחכים חמשים יום עד הקציר? ! ולכן מוסיף שהוא רק? הראשון?

לאחר כ' שנים לימוד צריך לשאלני עד"ז? !

הסגנון מוזר והשמטתי רק המוכרח ביותר

הס' איז דאך רגיל אפּלערנען אן ענין אין פירוש רש"י אויף פרשת השבוע.

27
החודש האביב
הוא

בס"ד.

א. ס'איז דאך רגיל אפּלערנען אן ענין אין פירוש רש"י אויף פרשת השבוע.

אויף "חודש האביב" (פרשתנו כג, טו) איז רש"י מפרש דעם טעם פארוואס דאס ווערט אנגערופן "אביב": "שהתבואה מתמלאת בו באביב". דאס מיינט אז דאס איז דער זמן וואס דעמולט פילן זיך אן די שבולות תבואה ("אביב") מיט די גרעינים, און דערפאר ווערט דער זמן אנגערופן "חודש האביב".

דערנאך זאגט רש"י א צווייטע זאך (אין אנדערע גירסאות שטייט אז דאס איז "לשון אחר"): "אביב לשון אב בכור וראשון לבשל פירות". וואס דאס איז אדער א תוספות ביאור אויף דעם וואס רש"י זאגט פריער, אדער דאס איז א צווייטער פירוש אין רש"י.

דארף מען פארשטיין:

(א) פריער אין סוף פ' בא (יג, ד) שטייט אויך "חודש האביב" און רש"י איז דארטן גארניט מפרש פארוואס דאס ווערט אנגערופן "חודש האביב" - איז ממ"נ: אויב דארטן פארשטייט דער בן חמש למקרא אליין פארוואס דאס הייסט "אביב" - איז פארוואס דארף דאס רש"י מפרש זיין דא, און אויב ער פארשטייט דאס ניט, האט דאס רש"י דארטן געדארפט מפרש זיין?

(ב) פארוואס זאגט רש"י צוויי פירושים אויף "אביב"? און אויב דאס איז ניט צוויי פירושים, נאר דער צווייטער ענין וואס רש"י זאגט איז א תוספות ביאור אויפן ערשטן ענין - איז פארוואס דארף מען האבן א תוספות ביאור?

(ג) אין סוף פ' בא (שם) איז רש"י מפרש פארוואס איז דער פסוק מודיע אז די אידן זיינען ארויס פון מצרים "בחודש האביב", "וכי לא היינו יודעין באיזה חודש יצאו, אלא כן אמר להם ראו חסד שגמלכם שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת לא חמה ולא צנה ולא גשמים, וכן הוא אומר (תהלים סח, ז) מוציא אסירים בכושרות, חודש שהוא כשר לצאת".

וואס דאס איז פונקט פארקערט ווי רש"י טייטשט דא אין "חודש האביב":

אין פ' בא וויל דער פסוק מודיע זיין מיט "בחודש האביב" - דעם חידוש וואס איז געווען בשעת די אידן זיינען ארויס פון מצרים - "שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת".

ד.ה. אז דאס איז נוגע נאר אן איין און איינציק מאל - ווען די אידן זיינען בפועל ארויס פון מצרים.

משא"כ אין לפרשחנו איז דער פירוש פון "חודש האביב" נוגע צו יעדן יאר אין דער צייט "שהתבואה מתמלאת בו באביב כו", און ניט נאר אין דעם זמן ווען אידן זיינען ארויס פון מצרים, נאר אין אלע זמנים אין דער תקופה פון יאר.

ואדרבה:

דאס איז ניט געווען נוגע צו די אידן בשעת זיי זיינען ארויס פון מצרים, און אויך ניט כל זמן זיי זיינען ניט אנגעקומען אין א"י, ווארום די אידן זיינען דאך ארומגעפארן און זיי האבן ניט געהאט קיינע שדות.

אפילו אז מ'וועט זאגן אז זיי האבן געהאט שדות אין מצרים אין די זמנים הפנויים וואס זיי האבן ניט געדארפט ארבעטן פאר מצרים, אדער אז שבט לוי האט געהאט שדות - איז אבער א זיכערע זאך אז זיי האבן דאס ניט ארויסגענומען פון מצרים, כמ"ש (בא יב, לט) "וגם צידה לא עשו להם - בדרך", ווי רש"י טייטשט דאס.

ד.ה. אז אין פ' בא איז דער פירוש פון "בחודש האביב" נאר נוגע איין מאל - בשעת די אידן זיינען ארויס פון מצרים דעם ערשטן מאל.

משא"כ אין לפרשחנו איז דער פירוש אין "חודש האביב" בכלל ניט נוגע ווען די אידן זיינען ארויס פון מצרים, נאר דאס וועט זיין נוגע 54 יאר שפעטער (נאך דעם וואס זיי וועלן אנקומען אין א"י, און נאך "שבע שכבשו ושבע שחלקו"?)!

און די אלע דיוקים דארפן זיין פארשטאנדיק צו א בן חמש למקרא בפשטות, אן ביאורים נוספים פון אנדערע ערטער, ובפרט אז אויף די שאלות שטעלן זיך ניט מפרשי רש"י.

ב. דער ביאור אין פירוש רש"י:

"היום אתם יוצאים בחודש האביב" וואס ווערט דערציילט אין פ' בא קומט בקשר מיט דער מצוה פון תפילין (ווי ער זאגט עטליכע פסוקים ווייטער) - "והיו לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהי' תורת ה' בפיוך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים",

ד.ה. אז עס דארף זיין א שטענדיקער זכרון פון דעם ענין פון יציאת מצרים.

און ווי דער בן חמש למקרא זעט דאס בפשטות, אז מצוה תפילין איז א שטענדיקע מצוה בכל יום ויום, און בכל הזמנים - סיי אין זמן הבית, סיי אין די צייטן פון רש"י ותלמידיו, ביז אין די צייטן פון דעם בן חמש למקרא.

ד.ה. אז אין דעם זכרון פון יצי"מ וואס איז דא אין תפילין דארפן זיין צוויי פרטים: דאס דארף זיין א זכרון ~~אין~~ דעם חידוש פון יצי"מ ווי דאס איז געווען בפעם הראשונה, און דאס דארף זיין א זכרון בכל יום ויום בכל הדורות.

(2)

וואס דערפאר איז רש"י מפרש אז "בחודש האביב" וואס שטייט דא מיינט צו זאגן "ראו חסד שגמלכם שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת לא חמה ולא צנה ולא גשמים", וואס דאס איז א סימן וואס איז פארבונדן מיט דעם ~~חודש~~ פון יצי"מ ווי דאס איז געווען בפעם הראשונה, און דאס איז שייך געדיינקען בכל יום ויום.

אין

משא"כ דאס וואס "חודש האביב" איז דער זמן בשנה שהתבואה מתמלאת באביה" און דאס איז דער זמן וואס איז ראשון לבשל פירות" (ווי רש"י זאגט אין לפרשתנו) איז ניט נוגע צו יצי"מ בפעם הראשונה, ווארום ~~זיין האבן דעמולט ניט געהאט קיינע שדה, דאס נעמט צייט זיין נוגען דען אידן אין 54 יאר (כנ"ל), און דאס איז אויך ניט שייך געדיינקען בכל יום ויום בכל השנה, ווארום דאס איז א זמן בשנה וואס קומט נאר איין מאל א יאר, ווען "התבואה מתמלאת באביה".~~

13/5/15

11

דערפאר זיין ווען

ג. משא"כ אין לפרשתנו איז ניט שונקען דער ענין פון יצי"מ דארף בלייבן א זכרון בכל יום ויום ~~אין אידן~~, נאר ~~אין אידן~~ ווי יצי"מ דרינקט דען אנים אין דעם וואס איז פראווען חג הפסח פעם אחת בשנה, בניסן, ווי ער זאגט אין דעם פסוק "את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חודש האביב כי בו יצאה מצרים ולא ידא פני דיקם".

23

און אזוי ווי דער פסוק זאגט בא די אנדערע צוויי רגלים אז דאס דארף זיין אין "חג הקציר" און אין "חג האסיף" וואס דאס זיינען זמנים בשנה וואס זיינען פארבונדן מיט ~~די תפוחי הלבנה~~ ווען די תבואה וואקסט -

תפוחי הלבנה

10/4

אין חג הקציר
אין חג האסיף
אין חג המצות

איז רש"י דערפון מכריח אז דער זמן בשנה וואס ער זאגט בא חג המצות ("חודש האביב") איז אויך פארבונדן מיט ~~החג~~ התבואה בשדה, און דערפאר איז ער מפרש אז "חודש האביב" וואס שטייט בא חג המצות מיינט דער זמן "שהתבואה מתמלאת באביה, אביב לשון אב בכור וראשון לבשל פירות".

משא"כ דאס וואס "חודש האביב" איז דער "חודש שהוא כשר לצאת" (ווי רש"י זאגט אין פ' בא) איז אבער נוגע נאר בפעם הראשונה ווען די אידן זיינען ~~במצרים~~ ארויס פון מצרים, אבער דאס איז נוגע בכל יום ~~בשנה בשעת מ' געדיינקט ווי דאס~~ איז געווען בפעם הראשונה;

אין

17

17

17

ד.ה. אז אין דעם זכרון פון יצי"מ וואס איז דא אין תפילין דארף זיין צוויי פרטים: דאס דארף זיין א זכרון ~~אין דעם חידוש~~ פון יצי"מ ווי דאס איז געווען בפעם הראשונה, און דאס דארף זיין א זכרון בכל יום ויום בכל הדורות.

וואס דערפאר איז רש"י מפרש אז "בחודש האביב" וואס שטייט דא מיינט צו זאגן "ראו חסד שגמלכם שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת לא חמה ולא צנה ולא גשמים", וואס דאס איז א סימן וואס איז פארבונדן מיט דעם ~~חידוש~~ אופן פון יצי"מ ווי דאס איז געווען בפעם הראשונה, און דאס איז שייך געדיינקען בכל יום ויום.

משא"כ דאס וואס "חודש האביב" איז דער זמן בשנה "שהתבואה מתמלאת באביה" און אז דאס איז דער זמן וואס איז "ראשון לבשל פירות" (ווי רש"י זאגט בפרשתנו) – איז ניט נוגע צו יצי"מ בפעם הראשונה, ~~ווארום זיי האבן דעמאלט ניט געהאט קיינע שדות, דאס וועט ערשט זיין נוגע צו ד~~ די ~~אידן אין~~ 54 יאר (כנ"ל), און דאס איז אויך ניט שייך צו תפילין – געדיינקען בכל יום ויום בכל השנה, ווארום דאס איז א זמן בשנה וואס קומט נאר איין מאל א יאר, ווען "התבואה מתמלאת באביה".

דבר צו
אביב
אביב

- ד -

בנוגע אבער צו פראווען חג המצות פעם אחת בשנה, אין זען
ניסן - איז נוגע דער ענין פון "חודש האביב" ווי דאס איז
פארבונדן מיט א זען וואס קומט פעם אחת בשנה מדי שנה בשנה.

ד. מ'דארף נאך אבער פארשטיין פארוואס איז רש"י ניט מפרש
וואס דער טייטש פון "חודש האביב" איז אין פ' בא, כאטש ער
איז דאס מפרש אין לפרשחנו.

איז דער ביאור אין דעם:

ווען דער בן חמש למקרא זעט דעם ווארט "אביב" זען
מ'זעט אים ניט וואס דאס מיינט פארשטייט ער אליין אז דאס
איז פון דער זעלבער "אב" (א פאטער), ובדוגמא ווי מ'זאגט
"אביב", "אבינו" פון "אב" ע"ז, זאגט מען "אביב" ב"ז צ"ל

און וואס דער ענין פון אב"א איז פארשטייט ער אויך,
א אז דאס איז דער החחלה און ראשית פון א זאך, ווי ער זעט
בא זיין אייגענעם פאטער אז ער איז דער ראש המשפחה, און ער
האט קינדער און אייניקלעך, וואס זיינען אלע בון "בחי אבות",

כמילא פארשטייט ער אז ע"ז איז בנוגע צו "חודש האביב",
אז דאס איז א חודש וואס איז אן "אב", צו די אנדערע חדשים,
און ער געדענקט וואס ער האט ערשט געלערנט אין דער פרשה
אז "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" -
פארשטייט ער אז דאס איז דער "חודש האביב" וואס איז אן "אב"
און א "ראש" צו זיין גאנצע משפחה.

וואס דערפאר האט רש"י געזען מפרש דאס וואס "אביב"
מיינט, ווארום דער בן חמש וועט דאס אליין פארשטיין, זען
ער וועט אויך פארשטיין פארנואס זאגט מען דאס דאס איז
"חודש האביב", דער חודש וואס איז "ראשון הוא לכם לחדשי
השנה" ווארום דאס איז א חלק פון דעם זכרון וואס מ'דארף
האבן בכל יום ויום, אז אידן זיינען ארויס פון מצרים
"בחודש שהוא כשר לצאת", וואס דאס איז דער חודש "ראש חדשים
ראשון הוא לכם לחדשי השנה".

ה. דער ביאור איז אבער ניט אינגאנצן גלאטיק - ווארום:

ס'איז קצת קשה צו זאגן אז אין פ' בא איז דער פירוש
"אביב" מלשון "אב" אזוי פשוט ביז אז רש"י דארף דאס ניט
דערמאנען, מ'זעט אין פ' משפטים קומט דער פירוש "אביב"
לשון "אב" ערשט אלס א צווייטער ענין?

וואס דערפאר קען מען זאגן אז דער טעם פארוואס רש"י
איז ניט מפרש אין פ' בא וואס "אביב" מיינט - איז, בפשטות

אביב
אביב
אביב

אביב
אביב
אביב

אביב
אביב

ג. משא"כ בפרשתנו **רעדט זיך ניט וועגן** איז ניט נוגע ווי דער ענין פון יצי"מ דארף בלייבן א זכרון בכל יום ויום פון יצי"מ בא אידן, נאר דא איז נוגע ווי יצי"מ דריקט זיך אויס אין דעם וואס אידן פראווען יצי"מ – חג הפסח פעם אחת בשנה, ט"ז בניסן, ווי ער זאגט אין דעם פסוק "את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חודש האביב כי בו יצאת ממצרים גו'.

און אזוי ווי דער פסוק זאגט בא די אנדערע צוויי רגלים אז דאס דארף זיין אין "חג הקציר" און אין "חג האסיף" וואס דאס זיינען זמנים בשנה וואס זיינען פארבונדן מיט ענין התבואה די תקופות ווען די תבואה וואקסט –

איז רש"י דערפון מכריח אז דער זמן בשנה וואס ער זאגט בא חג המצות ("חודש האביב") איז אויך פארבונדן מיט דעם ענין התבואה בשדה, און דערפאר איז ער מפרש אז "חודש האביב" וואס שטייט בא חג המצות מיינט דעם זמן "שהתבואה מתמלאת באביה, אביב לשון אב בכור וראשון לבשל פירות".

משא"כ דאס וואס "חודש האביב" איז דער "חודש שהוא כשר לצאת" (ווי רש"י זאגט אין פ' בא) איז אדער נוגע נאר בפעם הראשונה ווען די אידן זיינען בפרעל ארויס פון מצרים, אדער – און דאס איז נוגע בכל יום ויום בשנה – תפילין – בשעת מ'געדיינקט ווי דאס יצי"מ איז געווען בפעם הראשונה;

בנוגע אבער צו פראווען חג המצות פעם אחת בשנה, ט"ז בניסן – איז נוגע דער ענין פון "חודש האביב" ווי דאס איז פארבונדן מיט א זאך ענין וואס קומט פעם אח בשנה מדי שנה בשנה.

ד. מ'דארף נאך אבער פארשטיין פארוואס איז רש"י ניט מפרש וואס דער טייטש פון "חודש האביב" אין פ' בא, כאטש ער איז דאס מפרש בפרשתנו.

איז דער ביאור אין דעם:

ווען דער בן חמש למקרא זעט דעם ווארט אביב (און מ'זאגט אים ניט וואס דאס מיינט) פארשטייט ער אליין אז דאס איז פון דערם לשון שורש "אב" (א פאטער), ובדוגמא ווי מ'זאגט "אביך", "אבינו" (שאינו שם העצם) ויתרה מזה – נח וניחוח ע"ד גודל ועוד – וכי"ב, ע"ז זאגט מען אב "אביב": פון אב.

און וואס דער ענין פון אן "אב" דא איז – פארשטייט ער אויך, * אז דאס איז דיער התחלה און ראשית פון א זאך, היי ער זעט בא זיין אייגענעם פאטער אז ער איז ראש המשפחה, און ער האט קינדער און אייניקלעך, וואס זיינען אלע פון "בתי אבות".

במילא פארשטייט ער אז ע"ז איז בנוגע צו "חודש האביב", אז דאס איז א חודש וואס איז אן "אב" וראשית צו די אנדערע חדשים, און ער געדיינקט וואס ווי ער האט ערשט געלערנט אין דער פרשה אז "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" – פארשטייט ער אז דאס איז דער "חודש האביב" וואס איז אן "אב" און א "ראש" צו זיין גאנצע משפחה.

וואס דערפאר איז דארף רש"י גארניט מפרש בפ' בא זיין וואס "אביב" מיינט, ווארום דער בן חמש וועט דאס אליין פארשטיין, און ער וועט אויך פארשטיין פארוואס זאגט מען דא אז דאס איז "חודש האביב", דער חודש וואס איז "ראשון הוא לכם לחדשי השנה" – ווארום דאס איז א טעם צו א חלק פון דעם זכרון וואס מ'דארף האבן בכל יום ויום, אז אידן זיינען ארויס פון מצרים "בחודש שהוא כשר לצאת", וואס דאס איז דער חודש וואס איז "ראש חדשים גו' ראשון הוא לכם לחדשי השנה".

ה. דער ביאור איז אבער ניט אינגאנצן גלאטיק – ווארום:

ס'איז קצת קשה צו זאגן אז אין פ' בא איז דער פירוש "אביב" מלשון "אב" אזוי פשוט ביז אז רש"י דארף דאס ניט דערמאנען, און אין פ' משפטים קומט דער פירוש "אביב" פלשון "כאב" ערשט אלס א צווייטער ענין?

וואס דערפאר קען מען זאגן אז דער טעם פארוואס רש"י איז ניט מפרש אין פ' בא וואס "אביב" מיינט – איז, בפשטות דערפאר וואס ער פארלאזט זיך אויף דעם וואס ער האט מפרש געווען לפנ"ו אין פ' וארא (ט, לא), "השעורה אביב – עמדה באביה, לשון באבי הנחל (שה"ש ו, יא)".

דערפאר וואס ער פארלאזט זיך אויף דעם וואס ער האט מפרש געווען לפנ"ז אין פ' ווארא (ט, לא), "השעורה אביב - עמדה באביה, לשון באבי הנחל (שה"ש ו, יא)".

אבער אין דעם פירוש (אז רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס ער האט געזאגט אין פ' ווארא) איז דא א "קלאץ קשיא" ~~(דאס דערפאר קומט דאס אלס א צווייטער פירוש אויף דעם וואס רש"י איז מיט מפרש דאס "אביב" מיט אין פ' בא):~~

אויס צונויף א גאנצן אונז ("יהמכה")

נאך דערויף וואס עס שטייט "השעורה אביב" זיינען נאך געווען כמה מכות, און יעדער מכה משמשת רביע חודש ושלשה חלקים הי' מעיד ומתרה בהם" (פרש"י ווארא ז, כה)) - איז עפ"ז ווי קען מען זאגן אז אידן זיינען ארויס פון מצרים "בחודש האביב" - בשעת ס' איז א דורך אזוי פיל צייט פון "השעורה אביב" ביז די אידן זיינען ארויס פון מצרים (אפילו את"ל אז מכת בכורות האט ניט משמש געווען קיין חודש, און אפשר אויך מכת חושך האט ניט משמש געווען קיין חודש)!!

אמל

ובפרט לויט דעם פירוש אין רש"י (וארא שם, לב) אז דעמולט איז אויך ~~אז~~ די "חטה" געווען "אביב" (און דאס וואס "והחטה גו' לא נכו" ~~כי אפילו חנה~~ - איז דערפאר וואס פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו").

"אפילו חנה -

וואס דערפאר איז גלאטער צו זאגן אז רש"י איז ניט מפרש אין פ' בא וואס "אביב" מיינט - דערפאר וואס ער פארלאזט זיך אז דער בן חמש למקרא וועט אליין פארשטיין אז דאס איז מלשון "אב", כנ"ל.

המאמר הראשון 1873

היום נתן (דפוס) פ' קוביאצ'קו
א"ד (ד) ז'טו ז'טו (הפ' הא') הא'
ו'טו ז'טו (א'טו) ז'טו
פ' א'טו ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו
ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו
ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו
ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו
ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו
ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו
ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו ז'טו

אבער אין דעם פירוש (אז רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס ער האט געזאגט אין פ' וארא) איז דא א "קלאץ קשיא" (וואס דערפאר קומט דאס אלס א צווייטער פירוש אויף דעם וואס רש"י איז ניט מפרש וואס "אביב" מיינט אין פ' בא):

ובפרט לויט דעם פירוש שני אין רש"י ..

המשך הסיום דאביב

והנה הנ"ל (דסמ"ך על פ"י בהושערה אביב) פשוט ? הפי' הא' ? - ?

כי אדרבא דוקא בפ"י הב' קלאץ קשיא: לאחרי והשעורה אביב היו עוד מכות אח"כ, כל מכה שמשה חדש (פרש"י וארא - אפילו את"ל שאין זה שייך בבכורות ואולי גם לא בחושך) - לפ"ז? אין זה חודש האביב - לאחרי שעבר כ"כ זמן מהושעורה אביב ובפרט להפי' ברש"י שגם החיטה הייתה כבר אביב אלא שפלאי ?

ג"ה. שאלות בד"ה קדושים מהיו. חשכ"א.

נחבאר בהקמאר וההפכא לכן עבודת הצדיקים - לעבודת הבע"ה אח"ב נחבאר
הפרק בין אחכפ"א לאתחפכא, שזהו ג"כ ההפרש בין פסח ראשון לפסח שני, שבפסח
ראשון אסור להפיק חמץ בבית, כל ענין פסח האשון הוא בחי' כי ברח העם בדרך
ההפכה, שבליק לברוח מקוץ ולצעוק אי"אפסי. משא"כ בפסח שני, חמץ ומצה עמו בבית
כי חודש אייר הוא חודש זילג, שכבה נכפך היל כל בו' וצריך לומר אפסי ואב"ג שבסכים
נדר עלי.

שאלה: אם הכוונה שאחכפ"א הוא לעבודת החשובה, ולכן פסח ראשון שהוא
בדרך בריחה מהרע, צריך לומר אי אפסי, כמאמר המגיד בענין בע"ה, ואתחפכא הו"ע
ועבודת הצדיקים, ולכן בפסח שני, אתחפכא, צריך לומר אפסי כו'?
נחבאר בענין ספח"ע שסופרים צום מה, אבל נשאר הימים שלאחריו, צריך
עדיין לברר

שאלה: (א) לאיזה ענין נאמר זה? (ב) הרי לכאורה זה דומה לאחכפ"א,
שנשאר עדיין רע וצריך לבררו, וא"כ מהו השייכות דספח"ע לחודש אייר (שנחבאר

בשיחות הקודמות, אצא אצא שניסן הנ"ע יצי"ם, ואייר ספח"ע) שהוא בחי'
אתחפכא? (א) א"א א"א - ניסן הקלילה (היינו אצא אצא וז"ל) אייר כו'
נחבאר שישראל הוא בחי' אמת וכו' ו' כשכלול סיו"ד פעמים יו"ד
הוא פעמים רבוא, שאז יבדל עם ההורה (היינו אצא אצא וז"ל) וז"ל אצא אצא וז"ל
בפסח"ע זה כי אור לענין קדוש - ספאל שנמשך ע"י החשובה, או שזה
מחי' ישראל שנמשך ע"י הצדיקים) ובחי' קדוש ישראל (שנמשך ע"י החשובה)
הוא לפעלה מבחי' ישראל? אצא אצא וז"ל ה"א אצא אצא וז"ל ה"א

(ד) נחבאר בענין החשובה שענינה לאשכנא בגופא דמלכא. - נאמר איזה
מקור על החיבה בצופא דמלכא אין זוכרים מה דז"ל עקובא תלמודא:
אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע).

צ"ע אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)
אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)
אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)
אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)

היינו אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)
אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)
אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)
אצא אצא וז"ל דעל דצ"ע וצ"ע וצ"ע (ד"ל צ"ל וצ"ע וצ"ע וצ"ע)

אותיות א-ב נתפרסמו כבר. חלק זה לא נכלל במאמר המוגה. אבל חלק מהאותיות דלקמן נכנסו להנחה כפי שנדפס בשעתו. באות ג' קשה קצה להבחין איפה בדיוק צריך ללכת כל הגהה וכו', וגם נראה שהרבי מחק את כל הענין.

ב"ה

שאלות בד"ה קדושים תהיו תשכ"א.

ג) נתבאר שישראל הוא בחי' אות ו', ובחי' ו' כשכלול מיו"ד פעמים יו"ד הוא ששים רבוא, שאז קיבלו את התורה.

שאלה: אם זה ביאור בקיצור לענין שורש ותוספת גדול ענין הבחי' קדוש ישראל שנמשך ע"י התשובה אף שרק בסוד שורש, או שזהו בחי' ישראל (שנמשך ע"י הצדיקים) ובחי' קדוש ישראל (שנמשך ע"י התשובה) הוא למעלה מבחי' ישראל? שמזה מובן גדול התוס' שבא – לאח"ז דגודל הנ"ל.

[דמספר ס"ר – הוא מספר השלם (שלכן קבלו אז התורה) אבל בעצם הוא מספר ששה (ולא עשר), דמה דישראל (ז"א) הוא ו"ק, זהו בסוד שרש (בלא התוס'). וע"ז ולאח"ז באה הברכה יוסף עליכם ככם אלף פעמים] וגודל התומ"צ והצדיקים (המביאים את התוס') והשמחה שעיי"ז. ויספן ענוים בה' (שבו ז"א באות וא"ו ששה) שמחה.

ד) נתבאר בענין התשובה שענינה לאשתאבא בגופא דמלכא. – נאמר איזה פירוש על התיבות בגופא דמלכא, אין זוכרים מה. בערך עבודת הצדיקים: מגיעים לגדולתי ולקדושתי – בערך גדולתכם וקדושתכם (ב"ר פ"צ ויק"ר קדושים ס"פ קדושים).

בס"ד.

בהשיחה משבת שמסרנו אתמול בסוף עמוד ב' כתב: דער יש הנברא ווערט פאראייניקט מיט דעם יש האמיתי, און זיי ווערן איין זאך.

בביאורו לאדהאמ"צ (מג,ג) איתא, שמציאות יש הנברא (שבכחו להיות יש שנראה כאלו הוא באמת יש ואינו מצטרך לשום מקור) הוא מיש האמיתי. וממשיך שם, שע"י גילוי הוי' בעולם בעת התפלה ("ברוך אתה ה'") נעשה מהיש הנפרד יש האמיתי. ובד"ה ולקחתם לכם תרס"א כ' שאמיתית "מציאות היש דעולמות ונבראים הוא בחי' העצמות דא"ס ממש".

ל' גאון (כלל דלקוח)
1-274 פנען זען זען
13 גאון
1-11-11-11-11
גאון

ובמ"א (ד"ה להבין ענין כתיבת ס"ת תש"ל) נתבאר שאמיתית הענין שהיש הנברא אמיתית מציאותו הוא יש האמיתי, קאי על ישראל (ובביאורו שם (בנוגע לזה שיש הנברא נעשה יש האמיתי): וכמ"כ יהי' כללות גילוי אלקות בכללות נ"י בזה העולם לע"ל), ו(גילוי) כח העצמות שבעולם אינו כח העצמות שבישראל, כי זה מה שהמציאות דעולמות הוא העצמות - הכוונה בזה היא, שהעצמות "הוא המהווה אותם. ומבלעדין אין שום מציאות כלל וכלל" (ד"ה ולקחתם שם), משא"כ בישראל - מציאותם גופא הוא, כביכול, העצמות (לקו"ש חי"ב ע' 75 בשוה"ג).

אבל בשיחה זו (שיש הנברא נעשה כולא חד עם יש האמיתי) משמע שכן הוא בנוגע לכללות עולם העשי' (וכל הנבראים שבו).

שאלה: במ"א נת' דח"ו לומר "איהו והבריאה חד" (ראה הקדמת תקו"ז ג, סע"ב). לקו"ש חכ"א ע' 443)? ואג"ל/הכוונה: "איהו וחיהו חד כו" ולא "איהו והבריאה חד" ח"ו - חזא דק מצד בחי' הגילויים; אבל מצד העצמות גם הבריאה (יש הנברא) כולא חד עם יש האמיתי. והחילוק בין עולם וישראל אולי אפ"ל: זה גופא שיש הנברא חד הוא עם יש האמיתי הוא לא לפי שענין ודרגת העולמות שייך לזה, כ"א בכח העצמות שהוא כל כל יכול ונושא הפכים (אבל מצד בחי' הגילויים - ה"ה מציאות הפכית מאלקות): משא"כ בישראל מציאותם גופא (גם מצד בחי' גילויים) הוא, כביכול, העצמות. חזא נכו"ן

מאזרחים - אין דעת נמה לא מילום צונג דענינים אין
דאגות ונע"ל
ולקו"ו האמ"א אלהם שהם אחרים אין אופנים אדם

מענה לשאלת המניחים בשיחת ש"פ חוקת תשמ"ח. תוכנו נדפס באחד מההערות להשיחה המוגהת.

בהשיחה משבת שמסרנו אתמול בסוף עמוד ב' כתב: דער יש הנברא ווערט פאראייניקט מיט דעם יש האמיתי, און זיי ווערן איין זאך.

בביאורה"ז לאדהאמ"צ (מג, ג) איתא, שמציאות יש הנברא (שבכחו להיות יש שנראה כאלו הוא באמת יש ואינו מצטרף לשום מקור) הוא מיש האמיתי. וממשך שם, שע"י גילוי הוי' בעולם בעת התפלה ("ברוך אתה ה'") נעשה מהיש הנפרד יש האמיתי". ובד"ה ולקחתם לכם תרס"א כ' שאמיתית "מציאות היש דעולמות ונבראים הוא בחי' העצמות דא"ס ממש".

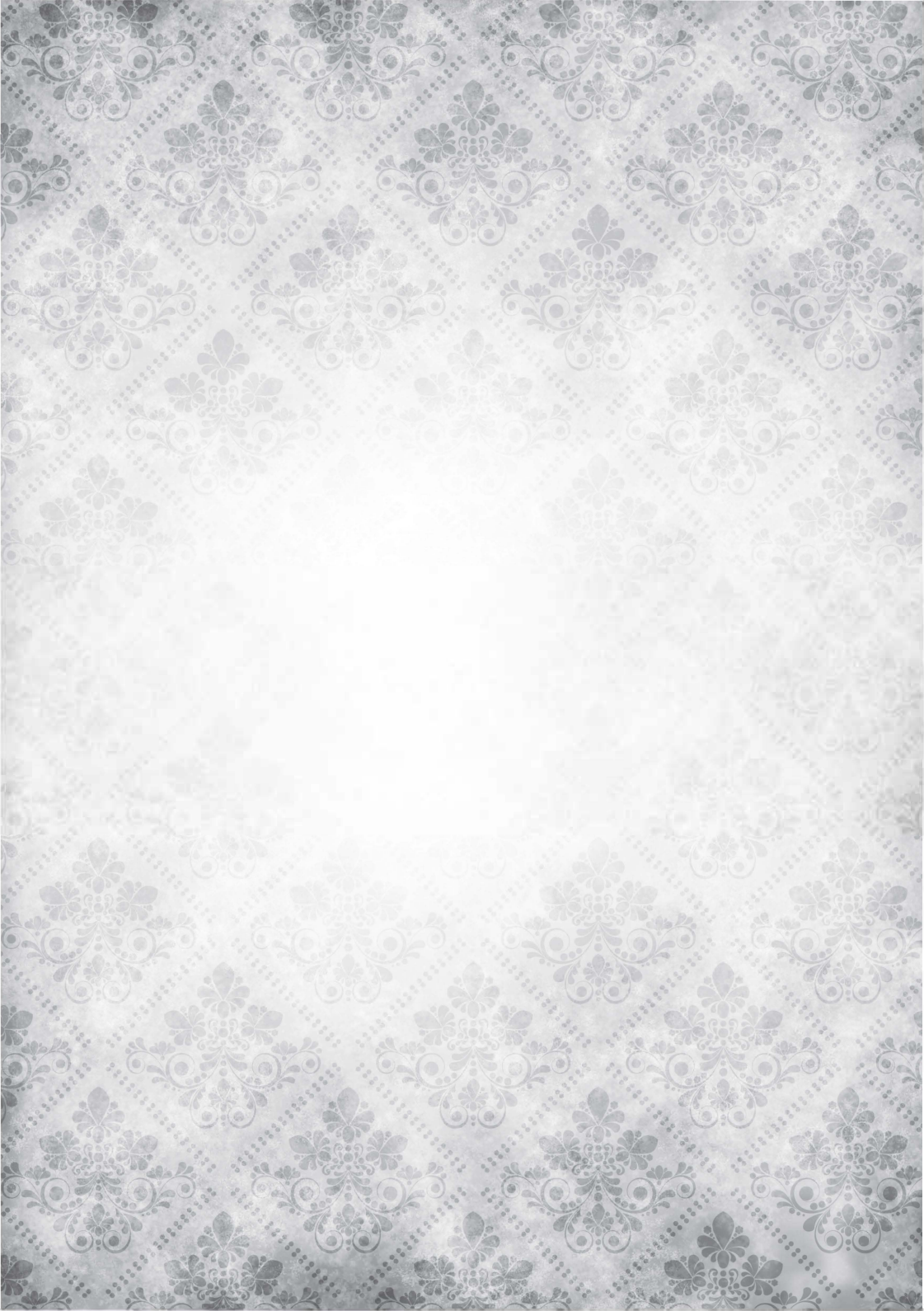
ובמ"א (ד"ה להבין ענין כתיבת ס"ת תש"ל) נתבאר שאמיתית הענין שהיש הנברא אמיתית מציאותו הוא יש האמיתי, קאי על ישראל* (ובביאורה"ז שם (בנוגע לזה שיש הנברא נעשה יש האמיתי): וכמ"כ יהי' כללות גילוי אלקות בכללות נ"י בזה העולם לע"ל), ו(גילוי) כח העצמות שבעולם אינו ככח העצמות שבישראל, כי זה מה שמציאות דעולמות הוא העצמות – הכוונה בזה היא, שהעצמות "הוא המהוה אותם . . ומבלעדו אין שום מציאות כלל וכלל" (ד"ה ולקחתם שם), משא"כ בישראל – מציאותם גופא הוא, כביכול, העצמות (לקו"ש חי"ב ע' 75 בשוה"ג).

אבל בשיחה זו (שיש הנברא נעשה כולא חד עם יש האמיתי) משמע שכן הוא בנוגע לכללות עולם העשי' (וכל הנבראים שבו).

שאלה: במ"א נת' דח"ו לומר "איהו והבריאה חד" (ראה הקדמת תקו"ז (ג, סע"ב). לקו"ש חכ"א ע' 443 ? דאולי והכוונה: "איהו וחיוהי חד" כו' ולא "איהו והבריאה חד" ח"ו – הוא רק מצד בחי' הגילויים; אבל מצד העצמות גם הבריאה (יש הנברא) כולא חד עם יש האמיתי. והחילוק בין עולם וישראל אולי אפ"ל: זה גופא שיש הנברא חד הוא עם יש האמיתי הוא לא לפי שענין ודרגת העולמות שייך לזה, כ"א בכח העצמות שהוא כל יכול ונושא הפכים (אבל מצד בחי' הגילויים – ה"ה מציאות הפכית מאלקות); משא"כ בישראל מציאותם גופא (גם מצד בחי' הגילויים הוא, כביכול, העצמות. האם נכון?

כמפורסם – אין דעתי נוחה כלל משקו"ט דוקא בענינים שאין ביאורם באריכות בדברי רבותינו ולהראות קונצצן, וריבוי המאמרים שלהם שהו"ל לאחרונה אין לומדים וד"ל.

(* כי השאר נברא בשבילם – וע"ד החילוק דמציאות עבד כנעני לגבי האדון – ומציאות נכסיו.

How Did You Find Your Home Complete?

An answer from the Rebbe Shlita from the year 1980 to a young couple several weeks after their wedding.:

They wrote that they have many marital problems. It had reached a point that they had doubts as to whether to continue their marriage.

The Rebbe's answer:

To each of you.....may you be blessed with life,

All the undesirable matters of which you write happen in many marriages at the beginning until the couple become accustomed to each other. Then the relationship develops, the obstacles disappear and there forms a mutual goodwill between them. Those conflicts become minor and insignificant compared to the marital harmony of a Jewish couple when they merit to have the Divine Presence dwell between them. Our Sages have taught that by meditating on the above and by conducting themselves accordingly, they will certainly see immediate improvement in their situation and continued positive growth. They will go on to share many years of goodness together. But in order to hasten the improvement and make it easier, it is advisable that in addition to communication between them, they should choose a family member or family Rabbi or both to mediate between them. They should determine together what place to live and how and where to settle.

I will pray for you at the gravesite of the Previous Rebbe.

The Will of the King, the King of Kings

As to your writing about how to change your wife's will, you need to make efforts to have other women speak with her many times. Don't try to make her will your will. Rather transform her will to be G-d's will, the will of the King, the King of kings. This is essential as our Sages say: "One mitzvah leads to another mitzvah." This should be easily understood.

Be Considerate of Your Spouse's Opinion To Preserve Marital Harmony

- 1.) Be considerate of your wife's opinion even if you think you are 100% correct. Act in a pleasant way and eventually peace will be established, and that will bring joy and abundance.
- 2.) It is not proper for you to work all night in your job as I explained before. Certainly this can be arranged. This is worthwhile even if he thereby earns less money. May G-d provide for you from another source.

Don't Focus on Sins

An answer to a woman who asked for spiritual rectification for a particular matter:

Our Sages say that Yom Kippur atones for everything. She should remove her focus from sins (and negativity) and serve G-d with joy and goodness of heart in her daily life according to the Code of Jewish Law.

When the Rabbi Determines Everything is Okay, No need to Have Doubts

An answer to a woman who wanted to observe the Laws of Family Purity more stringently:

- 1.) It is understood that when the Rabbi says everything is fine, then doubts are unnecessary.
- 2.) Too many extra stringencies confuse a person as is clearly evident.
- 3.) The Torah was not given to ministering angels but rather to human beings and only demands of us according to our ability.
- 4.) One must serve G-d with joy in each and every mitzvah and this is equally incumbent upon women and men.

I will mention you in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe. May you share good tidings.

Rejoicing in the Festival With Your Wife

An answer to a young married man who asked to leave his home and celebrate the holiday of Shavuous in 770 with the Rebbe:

"And you shall rejoice in your festival".....You and your wife.

Paying Attention to Your Wife

To a husband who requested a blessing for his wife's health:

In many cases similar to your wife, an increase in her husband's attention increases her good health. Of course this means attention that is evident and felt by the wife.

Kollel Learning is Only for a Person Whose Soul Yearns for Torah

An answer to a groom whose intention was to divide his day between Torah learning and entering into the world of business:

Kollel is suited to one whose soul longs for Torah and all other desires don't compare in his eyes. He is allowed to fulfill his longing and to ignore the confusion caused by the worries of making a living. He who decides to be occupied with making a living is busy with that search. In this case, two sides of the family and his wife are helping in the process diligently. How would it be beneficial for him to come to the Kollel several hours a day? Possibly it would be for him a waste of time. According to their decision, he should seek out a full-time job, and set established times daily for Torah study both in the revealed aspect of the Torah and Chassidus with a learning partner.

When in Doubt Don't Learn in Kollel

It is known that where there is doubt don't pursue Kollel study (which is a Torah learning program for married men.) Kollel is for those whose soul longs for Torah and he has no doubt that he will learn diligently.

Healing Comes Through Observing the Laws of Kosher Food and Ritual Family Purity

An answer to a woman who requested a blessing for a complete recovery:

A truly kosher kitchen and observance of the laws of Family Purity. Don't be afraid or embarrassed to tell her this because I am taking responsibility and it's in my name and in the end it will be successful. Explain to her that the main thing is actual fulfillment of my instructions. Even if they don't understand (as is true with conventional medicine) and even if they say they don't believe in it. This won't affect the situation. In truth they are natural believers.

Illness G-d Forbid Rooted in Lack of Observance of the Laws of Family Purity

An answer to R. Moshe Feller of Minnesota:

Tuesday Parshas Vayera 1965

In regards to the baby who needs a circumcision who turned blue and is ill and still in the hospital. The Rebbe wrote in response: Apparently the parents did not observe properly the laws of Family Purity. Nonetheless, they should resolve immediately to begin from now on.

I will mention your names in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe.

professional who will guide them on the path of establishing peace between them. If it takes too long to find such a counselor then search for someone that has influence on his wife who can explain how Marital Harmony is one of the most essential foundations of our Faith and our Torah. Therefore they should make every effort to bring peace between them. Together they should search for means to rectify the situation.

As to the idea of switching from working as a physicist and entering into business, it doesn't seem like a good idea to me (especially considering the current business world).

The names I will mention in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe.

They should have their Tefillin and Mezuzos checked by a professional scribe.

Mutual Respect

In regards to her complaints.... It is best to avoid all disagreements over this. It is sufficient to give clear explanations. The context of a shidduch is not the time to educate the other person and change him. On the contrary there needs to be a feeling of honor and respect for the other and his outlook and opinions. In this manner he will relate to her outlook.

Learning in Kollel (Married Men's Torah Study Program)

It is understood that the proper beginning for a Jewish couple is when the daily life includes the husband studying Torah for at least part of the day. The wedding is the beginning of building a "binyan aday ad" an everlasting structure. It is understood that this involves living in a simpler manner without luxuries. Since our daily life must be filled with joy and goodness of heart and trust in G-d, so they need to agree initially on this. They must have a full agreement in happiness that they are beginning their life... a life of Torah, the Torah of Life. If they both agree on this in this manner, then may it be G-d's will that it should be in a good and auspicious time.

Learning in Kollel is Praiseworthy

An answer to a Kollel student who asked if he should continue to study in his present place.

In answer to your questions:

A.) The more he extends his time studying Torah in Kollel in the Holy Land of Israel or outside of the Land the more praiseworthy it is, as he writes about the approval of his in-laws who will make things easier. As the Alter Rebbe writes in the Laws of Torah Study : for a period of two or three years study is appropriate after the wedding.

B.) Also after this he needs to maintain set study times for Torah learning with a partner. They must live in a city where this is possible.

C.) In terms of making a living he should consult with a knowledgeable friend.

possible to consider this (divorce) knowing that marriage is a commandment in the Holy Torah? Certainly G-d will bless them with true goodness and happiness.

The Main Role of Women

An answer to one woman who asked: It is written in Chassidus in the book Likutei Torah from the Alter Rebbe in the section on Chukas, that a woman is not qualified to sprinkle the waters of the Red Heifer because she represents the aspect of severity (gevura) and therefore she isn't able to overcome the spirit of impurity. Is a woman able to elevate matters to the level of holiness?

In simple terms she can and is obligated and merits to elevate matters to holiness. Elevating to holiness is a battle where the main effort is to enter the territory of the enemy and conquer it. This is a very big test which is essentially a male challenge. The Torah teaches us in Psalms: "The entire glory of the King's daughter is in her inner dimension". (A Jewish woman's) behavior (and her battle) is in the realm of modesty.

To Incite or Rescue Each Other

An answer to a woman whose husband's potential has not been actualized.

I will pray for you at the Previous Rebbe's gravesite. Apparently from the lack of any actions in response to my advice to her and her husband, we must ponder the effectiveness of further words. Nonetheless I will try again. Since this is relevant to action I will direct my words to her in a practical way. To begin with, she has been blessed with tremendous energy and unusual talents. According to the Shulchan Aruch she has a responsibility to herself to her children and her husband to constantly grow. Therefore she should find a job part-time so that she can still take care of her family.

She should stop with her self-pity and utilize all her talents successfully. She will also cause him to be successful. Since she is exceptionally capable of using her talents even not to her benefit and not in accordance with the Shulchan Aruch. Sometimes she will end up bursting or breaking down. But she can still benefit and improve the situation both physically and spiritually as mentioned above. Her husband should also heed these instructions. They can either incite each other and bring each other down, or rescue each other.

Finding a Trustworthy Counselor

To a husband who described his marital difficulties and wrote that the couple are considering divorce. The Rebbe answered:

All the matters mentioned have been experienced by many couples. And worked out relatively easily. But that is when both sides wanted to fix the problems and thus joined together to work on it. According to this there is no reason to separate and divorce G-d forbid. On the contrary, our Sages teach:

"When a husband and wife merit the Divine Presence dwells between them"... But apparently for various reasons their relationship is under stress and they are complaining about each other. They must bring their issues to someone they trust and express openly. If need be they should speak at length even several times with a Rabbi or G-d fearing medical

Preserve the Marriage... Improve the Situation

An answer on the need to preserve a marriage even when there occurs a certain emotional problem in one of the partners.

Our Sages have elaborated in the Torah of Truth on the greatness of marriage and its establishment. In all matters dependent on the strivings of the soul there are unintentional effects that occur sometimes without apparent efforts. These can cause changes which overcome blockages and obstacles.

Therefore it is proper for them to find a location for a home according to the wife's preference.

Man's Special Qualities.... Making Peace

A request: There is a young couple that lives in their city who were married in the month of Adar 1982 and they are not getting along. The situation has reached a point where the husband wants to get divorced right away. They were advised to seek advice beforehand from a marriage counselor. The counselor doesn't know how to help them and they are coming to see her today (the 8th of Tammuz).

She asks how to answer them.

Our Sages teach us "How great is peace....."

This is the unique advantage of human intellect (to make peace), for even an animal can destroy (G-d forbid).

Perhaps their marriage ceremony was not conducted according to Jewish Law. They should therefore correct that matter.

In the columns of the letter the Rebbe added: the matter spoken about at the beginning is also applicable to non-Jews who are commanded to settle the world.

Preventing Problems in Marriage

It is found in the legal writings of the Alter Rebbe that if he hadn't been lenient initially in matters of Family Purity, he could have prevented his above mentioned problems. Nonetheless from now on observe these laws carefully.

After Being Married Properly and Establishing a Fine Family, Certainly They Should Not Consider Divorce

First of all....they were properly married according to Jewish Law. With the seven blessing using G-d's name. G-d blessed them with offspring which is the greatest blessing for a Jewish couple. Together with this, she and her husband were given the greatest Torah instruction to raise them and educate them and escort them to their weddings in the best possible way which is both of them together as a united couple. This is true joy in this world and in the world to come, and it is her role and mission in her social encounters and among all Jewish women. Thus it is impossible for her to feel happy and even feel inner peace if she separates from her husband G-d forbid. After having escorted all your children to their weddings is it

After the Wedding

Getting Settled After the Wedding

A response to an announcement of their engagement...

Initially the Rebbe wrote to the secretariat:

Increase in his study of Chitas (the daily study of Chumash with Rashi, Tehillim (Psalms) and Tanya

Increase in his involvement in the Tefillin Campaign (Encouraging other Jews to put on tefillin)

In answer to his getting settled after the wedding....may it be in a good and auspicious time.

A) Would be good for him to learn in a Kollel (learning program for married men) for approximately two years

B) Whatever Kollel program he desires.

Where to Live? Wherever the Wife Desires

An answer to an individual who conflicted with his wife in the decision of where to live :

In regards to a dwelling and location in general.... Don't force your opinion on your wife... for she is called (in the Torah) "the mainstay of the home".

Establishing set times for the Study of Torah

He simply needs to set established times to learn Torah with his wife on subjects that are suitable according to the Alter Rebbe's Laws on Torah Study. His question is surprising.

(From a letter dated Rosh Chodesh Nisan 1966)

Negating the idea of Pleasure Trips

I never heard of beginning a (marriage) which is an eternal everlasting structure with pleasure trips. Obviously the foundation needs to be established on Torah and mitzvos and prayer.

Negating the Thought of Divorce....Finding a Suitable Job....

The wedding was according to the Law of Moshe and Israel. The seven blessings were said. Etc. This is her true soulmate. Any negative thoughts you mention are not appropriate. She has already been told she needs to keep busy and live her life according to Torah and mitzvos. Concerning her doubts, she should consult the Chabad Women's Organization. Then her fears will be negated. I will again emphasize the need for her to search for and find a suitable job.

Say 'No' and Get Upset

An answer to a young woman who rejected a shidduch offer because of the huge gap in levels in Jewish observance. After the young man advanced in his level and found another bride, the original young woman became upset. The Rebbe's answer:

According to our Torah of Truth, a man even on the most elevated level knows himself. When he sees that after two or three times she said 'No', he gets frustrated and even bitter. To such an extent that sometimes he doesn't want to recognize the situation.

1.) That is proof that the request for the first time wasn't with a full heart

2.) The matter (offer) is not suitable and more than this the knowledge of it being nullified is good news...open and revealed good and she should be grateful to G-d for this.

I will mention you in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe. You should share good tidings in all these matters.

As we traditionally say 'May you receive the Torah on the holiday of Shavuous in joy and in an internal permeating way'.

May you become engaged soon with your soul mate predestined to you with a calm attitude and in a joyous manner.

Don't Have Doubts About the Bride

An answer to a mother of the Groom who found out after the match was set that the mother of the Bride has five brothers and sisters and three of them don't have children, and is concerned about the Bride and asks what to do. The Rebbe answers:

On the words 'is concerned about the Bride -to -be'. She has several brothers and sisters. As to the question 'what to do?' Go occupy yourself with the preparations for the wedding with pure joy.

Establishing the Location of the Wedding

The location of the wedding, may it be in a good and auspicious time, and its form should be as the parents on both sides decide amongst themselves. The plans after the wedding are to be decided by the bride and groom. They need to ask and return the enclosed material.

Double Responsibility

Certainly it is understood that when they become engaged, also before the wedding they are taking on themselves responsibility for another Jewish soul. Naturally their conduct from now on has to be in a manner of 'tofeach al menas l'hatpiach' to be an example to and benefit each other in matters of fearing G-d and Torah and Mitzvos. This is sufficiently understood.

May it be in a good and auspicious time.

I will mention you in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe.

Marriage of the Younger Brother Before the Firstborn

My humble opinion and my answer to those who listen to me regarding this is that in regards to sons one need not prevent the younger son from marrying before the firstborn. Particularly when the younger brother is already twenty years old . It is praiseworthy to hasten this process.

It is possible to explain to the older brother that he is helping his brother fulfill the laws of the Holy Torah. He himself is also fulfilling a clear directive of the law of the firstborn son. Therefore he has a special merit in having his brother's marriage precede his.

I will mention you in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe.

The Real Reason for the Distancing of the Groom

An answer to the bride-to -be that wrote to the Rebbe that she returned from a trip with her groom and all his family. Suddenly the groom announced that he wants to cancel the wedding. The Rebbe's answer: Their behaviour between them was not in a modest manner as defined by Jewish Law. This caused the break-up. Conduct yourselves from now on in your daily lives according to the Code of Jewish Law and decide firmly that you so you will always conduct yourselves including the laws of Family Purity.. Clarify those laws as necessary.

I will pray for you by the gravesite of the Previous Rebbe.

Special Talents of the Groom and His Ability To Use His Time and Talents

An answer to Rabbi Ezra Schochet and several instructions to the secretariat:

- 1.) To add all of this as an addition to the general personal letter.
- 2.) The letter is directed to him and his wife Rebbetzin Sarah Rachel
- 3.) The letter opens with the words Peace and Blessings
- 4.) From Tuesday and beforehand and the list of names will be read in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe.
In answer to his questions
 - A.) According to Jewish Law the bride and groom are forgiven for all their sins.
 - B.) It is known that depression is totally discouraged in Chassidus and even more so despair especially when it is ungrounded. Especially when one sees how it lessens ones vitality in Torah study and Mitzvah observance.
 - C.) From this it is understood that the power within us that turns us away from G-dliness has expert techniques which affect us and cause us to be stubborn. Do we need further explanations why not to give in to these negative forces?
 - D.) The best advice for an undesirable state within us is to increase in the study of the revealed aspects of the Torah and Chassidus with vitality and in an unbounded manner in his own learning and teaching others. In any case his role is to be a Torah scholar in all senses.
 - E.) It is known that in order to increase in Heavenly assistance one should increase in giving tzedaka (charity) and spreading the wellsprings of Chassidus outward .
 - F.) The expression that one should study Torah in the place where his heart desires, our Sages explain means in which section of the Gemara he desires to learn. The location of the study is expressed in the term the place where he wants.
 - G.) Since a pleasant living space broadens man's mind, you should try to chose a home which is not too compact.
 - H.) The letter ends on a positive note...To each of you individually may you merit true inner happiness.

Shushbinin, Escorts at the Wedding of a Couple Whose Parents Are Divorced

The answer deals with the custom of 'shushbinim' the escorts of the bride and groom to the wedding ceremony:

The question is: his wife's son is getting married soon in a good and auspicious time. My question is concerning the escorts. Rav Dworkin said it is permissible for them to be together with the escorts. (Generally the escorts need to be married couples.) He and his wife want to ask the Rebbe Shlita's opinion. The Rebbe pointed to the words 'it is permissible for them to be together with the escorts'...and added: but another couple should accompany the bride and groom. (There should be six escorts...) in addition to the bride.

A Large Age Gap Between the Bride and Groom

Additionally the age gap between them is as he wrote ten years. If so, why enter into a doubtful situation filled with negative issues? It is worthwhile to pursue a clearer and less complicated marriage offer.

The Name of the Bride and the Name of Her Mother-In -Law Are The Same

An answer about marriage when the girl's name and his Mother's name are the same. He wrote that the girl's name is similar to his mother's name except that his mother has an additional name, 'Daishe'. Do we need to add a name?

On the words that the groom's mother has an additional name the Rebbe wrote:

Therefore that is a different name. This is consistent with how the Alter Rebbe and the Tzemach Tzedek have ruled according to Jewish Law. On the words 'to add a name' the Rebbe wrote:

There already is another name.

The Younger Sister Marrying Before the Older Sister

It is not clear from his two letters if the match is still being decided upon or is already determined. In any case, since her older sister is presently not engaged, the younger sister must formally ask forgiveness from her older sister for getting married before her.

The conduct between him and the bride-to-be should be as is understood according to the Code of Jewish Law. Inform her if necessary of the Torah instructions in a pleasant way which is the way of the Torah. We strengthen our trust in G-d through increasing in Torah observance and Torah study.

In regards to your relationship with the bride to be speak with her and also through friends.

As to the date of the wedding, work it out between you.

Advice on Marriage Matters

In answer to the letter dated.....:

A) May the date established for the wedding be in a good and auspicious time

B.) It is known that the bride and groom shouldn't meet together during the seven days prior to the wedding

C.)Additional details concerning the wedding—you can clarify with the Rabbi of Kfar Chabad Shlita

An answer to a Groom who asked several questions in English:

In his letter he informed me that he and his bride-to-be chose the date for the wedding to be on Nisan² of that same year. And request the Rebbe's approval. The Rebbe answered:

5.) May it be in a good and auspicious time physically and spiritually.

6.)Additionally the Groom writes about reciting the traditional Chassidic discourse 'Lecha Dodee' before the wedding ceremony. He asks which language would it be preferred to say it in? The Rebbe answered: In the language which is best understood by the majority of the people present.

7.)In answer to a question whether or not to wear a traditional 'sirtuk'(long black Chassidic overjacket) the Rebbe answered: Depends on his own personal feeling in his heart.

8.)In answer to the question: when should he begin to study the laws pertaining to marriage? The Rebbe answered: in enough time that he will be able to know the laws which are applicable

How many days before the wedding? Several day before and the study needs to be with at least another individual.

9.)At the end of the letter the Rebbe wrote:

The names I will mention in prayer at the gravesite of the Previous Rebbe.

Before the Wedding

Blessings of Good Fortune

A Congratulatory note with blessings for good fortune from the Rebbetzin Chaya Mushka
Congratulations and Blessings for Good Fortune
The Rebbe signed the letter in an unusual way with his second name: Rabbi Mendel Schneersohn.

Approval of a Shidduch (an arranged match)

To a telegraph from Motzei Shabbes
In answer to your telegraph: May the match come to fruition in a good and auspicious time.....the
Festival of Shavuous.

Conditional Terms For Accepting the Shidduch Offer: Only If the Girl is G-d Fearing

In addition: In answer to your question, it is understood that it is proper to pursue a shidduch offer only
if the girl is G-d fearing and conducts her daily life according to the Laws of the Torah.

Joy and Trust in G-d and Taking Action in the Realm of Nature

Her letter and prayer request were received.
We were all commanded and she amongst all Jewish women to serve G-d joyfully and with trust in
Him. Since this has to be expressed in action in the realm of nature, make efforts to find a shidduch
also through friends and matchmakers.

Prior to the Wedding Learn Diligently and Receive Rabbinic Ordination

An answer from the Rebbe to one who asked concerning his relatively young son if it is .worthwhile
for him to begin to pursue a marital match:
He should learn Torah with devotion and diligently and receive rabbinic ordination in a good and
auspicious time.

Negating the Idea of Going to the University Before Getting Married

An answer to one who wrote that he couldn't get married until he accomplished something :
therefore he is considering first going to the Hebrew University in Jerusalem.
Despite what he wrote he should pursue a match now. Many times one's general direction .in life
clarifies itself when one finds his match.

the 2nd of Nisan which is the day of the passing of the Rebbe RaShaB following Rosh Chodesh Nisan, the month of Redemption, according to what our Sages say:

“In Nisan we will in the ultimate future be redeemed”.

And soon may we actually merit to greet the leader of our generation our King Moshiach and he should come and redeem us and take us upright to our Land with the true and complete Redemption immediately (in our reality).

With blessing for a Kosher and happy Passover,

Rabbi Zalman and Nechama Chanin

Rabbi Yakov & Sigal Stevens

Introduction

We are grateful to G-d for all the good He has bestowed upon us. In His great kindness caused us to merit the occasion of the marriage of our children:

Falleh (Refoel Nachman)

Kinor (Malka Kinor)

We extend thanks and blessings to our dear family members, friends and acquaintances that have come from far and near to share in our joyous occasion, and to bless our offspring with blessings of good fortune and wishes for a happy life both physically and spiritually.

In heartfelt recognition and appreciation and as a fond memory we present to each of you who are taking part in our joyous occasion a gift of a booklet which includes answers from the Rebbe's holy letters that are on the subject of engagement and marriage . It is divided into two parts:

A) instructions prior to the wedding

B) instructions after the wedding

A special thanks to Rebbetzin Yehudis Wisnefsky 'תתי for translating the Rebbe's letters from their original language to English with a free translation.

May G-d in His goodness, may He be blessed, bless the participants in our joyous occasion and their family members among all our Jewish brethren with a multitude of blessings of soul and body.

We are presently standing just days before the auspicious day of the 11th of Nisan, celebrating the 116th birthday of the Rebbe Melech Ha Moshiach. In particular it is now

Tshurah

Wedding celebration
of
Falleh & Kinor Chanin

שיחיו

חַתּוּנֵינוּ

Wednesday, 2nd of Nissan, 5777